

ATHENS 2004

80

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	6324
----------------------	------

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

**ΘΕΜΑ: ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ
ΑΘΗΝΑ 2004
ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ
ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ**

**Μετέχοντες σπουδαστές :
Αδαμάκη Κωνσταντίνα πτυχίο Γ΄
Βακαλοπούλου Διονυσία πτυχίο Γ΄**

**Υπεύθυνη Καθηγήτρια :
κα Τερζοπούλου Χαρίκλεια**

Πάτρα, Μάιος 2001

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Ευχαριστούμε θερμά όλους όσους, με όποιον τρόπο βοήθησαν στην συγγραφή της εργασίας αυτής καθώς επίσης και αυτούς που συμφώνησαν αλλά και αυτούς που διαφώνησαν με τις απόψεις μας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
Εισαγωγή	6
ΜΕΡΟΣ Α΄	
ΚΕΦ. 1° : Η σημασία των Αγώνων και η συμβολή του αθλητισμού στην αγωγή των νέων	10
1. Η σημασία των Αγώνων	10
2. Το αγωνιστικό πνεύμα των Ελλήνων	15
3. Η αγωγή των νέων	19
ΚΕΦ. 2° : Καταγωγή και Ιστορία	22
ΚΕΦ. 3° : Η οργάνωση των Αγώνων στην αρχαιότητα και οι αγωνιστικές διατάξεις	34
1. Χρόνος και διάρκεια	34
2. Ο θεσμός της εκχειρίας	36
3. Οι θεατές των Αγώνων	38
4. Αποκλεισμός των γυναικών	40
5. Το δικαίωμα συμμετοχής των αθλητών	41
6. Κριτές, Ελλανοδίκες και προσωπικό των ιερών	42
7. Το έπαθλο	46
8. Η ηλικία των αγωνιστών	48
9. Έφεδρος	49
10. "Ακόνιτι" και "Γυμνικοί"	50
11. Παραβιάσεις διατάξεων - ποινές	51
12. Η πρόκριση	53
ΚΕΦ. 4° : Περιγραφή μιας Ολυμπιάδας στην αρχαιότητα	55
ΚΕΦ. 5° : Τιμές στους νικητές	67
1. Η Ολυμπιακή νίκη	67
2. Οι τιμές της πατρίδας στους νικητές	71

ΚΕΦ. 6° : Ολυμπιακά αθλήματα	77
1. Ο δρόμος	77
2. Το άλμα	91
3. Ο δίσκος	97
4. Το ακόντιο	102
5. Η πάλη	109
6. Το πένταθλο	116
7. Η πυγμή	118
8. Το παγκράτιο	126
9. Ιππικά αγωνίσματα	131
10. Άλλα αθλήματα και αθλοπαιδιές	135
ΚΕΦ. 7° : Κατάλογος Αρχαίων Ολυμπιονικών	143
ΚΕΦ. 8° : Η πορεία του αθλητισμού στα ελληνικά χρόνια	153
1. Η διεύρυνση του αθλητισμού στα ελληνικά χρόνια	154
2. Γυμνάσιο	156
3. Επαγγελματικός αθλητισμός	157
4. Κατάργηση των Αγώνων (393 μ.Χ.)	158
ΜΕΡΟΣ Β΄	
ΚΕΦ. 9° : Οι Ολυμπιακοί αγώνες από το 1896-2000	160
1. Αθήνα 1896	160
2. Παρίσι 1900	161
3. Σαιν Λούις 1904	162
4. Αθήνα 1906 (Μεσοολυμπιάδα)	163
5. Λονδίνο 1908	164
6. Στοκχόλμη 1912	165
7. Αμβέρσα 1920	166
8. Παρίσι 1924	167
9. Άμστερνταμ 1928	168
10. Λος Άντζελες 1932	169
11. Βερολίνο 1936	170
12. Λονδίνο 1948	171
13. Ελσίνκι 1952	172

14.	Μελβούρνη 1956	173
15.	Ρώμη 1960	174
16.	Τόκιο 1964	175
17.	Μεξικό 1968	176
18.	Μόναχο 1972	177
19.	Μόντρεαλ 1976	178
20.	Μόσχα 1980	179
21.	Λος Άντζελες 1984	180
22.	Σεούλ 1988	181
23.	Βαρκελώνη 1992	182
24.	Ατλάντα 1996	183
25.	Σίδνεϊ 2000	184
ΜΕΡΟΣ Γ΄		
ΚΕΦ. 10°: Η ανάθεση των Ολυμπιακών Αγώνων 2004 στην Αθήνα		186
1.	Η ημέρα της νίκης	188
2.	Η πορεία προς τη Λοζάννη	189
3.	Η εξέλιξη της ψηφοφορίας	190
4.	Στοιχεία από τον φάκελο υποψηφιότητας της Αθήνας	191
5.	Τα 5 βασικά επιχειρήματα των ευρωπαϊκών κατά της Ελληνικής υποψηφιότητας	192
ΚΕΦ. 11° : Βασικά έσοδα του "Αθήνα 2004"		197
1.	Βασικά έξοδα του "Αθήνα 2004"	198
2.	Υπέρ και κατά των Ολυμπιακών Αγώνων	199
3.	Προσδοκίες και υποχρεώσεις που καλείται να υπηρετήσει η τουριστική οικογένεια εν' όψει της ανάληψης της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων.	208
4.	Ποιοι κλάδοι θα ωφεληθούν;	219
5.	Ολυμπιάδα: Κέρδη ή Χρέη;	226
ΚΕΦ. 12° : Αναζητώντας τα Ολυμπιακά έργα		228
1.	Ολυμπιακό χωριό στις Αχαρνές	231
2.	Κέντρο ιστιοπλοΐας Αγίου Κοσμά	233
3.	Κωπηλατοδρόμιο στον Σχοινιά	235
4.	Ιππικό κέντρο	237

5. Ολυμπιακό αθλητικό σύμπλεγμα Αμαρουσίου	239
6. Κλειστό αθλητικό κέντρο Γαλατσίου	241
7. Διεθνές κέντρο Broadcasting	242
8. Μετρό Αθήνας	243
9. Οδικός άξονας ΠΑΘΕ	245
10. Εγνατία οδός	246
11. Γέφυρα Ρίου - Αντιρρίου	248
12. Πέρασμα Άκτιο - Πρέβεζα	250
13. Αεροδρόμιο Σπάτων	251
14. Ένωση αρχαιολογικών τοποθεσιών	253
15. Αττική Οδός	254
16. Άλλα έργα	255

ΜΕΡΟΣ Δ΄

ΚΕΦ. 13° : Αθήνα 2004 και οι επιπτώσεις στον ελληνικό τουρισμό	258
--	-----

1. Οικονομικές επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων	258
2. Τουριστικές επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων	262
3. Ανάγκες σε καταλύματα κατά τη διάρκεια των Αγώνων	266

ΚΕΦ. 14° : Εκτίμηση των συνολικών οικονομικών επιπτώσεων	273
--	-----

1. Ολυμπιακά έργα	273
2. Χρηματικές εισροές από αλλοδαπούς τουρίστες	276
3. Προϋπολογισμός των Αγώνων	278
4. Εκτίμηση των οικονομικών επιπτώσεων	282
Γενικά συμπεράσματα	282
Βιβλιογραφία	283

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο αθλητισμός στην αρχαία Ελλάδα εντάσσεται μέσα στο σύνολο της κοινωνικής ζωής του ανθρώπου και αποτελεί ένα άρρηκτο κομμάτι της παιδείας του. Η ελληνική έννοια της παιδείας, σημαίνει την καλλιέργεια του ακέραιου ανθρώπου, αυτού που δεν χωρίζεται σε σώμα και πνεύμα, γιατί το πνεύμα δεν υπάρχει χωρίς το σώμα και το σώμα δεν έχει νόημα χωρίς το πνεύμα. Η πιο αντιπροσωπευτική πνευματική μορφή του αρχαίου κόσμου, ο Σωκράτης, ζει και εμπνέεται μέσα στα Γυμνάσια της Αθήνας, εκεί όπου οι νέοι αθλούνται γυμνοί, θαυμάζει τη σωματική τους ομορφιά και προχωρεί στην άσκηση της ψυχής τους. Κορυφαία και αντιπροσωπευτική έκφραση του αθλητισμού στην αρχαία Ελλάδα στάθηκαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

Η χρονολογία της πρώτης Ολυμπιάδας, το 776 π.Χ. αποτελεί την πρώτη μαρτυρημένη ακριβή χρονολογία της ελληνικής ιστορίας, αφού απ' τη χρονολογία αυτή αρχίζει ο κατάλογος των Ολυμπιονικών. Αυτό σημαίνει πως τα πρώτα ιστορικά πρόσωπα που γνωρίζουμε με ασφάλεια και ακρίβεια είναι οι αθλητές που νίκησαν στους αγώνες εκείνους.

Το αγωνιστικό πνεύμα στάθηκε αποφασιστικός παράγοντας στην ανάπτυξη της ελληνικής ιστορίας. Αυτή η φυσική διάθεση του ανθρώπου να δοκιμάσει τις δυνάμεις του και να ξεπεράσει το διπλανό του, στάθηκε βέβαια το αρχικό κίνητρο για την αγωνιστική διάθεση των Ελλήνων. Όμως το ίδιο κίνητρο υπήρχε και σε άλλους λαούς που δεν έφτασαν ποτέ στην ιδέα του αθλητισμού, όπως την εννοούσαν οι

Έλληνες.

Ποια είναι η αιτία δεν είναι ίσως εύκολο να αναπτύξουμε σε λίγες εισαγωγικές γραμμές. Δεν είναι όμως εύκολο να κατανοήσουμε ότι η αθλητική ιδέα, όπως προβάλλει στους ελληνικούς αγώνες, ιδιαίτερα στους Ολυμπιακούς, προϋποθέτει την καταξίωση του ανθρώπου, την πίστη στην ελευθερία του και στην αξία του, τη συνείδηση της ευθύνης του στον κόσμο. Τέλος στην παραδοχή της ισότιμης και δημοκρατικής συμμετοχής του στα κοινά. Η καλλιέργεια του αθλητικού πνεύματος στην αρχαία Ελλάδα εδράζεται στις ιδέες εκείνες πνευματικές βάσεις, όπου εδράζονται και οι λοιπές πολιτιστικές αξίες του ελληνικού πολιτισμού. Και πρώτη ανάμεσα σ' αυτές στέκεται η απελευθέρωση του ανθρώπου από τη δεσποτεία κάθε μορφής. Η θρησκευτική πίστη των Ελλήνων δεν τους στερεί την ανθρώπινη ελευθερία και σαν συνέπεια δεν απαλλάσσει από την ανθρώπινη ευθύνη. Η κοινωνική πειθαρχία και η υπαγωγή στους νόμους της πολιτείας αποτελεί υποχρέωση ελεύθερων και υπεύθυνων πολιτών.

Αυτές οι θεμελιακές αρχές των Ελλήνων προβάλλουν και πραγματώνονται σε μια ιδεατή μορφή στις μεγάλες δημόσιες εκδηλώσεις τους. Ανάμεσα σ' αυτές εντελώς ιδιαίτερη θέση κατέχουν οι Ολυμπιακοί Αγώνες, που αποτελούν την υπέρτατη έκφραση του αθλητικού πνεύματος σε μια συνάθροιση των Ελλήνων, που σήμαινε για κείνους μια οικουμενική συνάθροιση των ελευθέρων ανθρώπων. Ξεχνώντας τις βιοτικές έγνοιες, τις ανθρώπινες αδυναμίες, τις συχνά θανάσιμες διαφορές τους, σε μια εκχειρία πανελλήνια, μεταφέρονται

σε μια κατάσταση θείας ευδαιμονίας, αφού ο άνθρωπος ξανάβρισκε μέσα στον παραδείσιο χώρο της Ολυμπίας την ιδανική του ανθρωπιά: Ειρήνη βασίλευε στον κόσμο, όλοι ήταν ελεύθεροι και ίσοι, οι δυνατοί και οι πλούσιοι άρχοντες της Σικελίας δεν είχαν τίποτε περισσότερο από τον απλό πολίτη της Αθήνας, ο θεός τους προστάτευε όλους. Μόνο για τους Ελλανοδίκες, τους κριτές, υπήρχαν λίθινα εδώλια. Όλοι οι άλλοι παρακολουθούσαν τους αγώνες καθισμένοι πάνω στο ανάχωμα του σταδίου. Και οι αθλητές προσέρχονταν γυμνοί να αγωνιστούν για τη νίκη και για το δοξασμένο στεφάνι της ελιάς. Όμως και κάτι ακόμα προσδοκούσαν πιο πολύ: τη φήμη, την τιμή των Πανελλήνων, που ήταν το πιο αμάραντο στεφάνι.

Όσοι έχουν χάρη την παγκόσμια πια συναδέλφωση των αθλητών που κυριαρχεί στους σύγχρονους Ολυμπιακούς αγώνες, όπου για λίγο έστω χρονικό διάστημα καταργούνται όλα τα σύνορα που χωρίζουν τους λαούς, όπου η γλώσσα, η φυλή και η θρησκεία δεν υψώνουν τους φραγμούς τους ανάμεσα στους ανθρώπους, όπου η κοινωνική θέση, ο υλικός πλούτος και η κρατική δύναμη δε λογαριάζονται, όπου ο άνθρωπος γυμνός από καθετί άλλο αγωνίζεται με τους συνανθρώπους του ειρηνικά και τίμια για να κερδίσει την τιμή και μόνο της νίκης, όσοι έχουν ζήσει αυτό το γεγονός, ελπίζουν και πιστεύουν πως το ολυμπιακό πνεύμα μπορεί να φωτίσει τον κόσμο ολόκληρο όχι μονάχα για λίγες μέρες, αλλά παντοτινά.

ΜΕΡΟΣ Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

1. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

Καμιά θρησκευτική γιορτή και κανένα μεγάλο Ιερό δεν υπήρχε στην Ελλάδα που να μη συνδύαζε τη λατρεία με την οργάνωση αγώνων. Μάλιστα, οι πρώτοι αγωνιστικοί χώροι βρίσκονταν στα προαύλια και στα περίγυρα των ναών, με κύριους θεατές τους θεούς.

Απ' όλους όμως τους αγώνες, οι σπουδαιότεροι και αρχαιότεροι ήταν της Ολυμπίας. Το Ιερό της Ολυμπίας μεγάλωσε και επιβλήθηκε στο πανελλήνιο παρά την απομονωμένη θέση του στο δυτικό άκρο της Πελοποννήσου. Βλάστησε μακριά απ' τα μεγάλα κέντρα της Ελλάδας, που ο ρόλος της μάλιστα υπήρξε ασήμαντος πολιτικά και στρατιωτικά στην πολυτάραχη ιστορία της αρχαιότητας, μια νίκη του πνεύματος πάνω στους γεωγραφικούς και πολιτικούς παράγοντες. Το Ιερό της Ολυμπίας διατήρησε σαν κύρια αποστολή την καλλιέργεια του αγωνιστικού πνεύματος και του άθλου στη ζωή.

Ήδη από την αυγή της ιστορίας, μετά το 776 π.Χ. έτος της πρώτης Ολυμπιάδας, το Ιερό της Ολυμπίας είναι κιόλας πανελλήνιο και το κύρος του απλώνεται γοργά σ' Ανατολή και Δύση. Οι νόμοι και οι κανονισμοί του, γίνονται από την πρώιμη αρχαϊκή εποχή, πανελλήνια αποδεκτοί και παρέμειναν σεβαστοί σ' όλη την αρχαιότητα από άτομα και Κράτη, ακόμα και απ' τα ισχυρότερα του αρχαίου κόσμου.

Πριν και μετά τους αγώνες, για αρκετό χρονικό διάστημα, ίσχυε η ιερή “εκεχειρία”, δηλαδή, απαγορευόταν κάθε πολεμική σύγκρουση ή εχθροπραξία και ακόμα η είσοδος στρατού ή μεμονωμένων ατόμων οπλισμένων στην Ηλεία, αφού ολόκληρη η Ηλειακή χώρα είχε αναγνωρισθεί από το πανελλήνιο σαν ιερή και απαραβίαστη. Εξάλλου, όπως βεβαιώνουν οι αρχαίες πηγές, σπάνιες είναι οι περιπτώσεις αθλητών που αποπειράθηκαν κατά την υπερχιλιετή διάρκεια της ζωής του Ιερού, να αγνοήσουν τους αυστηρότατους κανονισμούς που διείπαν τους Αγώνες, αλλά και τότε ποτέ δεν τόλμησαν να μη συμμορφωθούν ή να μην υποστούν τις ποινές που προβλέπονταν.

Πόλεις και μεμονωμένοι πολίτες συναγωνίζονταν ποιος να δείξει πιο εύγλωττα την ευσέβειά του προς τους θεούς της Ολυμπίας. Τόσο μεγάλη ήταν η φιλοδοξία κάθε ελληνικής να αναδείξει όσο μπορούσε πιο πολλούς Ολυμπιονίκες, ώστε φρόντιζε με διατάξεις και νόμους να παρορμά τους πολίτες στην άθληση.

Παράλληλα με τους ανδρικούς αγώνες, γίνονταν στην Ολυμπία κάθε τέσσερα χρόνια και πανελλήνιοι αγώνες κοριτσιών. Η ελληνική σκέψη, που έδωσε τιμητική θέση στη γυναίκα, δε μπορούσε να την αγνοήσει και στην Ολυμπία. Τα Ηραία, όπως λεγόταν οι αγώνες αυτοί, είχαν καθιερωθεί προς τιμήν της Ήρας.

Στα αθλήματα δεν ενδιέφερε η κατάρριψη της ανώτατης δυνατής απόδοσης που ενισχύει μια σωματική ικανότητα σε βάρος των υπολοίπων. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο, λιγοστές και τυχαίες είναι οι αρχαίες πληροφορίες για την επίδοση των αθλητών. Αρκούσε ο τίτλος

του πρώτου ανάμεσα στους αρίστους, για να περιβληθεί ο νικητής με την ύψιστη τιμή και δόξα. Για τον ίδιο λόγο και το πένταθλο, που οδηγούσε στην ισόρροπη ανάπτυξη όλων των μελών και ικανοτήτων του σώματος, το θεωρούσαν οι Έλληνες σαν το ιδανικό αγώνισμα.

Τα κύρια αθλήματα των ιστορικών χρόνων στην Ολυμπία είχαν για θεικό - ηρωικό πρότυπό τους, τους μυθικούς αγώνες. Η ομοίωση του ανθρώπου με τους θεούς και ήρωες, ήταν η κύρια αποστολή του Ιερού της Ολυμπίας, όπως άλλωστε και των άλλων Ελληνικών Ιερών. Το πνευματικό τους έργο ήταν να διδάξουν πως μόνο με τον άλλο κατορθώνει ο άνθρωπος να απαλλαγεί απ' τον "θηριώδη βίο", να αφυπνίσει και να αναπτύξει τις ανεξάντλητες ψυχικές και σωματικές του δυνάμεις και τις αρετές, με τις οποίες τον έχει προικίσει η φύση, να γίνει ελεύθερος. Οι αγώνες λοιπόν στο Ιερό δεν ήταν απλό θέαμα, αλλά ιεροτελεστία, αφού μάλιστα η γυμναστική μαζί με τη μουσική ήταν, δώρα των θεών.

Οι ολυμπιονίκες γίνονταν, κατά κάποιο τρόπο, κοινωνοί της θεικής αίγλης και της άχρονης ζωής των πρώτων μυθικών νικητών και γι' αυτό πολλοί απ' αυτούς λατρεύονταν μετά το θάνατό τους στις γενέτειρες πόλεις τους, σαν ήρωες. Η νίκη στους Αγώνες ήταν το ύψιστο αγαθό και η ανώτατη τιμή που μπορούσε να φτάσει ο θνητός.

Με τους Αγώνες θεμελιώνεται το ιδανικό της ευγενικής άμιλλας που θα αποτελέσει τη βάση της αγωγής των νέων σ' όλες τις ελληνικές πόλεις και το κύριο κίνητρο για την καλλιέργεια και μέγιστη δυνατή ανάπτυξη των σωματικών, ψυχικών και διανοητικών ικανοτήτων του

ανθρώπου. Κανένας άλλος λαός, πριν και μετά τους Έλληνες, δεν έθεσε ένα τέτοιο στόχο και μάλιστα σε τόση αποκλειστικότητα και ένταση. Και σε κανένα άλλο λαό, η επιβράβευση του ιδανικού αυτού, το στεφάνι της νίκης, δεν στάθηκε τόσο σταθερά το ύψιστο αγαθό ανάμεσα σε όλους τους θησαυρούς του κόσμου, που θα μπορούσαν να χορηγήσουν οι θεοί στον άνθρωπο. Το αγωνιστικό στοιχείο υπήρξε ο βασικός παράγοντας για τη διαμόρφωση του ελληνικού πολιτισμού στο σύνολό του, γιατί σ' αυτό οφείλεται κάθε σπουδαία επίτευξη όχι μόνο στην άθληση αλλά και στα γράμματα, στις τέχνες, στην πολιτική και σε κάθε άλλη εκδήλωση της ζωής.

Τόσο βαθιά και άμεση ήταν η αίσθηση και η ανάγκη του αγώνα στην καθημερινή ζωή, αλλά και στις μεγάλες στιγμές των Ελλήνων, ώστε ήδη στις αρχές του 5^{ου} αι. π.Χ. ο "Αγών" είχε πάρει συγκεκριμένη μορφή και το άγαλμά του με αλτήρες στα χέρια είχε στηθεί στο Ιερό της Ολυμπίας. Άλλη παράστασή του σε ανάγλυφο, διακοσμούσε τη χρυσελεφάντινη τράπεζα, που χρησίμευε για την τοποθέτηση των στεφάνων που προορίζονταν για τους ολυμπιονίκες. Η Νίκη εξάλλου ήταν για τους Έλληνες μια συγκεκριμένη και απτή μορφή. Οι αναρίθμητες παραστάσεις της θεά σε έργα πλαστικής και ζωγραφικής φανερώνουν την αδιάκοπη παρουσία της στις σκέψεις και στις καρδιές των Ελλήνων.

Ότι ο ελληνικός κόσμος ονειρεύτηκε και πάσχισε να αποκτήσει την ενότητα και την ειρήνη, πραγματώθηκε στα ελληνικά Ιερά που ήταν και τα αγωνιστικά κέντρα και προπύργια στο Ιερό της Ολυμπίας. Όσο διαρκούσε η ιερή εκχειρία, οι Έλληνες κάτω απ' την αόρατη παρουσία

και προστασία των θεών, παραμέριζαν τις διαμάχες τους και επιδίδονταν σε ειρηνικά έργα. Ο διαλυτικός ανταγωνισμός και το αλληλοσπαραγμό, έδιναν τη θέση τους για λίγο χρόνο στην ευγενική και δημιουργική άμιλλα. Κατά το διάστημα αυτό σοφοί και λόγιοι είχαν την ευκαιρία να διαβάσουν στην Ολυμπία τα έργα τους και να προτρέψουν τους Έλληνες σε ομόνοια. Και εδώ βρίσκεται η μεγάλη προσφορά του Ιερού της Ολυμπίας. Στο χώρο της συνειδητοποιούσαν οι Έλληνες την πνευματική τους ενότητα πάνω απ' τις επιμέρους διαφορές που τους χώριζαν. Η Ολυμπία δεν οδηγούσε βέβαια σε μια πανελλήνια πολιτική ένωση, κατόρθωσε όμως κάτι σπουδαιότερο: να επιβληθούν και να αποκρυσταλλωθούν τα κοινά χαρακτηριστικά του ελληνικού πνεύματος παρά τις αντιδικίες, τους ανταγωνισμούς και τον κατακερματισμό των Ελλήνων στις εχθρικές και απομονωμένες μεταξύ τους ελληνικές πόλεις.

Τόση σημασία έδιναν στους Αγώνες αυτούς οι Έλληνες, ώστε ακόμα και στις ζοφερές ημέρες που πέρασαν κατά τις παραμονές της μεγάλης σύγκρουσης με τους Πέρσες, στα 480 π.Χ., και ενώ ο Λεωνίδας και οι τριακόσιοι αμετακίνητοι στις Θερμοπύλες άφηναν την τελευταία τους πνοή, οι άλλοι Έλληνες συναθροισμένοι στην Ολυμπία κατά την 75^η Ολυμπιάδα, συνέχιζαν τα αγωνίσματά τους. Η νίκη των Ελλήνων κατά των Περσών παρουσιάζεται σε μια Ολυμπιακή ή κατ' εξοχήν Ολυμπιακή νίκη. Γι' αυτό η 1^η Ολυμπιάδα ύστερα από τους Περσικούς πολέμους, στα 476 π.Χ. γιορτάστηκε με μοναδική λαμπρότητα. Οι Έλληνες μαζεύτηκαν και πάλι τότε στην Ολυμπία με πίστη μεγαλύτερη προς τους Θεούς και στο ιδανικό του αθλούμενου ελεύθερου ανθρώπου.

2. ΤΟ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Στην Ιλιάδα, οι ήρωες πολεμιστές "αριστεύουν" κάθε μέρα ασκώντας την πολεμική αρετή και την ανδρεία τους. Έρχεται όμως κάποια στιγμή που ο ποιητής θα μας παρουσιάσει όχι πια τους πολεμικούς αντιπάλους, αλλά τους ομόφυλους Αχαιοούς να συναγωνίζονται για τη νίκη των αθλητικών αγώνων που οργάνωσε ο Αχιλλέας για να τιμήσει το νεκρό φίλο του. Ότι οι αθλητικοί αυτοί αγώνες αποτελούν πανάρχαιο ταφικό έθιμο των Ελλήνων, βεβαιώνεται όχι μόνο απ' αυτή την ομηρική περίπτωση, αλλά από μια σειρά αγώνες που σχετίζονται με την ταφή μυθικών ηρώων. Το γεγονός όμως πως μέσα σ' όλα τα άλλα ταφικά έθιμα οι Έλληνες καθιερώνουν αθλητικούς αγώνες, σημαίνει πως ο αθλητισμός και το συναγωνιστικό πνεύμα με στόχο τη νίκη του καλύτερου είχε βαθιές ρίζες μέσα στην ελληνική κοινωνία. Πρόσθετη μαρτυρία προσφέρει η Οδύσσεια, όπου σε μια ειρηνική, σχεδόν μακάρια πολιτεία, στη χώρα των Φαιάκων, ο λαός συγκεντρωμένος παρακολουθεί μια πλούσια αθλητική επίδειξη των νέων, που συναγωνίζονται μονάχα για τη χαρά της νίκης.

Δεν είναι δύσκολο να ανιχνεύσουμε και να επισημάνουμε αυτό το αγωνιστικό πνεύμα των Ελλήνων, που σημαδεύει όλες σχεδόν τις εκδηλώσεις της ζωής και δημιουργεί ένα συναγωνισμό με πλούσια και γόνιμα τις πιο πολλές φορές αποτελέσματα, χωρίς όμως να αποφεύγει τις υπερβολές και τους άγονους και επικίνδυνους ανταγωνισμούς.

Αυτό το βαθιά ριζωμένο αγωνιστικό πνεύμα των Ελλήνων που

στάθηκε κίνητρο και για πολεμικά επιτεύγματα και για ειρηνικές κατακτήσεις το βλέπουμε να εκδηλώνεται όχι μονάχα στην ατομική τους ζωή, αλλά παίρνει συχνά μια οργανωμένη μορφή και επάνω σ' αυτό εδράζονται εκδηλώσεις και δημιουργίες με ευρύτερους και πολύ πιο βαρυσήμαντους πολιτιστικούς στόχους. Ίσως δεν είναι αρκετά γνωστό πως πολύ συχνά η ανάθεση της κατασκευής σημαντικών καλλιτεχνημάτων γινόταν ύστερα από καλλιτεχνικό διαγωνισμό, όπου συναγωνίζονταν κορυφαίοι τεχνίτες από διαφορετικές περιοχές του ελληνικού κόσμου. Μεταγενέστερη μαρτυρία μας πληροφορεί πως ο Φειδίας έδειξε τις μοναδικές του ικανότητες σ' ένα τέτοιο διαγωνισμό.

Εκεί όμως που η αγωνιστική διάθεση έφτασε στις πιο υψηλές σφαίρες και συντέλεσε αναμφισβήτητα στη δημιουργία κορυφαίων πνευματικών έργων είναι ο θεσμός των δραματικών παραστάσεων στα Διονύσια της Αθήνας. Οι τραγικοί ποιητές παρουσίαζαν τις τετραλογίες τους μπροστά σε όλο τον Αθηναϊκό λαό περιμένοντας την απόφαση των κριτών για την βράβευση. Με μια τέτοια προοπτική έγραψαν οι τραγικοί ποιητές τα έργα τους και μέσα από μια τέτοια δύσκολη δοκιμασία αναδείχθηκαν οι τρεις κορυφαίοι τραγικοί. Το αγωνιστικό και ανταγωνιστικό πνεύμα απλώνεται σε όλη την έκταση της ελληνικής ζωής και της δίνει ένα ιδιαίτερο χαρακτήρα και χρώμα. Μουσικοί και ποιητές, φιλόσοφοι και ρήτορες, ζωγράφοι και γλύπτες, συναγωνίζονται με τα έργα τους ο ένας τον άλλο για την "αριστεία" που θα τους αναδείξει και θα τους χαρίσει τη νίκη, όπως οι αθλητές αγωνίζονται στο στίβο για το τιμητικό έπαθλο. Αυτό σημαίνει πως σε

όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής δημιουργείται ο διάλογος και ο ισότιμος συναγωνισμός. Μια τέτοια στάση πηγάζει βασικά από μια ουσιαστική δημοκρατική αντίληψη πως ο κάθε άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να σταθεί απέναντι στο συνάνθρωπό του και να διεκδικήσει με την αρετή και την αξία του την τιμή και τα πρωτεία. Πέρα και πάνω απ' την υπεροχή της καταγωγής και του πλούτου, ο Έλληνας που πιστεύει βασικά στην ισονομία, θέτει την υπεροχή της αξίας του σώματος ή του πνεύματος, όπως αυτή καταφαίνεται και καταξιώνεται δημοκρατικά με τον αγώνα, όπου ο καθένας μπορεί να πάρει μέρος με ίσους όρους και να αποδείξει την αρετή του. Αυτό μαρτυρεί η συμμετοχή στους πανελλήνιους αγώνες αθλητών απ' όλες τις ελληνικές περιοχές χωρίς καμία κοινωνική ή γενεαλογική διάκριση, άλλη απ' την ιδιότητα του ελεύθερου Έλληνα πολίτη. Την ίδια μαρτυρία παρέχει και η συγκέντρωση σοφών και καλλιτεχνών απ' τις πιο μακρινές περιοχές στα μεγάλα κέντρα του ελληνισμού, όπου κατορθώνουν να κερδίσουν φήμη και τιμές δείχνοντας την αξία τους μέσα στην πνευματική και καλλιτεχνική κονίστρα.

1.1 Παράσταση αθλητών που ασκούνται με τη συνοδεία αυλού. Το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους οι νέοι της Αθήνας το περνούσαν στα γυμνάσια. Εκεί ασκούνταν στο άλμα, στο δίσκο, στο ακόντιο. Ο αυλητής συνόδευε τις κινήσεις των αθλητών με τον αυλό για να γίνουν αρμονικές και ρυθμικές (Κοπεγχάγη, Nationalmuseum)

3. Η ΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Η εφαρμοζόμενη ιδανική αγωγή απ' όλες τις ελληνικές πόλεις στα αρχαϊκά χρόνια: γυμναστική του σώματος και μουσική, ενόργανη και φωνητική, που συνδυάζονται θαυμαστά στο χορό, κάποτε και στα αθλήματα. Για τον αρχαϊκό Έλληνα το ανθρώπινο κορμί έχει μια ιδιαίτερη αξία. Για να επιτύχει λοιπόν την ακρότατη ανάπτυξη, την αρμονία και την αποτελεσματική λειτουργία του, το γυμνάζει επίμονα και συστηματικά απ' τα πρώτα παιδικά του χρόνια. Όμως ξέρει καλά πως η άσκηση αυτή μονάχη της δεν είναι αρκετή για να προσφέρει στο νέο άνθρωπο αυτό που θα του χαρίσει την ολοκλήρωση. Δυνάμεις άλλες, ψυχικές, αλλά που για τον αρχαίο Έλληνα είναι σύνδετες με όλο του το είναι, με το κορμί και με το νου του και με την ψυχή του, αυτές που εκφράζονται με τη μουσική και με το τραγούδι, συνέχουν και διαμορφώνουν την ανθρώπινη ύπαρξη. Σ' αυτές υπάρχει ένα στοιχείο κοινό με τη γυμναστική - ο ρυθμός. Γι' αυτό μαζί με τη γύμναση του κορμιού ο νέος μαθαίνει και τη μουσική και το τραγούδι. Επάνω σ' αυτές τις βασικές αρχές στηρίχθηκε η αγωγή των νέων στην πρώιμη φάση της ελληνικής ιστορίας και με όλες τις μεταβολές που επέφεραν οι ιστορικές ανακατατάξεις ποτέ δεν έπαψαν οι αρχές αυτές να επηρεάζουν την παιδεία στην αρχαία Ελλάδα.

Όπως είναι ευνόητο, η παιδεία μιας κοινωνίας είναι ανάλογη με τη συγκρότηση και τις τάσεις της κοινωνίας αυτής. Στην αρχαία Ελλάδα, δημιουργήθηκαν πολυάριθμα κράτη-πόλεις με διαφορετική κοινωνική

δομή και πολιτειακό σύστημα, με περιορισμένη γεωγραφική έκταση, που επέτρεπε ισχυρότερη συνοχή των πολιτών και με ποικίλες πληθυσμιακές καταβολές και εξωτερικές σχέσεις και επιδράσεις. Όλες αυτές οι πόλεις-κράτη ξεκινώντας απ' τις βασικές αρχές που σημειώσαμε, δημιούργησαν το δικό της η καθεμία "εκπαιδευτικό σύστημα", αν μπορούμε να ονομάσουμε έτσι την αγωγή που εφάρμοζαν για τη σωματική και ψυχική ανάπτυξη των νέων. Οι ίδιοι οι αρχαίοι Έλληνες γνώριζαν πως η αγωγή αυτή πρέπει να είναι ανάλογη με το κοινωνικό και πολιτικό σύστημα της κάθε πόλης. Άλλωστε στόχοι της παιδείας ήταν για ένα μεγάλο διάστημα και στην πιο μεγάλη έκταση του ελληνικού κόσμου η διάπλαση άξιου πολίτη. Έτσι, όσο στις πόλεις κυριαρχούσαν τα αριστοκρατικά καθεστώτα, η παιδεία σκοπούσε στη διατήρηση της υπεροχής των ευγενών, που ήταν σύγχρονα και οι οικονομικά ισχυροί, με την καλλιέργεια της σωματικής και ψυχικής ανωτερότητας των νέων.

Τη σωματική ισχύ και αντοχή ασκούσαν μ' ένα παραδοσιακό σύστημα γυμναστικής που ανάγεται πιθανότατα στην Κρήτη, αλλά που είχε αποκτήσει πανελλήνια παραδοχή και εφαρμογή. Παράλληλα, για να καλλιεργήσουν στις ψυχές των παιδιών στην υποταγή στους θεούς, την αγάπη της πατρίδας, το αίσθημα της τιμής και του καθήκοντος, τους μάθαιναν να απαγγέλλουν τα ομηρικά έπη, να τραγουδούν με συνοδεία κιθάρας ύμνους θρησκευτικούς και πολεμικά τραγούδια. Και όταν ύστερα από το 700 π.Χ. το νέο αλφάβητο άρχισε να διαδίδεται στις ελληνικές πόλεις, προστέθηκε στο πρόγραμμα της παιδείας η νέα

αυτή μάθηση, η γραφή και η ανάγνωση.

Ωστόσο το πρόγραμμα τούτο διέφερε, όπως είπαμε, από πόλη σε πόλη, ανάλογα με το πολίτευμα. Στα κράτη που στηρίζονταν στην αρχαία δωρική σύνταξη, όπως ήταν η Σπάρτη, η πολιτεία φρόντιζε να δώσει στους νέους αγωγή αρμονισμένη με τη στρατιωτική δομή και τα αντίστοιχα ιδανικά της. Η αγωγή αυτή βασιζόταν στην πατροπαράδοτη γυμναστική άσκηση και στη μουσική, κυριότατα τη χορική. Αντίθετα στο χώρο της ανατολικής Ελλάδας, η γυμναστική δεν φαίνεται πως έπαιζε σημαντικό ρόλο στην παιδεία των νέων. Εκεί αγόρια και κορίτσια, κύρια φροντίδα τους είχαν τη μουσική και την ποίηση. Την ισόρροπη άσκηση και την αρμονική σύνδεση όλων αυτών των τάσεων μπορούμε να τη βρούμε στην κλασική Αθήνα.

Η ευθύνη για την παιδεία των παιδιών ανήκει στον πατέρα της οικογένειας. Υπάρχουν ωστόσο πληροφορίες που μας επιτρέπουν να συμπεράνουμε πως σε ορισμένες περιπτώσεις υπήρξαν νομοθεσίες που όριζαν ως υποχρεωτική την εκπαίδευση των νέων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η αρχή των αγώνων της Ολυμπίας χάνεται στο βάθος της προϊστορίας και συνδέεται με αγώνες θεών και ηρώων. Σύμφωνα με την αρχαία παράδοση, πρώτοι αγωνίστηκαν εδώ θεοί και ήρωες και αυτοί στάθηκαν από τότε τα πρότυπα στους θνητούς που συνέχιζαν την ευγενή άθληση ως τα ύστερα ρωμαϊκά χρόνια. Στο μέρος αυτό κατέβαλε ο Ζευσ τον Κρόνο στην πάλη και ο Απόλλων τον Ερμή στο δρόμο και τον Άρη στην πυγμή.

Πολλούς ήρωες αναφέρουν οι αρχαίες πηγές σαν ιδρυτές των αγώνων. Ανάμεσά τους είναι ο Πέλοπας που πρώτος οργάνωσε την αρματοδρομία. Ο Ιδαίος Ηρακλής, που πρώτος όρισε το μήκος του σταδίου στην Ολυμπία, έβαλε τ' αδέρφια του, τους Κουρήτες, να αγωνιστούν στο δρόμο και ύστερα στεφάνωσε το νικητή με κλαρί αγριελιάς. Ο Θηβαίος Ηρακλής, που έφερε από τις υπερβόριες χώρες και φύτεψε εδώ την αγριελιά.

Η καθιέρωση των αγώνων αποδίδεται επίσης στον Νηλέα, στον Πελία και στους βασιλείς της Ήλιδας. Όλοι αυτοί οι μύθοι είναι διαδοχικοί φορείς των αντίστοιχων λατρειών των διαφόρων φυλών που κατά καιρούς κυριάρχησαν στην Ολυμπία. Ο Πίσος τέλος, επώνυμος ήρωας της Πισάτιδας, φέρεται επίσης σαν ιδρυτής των Ολυμπίων.

Η γνώμη του Στράβωνα, πως οι αγώνες οργανώθηκαν από τους Ηρακλείδες μετά την κάθοδό τους και την επέκταση των αιτωλοδωρικών

φύλων και των Επειών στην Πισάτιδα, βρίσκεται πλησιέστερα στην αλήθεια, γιατί οι αγώνες στο Ιερό της Ολυμπίας, αναδιοργανώθηκαν, όπως φαίνεται, μετά τη δωρική κάθοδο, οπότε εκτοπίστηκαν ή περιορίστηκαν παλιές λατρείες που υπήρχαν στο Ιερό και καθιερώθηκε η λατρεία του Ολυμπίου Διός σαν κυρίαρχου θεού.

Ιδρυτής των νέων αυτών αγώνων φέρεται ο αρχηγός των αιτωλοδωρικών φύλων, που ήρθαν στην Ήλιδα, ο Όξυλος και σαν ανακαινητής τους ο απόγονός του Ίφιδας. Ο Όξυλος συνοίκησε τους κατοίκους των οικισμών, γύρω από την Ήλιδα δημιουργώντας έτσι ένα ισχυρό κράτος, που άπλωσε την κυριαρχία του στα γειτονικά κρατίδια, στην Πίσα και περιέλαβε και το Ιερό της Ολυμπίας. Στην ανακαίνιση των Ολυμπίων που συνδέεται και με την εκχειρία που επιβλήθηκε στο πανελλήνιο με την επέμβαση και του Ιερού των Δελφών, συνέπραξε και ο βασιλιάς της Σπάρτης Λυκούργος, όπως δηλώνεται στον ανεπίγραφο χάλκινο δίσκο της εκχειρίας των Ολυμπιακών αγώνων. Σύμφωνα με τον Φλέγοντα από τις Τράλλεις, στην επιβολή της εκχειρίας συνέβαλλε και ο βασιλιάς της Πίσας Κλεοσθένης.

Από το 776 π.Χ. και ως την 13^η Ολυμπιάδα (728 π.Χ.), ο αγώνας δρόμου σταδίου ήταν το μόνο αγώνισμα στο Ιερό και η διεξαγωγή του κρατούσε μόνο μία ημέρα. Αν και από τις επόμενες Ολυμπιάδες άρχισαν να προστίθενται σιγά-σιγά νέα αγωνίσματα. Ο αγώνας δρόμου παρέμεινε το κύριο αγώνισμα της Ολυμπίας και ο νικητής σ' αυτό έδινε ως το τέλος το όνομά του σε κάθε Ολυμπιάδα. Η εισαγωγή των υπολοίπων αγωνισμάτων ακολούθησε την ακόλουθη σειρά:

- 14^η Ολυμπιάδα (724 π.Χ.) δίαυλος
- 15^η Ολυμπιάδα (720 π.Χ.) δόλιχος
- 18^η Ολυμπιάδα (708 π.Χ.) πένταθλο και πάλη
- 23^η Ολυμπιάδα (688 π.Χ.) πυγμή
- 25^η Ολυμπιάδα (680 π.Χ.) τέθριππο
- 33^η Ολυμπιάδα (648 π.Χ.) αγώνας ίππου κέλητος & παγκράτιο
- 37^η Ολυμπιάδα (632 π.Χ.) δρόμος και πάλη παιδων
- 38^η Ολυμπιάδα (628 π.Χ.) πένταθλο παιδων (μόνο σ' αυτή την Ολυμπιάδα)
- 41^η Ολυμπιάδα (616 π.Χ.) πυγμή παιδων
- 65^η Ολυμπιάδα (520 π.Χ.) οπλίτης δρόμος
- 70^η Ολυμπιάδα (500 π.Χ.) απήνη (καταργήθηκε στην 84^η Ολυμπ.)
- 93^η Ολυμπιάδα (408 π.Χ.) συνωρίς
- 96^η Ολυμπιάδα (396 π.Χ.) αγώνας σαλπιγκτών και κηρύκων
- 99^η Ολυμπιάδα (384 π.Χ.) τέθριππο με πώλους
- 131^η Ολυμπιάδα (256 π.Χ.) αγώνας πώλου κέλητος
- 145^η Ολυμπιάδα (200 π.Χ.) παγκράτιο παιδων

Με την αύξηση του αριθμού των αγωνισμάτων, κατά τα κλασικά χρόνια είχαν φτάσει τα 18, αυξήθηκε διαδοχικά και η διάρκεια των αγώνων από μία μέρα που ήταν αρχικά, σε πέντε.

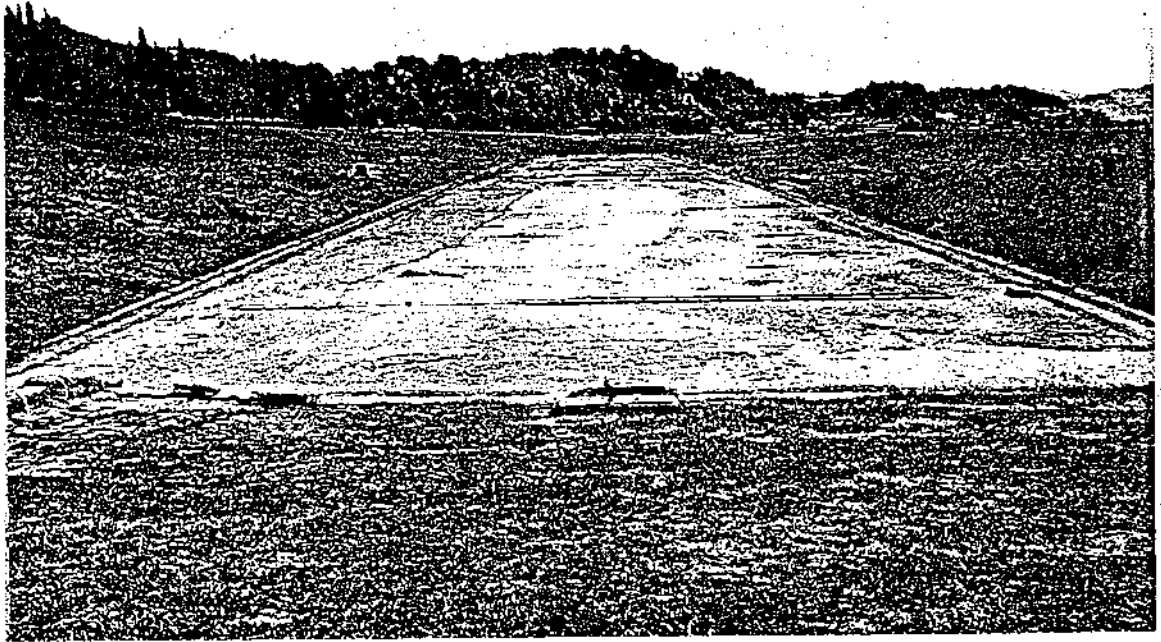
Πολύ εξασθενημένο παρουσιάζεται το κύρος και η ισχύς της Ήλιδας κατά το μεγαλύτερο μέρος του 7^{ου} αι. π.Χ. Ύστερα από αλληπάλληλες ατυχείς συγκρούσεις με τους γείτονές της, προς βορρά τους Δυμαίους και προς νότο τους Πισάτες, χάνει αρκετά από τα εδάφη

που είχε κατακτήσει στους προηγούμενους αιώνες. Η κηδεμονία του Ιερού περιέρχεται τότε και πάλι στους Πισάτες που, με την αρχηγία δραστήριων βασιλέων (Παντοέων, Δαμοφών) και με την υποστήριξη του Φεΐδωνα του τύραννου του Άργους, των Αρκάδων και των Μεσσηνίων κυριαρχούν στην Ηλεία και στο Ιερό της Ολυμπίας. Ίσως τότε, κάτω από την επίδραση του Άργους, προβάλλεται η λατρεία της Ήρας στην Άλτη και αποκτά η θεά το ναό της, τον αρχαιότερο στο Ιερό.

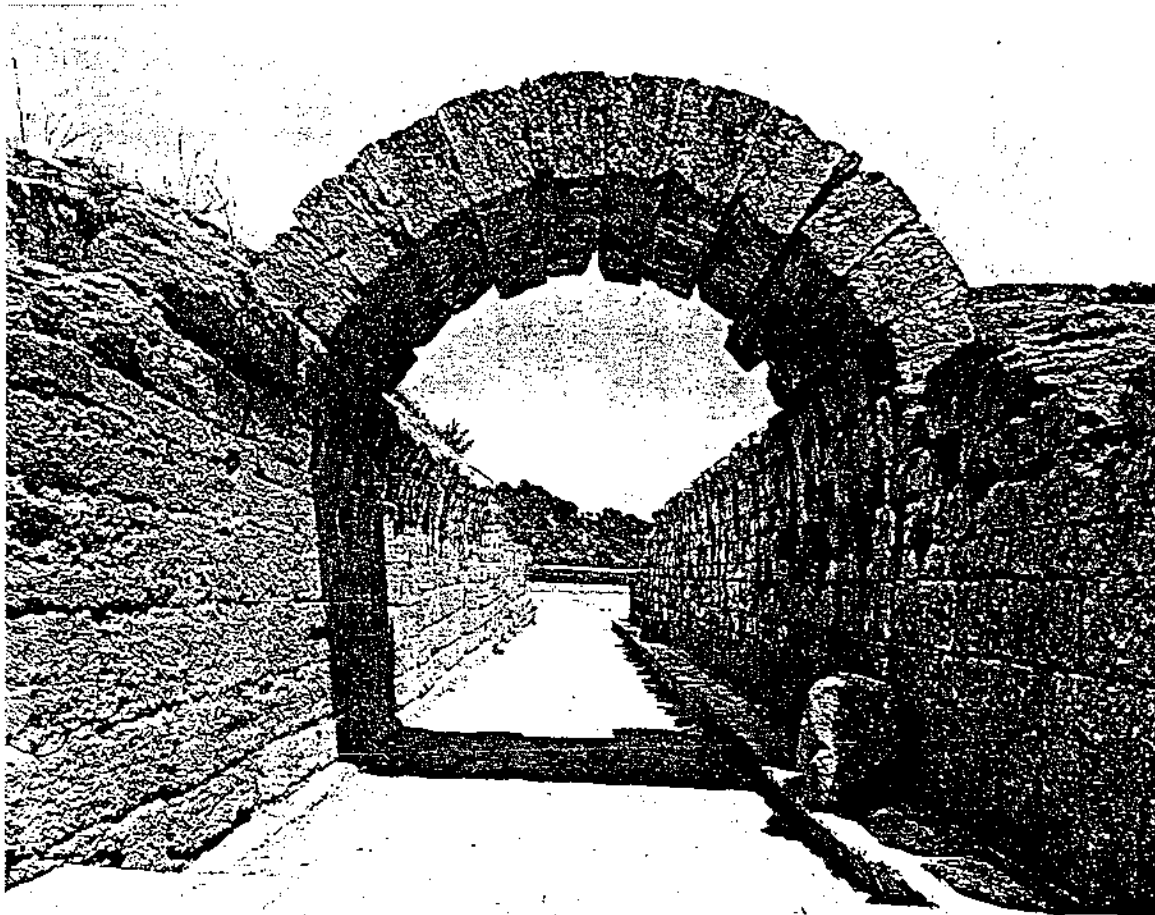
Επίσης δεν είναι τυχαίο ότι για πρώτη φορά στον αιώνα αυτό εισάγονται στην Ολυμπία οι αγώνες αρματοδρομίας σε ανάμνηση της νίκης στο ίδιο αγώνισμα του προδωρικού, Μυκηναίου Πέλοπα, εναντίον του Οινόμαου βασιλιά της Πίσας. Από τότε τα αγωνίσματα της διπλής αυτής παράδοσης, μυκηναϊκής το πρώτο, δωρικής τα άλλα, του στίβου, εξακολουθούν να συνυπάρχουν ομότιμα στο Ιερό.

Κατά τις αρχές του 6^{ου} αι. π.Χ. η Ήλιδα ανασυγκροτεί τις δυνάμεις της και προβαίνει σε ευρύτερες πολιτειακές και πολιτικές μεταβολές. Το αυστηρό ολιγαρκές καθεστώς αφού παραμέρισε βαθμιαία τη μοναρχία, γίνεται τώρα μετριοπαθέστατο και μεγαλώνει τον αριθμό των μελών του. Το αξίωμα του Ελλανοδίκη δεν είναι πια κληρονομικό αλλά αιρετό ανάμεσα σ' όλους τους πολίτες της Ήλιδας.

Με ανανεωμένες τις δυνάμεις της η Ήλιδα και με σύμμαχο τη Σπάρτη καταβάλλει το 570 π.Χ. περίπου, οριστικά την Πίσα και αναλαμβάνει και πάλι την κηδεμονία του Ιερού, την οποία από τότε διατήρησε ως το τέλος των αγώνων.

2.1 Το στάδιο της Ολυμπίας χρονολογείται στα μέσα του 4ου αι. π.Χ. Το μήκος του είναι 192,27 μ. δηλ. 600 ολυμπιακά πόδια. Δεξιά, τα ίχνη της εξέδρας των Ελλανοδικών και αριστερά ο βωμός της Δήμητρας Χαμύνης.

2.2 Η καμαρωτή δίοδος, η Κρυπτή, που συνέδεε το στάδιο με το ιερό, κατασκευάστηκε στην ελληνοιστική εποχή. Ήταν η επίσημη είσοδος του σταδίου από όπου έμπαιναν οι Ελλανοδίκες και οι αθλητές

Το 364 π.Χ. οι Αρκάδες προσπαθούν να ανασυστήσουν το κράτος των Πισατών, Καταλαμβάνουν μάλιστα το Ιερό και οργανώνουν με τους Πισάτες τους αγώνες που συνέπεσαν με τη χρονιά αυτή. Σε λίγο όμως αποσύρονται και η κηδεμονία του Ιερού ξαναγυρίζει στους Ηλείους. Η Ολυμπιάδα αυτής της χρονιάς χαρακτηρίστηκε σα να μην έγινε και πήρε, όπως και μερικές ανάλογες, το όνομα "Ολυμπιάς".

Η πιο ευτυχημένη, πιο ήρεμη και πλουσιότερη σε πνευματικές επιτεύξεις περίοδος του Ιερού και ολόκληρης της Ηλείας αρχίζει από το 570 π.Χ. και συνεχίζεται και κατά το μεγαλύτερο μέρος του 5^{ου} αι. π.Χ. Στην περίοδο αυτή, όταν όλες οι Ελληνικές πόλεις δοκιμάζονταν από διαμάχες, εμφύλιους πολέμους και αναστατώσεις, οι Ηλείοι με την προστασία του Δία και της ιερής εκχειρίας, ζούσαν σε ευημερία και γαλήνη ως το τέλος του 5^{ου} αι. Ακόμα και τα δραματικά γεγονότα των Περσικών πολέμων ελάχιστα άγγιξαν τη ζωή τους.

Εξάλλου οι Ηλείοι, κατοικώντας σε ένα από τα ευφορότερα εδάφη της Ελλάδας, είχαν μόνιμα επιδοθεί στην αγροτική ζωή και στην κτηνοτροφία. Η ευφορία της γης επέτρεψε στον πληθυσμό να παραμείνει σ' όλη την αρχαιότητα διασκορπισμένος σε πολίχνες, χωριά και αγροικίες. Επειδή λοιπόν η Ηλεία ήταν αυτάρκης στην παραγωγή ειδών διατροφής, δεν χρειάστηκε να επιδοθεί στο μεγάλο εμπόριο και στη βιοτεχνία.

Μια άλλη χαρακτηριστική ιδιομορφία της Ηλείας ήταν ότι το κύριο μέλημα του κράτους, τουλάχιστον ως τον 5^ο αι. π.Χ., ήταν όχι τόσο τα πολιτικά και άλλα θέματα του δημοσίου βίου, όσο η οργάνωση των

Ολυμπιακών αγώνων. Και αυτό αντανακλάται στην εικόνα της αγοράς της Ήλιδας, που κατά κάποιο τρόπο αποτελούσε το πρόπυλο και την προπαρασκευή για το Ιερό της Ολυμπίας. Εκεί δέσποζαν τα κτίρια που είχαν σχέση με τους αγώνες. Δυο γυμνάσια και μια παλαίστρα για την καθιερωμένη προπόνηση των αθλητών της Ηλείας και των άλλων ελληνικών πόλεων που έπρεπε να προγυμναστούν για τους αγώνες, και τέλος ο Οίκος και η Στοά των Ελλανοδικών. Παράλληλα, υπήρχαν ναοί και ιερά, αλλά κανένα κτίριο σχετικό με το δημόσιο βίο. Ακόμα και το βουλευτήριο στεγαζόταν σ' ένα από τα δύο γυμνάσια. Ενδεικτικό επίσης είναι ότι οι Ηλείοι γύμναζαν τα άλογά τους στο χώρο της Αγοράς, σε ορισμένο τμήμα της, που λεγόταν ιππόδρομος.

Είναι φανερό λοιπόν, πως στην Αγορά της Ήλιδας δέσποζε το πνεύμα των Αγώνων, ενώ οι άλλες κρατικές δραστηριότητες είχαν δευτερεύουσα σημασία. Αλλά και τα σπουδαιότερα και αρχαιότερα αξιώματα του κράτους ήταν εκείνα που συνδέονταν με το Ιερό της Ολυμπίας και τους αγώνες του: Ελλανοδίκης, μάντης, αρχιερέας κ.ά.

Από το τελευταίο τέταρτο του 5^{ου} αι. συντελείται βαθύτατη μεταβολή στη ζωή της χώρας. Οι Ηλείοι παύουν να μένουν ουδέτεροι στις διαμάχες των άλλων Ελληνικών πόλεων. Ενεργοί σύμμαχοι άλλοτε της Σπάρτης, άλλοτε της Αθήνας και άλλοτε άλλων πόλεων, συμμερίζονται και τις συνέπειες των συγκρούσεων των συμμάχων τους. Εχθρικοί στρατοί εισβάλλουν από τότε συχνά στην ηλειακή χώρα, την λεηλατούν και φτάνουν ως το Ιερό της Ολυμπίας. Κακοδαιμονία και συμφορές δεν είναι τώρα σπάνια φαινόμενα. Η ίδια αλλαγή

αντανακλάται από το τέλος του 5^{ου} αι. π.Χ. και στην αρχιτεκτονική αλλά και στο βίο και στο χαρακτήρα του Ιερού της Ολυμπίας, καθώς και στο πνεύμα των Αγώνων. Η μεταμόρφωση του ως τότε αυστηρού δωρικού Ιερού σε ανάλαφρο και κοσμικότερο με τα πολλαπλά ιωνικά στοιχεία που εισβάλλουν μονομιάς και το κατακλύζουν, και τέλος ο διαχωρισμός του κυρίως Ιερού από το χώρο των αγώνων με την απομάκρυνση του σταδίου από αυτό, συμβαδίζει με την εμφάνιση του επαγγελματικού αθλητισμού. Τότε ακριβώς πολλοί σοφοί, νοσταλγοί του παρελθόντος, αντικρίζοντας τη βαθιά αλλαγή του αθλητικού ιδανικού, αποδοκιμάζουν ορισμένους αθλητές του καιρού τους, αφού πια κύρια φροντίδα τους ήταν η συνεχής και μονόπλευρη άσκηση και δίαιτα για το δυνάμωμα των μυών που θα τους επέτρεπε να δρέψουν νίκες, περιφερόμενοι από Ιερό σε Ιερό.

Την ίδια εποχή αρχίζει το Ιερό να μεταβάλλεται σε χώρο πολιτικού ανταγωνισμού μεταξύ των πόλεων, που επιδιώκουν με κάθε τρόπο, με υποσχέσεις και προσφορές προς τους αθλητές τους, να εξασφαλίσουν καθεμιά όσο γίνεται περισσότερες νίκες. Η πολιτική εκμετάλλευση των Αγώνων και του Ιερού φτάνει στο αποκορύφωμα όταν ο Φίλιππος ο Β΄ και ο Αλέξανδρος στήνουν το οικογενειακό τους μνημείο, το Φιλίππειο, μέσα στον Ιερό χώρο μετά τη μάχη της Χαιρώνειας (338 π.Χ.). Την ίδια τακτική εφάρμοσαν και οι διάδοχοι του Μ. Αλεξάνδρου, που θέλησαν να ενισχύσουν τη θέση τους στον ελληνικό κόσμο με πλούσιες χρηματικές χορηγίες και αναθήματα στο Ιερό. Οι Ρωμαίοι εμφανίζονται στην Ολυμπία σαν ελευθερωτές και

ειρηνευτές του σπαρασσόμενου ελληνικού κόσμου και για πειστικότερη μάλιστα δικαιολόγηση της ανάμιξής τους στα ελληνικά πράγματα, ζητούν και παίρνουν την άδεια να συμμετάσχουν στους αγώνες της Ολυμπίας, αφού προηγουμένως όμως με κατάλληλη προσαρμογή και ερμηνεία των σχετικών ελληνικών μύθων, μπόρεσαν να αποδείξουν πως αυτοί είναι ελληνικής καταγωγής.

Από το 146 π.Χ. οπότε η κυρίως Ελλάδα υποτάσσεται στο ρωμαϊκό κράτος, χάνει και το κράτος της Ήλιδας οριστικά την ανεξαρτησία του και γίνεται τμήμα της ρωμαϊκής επαρχίας της Αχαΐας. Το Ιερό απολαμβάνει κατά καιρούς τιμές και εύνοιες από μέρους πολλών Ρωμαίων αξιωματούχων και αυτοκρατόρων.

Ωστόσο οι αγώνες της Ολυμπίας συνεχίζονται με τη νέα τους μορφή πολλούς αιώνες ακόμα. Ήδη από την ελληνιστική εποχή και πολύ πριν την ρωμαϊκή κατάκτηση της Ελλάδας, έχουν βέβαια χάσει πολύ από το θρησκευτικό τους υπόβαθρο, συντελούν όμως όχι λίγο στην ανάπτυξη μιας νέας ιδέας, της ιδέας της ευρύτερης, πανανθρώπινης κοινωνίας, που μιλεί, σκέπτεται και ζει κατά ελληνικό τρόπο. Ήδη στον 4^ο αι. π.Χ. ο Ισοκράτης είχε δηλώσει πως Έλληνες είναι όχι οι κατά φύση Έλληνες, αλλά οι κοινωνοί της ελληνικής παιδείας.

Την εθνική ενότητα του ελληνισμού, που τόνωσε παλαιότερα η Ολυμπία, αντικαθιστά τώρα η ελληνιστική "κοινή". Αυτή αγκαλιάζει όλους τους τομείς, τη γλώσσα, την τέχνη, τη φιλοσοφία, τις επιστήμες. Η υπερεθνική αυτή ατμόσφαιρα μαζί με την διεθνοποίηση των αγώνων, γενικεύεται στον 2^ο αι. π.Χ. όταν οι αυτοκράτορες Σεβήροι παραχωρούν

το δικαίωμα του Ρωμαίου πολίτη σ' όλους τους κατοίκους της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Από τότε αναφέρονται πολυάριθμοι Ολυμπιονίκες με ξενικά ονόματα: Αιγύπτιοι, Λύκιοι, Λυδοί, Φοίνικες κ.ά.

Αυτός ακριβώς ο υπερεθνικός χαρακτήρας της αγωνιστικής, επιζεί στις σύγχρονες Ολυμπιάδες που με πρωτοβουλία του Βαρώνου P. de Coubertin ύστερα από διακοπή δεκαπέντε αιώνων, οργανώθηκαν και πάλι από το Ελληνικό Κράτος στην Αθήνα στα 1896.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες ήταν πεντετηρικοί. Γινόταν δηλαδή κάθε τέσσερα πλήρη χρόνια και εντάσσονταν στην ημερολογιακή οκταετηρίδα, όπως και όλοι οι πανελλήνιοι αγώνες. Η ημερολογιακή οκταετηρίδα ήταν μια περίοδος οχτώ ετών που κάλυπτε την διαφορά των 11 1/4 ημερών που υπήρχε ανάμεσα στο σεληνιακό έτος των 334 ημερών και στο ηλιακό των 356 1/4 ημερών. Οι αρχαίες γιορτές υπολογίζονταν με βάση τον σεληνιακό μήνα (28 ημέρες) επειδή όμως έτσι κινδύνευαν οι εποχιακές γιορτές να μετακινηθούν κι από το καλοκαίρι π.χ. να πέσουν στον χειμώνα, επινοήθηκαν οι λεγόμενοι εμβόλιμοι μήνες στα σεληνιακά έτη που ήταν τρεις, μοιρασμένοι μετά στην οκταετία. Η ημερομηνία των αγώνων και των άλλων μεγάλων εορτών καθορίστηκε με βάση αυτή την ημερολογιακή οκταετηρίδα. Έτσι εξηγείται και η ασάφεια γύρω από την ακριβή ημερομηνία των Ολυμπιακών αγώνων. Πάντως αυτοί τελούσαν την πρώτη πανσέληνο μετά το θερινό ηλιοστάσιο. Σήμερα οι ερευνητές συμφωνούν ότι οι αγώνες γίνονταν στα μέσα Ιουλίου, από τις 11 ως τις 16 περίπου.

Ο αριθμός των ημερών κατά τις οποίες τελούσαν οι αγώνες δεν ήταν ο ίδιος σ' όλη τη διάρκεια της αρχαιότητας. Ως το 684 π.Χ. (24^η

Ολυμπιάδα) όταν τα αγωνίσματα ήταν έξι, οι αγώνες γίνονταν σε μία μόνο μέρα. Στην 25^η Ολυμπιάδα, όταν εισήχθησαν τα αγωνίσματα των αρματοδρομιών, προστέθηκε δεύτερη ημέρα. Στην 37 Ολυμπιάδα (632 π.Χ.) μπήκαν στο πρόγραμμα τα αγωνίσματα παιδών και τότε προστέθηκε τρίτη ημέρα. Αργότερα φαίνεται ότι οι γιορτές κρατούσαν πέντε μέρες.

Το διάστημα που μεσολαβούσε από τη λήξη των αγώνων ως την αρχή του πέμπτου χρόνου, οπότε θα άρχιζαν οι επόμενοι, έπαιρνε το όνομα Ολυμπιάς. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο όρος "Ολυμπιάς" χρησιμοποιούταν επίσης για να δηλώσει τους ίδιους τους αγώνες. Οι Ολυμπιάδες χρησιμοποιήθηκαν ως βάση γενικώς χρονολόγησης και αντικατέστησαν τις επί μέρους τοπικές χρονολογήσεις (π.χ. στην Αθήνα χρονολογούσαν με τους επώνυμους άρχοντες). Το σύστημα αυτό πλεονεκτούσε απέναντι στα τοπικά συστήματα χρονολόγησης γιατί είχε πανελλήνιο χαρακτήρα και ήταν γνωστό και καταληπτό σε όλο τον ελληνικό κόσμο.

Κάθε Ολυμπιάδα έπαιρνε την ονομασία της από το νικητή σταδιοδρόμο και τον αύξοντα αριθμό της, με βάση την πρώτη Ολυμπιάδα. Συμβατικά ως πρώτη θεωρήθηκε αυτή που νίκησε ο Ηλείος Κόροιβος το 776 π.Χ. Η αρίθμηση των Ολυμπιάδων έγινε από τον σοφιστή Ιππία τον Ηλείο, γύρω στα 400 π.Χ., ο οποίος πιθανόν να χρησιμοποίησε αρχεία του Ιερού ή ακόμα και προφορικές παραδόσεις. Ο Αριστοτέλης, αλλά και αργότερα ο Ερατοσθένης, καθώς και ο Φλέγων από τις Τράλλεις και ο Ιούλιος Αφρικανός, συμπλήρωσαν τον κατάλογο του Ιππία με τις Ολυμπιάδες των επόμενων αιώνων.

2. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΕΧΕΙΡΙΑΣ

Η λέξη εκεχειρία σημαίνει διακοπή των εχθροπραξιών, ανακωχή. Ήταν ένας θεσμός που προέβλεπε την αναστολή των εχθροπραξιών για ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα, το οποίο άρχιζε με την αναγγελία των αγώνων. Ο θεσμός αυτός καθιερώθηκε με την ιερή συνθήκη ανάμεσα σε τρεις βασιλείς, τον Ίφιτο των Ηλείων, τον Κλεοσθένη των Πισατών και τον Λυκούργο της Σπάρτης. Κατά το διάστημα της εκεχειρίας οι αθλητές, οι συγγενείς τους και οι απλοί προσκυνητές μπορούσαν να ταξιδέψουν άφοβα για να δουν τους πολυθρύλητους αγώνες και να επιστρέψουν έπειτα στην πατρίδα τους με ασφάλεια.

Χάρη στο θεσμό αυτό, το Ιερό της Ολυμπίας απέκτησε τεράστιο κύρος και φήμη. Αλλά και οι Ηλείοι, που κρατούσαν έτσι επί μακρά χρονικά διαστήματα τη χώρα τους έξω από πολεμικές διαμάχες, γνώρισαν ευημερία, τουλάχιστον ως τον 5^ο αι. π.Χ.

Η αναγγελία των αγώνων -η προκήρυξη όπως θα λέγαμε σήμερα- γινόταν με σπουδοφόρους. Ήταν πολίτες της Ήλιδας, που στεφανωμένοι με κλαδιά ελιάς και κρατώντας το ραβδί του κήρυκα στο χέρι, έφερναν από πόλη σε πόλη, σε όλο τον Ελληνικό κόσμο το μήνυμα της ιερής εκεχειρίας, της οποίας ήταν και εγγυητές.

Για τους όρους της εκεχειρίας δεν υπάρχουν ακριβείς και σαφείς μαρτυρίες, γιατί κανένας από τους αρχαίους συγγραφείς δεν αναφέρει λεπτομέρειες. Από τις διάφορες περιπτώσεις παραβίασης της

εκεχειρίας μπορούμε να συμπεράνουμε τους κυριότερους από αυτούς.

Κατά την εκεχειρία:

- 1) Σταματούσε κάθε εχθροπραξία και επιτρεπόταν ελεύθερα η προσπέλαση στη χώρα της Ηλείας, που κηρυσσόταν ουδέτερη και απαραβίαστη. Επί πλέον, όσοι επιθυμούσαν να παρακολουθήσουν ή να πάρουν μέρος στους αγώνες ήταν ελεύθεροι να περάσουν ακόμη και από χώρες με τις οποίες η πατρίδα τους βρισκόταν σε πόλεμο.
- 2) Απαγορευόταν αυστηρά η είσοδος στην Ηλεία σε οποιονδήποτε οπλισμένο ή σε ομάδα στρατού.
- 3) Απαγορευόταν η εκτέλεση οποιασδήποτε θανατικής ποινής.

Η σπουδαιότητα της εκεχειρίας ήταν ότι σαν ελεύθερος θεσμός είχε αναγνωρισθεί συνειδητά από όλους τους Έλληνες και είχε γίνει σεβαστή. Αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι μέσα στα 1200 χρόνια ζωής περίπου των Ολυμπιακών αγώνων, οι παραβιάσεις που έγιναν ήταν ελάχιστες και ασήμαντες.

3. ΟΙ ΘΕΑΤΕΣ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

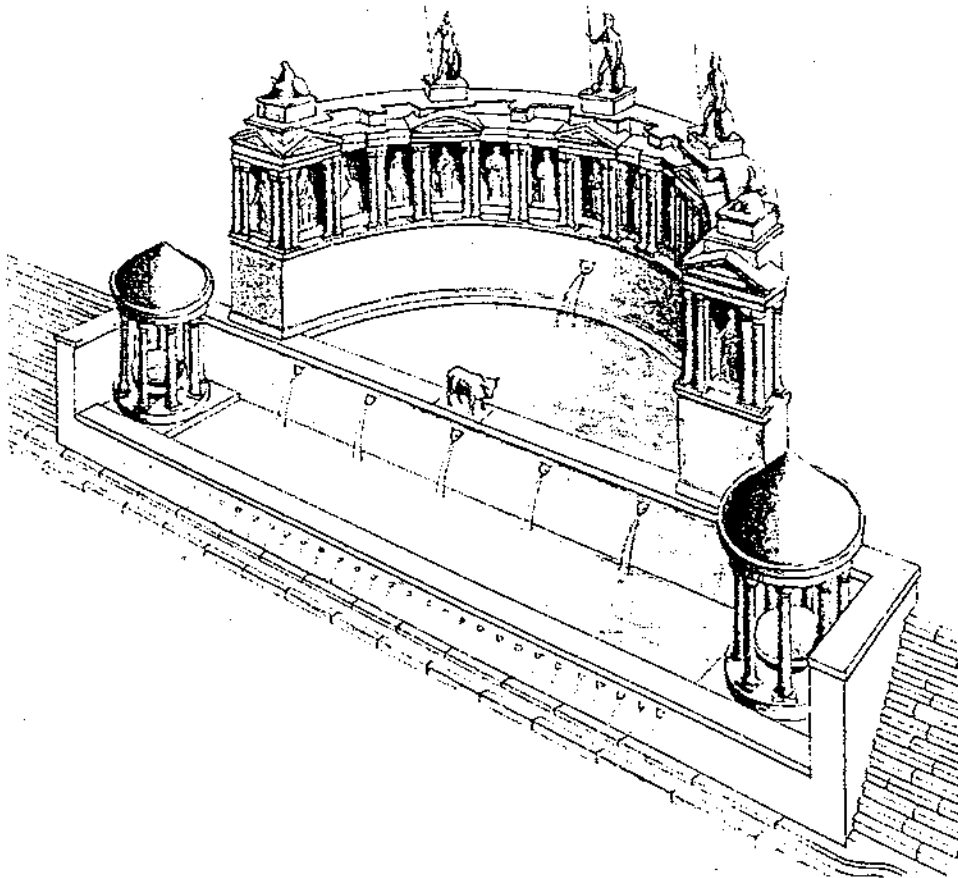
Από τα πέρατα του ελληνικού κόσμου έρχονταν θεατές για να προσφέρουν θυσίες στους θεούς και στους ήρωες και να παρακολουθήσουν τους αγώνες της Ολυμπίας. Ξεκινούσαν από τις άκρες του ελληνικού κόσμου, από τον Κιμμέριο Βόσπορο και την Κυρήνη, από τη Μεγάλη Ελλάδα και τις Μικρασιατικές πόλεις για να χαρούν το λαμπρότερο θέαμα της αρχαιότητας. Με τα πόδια οι πιο φτωχοί, έφιπποι ή με άμαξες οι πλουσιότεροι, συγκεντρώνονταν στην κοιλάδα του Αλφειού, ποιητές, φιλόσοφοι, πολιτικοί, τύραννοι, αλλά και απλοί πολίτες και χωρικοί. Όλοι είχαν δικαίωμα να παρακολουθήσουν τους αγώνες ακό-μα και οι βάρβαροι και οι δούλοι, εκτός από τις παντρεμένες γυναίκες.

Οι Ηλείοι που με μεγάλη προσοχή οργάνωναν τους αγώνες δεν ανελάμβαναν τη στέγαση και τη διατροφή του πλήθους που συνέρεε εκεί. Μόνο τον 4^ο αι. π.Χ. χτίστηκε το Λεωνίδιο, ξενώνας για τους επίσημους ξένους. Το πλήθος έμενε στο ύπαιθρο, κοντά στα ποτάμια. Έστηναν σκηνές, κατασκεύαζαν στέγαστρα από κλαδιά θάμνων ή έβρισκαν προστασία κάτω από τα δέντρα.

Οι "θεωρίες" όμως (οι επίσημες αντιπροσωπίες από διάφορες πόλεις) έστηναν πλούσιες σκηνές και τις αναγκαίες εγκαταστάσεις για τα άλογα, που θα έτρεχαν στις αρματοδρομίες και στις ιπποδρομίες. Τα τρόφιμα τα έφερναν μαζί τους και τα βράδια άναβαν φωτιές. Πολύ σοβαρό ήταν το πρόβλημα του νερού, πως δηλαδή να ξεδιψάσουν οι

χιλιάδες θεατές που παρακολουθούσαν τους αγώνες στα μέσα του καλοκαιριού. Φαίνεται ότι η έλλειψη αντιμετωπιζόταν, ως ένα βαθμό τουλάχιστον, από τις διάφορες πηγές και τα πολυάριθμα πηγάδια που άνοιγαν κυρίως κοντά στους αγωνιστικούς χώρους, το στάδιο και τον ιππόδρομο. Αργότερα ο Ηρώδης ο Αττικός έδωσε οριστική λύση στο πρόβλημα κατασκευάζοντας ένα μεγάλο υδραγωγείο.

3.1 Αναπαράσταση του Νυμφαίου της Ολυμπίας. Η έλλειψη νερού για το πλήθος που συνέρεε στην Ολυμπία αντιμετωπιζόταν με τις διάφορες πηγές και πηγάδια ώσπου ο Ηρώδης ο Αττικός έλυσε οριστικά το πρόβλημα κατασκευάζοντας ένα μεγάλο υδραγωγείο που κατέληγε στο Νυμφαίο. Από εκεί το νερό με ένα σύστημα αγωγών μεταφερόταν σε όλο το ιερό (Αναπαράσταση Κ. Ηλιάκη)

4. ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Μια αυστηρότατη διάταξη, που μένει ως σήμερα ανεξήγητη, είναι αυτή που απαγόρευε στις γυναίκες να μπαίνουν στο στάδιο και να παρακολουθούν τους αγώνες, καθώς και στην Άλτη κατά την περίοδο των Αγώνων. Το πιο παράδοξο είναι ότι η απαγόρευση δεν είχε ισχύ για τις νέες κοπέλες. Είναι παράδοξο να επιτρέπεται η θέα σκληρών αγώνων στις ανύπαντρες κοπέλες και να μην επιτρέπεται στις μητέρες και στις γυναίκες των αγωνιστών. Η απαγόρευση βέβαια ίσχυε μόνο κατά τη διάρκεια των αγώνων, γιατί σε άλλες εποχές η είσοδος γυναικών στην Άλτη ήταν ελεύθερη.

Μόνο μια γυναίκα παρακολούθησε τους αγώνες καθισμένη επάνω στο βωμό, που βρισκόταν αντίκρυ στους θώκους των Ελλανοδικών, μέσα στο στάδιο. Ήταν η ιέρεια της Δήμητρας Χαμόνης, στην οποία δινόταν αυτό το τιμητικό αξίωμα από τους Ηλείους κάθε τέσσερα χρόνια.

Η τιμωρία για τις γυναίκες που θα παρέβαιναν τον απαγορευτικό νόμο, ήταν αυστηρή: Όσες θα τολμούσαν να παρευρεθούν στους αγώνες ή και να περάσουν ακόμη τον Αλφειό ποταμό τις ημέρες που γινόταν οι αγώνες, θα τις γκρέμιζαν οι Ηλείοι από τους ψηλούς απόκρημνους βράχους του όρους Τυπταίου.

Παρ' όλο που οι γυναίκες αποκλείονταν από τους αγώνες, υπήρχε περίπτωση να αναγορευτούν νικήτριες. Αυτό γινόταν στους ιππικούς αγώνες, όπου νικητής στεφόταν όχι ο ηνίοχος ή ο ιππέας, αλλά ο ιδιοκτήτης του αλόγου ή του άρματος. Έτσι παρουσιάστηκαν περιπτώσεις όπου ο νικητής ήταν γυναίκα.

5. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΑΘΛΗΤΩΝ

Η συμμετοχή στους ολυμπιακούς αγώνες, καθώς και σε όλους τους άλλους πανελλήνιους αγώνες, δεν ήταν ελεύθερη. Υπήρχαν περιορισμοί που τους τηρούσαν με μεγάλη αυστηρότητα. Πριν απ' όλα οι αγωνιστές έπρεπε να είναι Έλληνες. Στους βαρβάρους απαγορευόταν η συμμετοχή. Ακόμα, δεν επιτρεπόταν να πάρουν μέρος οι δούλοι. Έπειτα από την υποδούλωση της χώρας στους Ρωμαίους, η διάταξη για τη συμμετοχή μόνο Ελλήνων στους αγώνες έπαψε να ισχύει και οι Ρωμαίοι γίνονταν δεκτοί.

Μια διάταξη που οι Ηλείοι την τηρούσαν αυστηρά, ήταν πως οι αθλητές έπρεπε να πάνε στην Ολυμπία ένα μήνα πριν την έναρξη των αγώνων για να προπονηθούν κάτω από την επίβλεψη των Ηλείων Κριτών και ακόμη να αποδείξουν πως είχαν προπονηθεί τους τελευταίους δέκα μήνες. Σε περίπτωση που ένας αθλητής δεν έφτανε έγκαιρα στην Ολυμπία, έπρεπε να δικαιολογήσει την αργοπορία του.

Από τους αγώνες αποκλείονταν όσοι είχαν διαπράξει φόνο ή είχαν κλέψει από ναό, αλλά και όσοι είχαν παραβιάσει την εκεχειρία, είτε άτομα ήταν αυτοί, είτε πόλεις.

Κάθε αθλητής δήλωνε την προέλευσή του και καταγραφόταν π.χ. Αθηναίος, Κορίνθιος, Αργεΐος κλπ. Είχαν όμως οι αθλητές το δικαίωμα να δηλωθούν σαν πολίτες άλλης πόλης. Αυτό μπορούσαν να το κάνουν όταν ήθελαν να τιμήσουν τον άρχοντα μιας πόλης με τον οποίο τους συνέδεε φιλία ή αισθάνονταν υποχρεωμένοι απέναντί του. Επίσης, όταν άλλη πόλη τους πρόσφερε δώρα και τιμές ή και κάποτε, όταν τους είχε διώξει η πατρίδα τους, για να τους τιμωρήσει ή να τους εκδικηθεί.

6. ΚΡΙΤΕΣ, ΕΛΛΑΝΟΔΙΚΕΣ & ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ

Στους μυθικούς χρόνους, ο Αθλοθέτης των αγώνων ήταν και ο Κριτής, όπως ο Ηρακλής, ο Πέλοπας, ο Αχιλλέας κλπ. Ο μυθικός βασιλιάς της Ήλιδας, ο Ίφιτος, ο μεγάλος αναδιοργανωτής των Ολυμπιακών αγώνων, επέβαλε μόνος του τη διεξαγωγή τους. Μόνο στην 50η Ολυμπιάδα, δηλαδή το 584 π.Χ., έγιναν δύο οι αγωνοθέτες ή Ελλανοδίκες. Αργότερα οι Ελλανοδίκες έγιναν εννιά. Απ' αυτούς τρεις επέβλεπαν τους ιππικούς αγώνες, τρεις το πένταθλο και οι υπόλοιποι τα άλλα αγωνίσματα. Από τότε ο αριθμός τους κυμαινόταν σε συσχετισμό με την αυξομείωση του κράτους των Ηλείων. Στην 103^η Ολυμπιάδα (368 π.Χ.) οι Ελλανοδίκες έγιναν δώδεκα, όσες ήταν και οι φυλές των Ηλείων. Όμως από την επόμενη, μετά τον πόλεμο που είχαν οι Ηλείοι με τους Αρκάδες, ο αριθμός των Ελλανοδικών περιορίστηκε στους οκτώ, ίσως γιατί μετά την ήττα των Ηλείων σ' αυτό τον πόλεμο, μέρος από τη χώρα τους αποσπάστηκε και έτσι λιγόστεψαν οι φυλές που την αποτελούσαν. Οριστικά οι Ελλανοδίκες έγιναν δέκα από την 108^η Ολυμπιάδα (348 π.Χ.) και φαίνεται πως τόσοι έμειναν ως το τέλος.

Στην αρχή ο θεσμός των Ελλανοδικών ήταν κληρονομικός και ισόβιος. Όταν όμως οι Ελλανοδίκες έγιναν περισσότεροι, η εκλογή τους γινόταν με κλήρο ανάμεσα σε όλους τους Ηλείους πολίτες. Οι Ελλανοδίκες εκλέγονταν για μια Ολυμπιάδα και η εκπαίδευσή τους διαρκούσε δέκα μήνες. Το διάστημα που έμεναν στην Ήλιδα

κατοικούσαν στον ελλανοδικαίωνα, μεγάλο κτίριο στην αγορά της ήλιδας. Εκεί διδάσκονταν από τους νομοφύλακες τα καθήκοντά τους, καθώς και τις διατάξεις που όριζαν τη διεξαγωγή των αγωνισμάτων. Τον τελευταίο μήνα πριν από τους αγώνες παρακολουθούσαν τις προπονήσεις των αθλητών και φαίνεται πως τότε έκαναν την τελική επιλογή. Κατά τη διάρκεια των αγώνων οι Ελλανοδίκες φορώντας πορφυρό μανδύα, σε ανάμνηση της βασιλικής καταγωγής του θεσμού, είχαν τη γενική εποπτεία.

Οι Ελλανοδίκες μπορούσαν να επιβάλλουν ποινές χρηματικές και σωματικές και να αποκλείουν αθλητές από τους αγώνες. Έργο τους επίσης ήταν η απονομή των βραβείων. Η απόφασή τους ήταν σεβαστή και ανέκλητη. Αν κανένας αθλητής είχε την εντύπωση πως αδικήθηκε, μπορούσε να προσφύγει στη Βουλή των Ηλείων. Η Βουλή, που συνεδρίαζε κατά τη διάρκεια των αγώνων στο Βουλευτήριο της Ολυμπίας, είχε τη δυνατότητα να τιμωρήσει τον Ελλανοδίκη για λανθασμένη απόφαση, δεν είχε όμως το δικαίωμα να ακυρώσει την απόφασή του.

Οι Ηλείοι θέλοντας οι αγώνες τους να διατηρούν το κύρος και τη μεγάλη τους φήμη στο πανελλήνιο, έδιναν μεγάλη προσοχή ώστε όχι μόνο να τηρούνται αυστηρά οι κανονισμοί αλλά και η κρίση τους να είναι δίκαιη και αμερόληπτη.

Κατά την 112^η Ολυμπιάδα (332 π.Χ.) όταν ο Τρωίλος, που ήταν ο ίδιος Ελλανοδίκης, νίκησε σε συνωρίδα ίππων και στο άρμα πύλων, οι Ηλείοι για να διατηρήσουν το κύρος των Ελλανοδικών, απαγόρευσαν

στο μέλλον να αγωνίζονται οι Ελλανοδίκες στις αρματοδρομίες και στις ιπποδρομίες.

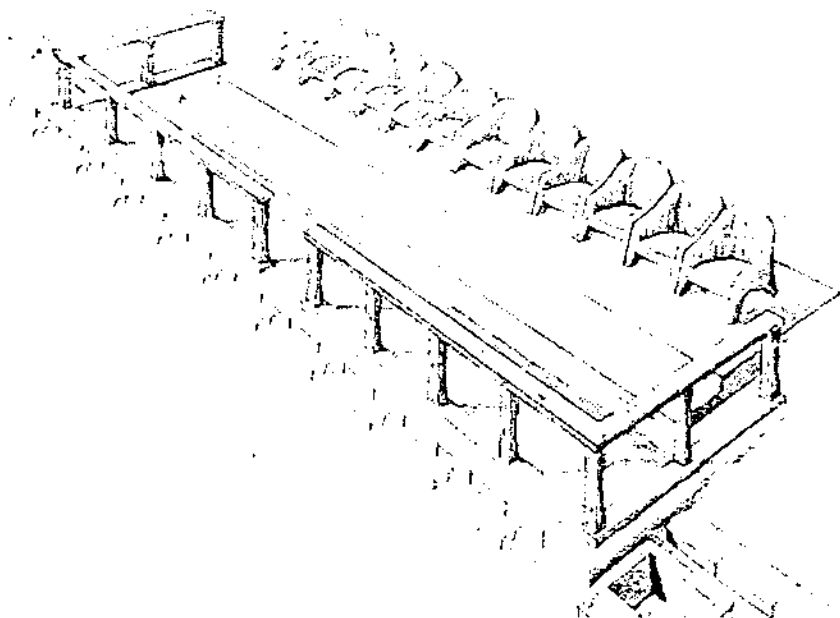
Ένα άλλο σημείο που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ότι οι Ελλανοδίκες είχαν μεγάλη ελευθερία στην εξάσκηση των καθηκόντων τους. Υπήρχαν βέβαια γενικοί κανόνες σύμφωνα με τους οποίους έκριναν και αποφάσιζαν, αλλά αυτοί δεν ήταν δεσμευτικοί, ούτε περιοριστικοί ως προς τις λεπτομέρειες. Οι Ελλανοδίκες είχαν βοηθούς στο έργο τους, τον "αλυτάρχη" και τους "αλύτας", που ήταν υπεύθυνοι για την ομαλή διεξαγωγή των αγώνων και τους "μαστιγοφόρους" ή "ραβδούχους" που εκτελούσαν τις αποφάσεις τους.

Εκτός απ' αυτούς, στο Ιερό της Ολυμπίας, υπηρετούσε τις ημέρες των αγώνων πολυάριθμο προσωπικό από ιερείς και υπαλλήλους. Θα τους αναφέρουμε με συντομία: Ο "θεηκόλος", ο ιερέας, οι μάντις που έδιναν τους χρησμούς, ο "εξηγητής" αυτός που εξηγούσε στους ξένους τα σχετικά με τις τελετές και τις τελετές και τους αγώνες, ο "αυλητής" που έπαιζε αυλό κατά τη διάρκεια των θυσιών, ο "ξυλεύς" που φρόντιζε για τα ειδικάξύλα από δέντρα λεύκης για τις θυσίες, ο "γραμματεύς" που έκανε την ανακοίνωση για τη συμμετοχή των αθλητών στους αγώνες, ο "σπονδαύλης" αυτός που έδινε το ρυθμό με τον αυλό στις σπονδές και στις θυσίες, οι "επισπονδορχησταί" και οι "υποσπονδορχησταί" αυτοί που φρόντιζαν για να τηρούνται οι συνθήκες και ο "καθημεροθύτης" αυτός που έκανε τις καθημερινές πρωινές θυσίες.

Υπήρχε ακόμη και το κατώτερο προσωπικό που το αποτελούσαν:

ο οινοχόος, ο κλειδούχος, ο μάγειρος, ο αρχιμάγειρος, ο αρτοκόπος, ο στεγανόμος (φροντιστής και συντηρητής των κτιρίων). Επίσης υπήρχαν ο αρχιτέκτων και ο γιατρός.

3.2 Αναπαράσταση της εξέδρας των Ελλανοδικών που βρισκόταν στο νότιο ανάχωμα του σταδίου Ολυμπίας.

3.3 Η πμητική θέση του Λακεδαιμόνιου Γόργου που βρισκόταν στο αρχαϊκό στάδιο της Ολυμπίας (Ολυμπία, Αρχαιολογικό Μουσείο).

7. ΤΟ ΕΠΑΘΛΟ

Οι Ολυμπιακοί αγώνες ήταν στεφανίτες: το μοναδικό βραβείο, το "άθλον" για τους νικητές στην Ολυμπία ήταν ένα στεφάνι από κλαδί αγριελιάς, "ο κότινος". Σύμφωνα με τοπικό μύθο στην Ηλεία, οι αγριελιές βαστούσαν από την ελιά που φύτεψε ο Ηρακλής στον γυμνό τόπο του Κρονίου.

Σύμφωνα με την παράδοση, τον κότινο τον καθιέρωσε σαν έπαθλο ο Ίφιτος ύστερα από χρησμό του μαντείου των Δελφών. Ο Φλέγων θεωρεί ότι ο πρώτος αθλητής που στέφθηκε με τον κότινο ήταν ο Μεσσήνιος σταδιονίκης της 7^{ης} Ολυμπιάδας (752 π.Χ.), ο Δαΐκλής. Ο κότινος κοβόταν πάντα από την ίδια γέρική αγριελιά, την Καλλιστέφανο, που φύτρωνε δεξιά από τον οπισθόδομο του ναού του Δία. Ένας "παις αμφιθαλής" έκοβε με χρυσό ψαλίδι τόσα κλαδιά από το δέντρο, όσα ήταν και τα αγωνίσματα. Τα πήγαινε μέσα στο ναό της Ήρας και τα ακουμπούσε πάνω σε μια χρυσελεφάντινη τράπεζα με παραστάσεις των αγωνισμάτων, έργο του γλύπτη Κολώτη. Από εκεί τα έπαιρναν οι Ελλανοδίκες για τη στέψη των νικητών.

Από την εποχή του Μ. Αλεξάνδρου και μετά, έδιναν στους αθλητές αμέσως μετά τη νίκη ένα κλαράκι από φοίνικα και μ' αυτό στο χέρι πήγαιναν νικητές στην επίσημη τελετή της στέψης την 5^η ημέρα. Είναι γνωστό ακόμα, πως για βραβείο χρησιμοποιούσαν μάλλινες ταινίες που τις έδεναν στο μέτωπο ή σε άλλα μέλη του σώματος των νικητών. Στα κλασικά χρόνια ταινίες έδεναν στα μέτωπα των ηνιόχων ή των

ιππέων που νικούσαν στους ιππικούς αγώνες, ενώ τον κότινο τον έπαιρναν οι ιδιοκτήτες των αρμάτων και των αλόγων.

Η ηθική σημασία της βράβευσης στην Ολυμπία ήταν ανυπολόγιστη. Οι αθλητές αγωνίζονταν με ευθύτητα, με τιμιότητα και με αξιοπρέπεια μπροστά στα μάτια της συναγμένης Ελλάδας για να αποκτήσουν ένα απλό στεφάνι, πολυτιμότερο όμως από οποιοδήποτε πλούτο, που θα το πρόσφεραν δώρο στον οίκο, στο γένος, στην πόλη, στους προγόνους ή στους θεούς.

8. ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ

Έργο των Ηλείων κριτών ήταν να εξετάσουν με αυστηρότητα την ηλικία των υποψηφίων αγωνιστών για να ξεχωρίσουν τους παίδες. Οι πολύ μικρής ηλικίας εκκρίνονταν, δηλαδή αποκλείονταν από τους αγώνες και των παιδων ακόμα, ενώ οι υπέρ παίδα, οι μεγαλύτεροι δηλαδή από την ηλικία των παιδων, κατατάσσονταν στους άνδρες και σ' αυτή την κατηγορία μπορούσαν αν ήθελαν να αγωνιστούν. Όσοι έπαιρναν μέρος στους αγώνες αμέσως μετά την συμπλήρωση της παιδικής ηλικίας, μετείχαν σαν άνδρες εκ παιδων.

Στους Ολυμπιακούς αγώνες δεν υπήρχε η ενδιάμεση κατηγορία των αγενείων, που μαρτυρείται σε άλλους αγώνες. Φαίνεται λοιπόν ότι το δικαίωμα των Ελλανοδικών στην Ολυμπία για την κατάταξη των αθλητών κατά ηλικίες και για την πρόκριση ή τον αποκλεισμό τους ήταν απεριόριστο. Ανάλογα με την εμφάνιση του νέου από τα 12 ως τα 18 χρόνια του, οι Ελλανοδίκες έκριναν σε ποια κατηγορία θα συμμετείχε.

Παρόμοια προσοχή έδιναν οι Ελλανοδίκες στο διαχωρισμό των ίππων και των πώλων. Συνήθως στο έργο αυτό τους βοήθησαν παλιοί Ολυμπιονίκες που ορκίζονταν στο Βουλευτήριο ότι με τιμιότητα θα ξεχωρίσουν τους πώλους από τους ίππους.

9. ΕΦΕΔΡΟΣ

Μαζί με τις άλλες αγωνιστικές διατάξεις ίσχυε και μαι άλλη, η διάταξη για την εφεδρεία. Συνέβαινε κάποτε, στα αγωνίσματα όπου οι αθλητές κληρώνονταν για να αγωνιστούν σε ζευγάρια, όπως στην πάλη, τη πυγμή, στο παγκράτιο και στο πένταθλο, να περίπτευε ένας αθλητής μόνος, χωρίς ανταγωνιστή. Αυτός δεν αποκλειόταν, όπως θα μπορούσε κανείς να φανταστεί, αλλά αντίθετα ήταν ο τυχερός της κλήρωσης γιατί θα αγωνιζόταν με τον τελευταίο νικητή. Αυτόν τον έλεγαν έφεδρο και ήταν τυχερός, γιατί θα συναντούσε στον τελικό αγώνα, ξεκούραστος αυτός, τον κατάκοπο από τους προηγούμενους αγώνες αθλητή που θα έφτανε στον τελικό.

10. “ΑΚΟΝΙΤΙ” ΚΑΙ “ΓΥΜΝΙΚΟΙ”

Δεν είναι μόνο η διάταξη για τον έφεδρο δυσεξήγητη και παράξενη για τις σημερινές αθλητικές συνήθειες και αντιλήψεις. Και μία άλλη διάταξη που ίσχυε τότε στην Ολυμπία όσο και στους άλλους μεγάλους αγώνες μας προβληματίζει σήμερα. Μπορούσε ένας αθλητής να ανακηρυχθεί νικητής χωρίς να αγωνιστεί. Αυτή τη νίκη την έλεγαν “ακονιτί”, δηλαδή χωρίς αγώνα, χωρίς να πέσει κάτω στο χώμα, στην “κόνιν”.

Όμοια περίπου με την ακονιτί νίκη ήταν και η λεγόμενη “ιερά”. Όταν δηλαδή ο αγώνας τελείωνε άκριτος (δηλαδή ισόπαλος, χωρίς να αναγνωρισθεί νικητής κανένας), το στεφάνι της νίκης το ανέθεταν στο “Ιερό” για το θεό.

Οι αθλητές σε όλα τα αγωνίσματα έπρεπε να είναι γυμνοί. Δεν είναι απόλυτα βέβαιο από πότε επικράτησε αυτή η συνήθεια η ποιος πρώτος την επέβαλε. Το 388 π.Χ. θεσπίστηκε να μπαίνουν και οι γυμναστές γυμνοί στο στάδιο κατά τη διάρκεια των αγώνων. Ο Φιλόστρατος πιστεύει ότι τη γύμνωση στους προπονητές την επέβαλαν οι Ηλείοι γιατί ήθελαν και τους γυμναστές καλοκαμωμένους και δυνατούς, ζωντανά παραδείγματα για τους αθλητές τους και ικανούς να αντέχουν στις μεγάλες ζέστες της Ολυμπίας.

11. ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ - ΠΟΙΝΕΣ

Οι κανονισμοί σπάνια παραβιάστηκαν στη μακρόχρονη ιστορία των Ολυμπιακών αγώνων. Ελάχιστες φορές ακούμε για ποινές που επιβλήθηκαν σε αθλητή γιατί με αντικανονική λαβή ή χτύπημα προξένησε το θάνατο του αντιπάλου του.

Οι ποινές ήταν τριών ειδών: χρηματικό πρόστιμο, αποκλεισμός από τους αγώνες και σωματικές ποινές. Τις ποινές τις επέβαλλαν οι Ελλανοδίκες ενώ ο Αλυτάρχης με τους Αλύτες και οι Ραβδούχοι ανελάμβαναν την εκτέλεσή τους. Η μαστίγωση ήταν από τις ελαφρότερες ποινές και επιβαλλόταν για μικρά παραπτώματα και συνηθέστερα κατά τη διάρκεια των αγώνων.

Από το χρηματικό ποσό που επιβαλλόταν σαν πρόστιμο στους παραβάτες, ένα μέρος πήγαινε στο ταμείο του θεού, δηλαδή υπέρ του Ιερού και το άλλο μέρος υπέρ του αδικημένου ανταγωνιστή, δεν υπήρχε τέτοια περίπτωση. Μια άλλη περίπτωση είναι η σχετική με το χρηματικό ποσό που επιβλήθηκε σαν πρόστιμο στους Σπαρτιάτες για την κατάληψη των μικρών πόλεων Λέπρεο και Φύρκο κατά την διάρκεια της εκεχειρίας. Οι Ηλείοι τιμώρησαν τους Σπαρτιάτες με δύο μνας για τον κάθε στρατιώτη και επειδή οι στρατιώτες της Σπάρτης ήταν 1.000 έπρεπε να πληρωθεί πρόστιμο 2.000 μνας.

Είναι βέβαιο πως τα πρόστιμα οπωσδήποτε τα πλήρωναν οι παραβάτες γιατί ήξεραν πως οι κυρώσεις ήταν αυστηρές. Μάλιστα αν ο αθλητής δεν είχε τη δυνατότητα να πληρώσει, ανελάμβανε την ευθύνη

η πόλη του, για να μην αποκλειστεί από τους αγώνες. Σε επικουρία και ενίσχυση των Ηλείων ερχόταν και το μαντείο των Δελφών, για να εξαναγκάζονται οι πόλεις να πληρώνουν τα πρόστιμα.

Από τα χρήματα των προστίμων κατασκευάζονταν αγάλματα του Δία, που τα έλεγαν Ζάνες. Τα αγάλματα στήνονταν στην Άλιη, μετά το Μητρώο, στα ριζά της εξέδρας των θησαυρών. Πρώτα στάθηκαν έξη από αυτά κατά την 98^η Ολυμπιάδα, με το πρόστιμο που πλήρωσε ο Θεσσαλός Εύπωλος. Πάνω στα αγάλματα χαραζόνταν ελεγεία που τόνιζαν πως μία ολυμπιακή νίκη δεν πρέπει να κερδίζεται με χρήματα και δόλια μέσα, αλλά με τη γρηγοράδα των ποδιών και τη δύναμη του κορμιού.

12. Η ΠΡΟΚΡΙΣΗ

Ο Πausanías μιλά για την υποχρεωτική παραμονή των αθλητών στην Ήλιδα και την δικαιολογεί λέγοντας ότι οι Ηλείοι διδάσκουν κατά τη διάρκεια του μήνα στους αθλητές όσα πρέπει να ξέρουν για τους αγώνες της Ολυμπίας. Λέει ακόμα, ότι στην Ήλιδα υπήρχαν τρία γυμνάσια: ο Ξυστός, με ιδιαίτερο χώρο όπου οι δρομείς και οι πένταθλοι αθλούνταν για “μελέτη”, δηλαδή για να προπονηθούν και ιδιαίτερο χώρο “ες άμιλλαν των δρομέων”, όπου δηλαδή αγωνίζονταν για διάκριση. Υπήρχε ακόμα ένας άλλος χώρος που τον έλεγαν “Πλέθριον”, όπου οι Έλληνοδίκες “συμβάλλουσιν”, δηλαδή ανταμώνουν και βάζουν τους αθλητές να αγωνίζονται κατά ηλικία στην πάλη.

Το δεύτερο γυμναστήριο το έλεγαν “Τετράγωνο” (από το σχήμα του) και ήταν μικρότερο. Συνήθως στο Τετράγωνο οι αθλητές ασκούσαν στην πάλη και στην πυγμή, με τη διαφορά πως οι πύκτες φορούσαν μαλακούς ιμάντες για να μην τραυματίζονται επικίνδυνα. Το τρίτο γυμναστήριο λεγόταν “Μαλλώ” και προοριζόταν για την άσκηση των εφήβων.

Είναι λοιπόν πιθανό πως οι Ηλείοι πρόκριναν τους κατάλληλους αθλητές, δηλαδή όσους είχαν προπονηθεί με επιμέλεια και φαίνονταν άξιοι να αγωνιστούν στο στάδιο της Ολυμπίας, ενώ αντίθετα απέκλειαν αυτούς που δεν είχαν προπονηθεί ικανοποιητικά. Φρόντιζαν επίσης να παρουσιάζουν στο στάδιο της Ολυμπίας καλά γυμνασμένους αθλητές, ώστε να προσφέρουν τέλειο θέαμα.

Μπορούμε να πούμε ότι οι προαγώνες στην Ήλιδα είχαν τον ίδιο σκοπό με τους σημερινούς προκριματικούς αγώνες: να φέρουν μέσα στο στάδιο τους πιο καλά γυμνασμένους και πιο άξιους αθλητές για να διεκδικήσουν τη μεγάλη νίκη. Την προπόνηση των αθλητών παρακολουθούσαν υποχρεωτικά και οι γυμναστές. Όμως ο θεσμός των προαγώνων πρέπει να είχε μεγαλύτερη έκταση και σπουδαιότητα από την απλή επιλογή και την πρόκριση των αθλητών.

Η προετοιμασία για τους αγώνες ήταν μια δοκιμασία όχι μόνο σωματική αλλά και ψυχική. Στην Ήλιδα κάθε αθλητής ακολουθούσε πρόγραμμα καθορισμένης εργασίας και δίαιτας. Εκεί, κατά την διάρκεια αυτής της προετοιμασίας, οι άρχοντες των αγώνων έκριναν τους αγωνιστές, το χαρακτήρα και το ήθος τους, τις δυνάμεις τους, την αντοχή, την καρτερία, τις ικανότητες και την τέχνη τους και ξεχώριζαν όσους θεωρούσαν ικανούς να παρουσιαστούν μπροστά στο πανελλήνιο κοινό του σταδίου και να προσφέρουν θέαμα άξιο για την Ολυμπία, καθώς και για την ιστορία και τη φήμη της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑΣ

Πρώτη Ημέρα

Με βάση τα αρχαία κείμενα και τα αρχαιολογικά ευρήματα μπορούμε να αναπλάσουμε, υποθετικά βέβαια πάντοτε, το πρόγραμμα των αγώνων και να τους περιγράψουμε με μια σχετική ακρίβεια. Είναι γνωστό πως ούτε η διάρκειά τους ούτε η σειρά των αγωνισμάτων διατηρήθηκε αμετάβλητη σε όλη την αρχαιότητα. Θα περιγράψουμε μια Ολυμπιάδα, με την εορταστική ατμόσφαιρα που έπαιρνε το ιερό εκείνες τις μέρες με τις εκδηλώσεις του χαρούμενου πλήθους, γύρω στον 4^ο αι. π.Χ. όταν είχαν περιληφθεί στο πρόγραμμα τα περισσότερα αγωνίσματα και οι Ολυμπιακοί αγώνες διατηρούσαν ακόμα το κύρος και όλη την αίγλη τους.

Γύρω από την Άλτη, το στάδιο και τον ιππόδρομο, αλλά και πιο μακριά στους λόφους, στις πλαγιές, ως τις όχθες του Αλφειού, όλος ο τόπος είναι γεμάτος, ημέρες τώρα, από πολυθόρυβο πλήθος: αθλητές, γυμναστές, φιλόσοφους, πολιτικούς, παλιούς ολυμπιονίκες, επίσημους θεωρούς και απλούς θεατές.

Δυο μέρες πριν η επίσημη πομπή είχε ξεκινήσει από την Ήλιδα με επικεφαλής τους Ελλανοδίκες και τους άλλους αξιωματούχους ακολουθώντας την Ιερά Οδό, το δρόμο που ένωνε την Ήλιδα με το ιερό της Ολυμπίας. Η πομπή είχε σταματήσει στη πηγή Πιέρα, όπου

έγινε θυσία και καθαρτήρια τελετή. Όσοι πήραν μέρος στην πομπή διανυκτέρευαν στους Λετρίνους. Το άλλο πρωί, χαράματα ακόμα, η πομπή προχωρούσε πανηγυρικά στην κοιλάδα της Ολυμπίας.

Στο μεταξύ το πλήθος συνωστίζεται στην Άλιη για να δη την επίσημη πομπή να μπαίνει με τους άρχοντες της Ήλιδας, τους ιερείς, τους Ελλανοδίκες ντυμένους με πορφύρα, τους κριτές, τους επίσημους ξένους, τους αθλητές, τους αρματοδρόμους, τους γυμναστές, τους παίδες αθλητές που τους συνοδεύουν οι πατέρες και τα αδέρφια τους.

Οι τελετές θα αρχίσουν με την εγγραφή και τον επίσημο όρκο που θα δώσουν οι αθλητές στο Βουλευτήριο μπροστά στο άγαλμα του Ορκίου Διός. Φοβερός, απειλητικός, υψώνει τα δυο χέρια ο θεός, κρατώντας τους κεραυνούς. Πάνω στο βάθρο του αγάλματος υπάρχουν επιγραφές και ελεγεία για τους επίορκους και για όσους θα τολμήσουν να παρανομήσουν. Εκεί μπροστά στο άγαλμα γίνεται η θυσία ενός κάπρου και οι αθλητές παίρνουν όρκο ότι γυμνάστηκαν τους τελευταίους δέκα μήνες, σύμφωνα με τους κανονισμούς, και ότι δεν θα διαπράξουν “κακούργημα”, δηλαδή παράπτωμα, κατά τη διεξαγωγή των αγώνων. Με τη λέξη “κακούργημα” χαρακτηρίζεται κάθε παράβαση των κανονισμών, καθώς και η επιδίωξη της νίκης με δόλο. Έπειτα ορκίζονται πάνω στα τόμια, τα γεννητικά όργανα του κάπρου, οι αθλητές, οι πατέρες, οι αδελφοί και οι γυμναστές τους. Τελευταίοι ορκίζονται και οι κριτές, που θα βοηθήσουν τους Ελλανοδίκες στην κατάταξη των αθλητών κατά ηλικίες και στο διαχωρισμό των πώλων από τους ίππους, ότι θα κρίνουν δίκαια και ότι θα κρατήσουν την απόφασή τους μυστική.

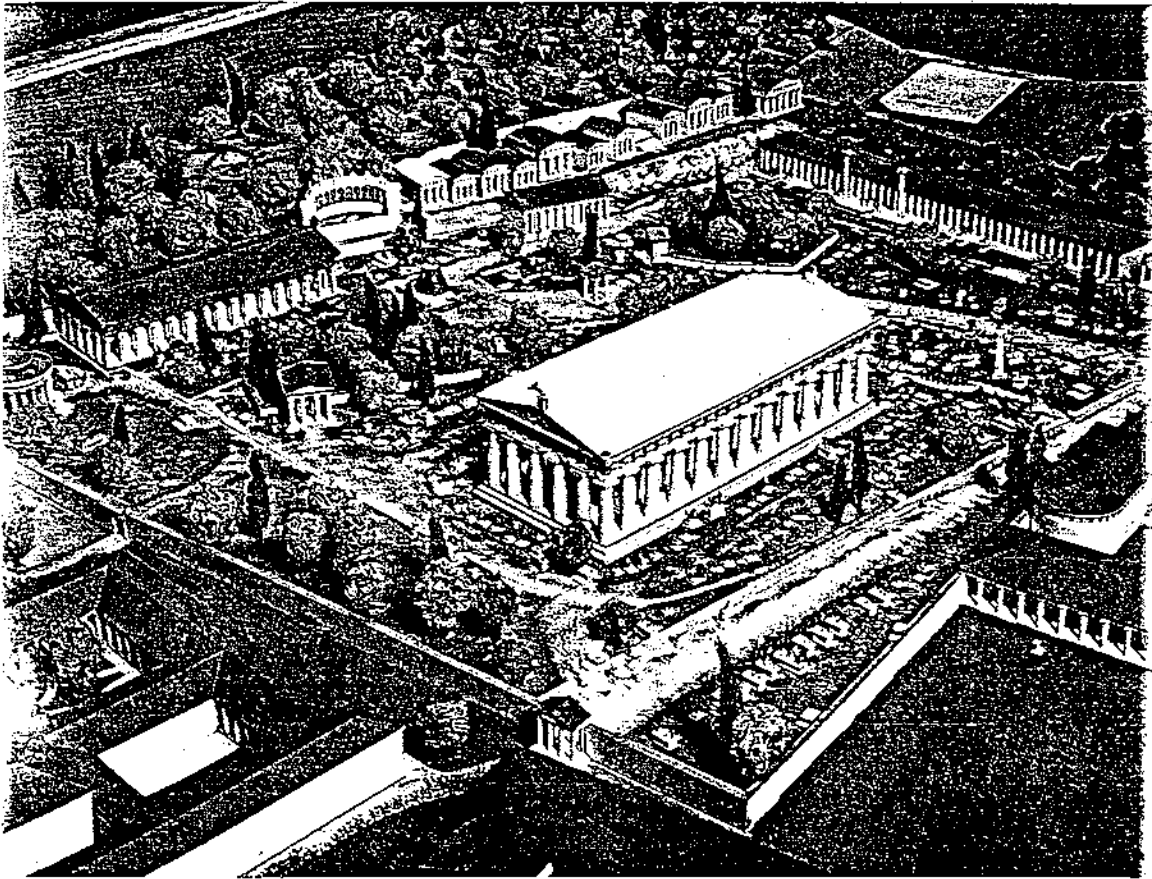
Στη συνέχεια γίνεται στο Βουλευτήριο η καταγραφή των παιδών, των ανδρών και αυτών που θα πάρουν μέρος στους ιππικούς αγώνες. Γίνονται δηλαδή όπως θα λέγαμε σήμερα, οι δηλώσεις των αθλητών στα αγωνίσματα. Μετά τις δηλώσεις ακολουθεί κλήρωση για τα αγωνίσματα κατά ζεύγη. Το απόγευμα έξω απ' το Βουλευτήριο θα μπορεί καθένας να δη την ανακοίνωση -το Λεύκωμα- με τα ονόματα των αθλητών που θα έχουν δηλωθεί και με τα αγωνίσματα που θα διεξαχθούν.

Την ίδια μέρα (από το 396 π.Χ.) γίνονται και οι αγώνες σαλπιγκτών και κηρύκων. Αυτοί που θα νικήσουν θα προσφέρουν την υπηρεσία τους στην Ολυμπιάδα. Οι αγώνες γίνονται μπροστά στο βωμό κοντά στην είσοδο του σταδίου. Πρώτα διαγωνίζονται οι σαλπιγκτές και έπειτα οι κήρυκες. Νικητές είναι εκείνοι που ο ήχος της σάλπιγγας ή της φωνής τους φτάνει πιο μακριά. Αυτοί θα έχουν την τιμή να εκφωνούν τα ονόματα των αθλητών και να σαλπίζουν στη διάρκεια των αγώνων.

Οι επίσημες τελετές της πρώτης μέρας έχουν τελειώσει. Οι θεωρίες των διαφόρων πόλεων κάνουν θυσίες στους δικούς τους προστάτες θεούς για να τους παρακαλέσουν να δώσουν τις νίκες στις πόλεις τους. Πιο πολλές θυσίες προσφέρουν οι ιπποτρόφοι, όχι μόνο γιατί είναι οι πιο πλούσιοι, αλλά και γιατί τα αγωνίσματα με ίππους είναι επικίνδυνα και η βοήθεια των θεών αναγκαία. Στην Ολυμπία υπάρχουν βωμοί για τον Ίππιο Ποσειδώνα, την Ίππία Ήρα, τον Ίππιο Άρη, την Ίππία Αθηνά, τους Διοσκούρους, την Αφροδίτη, τον Πάνα,

την Τύχη και τον Ταράξιππο.

Το πλήθος σκορπίζεται στην Άλτη για να επισκεφθεί και να θαυμάσει τους ναούς, τα ιερά, τους βωμούς, να περιεργαστεί τους θησαυρούς των πόλεων και τα καλλιτεχνήματα, να φέρει στη μνήμη του τα κατορθώματα παλαιών ολυμπιονικών αποθαυμάζοντας τα αγάλματά τους, να διαβάσει επιγραφές και ελεγεία, να συναντήσει γνωστούς και να ακούσει συγγραφείς και ποιητές που απαγγέλλουν τα έργα τους. Ως αργά τη νύχτα γύρω από τις φωτιές που θα ανάβουν σε όλες τις σκηνές, οι προσκυνητές θα συζητήσουν και θα διασκεδάσουν κάνοντας προβλέψεις για τους αγώνες που θα αρχίσουν το πρωί, ενώ οι αθλητές, κάτω από την αυστηρή παρακολούθηση των προπονητών τους, θα αναπαύονται.

4.1 Μακέτα του ιερού της Ολυμπίας. Στη διάρκεια των αγώνων το πλήθος των προσκυνητών συγκεντρωνόταν μέσα στην Άλτη και στους γύρω χώρους.

Δεύτερη Ημέρα

Με την ανατολή του ήλιου το στάδιο είναι κιόλας κατάμεστο. Κάτω, μπροστά στο χαμηλό διάζωμα που χωρίζει το στίβο από το ανάχωμα όπου κάθονται οι θεατές, πηγαινοέρχονται οι ραβδούχοι, για να επιβλέπουν την τάξη. Από την ειδική είσοδο, στη ΝΑ πλευρά του σταδίου, μπαίνουν οι Ελλανοδικές κρατώντας κλαδιά φοίνικα στα χέρια. Μπροστά προχωρεί ο πρεσβύτερος των Ελλανοδικών και ακολουθούν οι άλλοι "κοσμίω άμα και σχολαίω βαδίσματι". έπειτα έρχονται οι παίδες αγωνιστές και την πομπή κλείνουν ο αλυτάρχης και οι αλύτες. Οι Ελλανοδικές διασχίζουν το στίβο, ενώ το αμέτρητο πλήθος όρθιο τους επευφημεί, φτάνουν στο μέσο περίπου του σταδίου και κάθονται στις ειδικές γι' αυτό θέσεις. Απέναντί τους, πάνω σε μικρό βωμό κάθετα η ιέρεια της Δήμητρας Χαμύνης. Οι αθλητές παίρνουν και αυτοί τις καθορισμένες θέσεις τους.

Έπειτα ο προϊστάμενος των Ελλανοδικών σηκώνεται, υψώνει το κλαδί του φοίνικα, ο σαλπικτής σαλπίζει και αμέσως μετά ο κήρυκας κηρύσσει την έναρξη των αγώνων. Ύστερα ο κήρυκας καλεί τους σταδιοδρόμους. Σεμνοί και ωραίοι οι παίδες, φτάνουν τρέχοντας μπροστά στο σημείο της αφέσεως, στην ανατολική πλευρά του σταδίου. Ο Ελλανοδικής ο επιφορτισμένος με την εποπτεία του δρόμου έχει πάρει κιόλας τη θέση του και δίπλα του στέκονται ο αλυτάρχης και μερικοί από τους ραβδούχους που κρατούν ο καθένας στα χέρια τους μια δέσμη μάστιγες από λεπτές βέργες λυγαριάς.

Ο κριτής προσφέρει την κάλπη σε όλους τους αθλητές. Αυτοί βγάζουν από την κάλπη ένα όστρακο με το ψηφίο που καθορίζει τη σειρά τους. Ο

κριτής μαζεύει τους κλήρους, τακτοποιεί τους δρομείς στη σειρά που έλαχε στον καθένα, καλεί τον αφέτη και αποσύρεται πίσω από τη γραμμή με τους μαστιγοφόρους. Οι δρομείς με το σύνθημα τρέχουν προς το τέρμα ενώ οι θεατές τους παρακολουθούν με κομμένη την ανάσα. Ο πρώτος κάθε σειράς επιστρέφει στην άφεση, για να πάρει μέρος στον τελικό. Οι προκριματικοί αγώνες τελειώνουν και αμέσως οι δρομείς που προκρίθηκαν παρατάσσονται ξανά στην άφεση και σε λίγο τρέχουν στον τελικό αγώνα. Ο νικητής χαρούμενος επιστρέφει στην άφεση, ενώ το πλήθος τον επευφημεί και του πετά λουλούδια και δάφνες. Την οχλοβοή και τις επευφημίες καταλαγιάζει η φωνή του κήρυκα που αναγγέλλει το όνομα του νικητή. Και ενώ ο Ελλανοδίκης του δίνει τον φοίνικα, σπεύδουν οι συμπατριώτες του πλημμυρισμένοι από χαρά, τον σηκώνουν στα χέρια και τον περιφέρουν ανάμεσα στους θεατές.

Αρχίζει τώρα το αγώνισμα της πάλης παιδών. Δυο - δυο οι νεαροί αθλητές παλεύουν και οι φωνές του πλήθους, κάθε φορά που ένας αθλητής πετυχαίνει αποφασιστική λαβή, φτάνουν ως πέρα από τον Αλφειό. Οι αγώνες της πάλης κρατούν αρκετή ώρα ώσπου από όλα τα ζευγάρια μένουν οι δυο τελευταίοι που θα διεκδικήσουν το έπαθλο.

Μετά την πάλη η ίδια διαδικασία ακολουθεί για το αγώνισμα της πυγμής και για το παγκράτιο. Αργά πια, με τη δύση του ήλιου, οι αγώνες παιδών τελειώνουν και το πλήθος ασυγκράτητο ξεχύνεται στο στίβο, σηκώνει στα χέρια τους νικητές και με ιαχές, επευφημίες και παιάνες τους φέρνει στις σκηνές, όπου ως αργά τη νύχτα γιορτάζουν νίκες.

Τρίτη Ημέρα

Ξημερώνει η μεγάλη μέρα των Ολυμπίων. Γι' αυτή την ημέρα έχουν ξεκινήσει τα πλήθη από τα πέρατα του κόσμου και έχουν υποβληθεί στους απερίγραπτους κόπους και τις ταλαιπωρίες του δύσκολου και μακρινού ταξιδιού βδομάδες και μήνες στις στεριές και στις θάλασσες, ώσπου να φτάσουν στην ιερή Ολυμπία. Σε λίγο θα δουν τους θεαματικούς ιππικούς αγώνες και η μέρα θα κλείσει με το πένταθλο, στο οποίο θα αγωνιστούν οι πιο φημισμένοι αθλητές του ελληνικού κόσμου.

Η απέραντη έκταση του ιπποδρόμου, πριν ακόμη σβήσουν τα άστρα στον ουρανό, έχει κατακλυσθεί από τους θεατές που ήρθαν να παρακολουθήσουν τους δραματικούς ιππικούς αγώνες. Με τη σειρά διεξάγονται αρματοδρομίες τεθρίππων, ιπποδρομίες τέλειων κελήτων, η απήνη, δηλαδή συνωρίς ημιόνων, αγώνες κάλπης, δηλαδή ιπποδρομίες φορβάδων, συνωρίς ίππων, αρματοδρομίες τεθρίππων πώλων, συνωρίς πώλων και ιπποδρομίες πώλων.

Καταστόλιστα τα άρματα, παίρνουν τις θέσεις τους το καθένα στο ιδιαίτερο χώρισμα της αφετηρίας και ο μεγάλος αγώνας αρχίζει. Τέσσερα στάδια είναι ο κάθε γύρος του ιπποδρόμου (1770 περίπου μέτρα) και τα άρματα θα πρέπει να διατρέξουν 10 φορές τον ιππόδρομο. Με μεγάλη τέχνη οι αρματοδρόμοι προσπαθούν να πάρουν την εσωτερική πλευρά του στίβου, να περάσουν ξυστά τις στροφές, να αποφύγουν τη σύγκρουση με άλλα άρματα, να παρακάμψουν

κάποιο άρμα που τσακίστηκε και βρίσκεται πεσμένο στον αγωνιστικό χώρο. Ακόμα οι ηνίοχοι προσπαθούν να περάσουν κοντά από άλλα άρματα, να ακουμπήσουν με τον άξονα του άρματός τους το άλλο άρμα, να το ανατρέψουν για να εξουδετερώσουν έναν αντίπαλο. Κρατιούνται με όλη τους τη δύναμη πάνω στο άρμα, γιατί υπάρχει πάντα ο κίνδυνος σε μια απότομη στροφή να τιναχτούν έξω.

Η μεγάλη αρματοδρομία προσφέρει στους θεατές συναρπαστικό θέαμα και ζηηρές συγκινήσεις με τις αλλεπάλληλες αλλαγές της θέσης των αρμάτων. Με το ίδιο ενδιαφέρον οι θεατές παρακολουθούν και τα υπόλοιπα αγωνίσματα.

Έχει περάσει το μεσημέρι. Τελείωσαν όλα τα αγωνίσματα του ιπποδρόμου. Από όλες τις μεριές συρρέουν τώρα τα πλήθη στο στάδιο για τον αγώνα του πεντάθλου, τον πιο δύσκολο από τους αγώνες της Ολυμπίας. πολλοί οι ανταγωνιστές, γεροί, ευκίνητοι, με κορμιά που αστράφτουν κάτω από τις ακτίνες του μεσημεριάτικου ήλιου. Τα αγωνίσματα είναι πέντε: άλμα, δίσκος, στάδιο, ακόντιο και πάλη. Σκληρός ο αγώνας που θα ακολουθήσει, ώσπου να μείνουν στο στίβο οι δυο τελευταίοι αθλητές, αυτοί που θα διεκδικήσουν τη νίκη στην πάλη. Ο νικητής στην πάλη θα είναι και ο τελικός νικητής του πεντάθλου.

Το βράδυ της ίδιας μέρας γίνονταν πιθανόν και οι ιεροτελεστίες προς τιμήν του μυθικού ιδρυτή του αγωνίσματος της αρματοδρομίας, του Πέλοπτα. Στον τύμβο του, το Πελόπτιο, θυσίαζαν ένα μαύρο κριάρι.

Τέταρτη Ημέρα

Η ημέρα αυτή, που συμπίπτει με την πανσέληνο, είναι η κατεξοχήν ιερή μέρα. Το πρωινό αρχίζει με την κύρια προσφορά, δηλαδή την εκατόμβη των Ηλείων στη μεγάλη θεότητα της Ολυμπίας, τον Δία. Την εορταστική πομπή, που ξεκίνησε από το Γυμνάσιο ή το Πρυτανείο και κατευθύνεται προς το βωμό του Δία, την αποτελούν οι επίσημοι απεσταλμένοι των πόλεων, οι θεωροί με τους αρχιθεώρους, οι ιερείς, οι αθλητές, οι πρεσβείες με τα λαμπρά δώρα και τα αναθήματα, καθώς και τα ζώα που θα θυσιαστούν. Τα 100 βόδια της εκατόμβης θα σφαγούν μπροστά στο βωμό, αλλά θα καούν μόνο οι μηροί τους. Μαζί με την επίσημη προσφορά των Ηλείων, θυσίες θα κάνουν και οι πρεσβείες των άλλων πόλεων, καθώς και ιδιώτες. Μετά τις θυσίες θα διεξαχθούν τα αγωνίσματα του δρόμου, της πάλης, της πυγμής και του παγκρατίου της κατηγορίας των ανδρών.

Πρώτο αγώνισμα είναι το στάδιο. Με την πρόσκληση του κήρυκα φτάνουν στην αφετηρία οι σταδιοδρόμοι και παίρνουν τις θέσεις τους. Με το σύνθημα οι δρομείς πετούν προς τα εμπρός και το στάδιο αντηχεί από τις παροτρύνσεις των θεατών. Η φωνή του κήρυκα καταλαγιάζει τις ιαχές. Το όνομα και η πόλη του νικητή βρίσκονται τώρα σε όλων τα στόματα. Ο νικητής αποχωρεί ενώ το πλήθος τον ραίνει με λουλούδια και φύλλα.

Στο βάθος του σταδίου, εκεί που πριν λίγο τερμάτισαν οι σταδιοδρόμοι, παρατάσσονται τώρα οι διαυλοδρόμοι. Τρέχοντας θα φτάσουν στην άλλη άκρη, θα παρακάμψουν τους στύλους που έχουν

απέναντί τους και θα γυρίσουν στην αφετηρία που είναι τώρα μαζί και τέρμα. Έπειτα με τον ίδιο τρόπο θα τρέξουν οι δολιχοδρόμοι. Αυτοί θα τρέξουν πολλές φορές από την άφεση στο τέρμα και κάθε φορά θα παρακάμπτουν τον κιονίσκο που βρίσκεται στην εκκίνηση και στο τέρμα.

Η ζέστη πυρώνει όλο και πιο πολύ το στάδιο, όταν ο κήρυκας καλεί τους αθλητές της πάλης. Τα πλήθη συνωστίζονται στις δυο πλευρές του σταδίου που είναι κοντά στο σκάμμα. Τρεις Ελλανοδίκες εποπτεύουν και οι ραβδούχοι πλαισιώνουν τους αθλητές που κάθονται γύρω στο σκάμμα. Καθώς αρχίζουν οι αγώνες, μέσα στο στάδιο δημιουργείται πανδαιμόνιο. ανακατεμένες υψώνονται οι επευφημίες και οι παροτρύνσεις, ακόμα και τα γέλια και τα πειράγματα. Παλεύουν τα ζευγάρια, αποχωρούν οι ηττημένοι, ξαναγίνονται ζευγάρια και στο τέλος οι δυο καλύτεροι συμπλέκονται για την τελική νίκη.

Αμέσως μετά αρχίζει το αγώνισμα της πυγμής και η ίδια διαδικασία με τις κληρώσεις ακολουθεί, ενώ το πλήθος ακούραστο εγκωμιάζει τους νικητές, ειρωνεύεται τους άτυχους, πάσχει για τους δικούς του που απέτυχαν. Τα ίδια γίνονται και στη διεξαγωγή του παγκρατίου.

Η Ολυμπιάδα κλείνει με το αγώνισμα του οπλίτη δρόμου. Οι δρομείς αγωνίζονται γυμνοί, όπως και οι άλλοι, αλλά φέροντες το δόρυ, ασπίδα, κράνος. Με την οπλιτοδρομία, το τελευταίο αγώνισμα της Ολυμπιάδας, θα λήξει -συμβολικά βέβαια- η εκεχειρία. Στην πραγματικότητα θα κρατήσει ακόμη ένα χρονικό διάστημα, αρκετό για να επιστρέψουν αθλητές και θεατές στις πατρίδες τους.

Πέμπτη Ημέρα

Από το προσκύνημα των θεών είχε αρχίσει η Ολυμπιάδα. Με θυσίες και ευχαριστίες στους θεούς θα τελειώσει. Οι νικητές αθλητές με το κλαδί του φοίνικα στο χέρι συγκεντρώνονται στο ναό του Δία. Ο κήρυκας φωνάζει ένα-ένα τα ονόματα των νικητών και την πατρίδα τους και ο πρεσβύτερος των Ελλανοδικών τους στεφανώνει.

Το μεσημέρι οι Ηλείοι παραθέτουν στο Πρυτανείο γεύμα στους νικητές όλων των αγωνισμάτων και το βράδυ στρώνονται μεγάλα τραπέζια από τις αντιπροσωπεΐες των πόλεων ή από πλούσιους φιλάθλους που θέλουν να τιμήσουν νικητές. Ως αργά τη νύχτα η ήρεμη κοιλάδα της Ολυμπίας αντηχεί από τα τραγούδια και τα ξεφαντώματα, από τους ύμνους και τους παιάνες, τις ευχές και τα συγχαρητήρια. Η Ολυμπιάδα έχει πια λήξει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5°

ΤΙΜΕΣ ΣΤΟΥΣ ΝΙΚΗΤΕΣ

Η Ολυμπιακή Νίκη

Η νίκη στην Ολυμπία, πίστευαν οι αρχαίοι, οφειλόταν στην εύνοια των θεών. Ο νικητής ήταν ο εκλεκτός τους. Αυτοί τον βοήθησαν να κερδίσει το πολυθρύλητο έπαθλο. Το όνομά του θα έμενε στα χείλη των ανθρώπων και όταν θα κοβόταν το νήμα της ζωής του. Και αυτή η φτερωτή φήμη, που θα τον κρατούσε αθάνατο στη μνήμη των ανθρώπων, ήταν η ύψιστη ανταμοιβή του.

Η ημέρα της απονομής των βραβείων ήταν για τους νικητές η κορυφαία στιγμή ολόκληρης της ζωής τους: ήταν η στιγμή που με λαχτάρα προσδοκούσαν στις σκληρές ώρες της μακρόχρονης ετοιμασίας τους. Όταν ο ήλιος έριχνε τις πρώτες ακτίνες του πάνω από την ιερή Άλτη, με την ψυχή γεμάτη περηφάνεια ξεκινούσαν οι νικητές για το ναό του Δία όπου θα γινόταν η επίσημη στέψη. Γύρω στο κεφάλι τους είχαν δεμένη μια πορφυρή μάλλινη ταινία και στο δεξί κρατούσαν κλαδί φοίνικα. Τα διακριτικά αυτά τα είχαν δεχτή αμέσως μετά τη νίκη τους από το χέρι του Ελλανοδίκη, ενώ ο κήρυκας διαλαλούσε το όνομά τους, το όνομα του πατέρα τους και της πατρίδας τους και το πλήθος κραύγαζε συνεπαρμένο: *Τήνελλα καλλίνικε* (εύγε ένδοξε νικητή). Όλες αυτές οι διακρίσεις προς τους νικητές συνδέονταν με πανάρχαιες λατρείες και παραδόσεις. Η μάλλινη ταινία, ιδιαίτερα

διαδεδομένη στη λατρεία, συνήθως στόλιζε ιερά αντικείμενα. Η δύναμή της επιτεινόταν με το κόκκινο χρώμα και μεταβιβαζόταν σ' αυτόν που την φορούσε. Το κλαδί του φοίνικα συνδέεται άμεσα με τον Θησέα, που γυρίζοντας από την Κρήτη οργάνωσε στη Δήλο αγώνες για να τιμήσει τον Απόλλωνα και οι νικητές στεφανώθηκαν με κλαδί φοίνικα.

Στολισμένοι με τα σύμβολα της νίκης τους προχωρούσαν οι εκλεκτοί προς το ναό, ενώ ο κόσμος τους έραινε με φύλλα και άνθη. Η φυλλοβολία αυτή συνδέεται με την πανάρχαιη λατρεία της βλαστήσεως, στην οποία είχαν τις ρίζες τους οι αγώνες. Μέσα στο ναό τα στεφάνια από κλαδί αγριελιάς περίμεναν έτοιμα πάνω στη χρυσελεφάντινη τράπεζα, έργο του γλύπτη Κολώτη. Μια σειρά ανάγλυφοι θεοί κοσμούσαν τις τρεις πλευρές της. Στην πρόσοψη η Ήρα, ο Δίας, η Μητέρα των θεών, ο Ερμής, ο Απόλλωνας και η Άρτεμη, στα πλάγια από το ένα μέρος ο Ασκληπιός και η Υγεία, από το άλλο ο Πλούτωνας, ο Διόνυσος, η Περσεφόνη και νύμφες, ενώ στο πίσω μέρος απεικονιζόταν η διάθεσις, δηλ. η σειρά των ολυμπιακών αγωνισμάτων. Στον πρόδρομο του ναού του Δία φυλαγόταν πάντα και ο χάλκινος τρίποδας που πάνω του τα παλιά χρόνια έβαζαν τα στεφάνια.

Μπροστά στο ναό του Δία συγκεντρώνονταν οι νικητές, ενώ γύρω τους συγγενείς, φίλοι και πλήθος κόσμου συνωστίζονταν για να παρακολουθήσουν την τελετή. Οι ολυμπιονίκες ένας-ένας ανέβαιναν στον πρόναο και στεφανώνονταν με το τιμημένο έπαθλο. Η τελετουργία αυτή είχε την έννοια μιας μυστικής επικοινωνίας θεότητας και ανθρώπου. Το στεφάνι σήμαινε πάντα τη μεταβίβαση των δυνάμεων

που επενεργούν στη βλάστηση σ' αυτόν που το φορεί. Ο νικητής λογιζόταν ευνοούμενος των θεών, γιατί μόνο χάρη στη βοήθειά τους μπόρεσε να πετύχει τη νίκη.

Από τις περισσότερες πηγές αποδεικνύεται ότι οι νικητές στεφανώνονταν στο τέλος των αγώνων, μερικές όμως μεμονωμένες ειδήσεις αφήνουν να εννοηθεί ότι οι νικητές στεφανώνονταν αμέσως μετά τη νίκη τους. Επειδή δεν είναι δυνατόν να συνδυαστούν οι δυο αυτές εκδοχές, μπορούμε να υποθέσουμε ότι στη διάρκεια της μακρόχρονης ιστορίας των ολυμπιακών αγώνων έγινε κάποια αλλαγή στο τυπικό της γιορτής.

Δεν είναι βέβαιο αν μετά το στεφάνωμα των νικητών ακολουθούσε ευχαριστήρια θυσία στο βωμό του Δία. Πάντως η γιορτή έκλεινε με εορταστικό συμπόσιο που παρέθεταν οι Ηλείοι στο Πρυτανείο τους για να τιμήσουν τους νικητές. Σιγά-σιγά, καθώς η νύχτα έπεφτε αργά πάνω από την Άλτη, η γενική χαρά κορυφωνόταν και τα τραγούδια των νικητών και των συντρόφων τους πλημμύριζαν την κοιλάδα του Αλφειού.

Το άλλο πρωί όλοι έπαιρναν το δρόμο της επιστροφής. Η ανάμνηση ωστόσο των νικητών θα έμενε για πάντα πίσω στην Ολυμπία: τα ονόματα όλων των ολυμπιονικών θα καταγράφονταν με την φροντίδα των Ηλείων Ελλανοδικών στα αρχεία, ενώ ο νικητής του σταδίου, ο αντιπροσωπευτικότερος τύπος του αρχαίου αθλητή, θα είχε τη μοναδική τιμή να δοθεί το όνομά του στην Ολυμπιάδα. Ίσως η τιμή αυτή να γινόταν στο νικητή του σταδίου, γιατί για πολλά χρόνια το αγώνισμα αυτό ήταν το μοναδικό των Ολυμπιακών αγώνων.

Τιμές της πατρίδας στους νικητές

Η ολυμπιακή νίκη άπλωνε τη φήμη του νικητή ως τα πέρατα του ελληνικού κόσμου. Άρρηκτα δεμένο με το δικό του ήταν και το όνομα της πατρίδας του, που γινόταν και αυτό πανελλήνια γνωστό. Έτσι η επιστροφή του ολυμπιονίκη στην πατρίδα του γινόταν μέσα σ' ένα παραλήρημα ενθουσιασμού. Ανεβασμένος σε ένα μεγαλόπρεπο τέθριππο άρμα έμπαινε στην πόλη, όχι όμως από την πύλη. Ένα τμήμα του τείχους κατεδαφιζόταν ειδικά για την είσοδό του. Η συνήθεια αυτή στους παλαιότερους χρόνους, όταν πίστευαν ότι ο νικητής εξομοιωνόταν με τη θεότητα, είχε την έννοια ότι αυτός έμπαινε στην πόλη σαν θεός και όχι σαν άνθρωπος και επομένως χρειαζόταν μια ιδιαίτερη πύλη. Αργότερα άλλαξε το νόημα του εθίμου: καθώς ο άνθρωπος στηριζόταν στις δικές του δυνάμεις για να πετύχει δεν είχε καμιά ανάγκη από την επέμβαση και τη βοήθεια του θείου. Έτσι το άνοιγμα στα τείχη σήμαινε ότι η πόλη που γέννησε ένα τέτοιο παλικάρι δεν είχε ανάγκη από τείχη.

Στα μεταγενέστερα χρόνια οι τιμές προς τους νικητές γίνονταν ολοένα και περισσότερες, φτάνοντας μάλιστα ως την υπερβολή, ιδιαίτερα στις πλούσιες πόλεις της Δύσης. Σαν παράδειγμα τέτοιας υπερβολής αναφέρεται η υποδοχή που επιφυλάχθηκε στον Εξαίνετο τον Ακραγαντίνο, ο οποίος αναδείχτηκε δυο φορές ολυμπιονίκης στο στάδιο, στα 416 και 412 π.Χ. Μετά τη δεύτερη νίκη του οδηγήθηκε μέσα στον Ακράγαντα πάνω σε τέθριππο που το συνόδευαν τριακόσιοι από τους σημαντικότερους πολίτες ανεβασμένοι επίσης σε άρματα

που τα έσερναν δυο λευκά άλογα. Η υποδοχή των ολυμπιονικών ήταν ανάλογη με την υποδοχή ενός στρατηγού που γύριζε από νικηφόρα εκστρατεία, γιατί η ολυμπιακή νίκη είχε για τους Έλληνες την ίδια αξία που είχε η νίκη σε μάχη.

Την πανηγυρική είσοδο ακολουθούσε η θριαμβευτική πομπή του νικητή μέσα στην πόλη, ενώ τα συγκεντρωμένα πλήθη τον έραιναν με λουλούδια και φύλλα. Ο νικητής πήγαινε πρώτα στη μεγάλη κεντρική πλατεία και μετά στο ναό του πολιούχου θεού, στον οποίο πρόσφερε θυσία και του αφιέρωνε το στεφάνι του, όπως οι στρατιώτες που γύριζαν νικητές από εκστρατεία αφιέρωναν στο θεό τα λάφυρά τους. Επακολουθούσε μεγάλο εορταστικό συμπόσιο, στο οποίο ο ηγεμόνας της πόλης ή ο νικητής, αν ήταν πλούσιος, προσκαλούσε ένα τεράστιο πλήθος, καμιά φορά και ολόκληρη την πόλη.

Οι τιμές όμως αυτές δεν ήταν τίποτε για τους ολυμπιονίκες μπροστά στην αθανασία που τους εξασφάλιζε η φήμη. Το απλό στεφάνι της ελιάς ήταν το εχέγγυο γι' αυτό. Δεν είναι επομένως παράδοξο που βασιλιάδες και ηγεμόνες, όμοια με τους κοινούς θνητούς, επιζητούσαν με πάθος να κερδίσουν το τιμημένο στεφάνι, που τους εξασφάλιζε το δικαίωμα να διαιωνίσουν το όνομά τους, ιδρύοντας ανδριάντα στην ιερή Άλτη. Στην επιγραφή που συνόδευε τον ανδριάντα ήταν γραμμένο το όνομα του νικητή, το πατρώνυμό του, η πατρίδα του και πολλές φορές και το είδος του αγωνίσματος, στο οποίο αναδείχτηκε νικητής. Χάρη σ' αυτήν θα γινόταν γνωστός όχι μόνο στην εποχή του, αλλά και στους αιώνες που θα ακολουθούσαν, όσο τα πλήθη θα συνέχιζαν να

συρρέουν στην Ολυμπία. Οι επιγραφές βρίσκονταν κατά κανόνα στην πέτρινη βάση του ανδριάντα, στην επάνω οριζόντια επιφάνεια συνηθέστερα ή στην αμέσως ορατή κάθετη πλευρά. Μερικές ήταν πάνω σε χάλκινες πινακίδες στερεωμένες στη βάση. Υπήρχαν όμως και περιπτώσεις που η επιγραφή ήταν χαραγμένη πάνω στο ίδιο το έργο, στον μηρό ενός αγάλματος, στο άρμα ή στο άλογο. Όταν το κείμενο της επιγραφής αλλοιώνονταν σιγά-σιγά με το πέρασμα του χρόνου, οι απόγονοι του νικητή ή οι αρχές της Ολυμπίας φρόντιζαν για την επισκευή ή την ανανέωσή της. Επειδή οι νικητές επιζητούσαν με κάθε τρόπο να προσελκύσουν την προσοχή των θεατών στον ανδριάντα τους, πολλές φορές για να μην είναι η επιγραφή σε πεζό λόγο ανέθεταν σε ποιητή να τους την κάνει έμμετρη ή συνυπήρχε πεζή και έμμετρη και καμιά φορά, το επίγραμμα συμπληρωνόταν με ανάγλυφο. Οι ολυμπιονίκες είχαν δικαίωμα να ιδρύσουν ανδριάντα όχι μόνο στην Ολυμπία, αλλά και στην πατρίδα τους. Έτσι ολόκληρες σειρές ανδριάντων στόλιζαν στις ελληνικές πόλεις τους επίσημους χώρους, ναούς, θέατρα, αγορές και γυμνάσια.

Οι τιμές που προσφέρονταν στο νικητή ήταν μερικές φορές και υλικές. Στην Αθήνα ο Σόλων θέσπισε νόμο, με τον οποίο παρέχόταν στον ολυμπιονίκη ένα έπαθλο πεντακοσίων δραχμών. Είναι εύκολο να καταλάβει κανείς πόσο μεγάλη αξία είχε αυτό το έπαθλο, αν αναλογιστεί ότι ένα πρόβατο ή ένας μέδιμνος δημητριακών κόστιζαν μία δραχμή και ότι οι πεντακοσιομέδιμνοι αποτελούσαν την ευρωστότερη οικονομική τάξη. Υπάρχουν ακόμη μαρτυρίες και για

μεγαλύτερα έπαθλα. Ο Δίων ο Χρυσόστομος αναφέρει ότι ορισμένες πόλεις έδιναν στους ολυμπιονίκες πέντε τάλαντα, ποσό τεράστιο αν σκεφθεί κανείς ότι ο Σόλων είχε ορίσει την αξία του αττικού ταλάντου σε 6.000 δραχμές.

Τα προνόμια και οι διακρίσεις ποίκιλλαν από πόλη σε πόλη. Μια από τις σημαντικότερες διακρίσεις ήταν και η ισόβια σίτηση με δημόσια δαπάνη στο Πρύτανείο, διάκριση που τοποθετούσε τους ολυμπιονίκες στην ίδια βαθμίδα με τους σημαντικότερους αξιωματούχους, πολίτες και ευεργέτες της πόλης. Στους δημόσιους αγώνες είχαν τιμητική θέση μαζί με τους αξιωματούχους, τους ιερείς, τους διακεκριμένους στρατηγούς και τους ξένους πρέσβεις. Από το δεύτερο μισό του 5^{ου} αι. π.Χ. είναι πιθανό ότι τους παρείχαν και φορολογική απαλλαγή, *ατέλεια*. Επίσης τα ονόματά τους χαράσσονταν σε στήλες που τοποθετούνταν σε περίβλεπτη θέση, αλλά αυτή η διάκριση δε μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι γινόταν πάντοτε.

Στα ελληνιστικά και ρωμαϊκά χρόνια υπάρχουν περιπτώσεις που όχι μόνο η πατρίδα αλλά και άλλες πόλεις τιμούσαν έναν ολυμπιονίκη απονέμοντάς του το δικαίωμα του πολίτη και επιτρέποντάς του την τιμητική συμμετοχή στη βουλή. Στα αυτοκρατορικά ιδίως χρόνια δεν είναι σπάνιο να γίνονται μέλη της βουλής ακόμη και παιδιά ολυμπιονίκες. Καμιά φορά μάλιστα οι νικητές ήταν επίτιμοι πολίτες τόσο πολλών πόλεων, ώστε στην επιγραφή του ανδριάντα τους αναγράφονταν μόνο οι σημαντικότερες, ενώ για τις άλλες αναφερόταν απλώς και άλλων πόλεων πολλών πολίτης και βουλευτής. Στη Σπάρτη

οι ολυμπιονίκες απολάμβαναν το ύψιστο προνόμιο να περιληφθούν στους *ομοίους*, ιδιότητα που τους επέτρεπε στον πόλεμο να αγωνίζονται στο πλευρό του βασιλιά. Σε πολλά μέρη η ολυμπιακή νίκη αποτελούσε έναν από τους βασικούς λόγους για να αναδειχθεί κάποιος στρατηγός ή και αρχηγός μιας αποικίας.

Η αθανασία του νικητή εξασφαλιζόταν και με τους επίνικους, ωδές δηλαδή που οι νικητές ανέθεταν σε ποιητές να γράψουν γι' αυτούς. Στην αθανασία όμως πέρασαν και πολλοί άλλοι ολυμπιονίκες, γιατί γύρω από τα κατορθώματά τους πλέχτηκαν μύθοι, θρύλοι και παραδόσεις.

Ηγεμόνες τέλος και βασιλιάδες απαθανάτισαν τη νίκη τους σε ιππικούς αγώνες κόβοντας νομίσματα. Έτσι ο τύραννος του Ρηγίου Αναξίλαος, που νίκησε πιθανώς στην 75^η Ολυμπιάδα (480 Π.Χ.) στην απήνη, έκοψε ασημένια τετράδραχμα με απεικόνιση του άρματος. Ο Φίλιππος Β΄ της Μακεδονίας σε ανάμνηση της νίκης του σε ιπποδρομία στην 106^η Ολυμπιάδα (356 π.Χ.) έκοψε ασημένιο τετράδραχμο που έχει στην εμπρός όψη ένα κεφάλι Διός στεφανωμένο με δάφνη, και στην πίσω τη μορφή του νικητή αναβάτη, που κρατάει στο χέρι κλαδί φοίνικα. Ο ίδιος για να πανηγυρίσει τη νίκη του σε αρματοδρομία στην Ολυμπία το 352 ή το 348 π.Χ. έκοψε χρυσό στατήρα που εικονίζει στην εμπρός όψη κεφάλι Απόλλωνα με στεφάνι δάφνης και στην πίσω συνωρίδα με ηνίοχο. Στα αυτοκρατορικά χρόνια είναι γνωστές περιπτώσεις που η ίδια η πατρί-δα έκοβε νομίσματα με αφορμή την ολυμπιακή νίκη ενός πολίτη της.

Μια από τις σπάνιες και μεγάλες τιμές για τους θνητούς στην αρχαιότητα ήταν ο *αφηρωισμός*, δηλαδή η λατρεία τους σαν ηρώων μετά το θάνατό τους. Τον 6^ο και τον 5^ο αι. π.Χ. αναφέρονται περιπτώσεις αφηρωισμού ολυμπιονικών. Πιστεύεται όμως ότι αυτό οφείλεται σε άλλα ιδιαίτερα χαρίσματα ή ιδιότητές τους και όχι στην ολυμπιακή μόνο νίκη. Τέλος και στην επιτύμβια πλάκα που σκέπαζε το φθαρτό σώμα τους πολλοί φρόντιζαν να αναφέρουν ότι υπήρξαν ολυμπιονίκες, επιδιώκοντας και στην ύστατη τούτη στιγμή να επιζήσουν στην αιωνιότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6°

ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΑΘΛΗΜΑΤΑ

Ο δρόμος

Σε όλη την αρχαιότητα η σημασία του δρόμου ήταν εξαιρετική. Η σημασία του αγωνίσματος φαίνεται ακόμη και από το γεγονός πως, σύμφωνα με την περίφημη επιγραφή της Γόρτυνος, οι πολίτες με βάση την ικανότητά τους στο τρέξιμο χωρίζονταν σε *απόδρομους* και *δρομείς* και αποτελούσαν δύο διαφορετικές τάξεις.

Δεν είναι λοιπόν καθόλου περίεργο ότι οι αρχαίοι φαντάζονταν τους θεούς τους και τους ήρωες της μυθολογίας τους να επιδίδονται σε ένα άθλημα τόσο θεαματικό και οικείο όσο ήταν γι' αυτούς ο δρόμος. Η αρχική ιδέα του αγωνίσματος αποδίδεται, σύμφωνα με τις ποικίλες παραδόσεις σε διάφορα μυθικά πρόσωπα: στον Ιδαίο Ηρακλή και στους Δακτύλους, στον Ενδυμίωνα και στους γιούς του, στους μνηστήρες της Αταλάντης, στον ήρωα Ηρακλή, τον γνωστό από τους άθλους του. Οι δρομείς έτρεχαν πάντοτε με γυμνά πόδια. Στα παλαιότερα χρόνια φορούσαν κάποιο περίζωμα, αργότερα όμως καταργήθηκε. Κατά την παράδοση ο πρώτος που το πέταξε και αγωνίστηκε γυμνός ήταν ο Ορσιππος από τα Μέγαρα, νικητής στη 15^η Ολυμπιάδα (720 π.Χ.)

Αρχικά οι δρομείς πρέπει να επιλέγονταν κυρίως μεταξύ των νέων που τα φυσικά τους χαρίσματα και οι καθημερινές τους ασχολίες, όπως π.χ. η βοσκή ή το κυνήγι, τους προδιέθεταν για το άθλημα. Με

την πάροδο του χρόνου όμως η προετοιμασία για τους αγώνες γινόταν όλο και πιο συστηματική, κάτω από την επίβλεψη των παιδοτριβών, με φροντισμένη διαίτα, κατάλληλες μαλάξεις και καθημερινές ασκήσεις στο βάδισμα, στο τρέξιμο και στην τεχνική της εκκίνησης, της αναπνοής, της στροφής και γενικά της τακτικής του αγωνίσματος. Πέρα από αυτά οι δρομείς μάθαιναν να αγωνίζονται τίμια, να μην εμποδίζουν τους αντιπάλους τους σπρώχνοντάς τους, ρίχνοντάς τους κάτω ή κρατώντας τους, να μη διασχίσουν λοξά το στίβο, και πολύ περισσότερο να μην καταφεύγουν σε δωροδοκίες ή σε μάγια. Η άσκηση αυτή δεν γινόταν με την ευκαιρία των αγώνων μόνο, αλλά ήταν συνεχής και αποτελούσε μέρος της αγωγής των νέων.

6.1 Παράσταση αγώνα σταδίου. Ο δρομέας που προπορεύεται στρέφει το κεφάλι του πίσω να δει αν οι συναθλητές του πλησιάζουν. (Παρίσι Μουσείο Λούβρου)

Ο αγωνιστικός χώρος

Για το αγώνισμα του δρόμου δεν χρειάζεται παρά ένας ισόπεδος χώρος με αρκετό μήκος ώστε να μπορούν οι δρομείς να αναπτύξουν άνετα όλη τους την ταχύτητα και αρκετό πλάτος για να συμμετέχουν πολλοί αθλητές. Μια έκταση δηλαδή μακρόστενη, τετράπλευρη και ομαλή. Η έκταση αυτή καθορίστηκε να έχει μήκος 600 πόδια, το λεγόμενο "στάδιον", που έδωσε το όνομά του στην απόσταση, στο αγώνισμα και τέλος σε ολόκληρη την εγκατάσταση, φυσική ή τεχνητή, όπου τελούνταν οι αγώνες.

Η θεσμοθέτηση και συστηματική τέλεση αγώνων με συμμετοχή θεατών δημιούργησε την ανάγκη να διευθετηθούν τέτοιοι αγωνιστικοί χώροι δίπλα σε λόφους ή σε φυσικά πρανή από όπου μπορούσαν να παρακολουθήσουν τους αγώνες οι αγωνοθέτες και το κοινό. Έτσι τα στάδια κατασκευάζονταν στις πλαγιές ενός λόγου (Ολυμπία, Δελφοί, Δήλος, Πριήνη), σε μικρές κοιλάδες ανάμεσα σε δυο λόφους (Αθήνα, Ισθμός, Επίδαυρος, Μεσσήνη, Μίλητος) αλλά και στο εσωτερικό ενός φυσικού κοίλου μέσα στην πλευρά λόφου (Σικυών).

Η διαδρομή που είχαν να διατρέξουν οι δρομείς διέφερε από στάδιο σε στάδιο, γιατί το βασικό μέτρο μήκους, ο πους, διέφερε κατά περιοχές. Τα 600 πόδια αντιπροσώπευαν απόσταση 192,28 μέτρων στην Ολυμπία, 191,39 στην Πριήνη, 184,96 στην Αθήνα, 181,30 στην Επίδαυρο, 177,55 στους Δελφούς και 177,36 στη Μίλητο. Έτσι οι δρομείς στους δελφούς είχαν να καλύψουν 14,73 μέτρα λιγότερα από

ό,τι στην Ολυμπία, πράγμα που δεν είχε καμιά απολύτως σημασία σε μια εποχή που αγνοούσε το χρονόμετρο και την καταγραφή των επιδόσεων. Το γενικό όμως μήκος του στίβου ξεπερνούσε τα 600 πόδια του σταδίου γιατί περιελάμβανε και το επιπλέον διάστημα που χρειαζόταν για να ανακόψουν οι δρομείς τη φορά τους μετά τον τερματισμό.

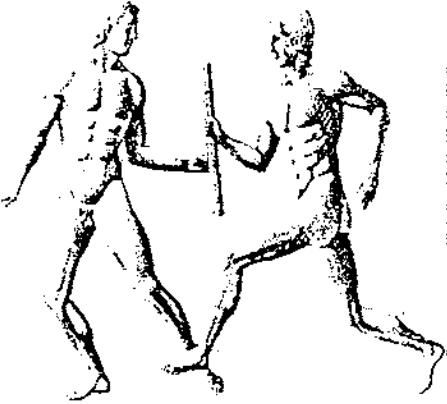
6.2 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΔΡΟΜΟΥ

	ΑΡΧΑΙΑ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΜΗΚΟΣ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ	ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ
	Στάδιον	Ένα στάδιον = 600 πόδια = 192.27 μ. (Όλυμπια)	Δρόμος 200 μ.
	Δίαυλος	Δύο στάδια 1.200 πόδια	Δρόμος 400 μ.

	ΑΡΧΑΙΑ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΜΗΚΟΣ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ	ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ
	Ίππιος	4 στάδια	Δρόμος 800 μ.

	ΑΡΧΑΙΑ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΜΗΚΟΣ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ	ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ
	Δόλιχος	7 ως 24 στάδια	Δρόμος 2.000 μ.

	ΑΡΧΑΙΑ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΜΗΚΟΣ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΕΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ	ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ
	Ὀπλίτης δρόμος	2 ἢ 4 στάδια	

	ΑΡΧΑΙΑ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΜΗΚΟΣ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΕΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ	ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ
	Λαμπαδηδρομία ἢ λαμπάς	2.500 μ. (Ἀθήνα)	Σκυταλοδρομία

	ΑΡΧΑΙΑ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΜΗΚΟΣ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΕΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ	ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ
	Ἡραία	5/6 τοῦ σταδίου = 500 πόδια = 160 μ. (Ὀλυμπία)	Δρόμος 200 μ. γυναικῶν

Άφεση

Στην αρχή η άφεση, όπως και το τέρμα, σημειώνονταν με απλές γραμμές, χαραγμένες στο χώμα, οι οποίες έπρεπε φυσικά να ανανεώνονται κάθε τόσο με τον κίνδυνο όμως να μετατοπίζονται κατά τα συμφέροντα διαφόρων ενδιαφερομένων. Γι' αυτό από τον 5^ο αι. π.Χ. και πέρα, οι γραμμές έγιναν μόνιμες, χτιστές και ονομάστηκαν βαλβίδες. Λίγο αργότερα στις βαλβίδες προστέθηκαν κατά τόπους πολύπλοκα συστήματα αφέσεως που λειτουργούσαν με νήμα ή λεπτό σκοινί.

ΕΙΔΗ ΔΡΟΜΩΝ

Στάδιον

Η απλή διαδρομή του στίβου, το στάδιον, ήταν το παλαιότερο αγώνισμα. Από την 37^η Ολυμπιάδα και πέρα (632 π.Χ.) αγωνίζονταν σ' αυτό εκτός από τους άνδρες και παιδιά. Ήταν ο κατεξοχήν δρόμος ταχύτητας, το αγώνισμα που αναδείκνυε τον ταχύτερο αθλητή.

Δίαυλος

Δρόμος ταχύτητας και αυτός, διπλή διαδρομή του στίβου με επιστροφή, απόστασης 1200 ποδών ή, ανάλογα με το μήκος του σταδίου, 355-385 μέτρων. Στους Ολυμπιακούς αγώνες αναφέρεται για πρώτη φορά στη 14^η Ολυμπιάδα (724 π.Χ.) οπότε προστέθηκε στο μοναδικό ως τότε αγώνισμα, το στάδιο. Όπως είναι φυσικό, η τεχνική του δεν διαφέρει από εκείνη του σταδίου, η διπλή απόσταση όμως, καθώς διανύεται με τον ίδιο ρυθμό, δοκιμάζει περισσότερο την αναπνοή και τη μυϊκή αντοχή των αθλητών.

Ίππιος

Δρόμος ημιαντοχής, συνηθισμένος στα αρχαία στάδια, που περιλαμβάνονταν και στο πρόγραμμα των Ισθμίων, των Νεμείων και των Παναθηναίων, όχι όμως και των Ολυμπιακών αγώνων, όπου δεν τον εισήγαγαν ποτέ. Η διαδρομή του, 4 στάδια (δηλ. 710-740 μέτρα) ήταν καθώς φαίνεται, η ίδια με τη συνηθισμένη απόσταση των ιππικών αγώνων, πράγμα που εξηγεί και το όνομα.

Δόλιχος

Δρόμος αντοχής, ο μακρύτερος από όλους, που γινόταν μετά το στάδιο και τον δίαυλο. Αναφέρεται για πρώτη φορά στη 15^η Ολυμπιάδα (720 π.Χ.) με πρώτο νικητή τον Λάκωνα Άκανθο. Η απόσταση του δολίχου ποικίλλει κατά τις πηγές και ενδεχομένως ανάλογα με τους αγώνες και με τις εποχές, από τα 7 ως τα 24 στάδια. Τīs περισσότερες φορές όμως ήταν καθορισμένη στα 20, δηλαδή στα 3.550-3.850 μέτρα. Κατά τους αρχαίους την καθιέρωση του δολίχου ενέπνευσαν οι επιδόσεις των *δρομοκηρύκων* ή *ημεροδρόμων*, των επαγγελματιών δηλαδή αγγελιοφόρων που μετέφεραν ειδήσεις και παραγγελίες σε μεγάλες αποστάσεις, ιδίως σε περιόδους πολέμου και που ήταν οι περισσότεροι Αρκάδες, διάσημοι για την ταχύτητα και την αντοχή τους.

Οπλίτης

Ο οπλίτης δρόμος, αγώνας δρόμου μεταξύ αθλητών που έφεραν χάλκινη αμυντική πανοπλία, άργησε πολύ να εισαχθεί στους Ολυμπιακούς αγώνες, όπου μνημονεύεται από την 65^η Ολυμπιάδα (520 π.Χ.) και πέρα, και τελείται τελευταίος, το απόγευμα της τέταρτης ημέρας των αγώνων. Οι παραδόσεις των αρχαίων για τη θέσπιση του αγωνίσματος δεν φαίνεται να ανταποκρίνονται πάντα στην πραγματικότητα. Σε ένα σημείο μόνο συμπίπτουν: ότι δεν θεωρούν τον οπλίτη δρόμο αγώνα επικήδειο, προς τιμήν κάποιου νεκρού ήρωα ή κάποιων ηρώων.

Η καθιερωμένη διαδρομή ήταν μικρή (αναφέρονται και 4 στάδια, κυρίως όμως ήταν 2, απόσταση διαύλου δηλαδή), την οποία οι δρομείς έπρεπε να διανύσουν φέροντας κράνος, κνημίδες και ασπίδα. Στα μέσα περίπου του 5^{ου} αι. π.Χ. ίσως κατά το 478 π.Χ. καταργήθηκαν οι κνημίδες, αργότερα, μετά τον 4^ο αι. π.Χ. και το κράνος, η ασπίδα όμως, ξύλινη με χάλκινη επένδυση διατηρήθηκε όσο και το αγώνισμα.

Ηραία

Τελείως ανεξάρτητα από τους Ολυμπιακούς αγώνες, μέσα όμως στο στάδιο της Ολυμπίας, τελούνταν κάθε 4 χρόνια τα Ηραία, αγώνες δρόμου παρθένων προς τιμήν της Ήρας. Κατά τη μυθολογία, ιδρύτρια ήταν η Ιπποδάμεια, που έτρεξε για πρώτη φορά μαζί με άλλες γυναίκες.

Οι νέες αγωνίζονταν χωρισμένες σε 3 κατηγορίες κατά την ηλικία τους -παιδική, εφηβική και νεανική- σε διαδρομή μήκους 500 ποδών (160 μέτρων) αντίστοιχη δηλαδή στα 5/6 του σταδίου, και έτρεχαν με λυτά μαλλιά και ντυμένες με κοντό χιτώνα που άφηνε γυμνό τον δεξιό ώμο ως το στήθος. Το έπαθλο για τις νικήτριες ήταν ένα στεφάνι ελιάς, ένα μερίδιο από την αγελάδα που θυσιαζόταν στην Ήρα και το δικαίωμα να αναθέσουν την εικόνα τους.

Επιδόσεις

Τις επιδόσεις των αθλητών κατά την αρχαιότητα δεν τις γνωρίζουμε, αφού δεν υπήρχαν μέσα για την καταμέτρηση του χρόνου. Οι αρχαίοι εξάλλου δεν είχαν καμία ιδιαίτερη επιθυμία να μάθουν σε πόσο χρόνο διέτρεξε ένας αθλητής τον δίαυλο ή τον δόλιχο. Τους αρκούσε να γνωρίζουν ποιος ήταν ο πρώτος, ο νικητής που θα φορούσε το στεφάνι της ελιάς.

Φημισμένοι δρομείς

Τη μεγάλη δύναμη, την ταχύτητα, την αντοχή και γενικά τις υπερβολικές ικανότητες των αθλητών της αρχαιότητας τις διαπιστώνουμε από τις περιπτώσεις αθλητών που κέρδιζαν νίκες επί τέσσερεις, πέντε και έξι Ολυμπιάδες συνεχώς, αλλά και από άλλους που στέφονταν νικητές σε δύο ή τρία αγωνίσματα της ίδιας Ολυμπιάδας. Κατά την 67^η Ολυμπιάδα (512 π.Χ.) ο Φανάς από την Πελλήνη κέρδισε στάδιο, δίαυλο και οπλίτη δρόμο. Σπουδαίο είναι και το κατόρθωμα του Λεωνίδα από τη Ρόδο. Επί τέσσερεις συνεχείς Ολυμπιάδες (την 154^η, 155^η, 156^η, 157^η δηλ. από 164-152 π.Χ.) νικούσε σε τρεις δρόμους, στάδιο, δίαυλο, οπλίτη και έτσι μέσα σε 16 χρόνια κέρδισε 12 ολυμπιακά στεφάνια. Και ο Ερμογένης από την Ξάνθη κατά την 215^η Ολυμπιάδα (81 μ.Χ.) νίκησε στο στάδιο, δίαυλο, οπλίτη στην 216^η κέρδισε στο δίαυλο και στον οπλίτη και στη 217^η (89 μ.Χ.) νίκησε και πάλι. Οι συμπατριώτες του του έβγαλαν το όνομα ίππος.

2. Το άλμα

Το άλμα, όπως και ο δρόμος, ήταν από τα απλούστερα αθλήματα και γεννήθηκε από την ανάγκη του ανθρώπου να υπερπηδήσει ένα φυσικό εμπόδιο, ένα χαντάκι για παράδειγμα. Σαν αγώνισμα αυτόνομο το συναντάμε για πρώτη φορά στην Οδύσσεια, στους αγώνες των Φαιάκων.

Στα κλασσικά χρόνια το άλμα -αποκλειστικά άλμα εις μήκος- αποτελεί πάντα μέρος του πεντάθλου. Σαν αγώνισμα του πεντάθλου το άλμα βελτιώθηκε και εξελίχθηκε με την προσθήκη δύο καινοτομιών, που και οι δύο βοηθούσαν τον αλτή: τη χρήση των αλτήρων, δηλαδή των δύο βαρών που κρατούσε στα χέρια του ο αθλητής και με τα οποία πετύχαινε καλύτερα αποτελέσματα, και τη συνοδεία της προσπάθειάς του από τη μουσική αυλού -χάρη στην οποία αποκτούσαν αρμονία και ρυθμό οι κινήσεις του.

Ο αγωνιστικός χώρος: το σκάμμα

Η διεξαγωγή του άλματος γινόταν σε έναν τετράπλευρο ανασκαμμένο χώρο, το σκάμμα ή τα εσκαμμένα, που είχε μήκος 50 πόδια και ήταν γεμάτο με μαλακό χώμα. Κάθε φορά που ένας αθλητής ετοιμαζόταν να πηδήξει, έσβηναν τα σημάδια του προηγούμενου άλτη στρώνοντας το χώμα για να μείνουν ευκρινή τα καινούργια σημάδια.

Στη μια πλευρά υπήρχε ένα σταθερό σημείο, ο βατήρ, όπου πατούσαν όλοι οι αθλητές πριν πηδήξουν. Αυτό το σημείο χρησίμευε και ως βάση για την καταμέτρηση του άλματος. Στο σημείο επίσης που τα πόδια κάθε αθλητή ακουμπούσαν στο χώμα μετά το άλμα τοποθετούσαν ένα μικρό σημάδι, το σημείον, για να ξεχωρίζει η επίδοσή του. Το μήκος του άλματος, δηλαδή την απόσταση από τον βατήρα ως το σημείο, το μετρούσαν με τον κανόνα, ένα ξύλινο κοντάρι.

6.3 Ο άλτης πριν την προσγείωση. (Λονδίνο Βρετανικό Μουσείο)

Η χρήση των αλτήρων. Αλτηροβολία

Οι αλτήρες ήσαν λίθινα ή μολύβδινα βάρη που κρατούσαν οι άλτες στα δυο τους χέρια όταν πηδούσαν, για να πετύχουν με το ζύγισμα του σώματός τους καλύτερα αποτελέσματα. Το βάρος των αλτήρων πρέπει να ποίκιλλε, φού βρέθηκαν αλτήρες που ζύγιζαν 1.610, 1.480 ή 2.018 κιλά ή ακόμα και 4.629 κιλά. Η διαφορά αυτή στο βάρος οφείλεται στο γεγονός ότι οι άλτες χρησιμοποιούσαν αλτήρες ανάλογους με τη σωματική τους διάπλαση. Όσο πιο γεροδεμένος ήταν ο αθλητής, τόσο βαρύτερους αλτήρες χρησιμοποιούσε.

Στα αρχαϊκά και στα κλασικά χρόνια υπήρχαν βασικά δύο είδη αλτήρων, οι μακροί και οι σφαιροειδείς. Οι πρώτοι είχαν σχήμα ακανόνιστα ημικυκλικό με μια κοιλότητα στην κάτω πλευρά για να πιάνεται. Οι σφαιροειδείς αποτελούνταν συνήθως από ένα ημισφαιρικό συμπαγές κομμάτι λίθινο πιο συχνά με ένα βαθούλωμα για να μπαίνουν τα δάκτυλα του άλτη. Υπήρχαν ωστόσο και άλλα είδη αλτήρων, όπως οι ελλειψοειδείς, οι αμφίσφαιροι και οι αμφιβαρείς. Η χρήση των αλτήρων δεν ήταν υποχρεωτική. Φαίνεται όμως πως συνήθιζαν οι άλτες να τους χρησιμοποιούν γιατί η βοήθεια που τους πρόσφεραν ήταν σημαντική. Σκηνές αλτηροβολίας από τα γυμνάσια είναι συχνές στις παραστάσεις των αγγείων.

Τα είδη του άλματος

Δεν είναι γνωστό τι άλμα πηδούσαν οι αρχαίοι πενταθλητές. Απλό άλμα εις μήκος ή τριπλούν; Η άγνοια αυτή προκάλεσε πολλές συζητήσεις και δημιουργήθηκαν αμφισβητήσεις και αντιγνωμίες μεταξύ των νεωτέρων ερευνητών που προσπαθούν με υποθέσεις να υποστηρίξουν τις γνώμες τους.

Ο Φάυλλος ήταν έξοχος αθλητής, πρόσωπο σχεδόν θρυλικό, τρεις φορές νικητής στα Πύθια: δύο στο πένταθλο και μία στο στάδιο. Η εξαιρετική του φήμη σ' όλο τον αρχαίο κόσμο δεν οφείλεται μόνο στις αθλητικές του ικανότητες, αλλά και στην ανδρεία που επέδειξε στη μάχη της Σαλαμίνας.

Οι επιδόσεις του ήταν 16,28 μ. και 16,31 μ. Όμως δεν είναι μέσα στις φυσικές ικανότητες του ανθρώπου όση φόρα και αν πάρει, και με ένα πάτημα όσο δυνατό και στέρεο και αν είναι, να πηδήξει απόσταση 16-17 μέτρων. Γι' αυτό πολλοί σύγχρονοι ερευνητές υπέθεσαν ότι το άλμα του πεντάθλου ήταν τριπλούν. Την άποψη αυτή ενισχύουν ορισμένες γραπτές μαρτυρίες από τις οποίες η σπουδαιότερη είναι ένα σχόλιο του Θεμίστιου στα "Φυσικά" του Αριστοτέλη, που αναφέρει ότι οι άλτες του πεντάθλου κινούνται συνεχώς όπως τα άλογα όταν διαγωνίζονται. Αυτή η διατύπωση δεν θα είχε νόημα αν το άλμα ήταν απλό. Ένα άλλο επιχείρημα είναι ότι η παράδοση του άλματος εις τριπλούν επέζησε στα μεσαιωνικά και στα νεώτερα χρόνια στην Ελλάδα και κυρίως στην Κύπρο όπου στον μεσαίωνα απαντάται ο όρος

"τραπεδήσω".

Μια ολόκληρη ωστόσο σειρά από επιχειρήματα χρησιμοποιήθηκαν και εναντίον των παραπάνω απόψεων. Αναφέρουμε μερικά απ' αυτά: ο Φιλόστρατος πουθενά δεν μνημονεύει ότι υπήρχαν δυο είδη άλματος. Στην ελληνική γλώσσα δεν υπάρχει λέξη για το άλμα εις τριπλούν. Καμιά από τις παραστάσεις άλματος σε αγγεία δεν απεικονίζει πολλαπλό άλμα. Και τέλος οι αλτήρες δύσκολα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά στο άλμα τριπλούν.

Υπάρχει και μια άλλη απλή εξήγηση για το υπερφυσικό πήδημα του Φάυλλου. Γύρω από τους μεγάλους αθλητές κυκλοφορούσαν πλήθος ιστορίες και ανέκδοτα για τα κατορθώματά τους στο στίβο και γενικά για τη ζωή τους. Όσο τα χρόνια περνούσαν οι ιστορίες αυτές γίνονταν όλο και πιο υπερβολικές, ώσπου σε πολλούς διάσημους αθλητές αποδόθηκαν υπερφυσικές ικανότητες. Πιθανόν αυτή να είναι και η εξήγηση για το καταπληκτικό πήδημα του Φάυλλου. Και αυτό είναι μια ακόμη απόδειξη για την αγάπη και τον θαυμασμό που είχαν οι αρχαίοι για τους αθλητές τους.

Υπάρχουν μαρτυρίες και για έναν άλλο τύπο άλματος που μοιάζει με το σύγχρονο άλμα επί κοντώ. Φαίνεται ότι ήταν ένα άλμα πάντα πάνω από άλογα. Σε μια ερυθρόμορφη κύλικα παριστάνεται ένας νέος που ετοιμάζεται με τη βοήθεια ενός κονταριού να πηδήσει πάνω από άλογα. Πιθανόν να υπήρχε και ανάλογο αγώνισμα, γιατί σε έναν παναθηναϊκό αμφορέα παριστάνονται αθλητές που πηδούν ή κάνουν άλλες ασκήσεις πάνω από άλογα μπρος σε θεατές. Και το γεγονός ότι

πρόκειται για παναθηναϊκό αμφορέα, που όπως ξέρουμε παριστάνει πάντα το αγώνισμα για το οποίο προορίζεται να δοθεί σαν έπαθλο, συνηγορεί σ' αυτή την υπόθεση. Ο αμφορέας αυτός παρουσιάζει ενδιαφέρον και για την επιγραφή του: *καλώς τω κυβιστητώ*. Βρισκόμαστε μπροστά στην ίδια λέξη που χαρακτήριζε τους αθλητές που εκτελούσαν ακροβατικά πηδήματα πάνω από ταύρους στην Κρήτη. Πιθανόν λοιπόν το άλμα αυτού του τύπου να συνεχίζει την παράδοση του κρητικού κυβίσματος.

Ο ΔΙΣΚΟΣ

Προέλευση και μυθολογία

Ο δίσκος ήταν από τα αγωνίσματα που δεν είχαν άμεση σχέση με τις στρατιωτικές ασκήσεις ή τις αγροτικές εργασίες και δεν φαίνεται να προήλθε από αυτά. Ωστόσο η δισκοβολία πρέπει να είχε μακριά παράδοση στον ελληνικό χώρο. Την παλαιότερη μαρτυρία την έχουμε στον Όμηρο όπου αναφέρεται στους αγώνες που οργάνωσε ο Αχιλλέας για να τιμήσει τον νεκρό Πάτροκλο.

Στη μυθολογία ο δίσκος και η δισκοβολία είναι συνδεδεμένα με φόνους και ατυχήματα. Ο Απόλλων είχε σκοτώσει με το δίσκο το φίλο του Υάκινθο κατά λάθος, όταν η πνοή του Ζεφύρου άλλαξε την πορεία του δίσκου του. Στη μυθολογία πάλι, αναφέρεται ένα άλλο τραγικό επεισόδιο: Κατά τη διάρκεια αγώνων δισκοβολίας ο Περσέας σκότωσε με το δίσκο, χωρίς να το θέλει, τον παππού του Ακρίσιο.

Ο Δίσκος

Η δισκοβολία απαιτούσε ρυθμό, ακρίβεια και δύναμη και ήταν αγώνισμα που αγαπούσαν ιδιαίτερα οι Έλληνες. Αργότερα έγινε ένα από τα αγωνίσματα του πεντάθλου. Από τα αρχαία ευρήματα και από διάφορες παραστάσεις σε αγγεία είναι γνωστό ότι οι δίσκοι ήταν αρχικά λίθινοι και αργότερα από σίδηρο, από μολύβι ή από χαλκό. Ο δίσκος, όπως και σήμερα, ήταν στρογγυλός, αμφίκυρτος σε τομή, και κατέληγε σε πλατιά περιφέρεια. Οι διάφοροι δίσκοι που βρέθηκαν έχουν διάμετρο από 17 έως 32 εκ. του μέτρου και βάρος από 1,3 ως 6,6 κιλά. Το πιο πιθανό είναι πως το βάρος του δίσκου ήταν καθορισμένο για τους διάφορους αγώνες, αλλά διέφερε από πόλη σε πόλη. Στους αγώνες οι δισκοβόλοι πρέπει να έριχναν τον ίδιο δίσκο, γιατί μόνο τότε θα αγωνίζονταν με ίσους όρους και η κρίση θα μπορούσε να είναι δίκαιη. Όπως είναι φυσικό, στους αγώνες παιδων χρησιμοποιούσαν ελαφρότερους δίσκους.

Είναι συνηθισμένο στους αρχαίους δίσκους να βρίσκουμε εγχάρακτες παραστάσεις αθλητών, όπως ακοντιστές, άλτες κ.ά. πολλές φορές και καθαρά διακοσμητικές με δελφίνια, πουλιά κ.ά. Ακόμη πάνω στους δίσκους χάραζαν επιγραφές και ωδές. Σώζεται μάλιστα ένας δίσκος με ένα εύθυμο τραγούδι του Ανακρέοντα. Παλιά επίσης ήταν η συνήθεια να γράφουν επάνω στους δίσκους συμφωνίες και συνθήκες. Σε δίσκο, κατά τον Πausανία και τον Πλούταρχο, είχε γραφεί η συνθήκη της εκχειρίας στην Ολυμπία.

Η διεξαγωγή του άλματος

Ο τρόπος που έριχναν το δίσκο στην αρχαιότητα δεν πρέπει να διέφερε και πολύ από τον σημερινό, μια και η ίδια η φύση οδηγεί τον άνθρωπο να κάνει τις κατάλληλες κινήσεις για να εκσφενδονίσει μακριά ένα αντικείμενο, σαν το δίσκο. Πολλές από τις κινήσεις αυτές τις βλέπουμε στις παραστάσεις των αγγείων. Εκείνο όμως που προκάλεσε σύγχυση και στάθηκε αφορμή να δημιουργηθούν λανθασμένες θεωρίες, ήταν το γνωστό άγαλμα του δισκοβόλου του Μύρωνος, επειδή ακριβώς δίνει μια φάση στιγμιαία από ολόκληρη τη σειρά των κινήσεων. Έτσι πολλοί μελετητές ερμήνευσαν λάθος τη στάση του αγάλματος και οδηγήθηκαν σε μια θεωρία που περιγράφει την αρχαία δισκοβολία σαν μια σειρά από αφύσικες και υποχρεωτικές κινήσεις, που την ονόμασαν μάλιστα "ελληνική δισκοβολία".

Ο αθλητής για να εκσφενδονίσει το δίσκο μακριά, θα χρησιμοποιούσε το ένα χέρι που κρατούσε το δίσκο ψηλά υποστηριζόμενο από το άλλο που θα το αιωρούσε με δύναμη από τα επάνω προς τα κάτω και εμπρός, ή από τα πλάγια και πίσω και επάνω προς τα εμπρός. Μόνο έτσι βοηθούν στην προσπάθεια εκτινάξεως οι μύες του ώμου, της ωμοπλάτης και της μπροστινής επιφάνειας του στήθους και των πλευρών. Η ρίψη του δίσκου μπορεί να περιγραφεί ως εξής: Ο δισκοβόλος που ρίχνει με το δεξί χέρι, στέκεται με το αριστερό πόδι μπροστά έχοντας το βάρος του σώματος πάνω στο δεξί πόδι που είναι πίσω. Κρατά το δίσκο με το δεξί χέρι και κάνει

μερικές αιωρήσεις προς τα επάνω και κάτω. Όταν ο δίσκος έρχεται ψηλά πάνω από το κεφάλι του, τον υποστηρίζει με το αριστερό χέρι. Όταν έρχεται κάτω και πίσω, στρέφει λίγο τον κορμό του προς τα δεξιά. Μετά από μερικές προπαρασκευαστικές αιωρήσεις, χαμηλώνει λίγο περισσότερο τα γόνατα τη στιγμή που ο δίσκος βρίσκεται πίσω σε μεγαλύτερη έκταση (είναι η τελευταία προετοιμαστική αιώρηση) και τεντώνοντας τα γόνατα, μεταφέρει το βάρος του σώματος από το δεξί στο μπροστινό αριστερό πόδι και με ζωηρή επιταχυνόμενη κίνηση εκσφενδονίζει το δίσκο από κάτω προς τα επάνω και εμπρός. Αυτή είναι η τελική φάση της δισκοβολίας, γιατί δεν γνωρίζουμε αν έκαναν πριν από αυτή βήματαφοράς ή περιστροφή, όπως κάνουν σήμερα.

Όλη αυτή η διαδικασία της ρίψεως του δίσκου, οι ελεύθερες και ρυθμικές κινήσεις προετοιμασίας, η συγκέντρωση, η ξαφνική στροφή, η αιώρηση του δίσκου προς τα κάτω και τέλος η εκσφενδόνισή του με τη συμμετοχή όλων των δυνάμεων του σώματος, πρόσφεραν μια εικόνα απaráμιλλης πλαστικής ομορφιάς.

Μια τέτοια φευγαλέα στιγμή της δισκοβολίας αποδίδει ο Μύρων στο δισκοβόλο του (πιθανόν μια στιγμή ανάμεσα στην τελευταία αιώρηση από πίσω προς τα εμπρός) και όχι έναν πολύπλοκο και πολυσύνθετο κανόνα ρίψεως του δίσκου που θα επέβαλλε στον αθλητή έτσι να σταθεί, τόσο να κάμψει τα γόνατά του, τόσο να στρέψει το κορμί και το κεφάλι, να υψώσει το χέρι και τόσα βήματα να κάνει για να ρίξει το δίσκο. Ούτε ήταν ανάγκη να δεσμευτεί η ελευθερία του αθλητή για να μη γίνουν δυστυχήματα. Περιστατικό ατυχήματος, τραυματισμού

ή φόνου θεατή ή-αθλητή σε αγώνες δεν αναφέρεται από αρχαίο συγγραφέα, γιατί οι θεατές καθόνταν στα αναχώματα. Ατυχήματα μπορούσαν να συμβούν στις προπονήσεις, όπου θεατές και αθλητές περιφέρονταν απρόσεκτα εκεί που οι άλλοι έριχναν το δίσκο.

Οι επιδόσεις των δισκοβόλων σημειώνονταν με τα "σήματα", μικρά ξύλινα σημάδια και μετριόνταν με κοντάρια. Σύμφωνα με αρχαίες μαρτυρίες ξέρουμε ότι ο Φάυλλος έριξε το δίσκο σε απόσταση 95 ποδών. Και ότι έριχνε το δίσκο από τη μια όχθη του Αλφειού στην άλλη. Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η αρχαία τεχνική ρίψης του δίσκου ήταν παρόμοια με τη σημερινή της ελεύθερης δισκοβολίας, άσχετα αν προηγείτο ή όχι περιστροφή του σώματος.

ΤΟ ΑΚΟΝΤΙΟ

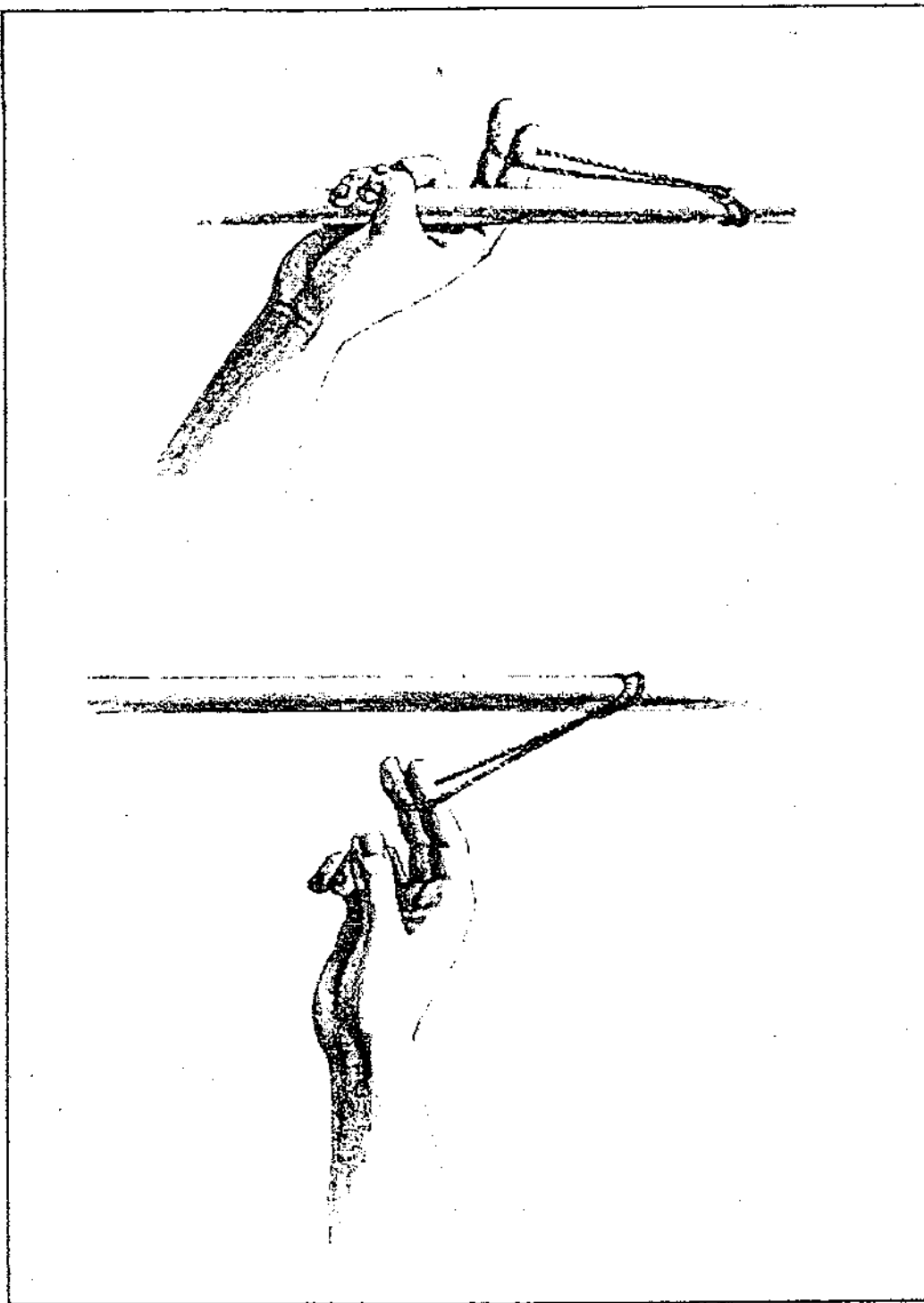
Το ακόντιο ήταν από τα αθλήματα που είχαν άμεση σχέση με την καθημερινή ζωή και χωρίς αμφιβολία προήλθε από τη χρησιμοποίηση του ακοντίου στον πόλεμο και στο κυνήγι. Αγώνισμα ακοντίου με βαρύτιμα έπαθλα αθλοθέτησε και ο Αχιλλέας στους αγώνες προς τιμή του Πατρόκλου. Και οι στρατιώτες των Αχαιών φαίνεται ότι τις ώρες της ανάπαυσης τους συναγωνίζονταν ποιος θα ρίξει μακρύτερα το ακόντιο ή το δίσκο και ποιος θα σκοπεύσει με περισσότερη ακρίβεια. Στην Ιλιάδα αναφέρεται ότι οι στρατιώτες του Αχιλλέα κοντά στην παραλία διασκέδαζαν ρίχνοντας δίσκους, σιδερένια ακόντια και τοξεύοντας.

Το ακόντιο σαν αγώνισμα ήταν δύο ειδών: ο εκηβόλος ακοντισμός, δηλαδή βολή του ακοντίου σε μήκος και ο στοχαστικός ακοντισμός, δηλαδή βολή σε προκαθορισμένο στόχο. Ουσιαστικά σαν αγώνισμα κυριάρχησε ο εκηβόλος ακοντισμός, που ανήκε στα ελαφρά αγωνίσματα και αποτελούσε στους πανελλήνιους αγώνες ένα από τα αγωνίσματα του πεντάθλου.

Είδη και μορφή του ακοντίου

Το ακόντιο των αθλητών ήταν συνήθως ένα κοντάρι ξύλινο, μακρύ όσο περίπου το ύψος του ανθρώπου, μυτερό στη μία άκρη και πιο ελαφρύ από το ακόντιο των πολεμιστών. Αυτή τη μορφή είχε το ακόντιο που χρησιμοποιούσαν στο πένταθλο και λεγόταν αποτομεύς ή αποτομάς. Στον στοχαστικό ακοντισμό χρειαζόταν η αιχμή για να καρφωθεί το ακόντιο στο στόχο. Ο τυχαίος θάνατος ενός νέου μέσα στο γυμνάσιο από ακόντιο, που αναφέρεται, πιθανόν να οφειλόταν στην αιχμή του αθλητικού ακοντίου που χρησιμοποιούσαν οι αθλητές για να γυμνάζονται.

Η βασική διαφορά ανάμεσα στο αρχαίο ακόντιο και στο σύγχρονο είναι η χρήση της αγκύλης, δηλαδή μιας λουρίδας από δέρμα που σχημάτιζε θηλιά και που οι αθλητές την έδεναν στο κέντρο βάρους του ακοντίου. Κάθε αθλητής έδενε την αγκύλη όπως τον εξυπηρετούσε καλύτερα, ανάλογα με τις δυνατότητές του και το μήκος των δακτύλων του.

6.4 Η αγκύλη ήταν μία λουρίδα από δέρμα που σχημάτιζε θηλιά και που δενόταν στο κέντρο βάρους του ακοντίου. Οι αθλητές έβαζαν στη θηλιά ένα ή δύο δάκτυλα και με τη βοήθειά της η βολή αποκτούσε μεγαλύτερη δύναμη και σταθερότητα (σχέδιο Κ. Ηλιάκη)

Η διεξαγωγή του αθλήματος

Το ρίξιμο του ακόντιου γινόταν από ένα σταθερό σημείο που πολύ πιθανόν ήταν η βαλβίς του σταδίου, όπως φαίνεται σε ορισμένα αγγεία. Το διάστημα από την άκρη του στίβου ως τη βαλβίδα ήταν αρκετό για τα λίγα βήματα που χρειαζόταν να κάνει ο αθλητής, πριν ρίξει το ακόντιο. Το ακόντιο έπρεπε να πέσει μέσα σε έναν αυστηρά καθορισμένο από τρεις πλευρές χώρο, γιατί αν έπεφτε έξω από αυτόν το χώρο η βολή ήταν άκυρη.

Ο αθλητής έδενε την αγκύλη όσο μπορούσε πιο στερεά, την δοκίμαζε πολλές φορές και έβαζε στη θηλειά το δείκτη του, ή τον δείκτη και τον μέσο. Πριν ξεκινήσει τη φορά του, ο αθλητής έσπρωχνε με το αριστερό χέρι το ακόντιο προς τα πίσω, για να τεντώσει την αγκύλη και να σφίξουν τα δάκτυλα του δεξιού χεριού του μέσα σ' αυτήν. Έπειτα κρατώντας οριζόντια το ακόντιο δίπλα στο κεφάλι του με την αιχμή λίγο προς τα κάτω, έστρεφε το σώμα προς την κατεύθυνση της βολής και ξεκινούσε το τρέξιμό του. Λίγα βήματα πριν από τη βαλβίδα τέντωνε το δεξί χέρι πίσω, έστρεφε τον κορμό και το κεφάλι προς τα δεξιά, ενώ συγχρόνως έκανε με το δεξί πόδι ένα σταυρωτό βήμα πάνω από το αριστερό και έφερνε το αριστερό χέρι προς τα πίσω για να βοηθήσει τη στροφή. Αμέσως μετά, έκαμπτε τα γόνατά του ελαφρά, πρόβαλλε το αριστερό πόδι τεντωμένο για να ανακόψει τη φορά και από αυτή την τελική θέση βολής εκτίναζε το ακόντιο πάνω από το κεφάλι του μένοντας πίσω από τη βαλβίδα εκτόξευσης. Αυτός ο τρόπος βολής

χρησιμοποιείται και σήμερα από όλους τους ακοντιστές.

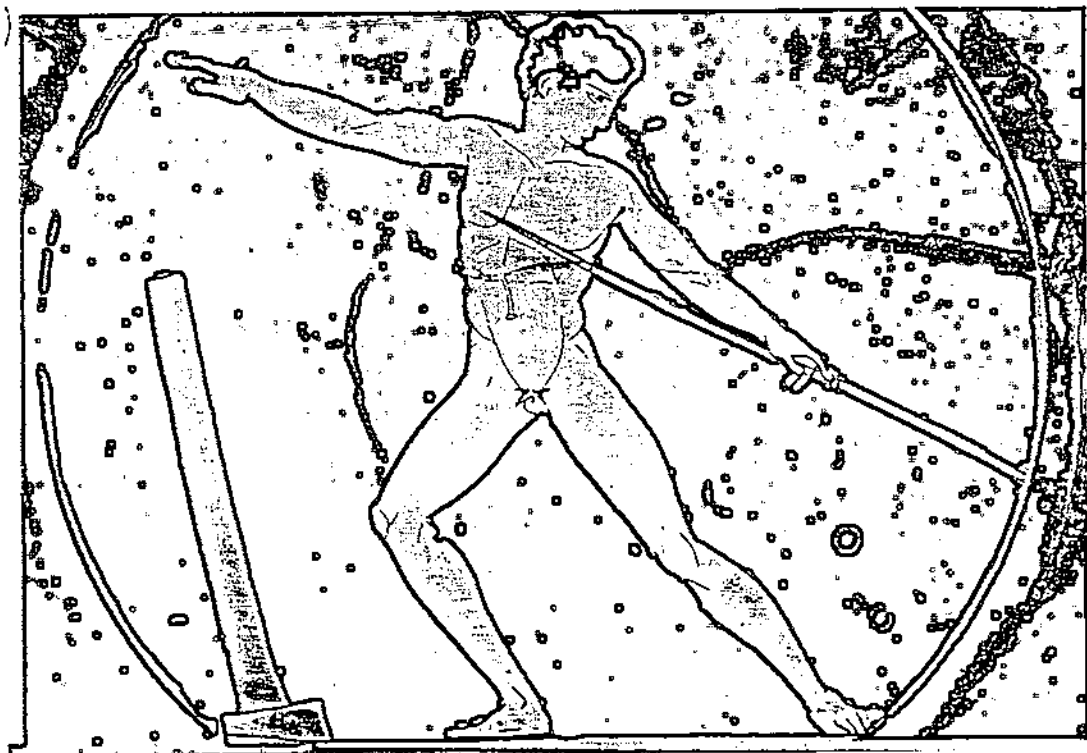
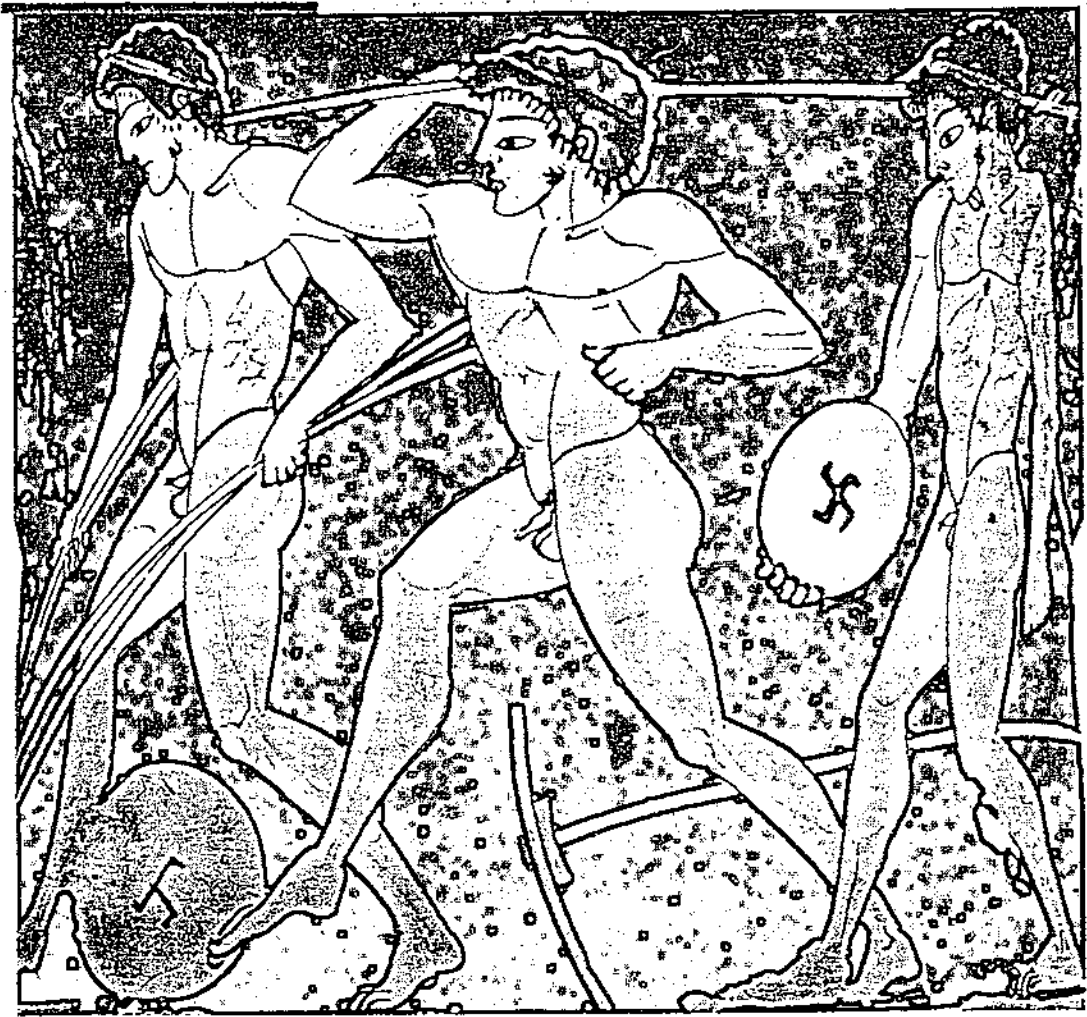
Η αγκύλη βοηθούσε σε δυο πράγματα: από τη μια αύξαινε τη δύναμη εκτόξευσης γιατί σταθεροποιούσε τη λαβή και από την άλλη έδινε στο ακόντιο μια περιστροφική κίνηση γύρω από τον άξονά του που σταθεροποιούσε την πτήση του ακοντίου ώστε να πάει μακρύτερα. Η αγκύλη ήταν δεμένη κατά τέτοιο τρόπο επάνω στο ακόντιο, ώστε να μέσει επάνω σ' αυτό και να φεύγει μαζί του. Αυτό φαίνεται και από το γεγονός ότι τα δάκτυλα ήταν ελεύθερα μέσα στη θηλιά για να μπορούν να αφήσουν το ακόντιο μετά την εκτόξευση.

Στοχαστικός ακοντισμός

Ο στοχαστικός ακοντισμός περιλαμβανόταν στις βασικές ασκήσεις που διδάσκονταν οι Αθηναίοι έφηβοι. Αυτού του τύπου ο ακοντισμός γινόταν συνήθως από έφιππους ακοντιστές. Ο Πλάτων και ο Ξενοφών μιλούν για ιππείς που έριχναν το ακόντιο ανεβασμένοι πάνω σε άλογα και συστήνουν τον έφιππο ακοντισμό σαν πολύ χρήσιμη άσκηση. Ο έφιππος στοχαστικός ακοντισμός ήταν αγώνισμα στους παναθηναϊκούς αγώνες. Σ' έναν παναθηναϊκό αμφορέα παριστάνονται ιππείς που σκοπεύουν με το ακόντιό τους το κέντρο ενός στρογγυλού στόχου (ασπίδα;) κρεμασμένου ψηλά.

Ενώ το άλογο κάλπαζε, ο αναβάτης του έπρεπε σ' ένα ορισμένο σημείο της διαδρομής να ρίξει το ακόντιο και να χτυπήσει το στόχο. Η κίνηση του αλόγου επηρέαζε τη σταθερότητα του χεριού του αναβάτη και περιόριζε τον έλεγχο των κινήσεών του. Έπρεπε λοιπόν την κατάλληλη στιγμή και ενώ όλη η προσοχή του θα ήταν συγκεντρωμένη στο στόχο, ο ρυθμός του καλπασμού και ο παλμός του χεριού που θα έριχνε το ακόντιο να έχουν απόλυτα συντονιστεί. Όλα αυτά απαιτούσαν μεγάλη εξάσκηση και συνδυασμό πολλών ικανοτήτων, όπως σίγουρο μάτι, σταθερό και δυνατό χέρι μαζί με την ευκινησία ενός ικανού ιππέα.

Ιδιαίτερα τιμήθηκε ο ακοντισμός εφίππων στο Άργος. Από την ασπίδα-στόχο, που δινόταν συνάμα και σαν βραβείο στο νικητή μαζί μ' ένα στεφάνι μυρτιάς, το αγώνισμα ονομαζόταν *ασπίς* ή *αγών χαλκείος* και αποτελούσε την κύρια αγωνιστική εκδήλωση της γιορτής των Ηραίων.

Η ΠΑΛΗ

Μυθολογικές και ιστορικές παραδόσεις

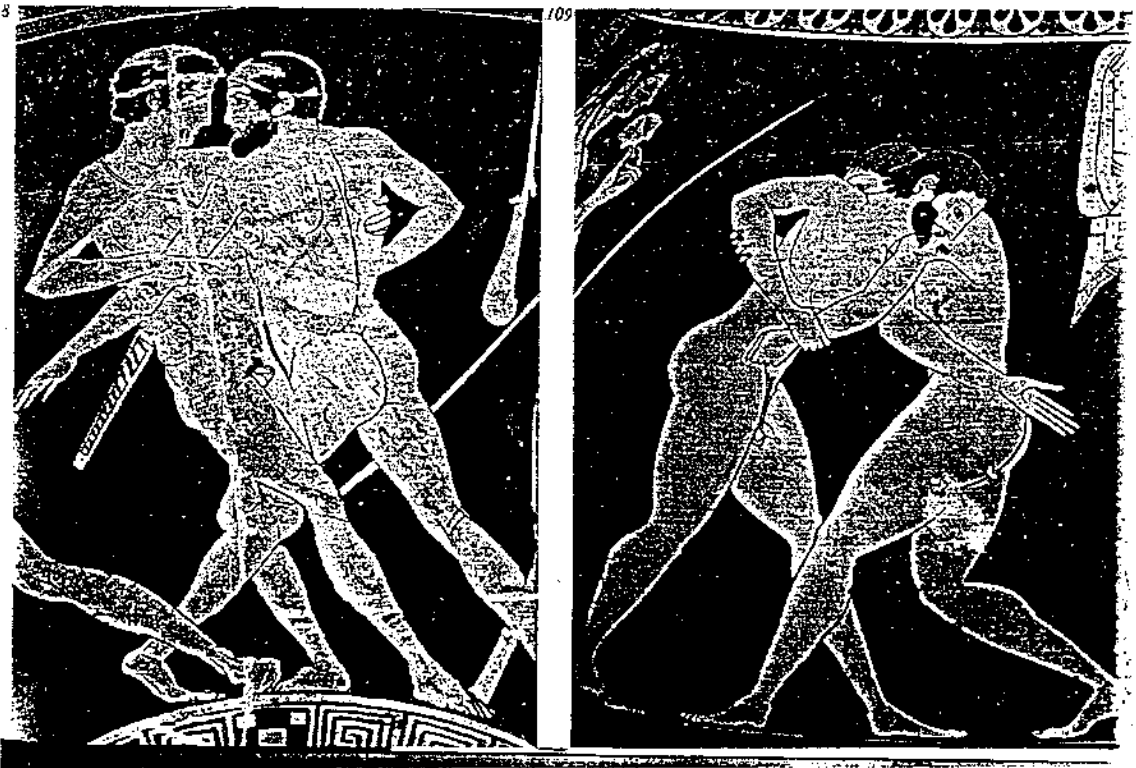
Την τέχνη της πάλης πίστευαν πως την εφεύρε ο Θησέας, όταν πάλεψε και σκότωσε τον Κερκύονα, γιατί κατά τον Πausανία, πριν από τον Θησέα τα προσόντα που έπρεπε να έχει ένας καλός παλαιστής ήταν η δύναμη και το μεγάλο κορμί. Κατά τον ακαδημαϊκό φιλόσοφο Πολέμωνα, την παλαιστική την εφεύρε ο Αθηναίος παιδοτρίβης του Θησέα, ο Φόρβας. Ο ιστοριογράφος Ίστρος όμως δέχεται πως η ίδια η θεά Αθηνά δίδαξε στον Θησέα την πάλη.

Η πάλη σαν άθλημα είναι το πιο παλιό και πιο διαδεδομένο σ' όλο τον κόσμο. Είναι η πρώτη μορφή του αγώνα χωρίς όπλα. Γι' αυτό τόσο στην ελληνική μυθική παράδοση, όσο και στις παραδόσεις άλλων λαών είχε άμεση σχέση με τον πόλεμο. Η πρώτη λεπτομερειακή περιγραφή πάλης υπάρχει στον Όμηρο, στους αγώνες προς τιμήν του Πατρόκλου.

Είδη πάλης

Η πάλη απαιτεί συνδυασμό τέχνης, ευκινησίας και δύναμης. Αποτελούσε μέρος του πεντάθλου, αλλά ήταν και αγώνισμα ανεξάρτητο στους πανελλήνιους αγώνες. Τα είδη της πάλης είναι δύο, η *ορθία πάλη* ή *ορθοπάλη* και η *κύλισις* ή *κάτω πάλη*. Στην πρώτη αρκούσε να ρίξει ο παλαιστής τον αντίπαλό του κάτω. Στην δεύτερη δεν ήταν αρκετή η πτώση. Ο αγώνας εξακολουθούσε ώσπου να αναγκαστεί ο ένας από τους δύο αντιπάλους να παραδεχθεί την ήττα του. Σ' αυτή την περίπτωση ο αγώνας έμοιαζε με παγκράτιο, μόνο που ο παλαιστής δεν χτυπούσε τον αντίπαλο, αλλά μόνο εφαρμόζε κάποια λαβή. Ο αθλητής ύψωνε το χέρι του με τον δείκτη για να τον δει ο κριτής. Με τον δεύτερο τρόπο πάλης έλεγαν ότι ο Ανταίος, γιος του Ποσειδώνα, έριχνε κάτω τους αντιπάλους του και υπερμεγέθης όπως ήταν έπεφτε επάνω τους και τους σκότωνε. Ο Ηρακλής κατάλαβε πως ο Ανταίος ήταν ακατανίκητος όσο πατούσε πάνω στη γη, αφού η Γη ήταν μάνα του. Γι' αυτό τον άρπαξε από τη μέση, τον σήκωσε, τον χώρισε δηλαδή από τη μάνα του και τον έριξε κάτω.

Στην παλαίστρα υπήρχαν διαφορετικοί χώροι για δυο είδη πάλης. Η ορθία πάλη γινόταν στην άμμο πάνω στο σκάμμα, ενώ η κύλισις γινόταν σε χώμα βρεγμένο. Η λάσπη κολλούσε στα σώματα των αθλητών που γινόταν έτσι γλιστερά με αποτέλεσμα να είναι δύσκολες οι λαβές.

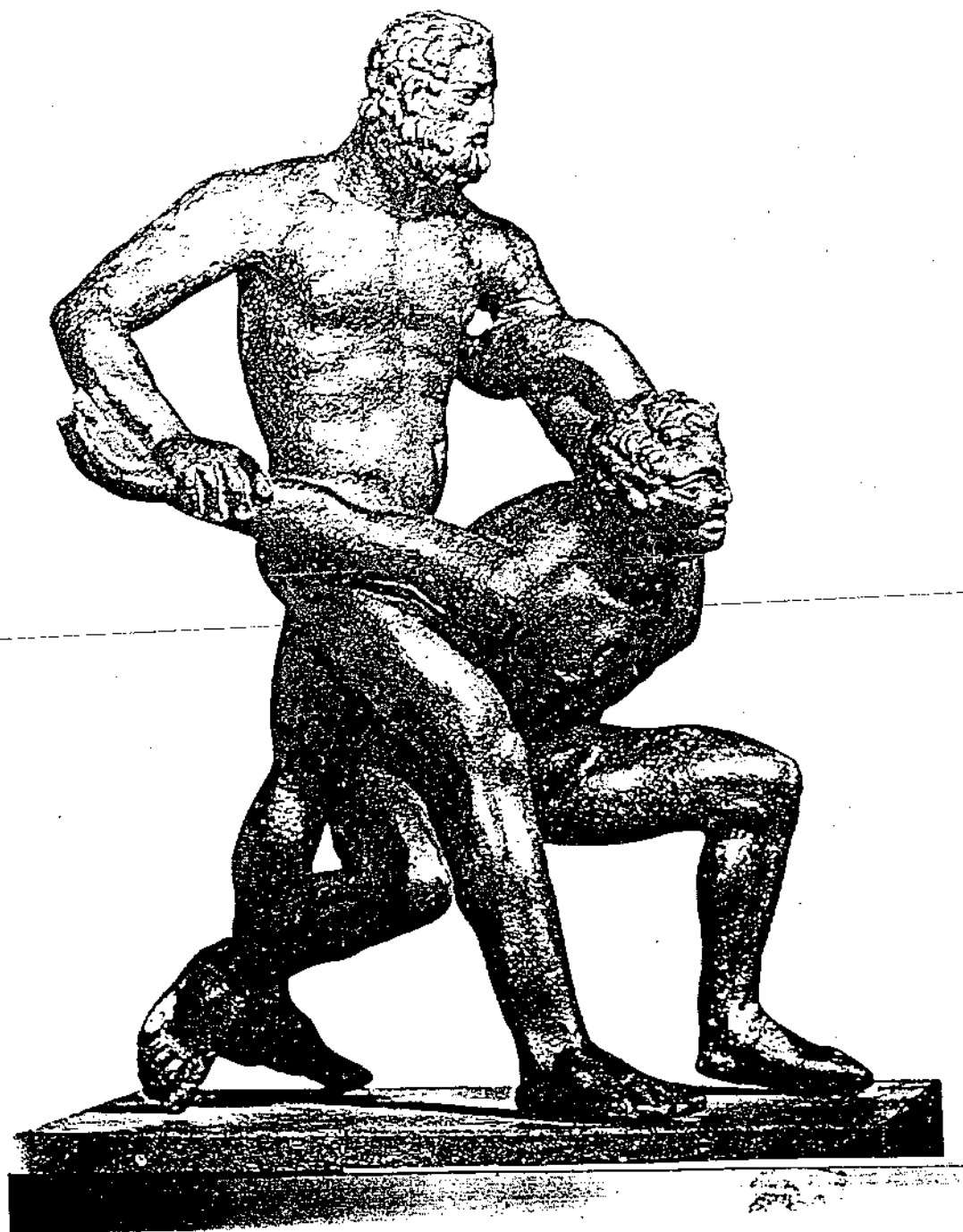
Η διεξαγωγή του αγωνίσματος

Για να ανακηρυχθεί κάποιος νικητής στην ορθία πάλη έπρεπε να ρίξει κάτω τρεις φορές τον αντίπαλό του οπότε λεγόταν τριακτήρ. Για τους αγώνες μέσα στο στάδιο επέλεγαν από πέντε έως οκτώ ζευγάρια. Κάθε αθλητής έπαιρνε μέσα από ένα κράνος έναν κλήρο, όπου ήταν σημειωμένο ένα γράμμα που καθόριζε τον αντίπαλό του. Η αρχική στάση του παλαιστή ήταν ανάλογη με την τωρινή. Ο αθλητής στεκόταν με τα δυο του πόδια λίγο ανοιχτά και λυγισμένα, έτοιμος να εκμεταλλευθεί κάθε ευκαιρία που θα του έδινε ο αντίπαλος. Η στάση αυτή ονομάζεται *σύστασις ή παράθεσις*.

Τα παλαίσματα, δηλαδή οι τρόποι λαβής που εφαρμόζαν οι αθλητές κατά τον αγώνα, καθώς και τα τεχνάσματα, είχαν πολλά ονόματα, ανάλογα με το σημείο του σώματος όπου γινόταν η λαβή. Μερικά από αυτά ήταν: *άμμα* (πιάσιμο σε κόμππο), *άγχειν* (ο αποπνιγμός), *αγκυρίζειν* (ο υποσκελισμός, η τρικλοποδιά), *ράσσειν* (το ρίξιμο του αντιπάλου στη γη), *δράπτειν*, *έλκειν* (να σέρνεις τον αντίπαλο), *τραχηλίζειν* (λαβή από τον τράχηλο), *διαλαμβάνειν* (λαβή από τη μέση), *περισφίγγειν* (το σφίξιμο του αντιπάλου γερά με τα δυο χέρια) κλπ. Συχνή και πολύ εντυπωσιακή είναι η λαβή που ονομάζεται *μεσολαβή*, δηλαδή ο παλαιστής ανασήκωνε τον αντίπαλο, οπότε πολύ εύκολα πια τον έριχνε στο χώμα.

Ο αθλητής για να κερδίσει μια πτώση έπρεπε να ρίξει τον αντίπαλό του κάτω και ο ίδιος να μείνει όρθιος ή να πάσει επάνω του.

Οποιοδήποτε μέρος του κορμιού του κι αν ακουμπούσε στο χώμα, ακόμα κι ένα γόνατο μόνο, καταλογιζόταν στον παλαιστή μια πτώση εις βάρος του. Δεν ζητούσαν -όπως γίνεται σήμερα- να του καθλώσει ο αντίπαλος τις πλάτες στο χώμα, γιατί τότε η πάλη θα συνεχιζόταν στο χώμα και θα έπαυε να είναι ορθία πάλη.

Τα προσόντα του καλού παλαιστή

Κατά τον Φιλόστρατο, ο παλαιστής πρέπει να έχει καλό ανάστημα και συμμετρική κατασκευή σε όλο το κορμί. Ο λαιμός του να μην είναι μακρύς, αλλά ούτε χωμένος μέσα στους ώμους. Οι ώμοι γεροί και τα χέρια γεροδεμένα στους βραχίονες και στους καρπούς. Το στέρνο φαρδύ αλλά να μην προεξέχει πολύ. Τα πλευρά γερά για να αντέχουν στα σφιξίματα του αντιπάλου, η κοιλιά ίσια, το ισχίο εύστροφο και ευλίσιστο, οι μηροί σφιχτοδεμένοι και τα πόδια, κνήμες, ταρσοί και πέλματα γερά και τέτοια που να στηρίζουν τον παλαιστή πάνω στο έδαφος σαν κολόνα αμετακίνητη.

Περίφημοι παλαιστές

Αναφέρονται από τους ιστορικούς ονόματα παλαιστών, οι οποίοι έγιναν διάσημοι από τις νίκες τους στην Ολυμπία και στους άλλους ιερούς αγώνες. Εκτός από τον Μίλωνα τον Κροτωνιάτη, φημισμένος παλαιστής ήταν και ο Τιμασίθεος ο Κροτωνιάτης, που νίκησε τον Μίλωνα, όταν για έκτη φορά θέλησε να διεκδικήσει το βραβείο στην Ολυμπία. Επίσης ο Σπαρτιάτης Ιπποσθένης, έξι φορές ολυμπιονίκης, ο γιος του Ετοιμοκλής, πέντε φορές νικητής, ο Αμησινάς ο Βαρκαίος, που πάλευε με ταύρο στις προπονήσεις του και ο Ηλείος Αριστόδημος, που ποτέ κανένας αντίπαλος δεν μπόρεσε να του κάμει λαβή στη μέση.

ΤΟ ΠΕΝΤΑΘΛΟ

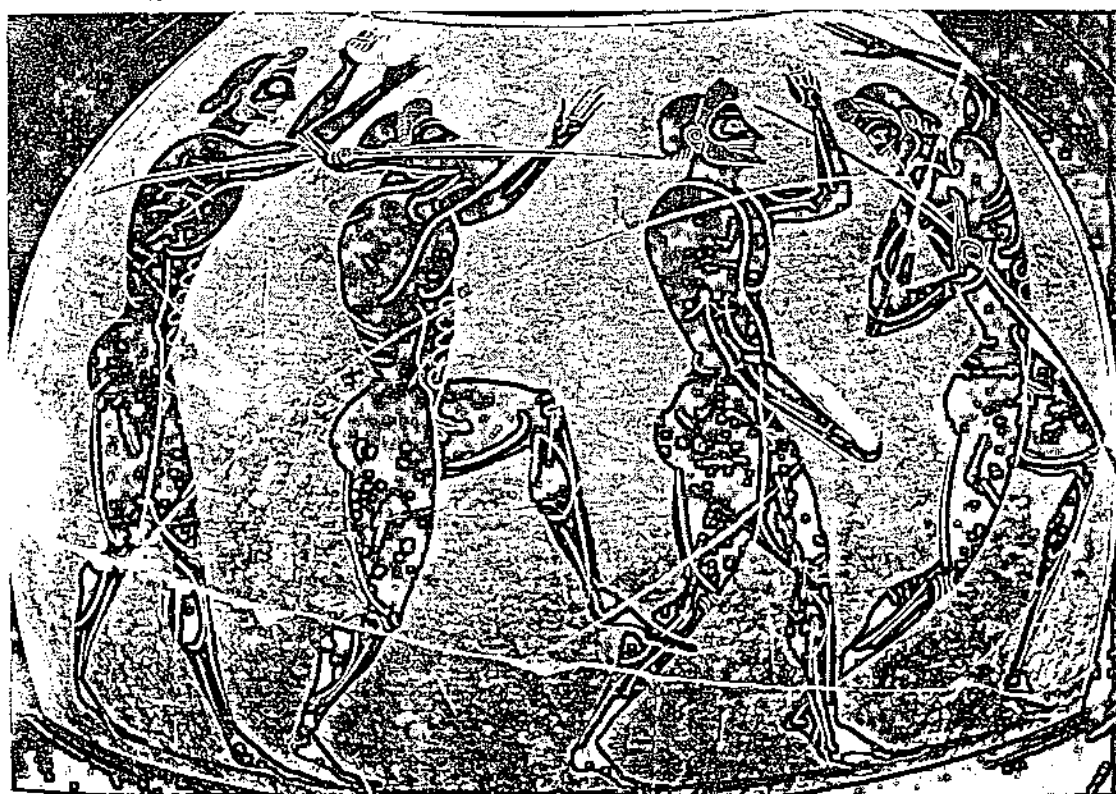
Το πένταθλο ήταν αγώνισμα σύνθετο από τις δύο κατηγορίες αγωνισμάτων που υπήρχαν, από τα ελαφρά και τα βαριά. Τα ελαφρά αγωνίσματα του πεντάθλου ήταν το άλμα, ο δρόμος (στάδιο) και το ακόντιο και τα βαριά ο δίσκος και η πάλη. Από τα πέντε αυτά αγωνίσματα ο δρόμος και η πάλη, όπως είδαμε, διεξάγονταν και ξεχωριστά στους πανελλήνιους αγώνες, ενώ το άλμα, ο δίσκος και το ακόντιο δεν ήταν αυτοτελή, με δικό τους έπαθλο, αλλά μόνο αγωνίσματα του πεντάθλου.

Σύμφωνα με τη μυθολογία, το πένταθλο το εφεύρε ο Ιάσων. Πριν από αυτόν το άλμα ήταν ιδιαίτερο αγώνισμα με δικό του βραβείο, καθώς και ο δίσκος και το ακόντιο. Το πένταθλο για πρώτη φορά περιλήφθηκε στους Ολυμπιακούς αγώνες στη 18^η Ολυμπιάδα, το 708 π.Χ. Πένταθλο παιδων διεξήχθηκε μόνο στην 38^η Ολυμπιάδα στο 628 π.Χ. και πο'τε άλλοτε. Σε άλλους όμως αγώνες υπήρχε πένταθλο στην κατηγορία παιδων όπως στα Παναθήναια.

Οι αρχαίοι Έλληνες θεωρούσαν το πένταθλο σπουδαίο αγώνισμα γιατί όσοι αγωνίζονταν σ' αυτό συνδύαζαν όλα τα προτερήματα και τα σωματικά προσόντα καθώς και τα ψυχικά χαρίσματα που έπρεπε να έχει ένας αθλητής, όπως την ταχύτητα, τη δύναμη, την τέχνη, την αντοχή και την καρτερία, που δεν βρίσκονται όμως συνήθως συγκεντρωμένα στον αθλητή του καθενός αθλήματος.

Παρ' όλες τις προσπάθειες των ερευνητών, άλυτο παραμένει το

πρόβλημα πως οριζόταν ο νικητής στο πένταθλο. Είναι σχεδόν ακατόρθωτο ο ίδιος αθλητής να μπορούσε να νικήσει και στα πέντε αθλήματα. Έτσι διατυπώθηκε η υπόθεση πως για να ανακηρυχθεί ένας αθλητής νικητής του πεντάθλου ήταν αρκετό να νικήσει σε τρία τουλάχιστον αθλήματα (από τα οποία το ένα ήταν οπωσδήποτε η πάλη). Διατυπώθηκαν και άλλες υποθέσεις σχετικά με τη διεξαγωγή του πεντάθλου και την ανάδειξη του νικητή που όλες βασίζονται στην κλήρωση κατά ζεύγη. Ωστόσο παραμένουν απλώς υποθέσεις αφού καμιά δεν επιβεβαιώνεται απόλυτα από τα αρχαία κείμενα.

6.8 Αθλητές του πεντάθλου: άλτης, ακοντιστής, δισκοβόλος και δεύτερος ακοντιστής. Το πένταθλο περιελάμβανε επίσης δρόμο σταδίου και πάλη (Λονδίνο, Βρετανικό Μουσείο)

Η ΠΥΓΜΗ

Προέλευση - Μυθολογία

Η πυγμή είναι από τα παλαιότερα αθλήματα. Η πρώιμη μορφή της είναι γνωστή στη μινωική περίοδο, στην Κρήτη. Για πρώτη φορά βρίσκουμε την πυγμή σαν αγώνισμα στα ομηρικά έπη, στους αγώνες που έγιναν προς τιμήν του νεκρού Πατρόκλου, όπου νίκησε ο Επειός, και στους αγώνες στο νησί των Φαιάκων.

Κατά τη μυθολογία, ευρετής του αγωνίσματος της πυγμής είναι ο Απόλλων, αλλά και ο Ηρακλής, ο Θησέας κ.ά. Ωστόσο ο Απόλλωνας ήταν ο κυριότερος προστάτης του αγωνίσματος. Αυτός είχε σκοτώσει τον Φόρβαντα, έναν πυγμαίχο που ζούσε στη Φωκίδα και ανάγκαζε τους ταξιδιώτες που πήγαιναν στους Δελφούς να αγωνιστούν μαζί του. Κανένας δεν γλίτωνε, ώσπου ο θεός τον νίκησε και του επέβαλε και του επέβαλε την ίδια μοίρα που αυτός επεφύλασσε στα θύματά του.

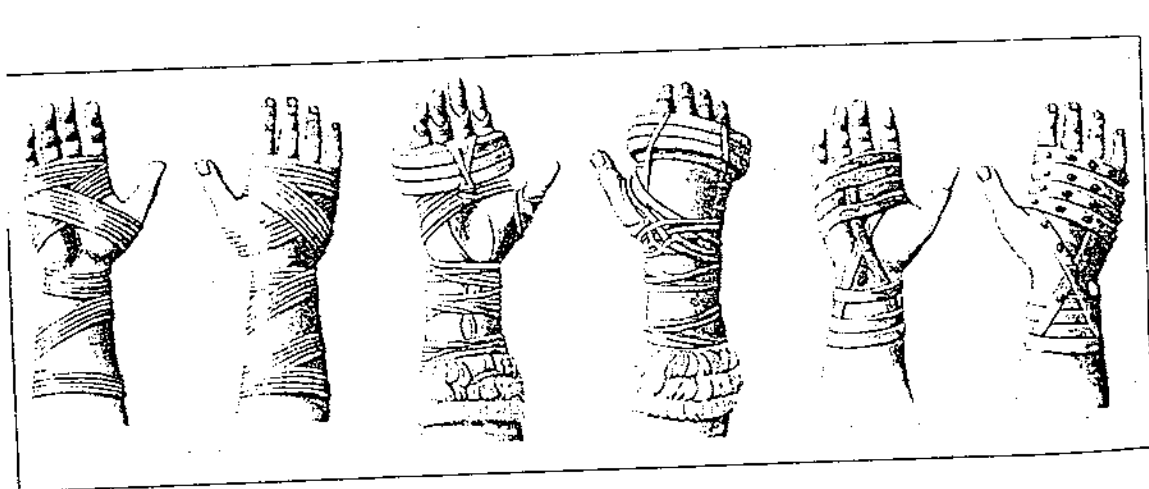
Ιμάντες

Οι πυγμάχοι τύλιγαν γύρω στα χέρια τους ιμάντες, δηλαδή λουρίδες από μαλακό δέρμα βοδιού, που χρησίμευαν για να κάνουν την άρθρωση του καρπού στερεή και να σταθεροποιούν τα δάκτυλα. Στον Όμηρο οι ιμάντες ήταν απλές λουρίδες από λεπτό δέρμα βοδιού. Τέτοιους φαίνεται χρησιμοποιούσαν οι πυγμάχοι ως τον 5^ο αι. π.Χ. και ονομάζονταν *μειλίχαι* ή *στροφήια*.

Οι ιμάντες βαθμιαία εξελίχθηκαν και για να είναι τα χτυπήματα αποτελεσματικότερα πρόσθεταν πάνω από τους ιμάντες λουρίδες από σκληρότερο δέρμα και στο εσωτερικό μαλλί. Σύμφωνα με ορισμένους ερευνητές που στηρίζονται σε χωρίο του Πλάτωνα, οι ιμάντες αυτοί ονομάζονταν *σφαίραι*. Επειδή το δέσιμο αυτών των ιμάντων ήταν πολύπλοκο και απαιτούσε πολύ χρόνο, από τον 4^ο αι. π.Χ. οι πύκτες δεν έδεναν πια κάθε φορά τους ιμάντες στα χέρια, αλλά φορούσαν ένα είδος γαντιού, σχηματισμένο από έτοιμους περιτυλιγμένους ιμάντες.

Στα ρωμαϊκά χρόνια οι πυγμάχοι χρησιμοποιούσαν τον *caestus*, πυγμαχικό γάντι, ενισχυμένο με σίδηρο και μολύβι. Τα χτυπήματα με το γάντι αυτό θα πρέπει να ήταν πολύ σκληρά και επικίνδυνα. Αξίζει να σημειωθεί πως ο *caestus* ήταν καθαρά ρωμαϊκή επινόηση και μετέβαλε την ελληνική τέχνη της πυγμαχίας σε αγώνα εξοντωτικό και απάνθρωπο. Κάθε αλλαγή στους ιμάντες είχε σαν αποτέλεσμα και σοβαρές και σοβαρές αλλαγές στην τεχνική του αγωνίσματος. Ορισμένοι μάλιστα ερευνητές χωρίζουν την ελληνική πυγμή σε

πειρόδους ανάλογα με τους ιμάντες που χρησιμοποιούσαν οι πυγμαχοί. Την εποχή που οι ιμάντες ήταν μαλακοί (μειλίχαι) η πυγμή απαιτούσε ευκινησία, επιδεξιότητα, ευλυγισία και τέχνη. Με την εισαγωγή όμως των οξέων ιμάντων, οπότε τα χτυπήματα ήταν ισχυρότερα, οι πυγμαχοί έδωσαν μεγάλο βάρος στην άμυνα κι έτσι ο αγώνας έγινε πιο αργός και πιο βαρύς, λιγότερο τεχνικός και πιο βίαιος.

6.9 Οι ιμάντες ήταν αρχικά λουρίδες από λεπτό δέρμα βοδιού που τυλίγονταν γύρω στον καρπό και σταθεροποιούσαν τις αρθρώσεις. Αυτοί ονομάζονταν μειλίχαι. Μετά τον 4ο αι. π.Χ. οι πύκτες φορούσαν ένα είδος γαντιού σχηματισμένο από έτοιμους περιτυλιγμένους ιμάντες, που λέγονταν οξείς ιμάντες. Είχαν για ενίσχυση πρόσθετες λουρίδες από σκληρό δέρμα και στερεώνονταν πάλι με δερμάτινες λουρίδες στο βραχίονα. Στα ρωμαϊκά χρόνια οι πυγμαχοί χρησιμοποιούσαν πυγμαχικό γάντι ενισχυμένο με σίδηρο και μολύβι που λεγόταν caestus (Σχέδιο Κ. Ηλιάκη).

Η διεξαγωγή του αγωνίσματος

Η αρχαία πυγμή διέφερε σε αρκετά σημεία από τη σημερινή. Πρώτα - πρώτα δεν είναι γνωστό ποια μορφή είχε ο χώρος όπου διεξαγόταν το αγώνισμα. Οπωσδήποτε πρέπει να ήταν ένας χώρος περιορισμένος, όχι όμως όπως το σημερινό ρίγκ. Ακόμα, δεν υπήρχε κανένας χρονικός περιορισμός στη διάρκεια του αγώνα. Οι αντίπαλοι αγωνιζόταν ώσπου ο ένας από τους δύο να πέσει χάρμω αναίσθητος ή να *απαγορεύσει*, δηλαδή να υψώσει το ένα ή τα δυο του δάκτυλα, σημάδι πως παραδεχόταν την ήττα του. Μερικές φορές ο κριτής μπορούσε, ύστερα από κοινή συμφωνία των δύο αντιπάλων, να τους επιτρέψει να διακόψουν τον αγώνα για ορισμένο χρονικό διάστημα για να ανακτήσουν τις δυνάμεις τους. Τέλος, ήταν άγνωστη η κατάταξη των αθλητών κατά κατηγορίες βαρών. Καθώς μάλιστα οι πυγμαχοί αγωνίζονταν με κλήρο, ένας βαρύτερος αθλητής βρισκόταν σε πλεονεκτική θέση και είχε περισσότερες πιθανότητες να νικήσει.

Η αρχική στάση του πύκτη φαίνεται στις παραστάσεις των αγγείων. Στέκεται όρθιος με το αριστερό πόδι μπροστά και λίγο λυγισμένο. Φαίνεται ότι οι Έλληνες πυγμαχοί προτιμούσαν να χτυπούν τον αντίπαλο στο κεφάλι, γιατί αυτά τα χτυπήματα ήταν πιο αποτελεσματικά. Στον αγώνα της πυγμαχίας σημασία είχε κι η θέση του πύκτη σχετικά με τον ήλιο. Όποιος κατόρθωνε να φέρνει συχνά τον αντίπαλό του απέναντι στον ήλιο πλεονεκτούσε, γιατί ο άλλος τυφλωμένος από τις ηλιακές ακτίνες, δεν ήταν δυνατό να διακρίνει

καθαρὰ τις κινήσεις του αντίπαλου του.

Όταν ο αγώνας συνεχιζόταν αμφίροπος, επί πολύ χρονικό διάστημα οι δυο αντίπαλοι μπορούσαν να ζητήσουν να εφαρμοστεί η κλίμαξ. Σύμφωνα με αυτήν, καθένας θα στεκόταν ακίνητος να δεχτεί ένα χτύπημα από τον αντίπαλό του, χωρίς να κάνει την παραμικρή προσπάθεια για να το αποφύγει. Η σειρά καθοριζόταν με κλήρο κι είναι ολοφάνερο πόσο ευνοϊκότερη ήταν η θέση εκείνου που θα χτυπούσε πρώτος. Τελικά όποιος άντεχε στο χτύπημα ανακηρυσσόταν νικητής. Ήταν ένα σύστημα πολύ σκληρό και φαίνεται ότι μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις κατέφευγαν σ' αυτό.

6.10 Το τέλος του πυγμαχικού αγώνα. Ο ηττημένος πύκτης απαγορεύει, δηλ. υψώνει τον δείκτη του και παραδέχεται την ήττα του (Αθήνα, Αρχαιολογικό Μουσείο)

Κανόνες του αθλήματος

Ποιοι ακριβώς ήταν οι κανόνες της πυγμής στην αρχαιότητα δεν είναι γνωστό σήμερα. Τους κανόνες του αθλήματος τους παρουσίασε στους Ηλείους, που τους ενέκριναν, ο πύκτης Ονόμαστος από τη Σμύρνη, νικητής στην 23^η Ολυμπιάδα (688 π.Χ.) όταν για πρώτη φορά έγινε το αγώνισμα της πυγμής στην Ολυμπία. Σύμφωνα με αυτούς απαγορεύονταν: οι λαβές και τα χτυπήματα στα γεννητικά όργανα, ο σπλισμός των ιμάντων με περισσότερα εξογκώματα από λουριά και η χρήση χοιρινού δέρματος. Γι' αυτόν το λόγο οι κριτές, πριν από κάθε αγώνα, εξέταζαν τους ιμάντες για να εξακριβώσουν αν είναι φτιαγμένοι σύμφωνα με τους κανονισμούς.

Παρ' όλα αυτά, οι τραυματισμοί των πυγμάχων ήταν συχνοί και κάποτε τόσο σοβαροί, ώστε επέφεραν το θάνατο. Βέβαια τα θανατηφόρα χτυπήματα δεν ήταν πολύ συχνά και συνηθέστερες ήταν οι παραμορφώσεις του προσώπου των πυκτών, όπως πλατιά μύτη από κάταγμα, σκισμένα αυτιά κλπ. Οι πυγμάχοι για να μην τραυματίζονται κατά την προπόνηση φορούσαν *αμφωτίδες ή επωτίδες*. Ήταν δύο στρογγυλά κομμάτια από δέρμα που κάλυπταν τα αυτιά. Απαγορευόταν όμως να τα φορούν στους αγώνες και έτσι τα τραύματα κατά τον αγώνα ήταν αναπόφευκτα.

Τα προσόντα του καλού πυγμάχου

Κατά τον Φιλόστρατο ο καλός πυγμάχος πρέπει να έχει μακριά χέρια, δυνατούς βραχίονες και ώμους και ψηλό αυχένα. Οι καρποί στα χέρια του να είναι ατσαλένιοι και εύκαμπτοι, γιατί από τους γερούς καρπούς προέρχονται τα δυνατά χτυπήματα κατά του αντιπάλου. Όσοι έχουν χοντρές κνήμες δεν είναι κατάλληλοι για την πυγμαχία, γιατί δεν είναι ευκίνητοι. Η μεγάλη κοιλιά εμποδίζει τον πυγμάχο, γιατί του στερεί την ευστροφία στις κινήσεις.

Ο πυγμάχος ακόμα έπρεπε να έχει επιμονή, υπομονή, αντοχή, ψυχικό σθένος, καρτερία, θέληση μεγάλη και δύναμη για να αντέχει στους πόνους, στα χτυπήματα και στα τραύματα. Τα προσόντα όμως αυτά μόνο με τη συνεχή και έντονη προπόνηση μπορούσαν να τα αποκτήσουν οι πυγμάχοι.

Περίφημοι πυγμάχοι

Αναφέρεται με θαυμασμό ο πυγμάχος Μελαγκόμας από την Καρία της Μικράς Ασίας, που νίκησε πολλές φορές χωρίς να χτυπήσει τον αντίπαλό του. Και ο Διαγόρας ο Ρόδιος λατρεύτηκε σαν ο πιο διάσημος πυγμάχος της Ελλάδας, γιατί ήταν *ευθυμάχης*, δηλαδή δεν έστρεφε, δεν έσκυβε, δεν απέφευγε τους αντιπάλους, αλλά τους αντιμετώπιζε κατά μέτωπο.

Αναφέρεται ακόμα ο πυγμάχος Κλεόξενος από την Αλεξάνδρεια, που ενώ ήταν περιοδονίκης -είχε δηλαδή νικήσει και στους τέσσερεις ιερούς αγώνες- ποτέ δεν είχε τραυματισθεί. Ένας από τους περίφημους για την τέχνη τους και πιο δοξασμένους πυγμάχους στην αρχαία Ελλάδα ήταν ο Γλαύκος ο Καρύστιος. Νίκησε στην Ολυμπία, στα Πύθια δυο φορές, στα Νέμεα και στα Ίσθμια από οκτώ φορές και σε πολλούς άλλους αγώνες.

ΤΟ ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ

Περιγραφή

Όπως πίστευαν οι Έλληνες για όλα τα αγωνίσματα ότι ένας θεός ή ήρωας ήταν ο εφευρέτης ή δημιουργός τους, έτσι και για το παγκράτιο έλεγαν πως το δημιούργησε ο μεγάλος ήρωας και εκπολιτιστής της Αττικής Θησέας, ο οποίος ενώνοντας την πάλη και την πυγμή μπόρεσε να νικήσει τον άγριο Μινώταυρο, μόνος μέσα στο Λαβύρινθο.

Το παγκράτιο πιθανόν να αποτελεί εξέλιξη του πρωτόγονου τρόπου που χρησιμοποίησε ο άνθρωπος σε συμπλοκή με εχθρός του, είτε άνθρωπος ήταν αυτός είτε ζώο. Δεν αναφέρεται το παγκράτιο στους αγώνες που περιγράφει ο Όμηρος, ούτε και στους αγώνες των Αργοναυτών στη Λήμνο, ενώ η πυγμαχία υπάρχει. Σαν αγώνισμα το παγκράτιο ήταν ένας συνδυασμός πάλης και πυγμής.

6.11 Σύμπλεγμα παγκρατιστών. Ο αγώνας διεξάγεται στο έδαφος, είναι κάτω παγκράτιον (Φλωρεντία, Galleria Degli Uffizi)

Οι κανόνες και η τέχνη του αγωνίσματος

Είχε και το παγκράτιο όπως τα άλλα αγωνίσματα, τους κανόνες και τις απαγορευτικές του διατάξεις. Φαίνεται πως όλες οι λαβές της πάλης και όλα τα χτυπήματα της πυγμής επιτρέπονταν (με γυμνά όμως χέρια) και το μόνο που απαγορευόταν ήταν να χρησιμοποιούν οι αθλητές εναντίον των αντιπάλων τα νύχια και τα δόντια τους. Έτσι το παγκράτιο ήταν το πιο επικίνδυνο και το πιο σκληρό απ' όλα τα αγωνίσματα και οι τραυματισμοί των αθλητών αναπόφευκτοι.

Το παγκράτιο το διέκριναν σε κάτω παγκράτιο, όπου ο αγώνας συνεχιζόταν ακόμα και όταν οι αντίπαλοι έπεφταν κάτω και σε άνω παγκράτιο, όταν ο αγώνας γινόταν με όρθιους τους αθλητές. Τα χτυπήματα που έδιναν οι παγκρατιαστές ήταν πιο ανώδυνα από των πυγμαίων, γιατί είδαμε πως δεν φορούσαν ιμάντες στα χέρια, με τη διαφορά ότι στο παγκράτιο ο αθλητής μπορούσε να κρατά τον αντίπαλο με το ένα χέρι και να τον χτυπά με το άλλο, πράγμα που στη πυγμή απαγορευόταν.

Στους αγώνες χρησιμοποιούσαν το κάτω παγκράτιο. Το άνω παγκράτιο σαν πιο ελαφρό και λιγότερο επικίνδυνο συνηθιζόταν στις προπονήσεις ή στους προαγώνες. Το παγκράτιο, επίπονο και σκληρό αγώνισμα, σχεδόν απάνθρωπο, πρόσφερε ωστόσο στους θεατές δυνατές συγκινήσεις, αν λογαριάσει κανείς πόσο ακατάβλητες σωματικές και ψυχικές δυνάμεις έπρεπε να έχουν όσοι διεκδικούσαν τις νίκες.

Τα προσόντα του παγκρατιαστή

Όσα είπαμε για τον πυγμάχο και τον παλαιστή ισχύουν και για τον αθλητή του παγκρατίου. Κατά τον Φιλόστρατο, "τέλειοι παγκρατιαστές είναι αυτοί που η σωματική τους κατασκευή είναι τέτοια, ώστε να μπορούμε -για να βρούμε τους κατάλληλους- να πούμε πως μας κάνουν όσοι είναι παλαιστικότεροι από τους παλαιστές". Αλλά και οι ψυχικές αρετές, το θάρρος και η καρτερία, έπαιζαν εξίσου σημαντικό ρόλο. Ο Πίνδαρος στον 4^ο Ισθμιόνικό του υμνεί τον παγκρατιαστή Μέλισσο τον Θηβαίο: "Το θάρρος του μέσα στον αγώνα μοιάζει με των αγρίων λιονταριών, ενώ η εξυπνάδα κι η πονηριά του με της αλεπούς. Χωρίς νάχει του Ωρίωνα τη μεγάλη κορμοστασιά, άμα τον βλέπεις δεν τον πιάνει το μάτι σου, όμως στον αγώνα καταλύτρα έχει δύναμη. Άνδρας με μικροκαμωμένο κορμί, αλλά άκαμπτος στην ψυχή".

Περίφημοι παγκρατιαστές

Ξακουσμένος παγκρατιαστής ήταν ο Συρακούσιος Λύγδαμης. Ήταν ο πρώτος νικητής που φόρεσε το στεφάνι του παγκρατίου όταν πρωτοέγινε το αγώνισμα κατά την 33^η Ολυμπιάδα (648 π.Χ.). Άλλος ξακουσμένος παγκρατιαστής ήταν ο γιος του Διαγόρα, ο Δωριέας, και ο ανεψιός του Ευκλής. Αλλά και ο Σώστρατος ο Σικυώνιος δεν ήταν λιγότερο ξακουστός. Αυτός έσφιγγε και έκαμπτε τα άκρα των χεριών των ανταγωνιστών του και δεν τα άφηνε πριν αναγκαστούν να "απαγορεύσουν". Είχε νικήσει στα Νέμεα και στα Ίσθμια συνολικά δώδεκα φορές, στα Πύθια δύο και στην Ολυμπία τρεις φορές. Πολλοί έγιναν διάσημοι, γιατί κατόρθωσαν να κερδίσουν στα καταβλητικά αγωνίσματα δυο νίκες στην ίδια Ολυμπιάδα και μερικοί τρεις.

ΙΠΠΙΚΑ ΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τις παραδόσεις, προστάτης των ιππικών αγώνων ήταν ο Θεός Ποσειδώνας, γι' αυτό και του είχαν δώσει το επίθετο "Ίππιος".

Ο Ιππόδρομος

Αρχικά ο ιππόδρομος ήταν ένας επίπεδος χώρος πλατύς και ανοιχτός με δύο στύλους που όριζαν ο ένας την αφετηρία και το τέρμα και ο άλλος το σημείο όπου έκαναν στροφή τα άρματα και οι ίπποι. Το μήκος των στήλων φαίνεται πως διέφερε από τόπο σε τόπο ανάλογα με τη διαμόρφωση του εδάφους.

Ιππόδρομοι δεν σώθηκαν και έτσι περιοριζόμαστε στις πληροφορίες που δίνει ο Πausανίας για τον Ιππόδρομο της Ολυμπίας. Ο στίβος του Ιπποδρόμου ήταν χωρισμένος στον άξονά του με ένα χώρισμα λίθινο ή ξύλινο που λεγόταν *έμβολον*. Γύρω από αυτό έτρεχαν οι ιππείς και οι αρματοδρόμοι διανύοντας σε κάθε πλήρη διαδρομή τέσσερα στάδια.

Τα Ιππικά Αγώνισματα

Τα Ιππικά αγώνισματα που τελούνταν στην Ολυμπία ήταν: ιπποδρομία τελείων κελήτων (από το 648 π.Χ.) δηλαδή αγώνισμα με αναβάτη επάνω σε άλογο τέλειο, που έκανε έξι φορές τον γύρο του ιπποδρόμου, η *κάληη*, δηλαδή ιπποδρομίες φοράδων (από το 496 π.Χ.). Για το αρκετά παράδοξο αγώνισμα της "κάληης", που δεν γνωρίζουμε πόσες φορές έκανε το γύρο του ιπποδρόμου, ξέρουμε μόνο ότι κατά την τελευταία στροφή ο αναβάτης κατέβαινε και κρατώντας τη φοράδα από τα ηνία έτρεχε μαζί της ως το τέρμα. Το αγώνισμα αυτό μπήκε για πρώτη φορά στην Ολυμπία κατά την 71^η Ολυμπιάδα (496 π.Χ.) και καταργήθηκε κατά την 84^η (444 π.Χ.) μαζί με την αρματοδρομία της απήνης.

Δεν γνωρίζουμε ακόμα με ακρίβεια αν ο αναβάτης στα ιππικά αγώνισματα καθόταν στη γυμνή ράχη του αλόγου ή αν χρησιμοποιούσε εφίππιο. Ο Ξενοφών στο "Περί ιππικής" δίνει οδηγίες πως πρέπει να κάθεται ο ιππέας επάνω στη γυμνή ράχη του αλόγου ή επάνω στο εφίππιο. Ίσως το εφίππιο το χρησιμοποιούσαν μόνο οι πολεμιστές. Στους αγώνες ιπποδρομιών ο αναβάτης ίππευε γυμνός, δίχως εφίππιο, σέλα και αναβολείς όπως φαίνεται από τις παραστάσεις ιπποδρομιών που σώθηκαν.

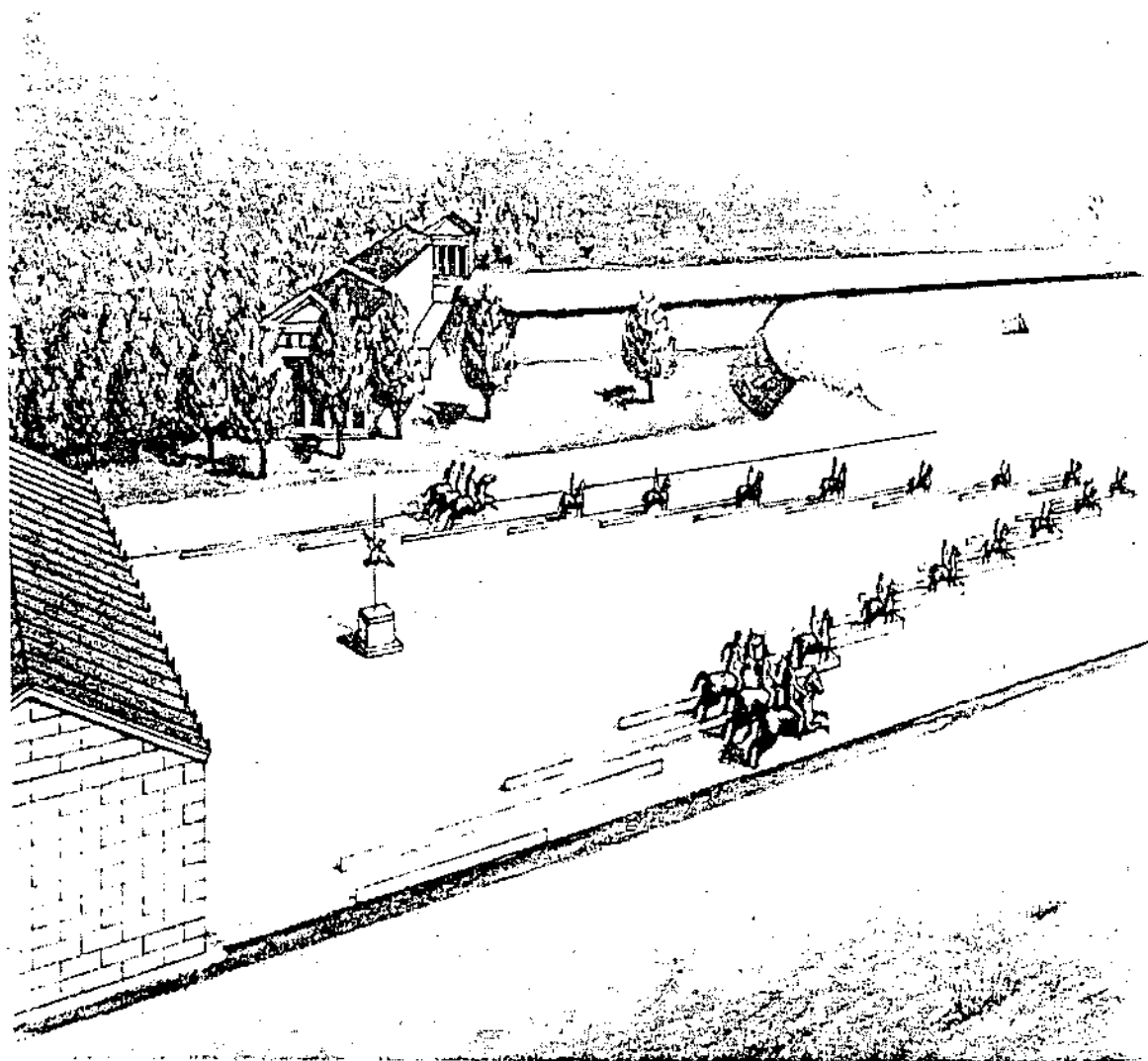
Οι Έλληνες αγαπούσαν πολύ τα άλογα και ήξεραν πολλά για την περιποίηση, τη συντήρηση και την παραγωγή τους. Τους έδιναν ονόματα και πολλά από αυτά έμειναν γνωστά στην ιστορία. Εκτός από

τα μυθικά φτερωτά άλογα, τον Αρείονα, το γιο του Ποσειδώνα, την Παρθενία και Ερίφα του Μάρμακος, του μνηστήρα της Ιπποδάμειας, που σκοτώθηκε από τον Οινόμαο, γνωρίζουμε τα άλογα του Κλεισθένη από την Επίδαμνο που νίκησε στην 66^η Ολυμπιάδα (516 π.Χ.) Τα ονόματά τους ήταν Φοίνιξ, Κόραξ, Κνακίας και Σάμος.

Στην Αθήνα υπήρχε τάφος όπου ήταν θαμμένα τα άλογα του Κίμωνα του Στησιχόρου, γιατί είχαν νικήσει τρεις φορές στη σειρά στην Ολυμπία. Περίφημα ήταν τα άλογα του Ευαγόρα του Σπαρτιάτη, γιατί κι αυτά είχαν νικήσει σε τρεις στη σειρά Ολυμπιάδες. Ξακουστή έμεινε η φοράδα Αύρα του Κορίνθιου Φειδώλα. Κατά τον αγώνα στην Ολυμπία έριξε τον αναβάτη της, αλλά δεν σταμάτησε και όταν άκουσε τη σάλπιγγα που σήμαινε την τελευταία στροφή, ανέπτυξε μεγάλη ταχύτητα και νίκησε.

Η σημασία της νίκης στα αρματοδρομικά και ιππικά αγωνίσματα και η δόξα που αποκτούσαν οι ιπποτρόφοι, οι ηνίοχοι και οι αναβάτες, δεν ήταν μικρότερη από αυτή των αθλητικών αγωνισμάτων. Και πολλοί έτρεφαν άλογα και συντηρούσαν ηνιόχους για να αποκτήσουν στεφάνι νίκης στην Ολυμπία, όπως οι τύραννοι Γέλων και Ιέρων των Συρακουσών, ο Αρκεσίλαος από την Κυρήνη, ο Κλεισθένης από τη Σικυώνα, ο Περίανδρος της Κορίνθου, ο Άρατος ο αρχηγός της Αχαικής Συμπολιτείας, ο Πτολεμαίος ο Λάγου, ο Δημάρατος ο βασιλιάς της Σπάρτης κ.ά. Η οικογένεια των Αλκαιωνιδών είχε μεγάλη παράδοση στην ιπποτροφία και είχε κερδίσει μια νίκη στην Ολυμπία, πέντε στα Ίσθμια και δύο στα Πύθια. Ο Αλκιβιάδης πήρε μέρος στους

Ολυμπιακούς αγώνες με επτά άρματα και κέρδισε πρώτη, δεύτερη και τέταρτη νίκη.

6.12 Αναπαράσταση του Ιπποδρόμου της Ολυμπίας. Διακρίνεται αριστερά η στοά του Αγνάπτου και η Ιπάφεση. Το πολύπλοκο σύστημα που επινόησε ο Κλεοίτας επέτρεπε την ταυτόχρονη εκκίνηση των αρμάτων- τεθρίπτων ή συνωρίδων και των ίππων. (Αναπαράσταση Κ. ΗΛΙΑΚΗ).

ΑΛΛΑ ΑΘΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΕΣ

Τοπικά αγωνίσματα

Με την ακτινοβολία που ασκούσαν οι Ολυμπιακοί αγώνες στον αρχαίο κόσμο, ήταν επόμενο και τα ίδια τα αγωνίσματα να διαδοθούν στο πανελλήνιο, έτσι όπως διαμορφώθηκαν στην Ολυμπία με το πέρασμα του χρόνου και να επιβληθούν στο πρόγραμμα των διαφόρων τοπικών αγώνων.

Τουλάχιστον από τον 4^ο π.Χ. αιώνα τα τυπικά πια ολυμπιακά αγωνίσματα συνηθιζόταν σ' όλες τις πόλεις και στα ιερά που από παράδοση οργάνωναν γιορτές με γυμνικούς και ιππικούς αγώνες. Κι όσο κι αν διέφεραν από τον έναν τόπο στον άλλο τα είδη των αθλημάτων, που έμπαιναν στο πρόγραμμα της γιορτής, η αξιολόγηση και η ιεράρχησή τους, τα αγωνίσματα πάντως του δρόμου και του πεντάθλου δεν έλειπαν από καμιά τέτοια εκδήλωση. Οι τοπικές ιδιομορφίες έβρισκαν την έκφρασή τους σε παραλλαγές των καθιερωμένων ολυμπιακών αγωνισμάτων και σε άλλα αθλήματα, άγνωστα στο χώρο της Ολυμπίας.

Τόξευση

Με αγώνες τόξου, ανάμεσα στους άλλους, τίμησε ο Αχιλλέας το νεκρό του Πατρόκλου και με κινούμενο στόχο ένα περιστέρι συναγωνίστηκαν, οι άριστοι τοξότες των Αχαιών. Ένα τέτοιο όμως αγώνισμα δε μπόρεσε να περάσει το κατώφλι των ιστορικών χρόνων. Έσβησε μαζί με τα άλλα αριστοκρατικά έθιμα της κοινωνίας των ομηρικών ηρώων.

Η τόξευση μπήκε στο πρόγραμμα της αγωγής των εφήβων και μέσα σ' αυτά τα πλαίσια οργανώθηκαν και αγώνες στην Κέα και στη Σηστό και στη γιορτή των Παμβοιωτίων της Κορωνείας, που είχαν μάλλον χαρακτήρα στρατιωτικής επίδειξης.

Οπλομαχία

Αγώνα οπλομαχίας ονόμαζαν οι αρχαίοι τη μονομαχία μεταξύ δύο αντιπάλων οπλισμένων με βαρύ οπλισμό, δηλαδή ασπίδα, θώρακα, κράνος, κνημίδες, δόρυ και ξίφος. Συνήθως γινόταν συνδυασμός του δόρατος με μικρή στρογγυλή ασπίδα, οπότε η μονομαχία ήταν *εν ασπιδίω και δόρατι* και άλλοτε συνδυασμός του ξίφους με μεγάλη, ορθογώνιου τύπου ασπίδα, οπότε επρόκειτο για μονομαχία *εν θυρεώ και μαχαίρα*. Το αγώνισμα διακρινόταν έτσι σε οπλομαχία και σε θυρεομαχία.

Ιππικά αγωνίσματα

Στην κατηγορία των ιππικών αγωνισμάτων μεγάλη διάδοση είχε μια σειρά παραλλαγών τυπικών ολυμπιακών αγωνισμάτων, οι οποίες θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν σαν σύνθεση ιπποδρομίας, δρόμου ανδρών και ιππικής τέχνης (ιππασίας) γενικότερα. Το τελευταίο αγώνισμα έμπαινε σε δοκιμασία με μία ακροβατικής φύσης άσκηση, που αποτελούσε και το κύριο γνώρισμα αυτών των αγωνισμάτων και που συνίσταντο στο να κατεβεί ο αγωνιζόμενος από το άλογο ή από το άρμα την ώρα του καλπασμού, να τρέξει παράλληλα με τα άλογα, χωρίς να ανακόψει ταχύτητα και να ανεβεί και πάλι πριν τερματισθεί ο δρόμος.

Ένα τέτοιο ιπποδρομικό αγώνισμα, η *κάλλιπη*, σημείωσε την παρουσία του και μεταξύ των ολυμπιακών ιππικών αγώνων, για μικρό όμως χρονικό διάστημα, ανάμεσα στο 496 και στο 444 π.Χ. Από τότε επέζησαν παραλλαγές της *κάλλιπης* με το γενικό όνομα *αναβάτης* σε διάφορες πόλεις του ελληνικού κόσμου και μάλιστα γνώρισαν μεγάλη δημοτικότητα, ιδιαίτερα σε περιοχές που έτρεφαν άλογα, όπως η Θεσσαλία, η Κυρήνη, η Κάτω Ιταλία, η Σικελία.

Αγωνίσματα ομαδικών βραβείων

Μια κατηγορία αγωνισμάτων που ασκήθηκαν αποκλειστικά και μόνο σε τοπικούς αγώνες ήταν τα ομαδικά αγωνίσματα. Ανάμεσα σ' αυτά τη μεγαλύτερη διάδοση γνώρισε η *λαμπαδηδρομία*.

Υπήρχε ένας σκοπός που έπρεπε να εξυπηρετηθεί με τη λαμπαδηδρομία, να μεταφερθεί το ιερό πυρ από ένα σημείο σ' ένα άλλο χωρίς να σβήσει. Το ότι έπρεπε να μεταφερθεί γρήγορα για να διατηρηθεί η καθαρότητα και η δύναμή του δημιουργούσε άμιλλα ταχύτητας, με αποτέλεσμα να εξελιχθεί μια καθαρά τελετουργική πράξη σε αγωνιστική εκδήλωση. Ο σκοπός όμως προείχε πάντα και αυτό ήταν που ξεχώριζε τη λαμπαδηδρομία από την καθαρά αθλητική άσκηση που ήταν ο οποιοσδήποτε γυμνικός αγώνας δρόμου. Γι' αυτό και εξαιρέθηκε το αγώνισμα από τους πανελλήνιους αγώνες και όπου αλλού ασκήθηκε έμεινε έξω από το Στάδιο και σε κατηγορία σαφώς διαχωρισμένη από εκείνη των γυμνικών αγωνισμάτων.

Γυμνάσια και αθλοπαιδιές

Εκτός από τα ίδια τα συνηθισμένα στους αγώνες γυμνικά αγωνίσματα, μέσα στα γυμνάσια και στις παλαίστρες διεξάγονταν και άλλα αθλήματα ή ακριβέστερα *γυμνάσια*. Ήταν αθλητικές ασκήσεις που αποσκοπούσαν είτε γενικά στη σωματική ανάπτυξη, ευεξία και ρώμη (παιδαγωγική γυμναστική), είτε ειδικά στην προπαρασκευή των αθλητών για ορισμένα αγωνίσματα (αθλητική γυμναστική).

Για τη γύμναση των χεριών κατάλληλες ασκήσεις ήταν η *χειρονομία* και η *σκιαμαχία*. Και στις δύο ο αθλητής εκτελούσε χωρίς αντίπαλο τις κινήσεις της πυγμής στην πρώτη και της οπλομαχίας στη δεύτερη. Συγγενής με τη σκιαμαχία γυμνική άσκηση ήταν και η *πυρρίχη*, που τα παιδιά διδάσκονταν στην παλαίστρα από τον οπλομάχο. Η πυρρίχη όμως είναι περισσότερο γνωστή στη ρυθμική της μορφή, δηλαδή σαν ορχηστική άσκηση. Στην ίδια κατηγορία ανήκε και η άσκηση το *πιτυλίζειν* ή πιτύλισμα, όπου επίσης χωρίς όργανα ασκήσεων μιμούνταν με τα χέρια την κίνηση των κουπιών.

Η *αληροβολία* ήταν άριστη άσκηση για τους μύς των χεριών, όπως επίσης για τους μύς του κορμιού οι διάφορες επικύψεις, ανακύψεις, κάμψεις, τάσεις κλπ. με τους αλτήρες στα χέρια.

Στις ασκήσεις για τη γύμναση των ποδιών ανήκε ο *ανατροχασμός*, όπου έτρεχαν ανάποδα, προς τα πίσω και ο *περιτροχασμός* με κυκλοτερές τρέξιμο. Σ' αυτό το είδος ανήκε και το *εκπλεθρίζειν*, στο οποίο έτρεχαν προς τα εμπρός και προς τα πίσω εναλλάξ σε μήκος

ενός πλέθρου (31 μ. περίπου), μικραίνοντας το διάστημα κάθε φορά ως το μηδενισμό του.

Στην ειδική άθληση των πυκτών και των παγκρατιαστών ήταν σε χρήση ο *κώρυκος*, σάκκος γεμισμένος με άμμο και κρεμασμένος ψηλά, ώστε να αιωρήται περίπου στο ύψος των ώμων του αθλητή. Επάνω σ' αυτόν ασκούσαν με διάφορους συνδυασμούς χτυπημάτων, όπως οι σημερινοί πυγμάχοι. Συνηθισμένος επίσης τρόπος για να ασκούν οι αθλητές των βαρέων αθλημάτων τη φυσική τους δύναμη ήταν η *άρση βαρών*. Τα βάρη ήταν συνήθως ακατέργαστοι λίθοι.

Στα ειδικής φύσης γυμνάσια συγκαταλέγεται η υπέρβαση εμποδίων. Ένας συνηθισμένος τρόπος ήταν το άλμα *επί κοντώ* το οποίο μπορούσε να συνδυάζει κάλυψη αποστάσεων τόσο σε μήκος όσο και σε ύψος. Ασκήσεις και μάλιστα άριστες, αφού μπορούσαν όχι μόνο να δραστηριοποιούν τις σωματικές δυνάμεις και να αναπτύσσουν αρετές σαν το θάρρος, την ετοιμότητα, την καρτερία, την φιλοπρωτία κλπ. αλλά και να τέρπουν την ψυχή, ήταν και οι διάφορες (αθλο)παιδιές. Γι' αυτό και καλλιεργήθηκαν ευρύτατα, ιδίως οι *σφαιρίσεις*. Και αυτές όχι μόνο από παιδιά και νέους άντρες στις παλαίστρες και στα γυμνάσια, αλλά και από γυναίκες στο γυναικωνίτη.

Στο παιχνίδι που λεγόταν *ουρανία*, ένας από τους παίκτες πετούσε τη σφαίρα όσο μπορούσε ψηλότερα και οι άλλοι προσπαθούσαν να την πιάσουν καθώς έπεφτε. Το πιο συνηθισμένο ανάμεσα στα ομαδικά παιχνίδια σφαίρας μεταξύ εφήβων ήταν η *σφαίρα επίσκυρος*, η λεγομένη επίσης *επίκοινος*. Παιζόταν από δυο ομάδες

ίσου αριθμού παικτών. Με μια μυτερή πέτρα χάραζαν στο έδαφος μια γραμμή που χώριζε τις δυο αντίπαλες ομάδες. Την ονόμαζαν συνεκδοχικά σκύρο και εκεί επάνω έβαζαν τη σφαίρα. Πίσω από κάθε ομάδα χάραζαν επίσης μια γραμμή, οροθετώντας έτσι το χώρο του παιχνιδιού. Αυτοί που έπαιρναν πρώτοι τη σφαίρα την έριχναν πάνω από τους παίκτες της αντίθετης ομάδας. Αυτοί προσπαθούσαν να την ανακόψουν, να την πιάσουν δηλαδή στον αέρα καθώς ερχόταν και να την ξαναστείλουν πίσω κ.ο.κ. Η κάθε ομάδα προσπαθούσε να στείλει τη σφαίρα όσο μπορούσε μακρύτερα για να υποχρεώσει την αντίπαλο να οπισθοχωρήσει προς την οροθετική γραμμή του. Αν την ξεπερνούσε, αν έβγαινε δηλαδή έξω, έχανε.

Μια ζωηρότερη ομαδική παιδιά της σφαίρας ήταν η *φαινίνδα* ή *φενίνδα*. Παιζόταν από δύο ομάδες παικτών. Αυτοί που είχαν τη σφαίρα την πετούσαν μεταξύ τους ο ένας στον άλλον, ενώ την ίδια ώρα οι αντίπαλοι προσπαθούσαν να τους την αποσπάσουν. Για να αποφύγουν αυτό, έπρεπε να παραπλανήσουν τον αντίπαλο. Έτσι εκείνος που κρατούσε κάθε φορά τη σφαίρα, προσποιούταν ότι επρόκειτο να την στείλει σε έναν ορισμένο παίκτη, ενώ τελικά την έστελνε αλλού. Αν στην προσπάθεια αυτή η σφαίρα έπεφτε καταγής, ο παίχτης έχανε βαθμούς. Όλοι λοιπόν έπρεπε να έχουν τεταμένη την προσοχή τους, να είναι έτοιμοι να τρέξουν προς όλες τις κατευθύνσεις για να πιάσουν τη σφαίρα και ταυτόχρονα να κάνουν τον αντίπαλο να χάσει εξαπατώντας τον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΩΝ

Ο κατάλογος των Ολυμπιονικών συγκροτήθηκε για πρώτη φορά περί το 400 π.Χ. από τον Ηλείο σοφιστή Ιππία με βάση ίσως τα αρχεία της Ολυμπίας, την προφορική παράδοση και αναμνήσεις ζωντανές ακόμη στην Ολυμπία για τις παλαιότερες Ολυμπιάδες. Συμβατική αρχή θεωρήθηκε η Ολυμπιάδα του 776 π.Χ. όταν ο Ηλείος Κόροιβος πρώτευσε στο δρόμο.

Ο παρακάτω πίνακας έγινε με βάση το έργο του Luigi Moretti "Olympionikai I Vincitory Negli Antichi Agoni Olimpici". Οι πρώτες στήλες δίνουν τον αύξοντα αριθμό των Ολυμπιάδων σε σχέση με την αντίστοιχη χρονολογία. Παρατίθενται τα ονόματα και τα εθνικά των νικητών, το αγώνισμα στο οποίο πρώτευσαν και σε παρένθεση ο αριθμός της νίκης, όταν ο αθλητής έτυχε να νικήσει περισσότερες φορές στο ίδιο αγώνισμα. Ο αστερίσκος δηλώνει ότι η χρονολογία της νίκης θεωρείται αβέβαιη.

Κατάλογος αρχαίων Ολυμπιονικών

Ο κατάλογος των ολυμπιονικών συγκροτήθηκε για πρώτη φορά περί το 400 π.Χ. από τον Ηλείο σοφιστή Ιππία με βάση ίσως τα αρχεία της Ολυμπίας, την προφορική παράδοση και αναμνήσεις ζωντανές ακόμη στην Ολυμπία για τις παλαιότερες Ολυμπιάδες, συμβατική αρχή θεωρήθηκε η Ολυμπιάς του 776 π.Χ., όταν ο Ηλείος Κόροιβος πρώτευσε στο δρόμο. Ο παρακάτω πίνακας έγινε με βάση το έργο του Luigi Moretti "Olympionikai I Vincitori Negli Antichi Agoni Olimpici".

Οι πρώτες στήλες δίνουν τον αύξοντα αριθμό των Ολυμπιάδων σε σχέση με την αντίστοιχη χρονολογία. Παρατίθενται τα ονόματα και τα εθνικά των νικητών, το αγώνισμα στο ποίο πρώτευσαν και σε παρένθεση ο αριθμός της νίκης, όταν ο αθλητής έτυχε να νικήσει περισσότερες φορές στο ίδιο αγώνισμα. Ο αστερίσκος δηλώνει ότι η χρονολόγηση της νίκης θεωρείται αβέβαιη.

1	776	Κόροιβος Ήλείος, στάδιον.	(2) και άκυλος.	35	640	Ερπίδας Λακεδαιμόνιος, στάδιον.		
2	772	Άντιμαχος Δασιοναίος, στάδιον.	23	688	Ίκαρος (ή Ίκάριος) Ύπερησις, στάδιον.	Κέλιον Άθηναιος, έλαιος.		
3	768	Άνδροκλος Μεσσηνιος, στάδιον.			Όνομαστος Ξυρναίος, πυγμα.	36	636	Άρετάμας Λακεδαιμόνιος, στάδιον.
4	764	Πολυχίμος Μεσσηνιος, στάδιον.	24	684	Κλοπτόλεμος Λακεδαιμόνιος, στάδιον.	Φρίνον Άθηναιος, παγκράτιον(3).		
5	760	Αισχίνης Ήλείος, στάδιον.	25	680	Θάλπις Λακεδαιμόνιος, στάδιον.	37	632	Εύρεκλείδας Λακεδαιμόνιος, στάδιον.
6	756	Οίβητας Δυμάιος, στάδιον.			Παγώνδα (ή Παγανός) Θηβαίος τήριππον.			Πολυνεικίς (ή Πολυνίκης) Ήλείος, στάδιον παιδών.
7	752	Δαικλής Μεσσηνιος, στάδιον.						Ίπποσθένης Λακεδαιμόνιος, πάλη παιδών.
8	748	Άντικλής Μεσσηνιος, στάδιον.	26	676	Καλλισθένης Λακεδαιμόνιος, στάδιον.	38	628	Όλυνάτις Λακεδαιμόνιος, στάδιον (1).
9	744	Ξανδοχος (ή Ξανκλής) Μεσσηνιος, στάδιον.			Φιλόμβροτος Λακεδαιμόνιος, πένταθλον (1).			Ερτεκίδας Λακεδαιμόνιος, πένταθλον παιδών.
10	740	Δασύδης Μεσσηνιος, στάδιον.	27	672	Ευρύβατης (ή Ευρύβοτος ή Εβρυβός) Άθηναιος, στάδιον.	39	624	Ρηφώλας Λακεδαιμόνιος, στάδιον.
11	736	Ασώδης Μεσσηνιος, στάδιον.			Φιλόμβροτος Λακεδαιμόνιος, πένταθλον (2).			Ίπποσθένης Λακεδαιμόνιος, πάλη (1).
12	732	Όξύθευς Κλεωναίος, στάδιον.			Δάικπος Κροτωνιάτης, πυγμα.	40	620	Όλυνάτις Λακεδαιμόνιος, στάδιον (2).
13	728	Διοκλής Κορινθιος, στάδιον.			Δημόσιον τήριππον Ήλείων Δεσποντιον.			Ίπποσθένης Λακεδαιμόνιος, πάλη (2).
14	724	Δάσμων (ή Δάσμων) Κορινθιος, στάδιον.	28	668	Χάρμις Λακεδαιμόνιος, στάδιον.	41	616	Κλεωνάς (ή Κλεωνιάς) Θηβαίος, στάδιον.
		Ίππος Πισαίος, έλαιος.			Φιλόμβροτος Λακεδαιμόνιος, πένταθλον (3).			Ίπποσθένης Λακεδαιμόνιος, πάλη (1).
15	720	Όρσιππος Μεγαρεύς, στάδιον.	29	664	Χίονις Λακεδαιμόνιος, στάδιον (1) και διαυλος (1).			Φιλότης (ή Φιλότης) Συβαριτης, πυγμα παιδών.
		Άκανθος Λακεδαιμόνιος, δόλιχος.	30	660	Χίονις Λακεδαιμόνιος, στάδιον (2) και διαυλος (2).	42	612	Λυκοτας Λακεδαιμόνιος, στάδιον.
16	716	Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος, στάδιον.	31	656	Χίονις Λακεδαιμόνιος, στάδιον (3) και διαυλος (3).			Ίπποσθένης Λακεδαιμόνιος, πάλη (4).
17	712	Πόλος Έπίδαυριος, στάδιον.	32	652	Κρατίνας Μεγαρεύς, στάδιον.	43	608	Κλέων Έπίδαυριος, στάδιον.
18	708	Τέλλιος Σικωνίος, στάδιον.			Κορβαίος Μεγαρεύς, πυγμα.			Ίπποσθένης Λακεδαιμόνιος, πάλη (5).
		Λάμπις Λακεδαιμόνιος, πένταθλον.	33	648	Γόλις (ή Γόνις) Λακεδαιμόνιος, στάδιον.	44	604	Γέλων Λακεδαιμόνιος, στάδιον.
		Ευρύβατος Λακεδαιμόνιος, πάλη.			Λυγδαίος Συρακόσιος, παγκράτιον.			Έτσιμοκλής Λακεδαιμόνιος, πάλη παιδών.
19	704	Μένος Μεγαρεύς, στάδιον.			Μύρωνος Σικωνίου τήριππον.	45	600	Άντικράτης Έπίδαυριος, στάδιον.
20	700	Άθρηάδας Λακεδαιμόνιος, στάδιον.			Κραυζίδα (ή Κραζίδα) Κρανωνίου κτήρ.			
21	696	Παντακλής Άθηναιος, στάδιον (1).	34	644	Ετόμος Άθηναιος, στάδιον.			
22	692	Παντακλής Άθηναιος, στάδιον						

	διον. Ἐτοιμοκλής Λακεδαιμόνιος, πόλη (1).		Μίλων Κροτωνιάτης, πόλη παιδίων (Λαω*) κέρων Κείος, πυγμή παιδίων. *Ἐπιγόρα Λακεδαιμονίου τέθριππον (3).		Επιγέρης, τέθριππον. *Τίτος, σέ άγνωστο άγώνισμα.
46	596 Χρυσόμαζος Λακεδαιμόνιος, σταδίων. Πολυμήταρ Μιλήσιος, σταδίων παιδών. Ἐτοιμοκλής Λακεδαιμόνιος, πόλη (2).	61	536 Ἀγυθαρχος Κερκυραϊος, στάδιον. Ρεξίβιος Ὀπούντιος, παγκράτιον. Κίμωνος Ἐπισταγόρα Ἀθηναίου τέθριππον (1).	70	500 Νικίας (ή Νικασίας) Ὀπούντιος, στάδιον. *Ακραιπίδας Λακεδαιμόνιος, πένταθλον. Φίλων Κερκυραϊος, πυγμή (1). *Μενεκτόλεμος Ἀπολιανεύς, σταδίων παιδών. *Αγαμήτωρ Μαντινεύς, πυγμή παιδών. *Καλλία Β' Ἀθηναίου τέθριππον (1). Θεραίου Θεσσαλού άγώνη.
47	592 Εἰρηκλής Λακεδαιμόνιος, σταδίων. Ἐτοιμοκλής Λακεδαιμόνιος, πόλη (3). Ἄλκιμύσιος Ἀθηναίου τέθριππον.	62	532 Ἐρωσίης (ή Ἐρωσίδης) Χαλκιδεύς, στάδιον. Μίλων Κροτωνιάτης, πόλη (1). *Ἐβρυμένης Σάμιος, σέ βαρύ άγώνισμα (πυγμή, πόλη ή παγκράτιον). Παισιστράτου, τυράννου τῶν Ἀθηνῶν, τέθριππον (2).	71	496 Τισικράτης Κροτωνιάτης, στάδιον (1). Ἐραίνεος Ἀκραγαντινός, πόλη. Φίλων Κερκυραϊος, πυγμή (2). *Καλλία Β' Ἀθηναίου τέθριππον (2). Ἐμπεδοκλέους Ἀκραγαντινίου κέλης. Παταϊκού Δωμαίου κάκτη.
48	588 Γλαυκίος (ή Γλύκων) Κροτωνιάτης, στάδιον. Ἐτοιμοκλής Λακεδαιμόνιος, πόλη (4). Πυθαγόρας Σάμιος, πυγμή. Αθηναίος, σέ είδικό άγώνισμα.	63	528 Παρμενίδης Καμαριναίος, στάδιον. Μίλων Κροτωνιάτης, πόλη (2). Κίμωνος Ἐπισταγόρα Ἀθηναίου τέθριππον (3).	72	492 Τισικράτης Κροτωνιάτης, στάδιον (2). Ἰερώνυμος Ἀνδρῶς, πένταθλον. Κλεισομένης Ἀστεικαλαϊεύς, πυγμή. Ἰπποκλίας Πελοποννήσιος, σέ άγώνισμα δρόμου (1). *Καλλία Β' Ἀθηναίου τέθριππον (3). *Κρόκωνος Ἐρετρείως κέλης.
49	584 Λικίνος Κροτωνιάτης, στάδιον.	64	524 Μένανδρος Θεσσαλός, στάδιον. Μίλων Κροτωνιάτης, πόλη (3).	73	484 Ἀστύλος Κροτωνιάτης, στάδιον (1) και δίπυλος (2). Ἐβδηκλής Λοκρός, πένταθλον. *Διογενής Κρης, πυγμή. *Ἀσώπιχος Ὀρχομενίος, στάδιον παιδών. *Αγίαδας Ἥλειος, πυγμή παιδών. Ἰπποκλίας Πελοποννήσιος, σέ άγώνισμα δρόμου (2). Γελάωνος Γελάου τέθριππον.
50	580 Ἐπιτεκλίδας Λακεδαιμόνιος, στάδιον.	65	520 Ἀνοχος (ή Ἀνοχός) Ταρυντινός, στάδιον και δίπυλος. Δημάρετος (ή Δημάρετος) Ἡραϊεύς, άπλίτης δρόμος (1). Μίλων Κροτωνιάτης, πόλη (4). Γλαυκός Καρόστιος, πυγμή. *Φίλιππος Κροτωνιάτης, σέ άγνωστο άγώνισμα. *..... Θηβαίου τέθριππον.		
51	576 Ἐρισσομένης Κροτωνιάτης, στάδιον.	66	516 Ἰσχυρός Ἰμερατός, στάδιον. Δημάρετος Ἡραϊεύς, άπλίτης δρόμος (2). Μίλων Κροτωνιάτης, πόλη (5). *Τιμασίθεος Δελφός, παγκράτιον (1). Κλεισομένης Ἐπίδαμνιου τέθριππον.	74	484 Ἀστύλος Κροτωνιάτης, στάδιον (3) και δίπυλος (2). *Δοσμεύς Σπυραΐλιος, δόλιχος (1). *Θεόδοτος Ἡραϊεύς, πένταθλον (1). *Τηλέμαχος Φαρσάλιος, πόλη. Εβδημος Λοκρός, πυγμή (1). *Αγίας Φαρσάλιος, παγκράτιον (1). *Επικράδιος Μαντινεύς, πυγμή παιδών. *Μινασίας Κορινθίος, άπλίτης δρόμος. *Πολυκεταύος Λακεδαιμονίου τέθριππον.
52	572 Ἄγις Ἥλειος, στάδιον. *Τισανδρος Νάξιος Σικελιώτης, πυγμή (1). Ἀρχιχίων Φιγαλεύς, παγκράτιον (1). Κλεισομένης, τυράννου τῆς Σικελίας, τέθριππον.	67	512 Φάνας (ή Φανός) Πελληγεύς, στάδιον, δίπυλος και άπλίτης δρόμος. Τιμασίθεος Κροτωνιάτης, πόλη. *Τιμασίθεος Δελφός, παγκράτιον (2). Φειδώλου Κορινθίου κέλης.		
53	568 Ἄγιων Πελοσηθίος, στάδιον. *Τισανδρος Νάξιος Σικελιώτης, πυγμή (2). Ἀρχιχίων Φιγαλεύς, παγκράτιον (2).	68	508 Ἰσχυόμενος (ή Ἰσχυαχος) Κροτωνιάτης, στάδιον (1). *Καλλιτέλης Λακεδαιμόνιος, πόλη. Φοκίος Πελοποννήσιος, άπλίτης δρόμος (1). *Παντάροχος Γελάου τέθριππον. Υἱὸν Φειδῶλα Κορινθίου κέλης.		
54	564 Ἰπποστρατος Κροτωνιάτης, στάδιον (1). *Τισανδρος Νάξιος Σικελιώτης, πυγμή (3). Ἀρχιχίων Φιγαλεύς, παγκράτιον (3). Καλλία Φαιάκπου Ἀθηναίου κέλης.	69	504 Ἰσχυόμενος Κροτωνιάτης, στάδιον (2). Θεσσαλός Κορινθίος, δίπυλος (1). *Φίλων Κερκυραϊός, σταδίων παιδών. Φοκίος Πελοποννήσιος, άπλίτης δρόμος (2). *Λαμαράτου, βασιλέως τῆς	75	480 Ἀπύλλος Σπυραϊσίος, σταδίων (3), δίπυλος (3) και άπλίτης δρόμος. *Δοσμεύς Σπυραϊλιος, δόλιχος (2). *Θεόδοτος Ἡραϊεύς, πένταθλον (2). Θεογενής Βάσιος, πυγμή.
55	560 Ἰπποστρατος Κροτωνιάτης, στάδιον (2). *Πισανδρος Νάξιος Σικελιώτης, πυγμή (4). *Μελιτιάδου Κυψέλου Ἀθηναίου τέθριππον.				
56	556 Φαιδρος Φαρσάλιος, στάδιον.				
57	552 Αἰδρόμος Λακεδαιμόνιος, στάδιον.				
58	548 Διογενής Κροτωνιάτης, σταδίων. Ἐπιγόρα Λακεδαιμονίου τέθριππον (1).				
59	544 Ἀρχιλοχος Κερκυραϊός, στάδιον. Πραξιόδημος Αἰγινήτης, πυγμή. Ἐπιγόρα Λακεδαιμονίου τέθριππον (2).				
60	540 Ἀκεύλειος Ἥλειος, στάδιον.				

	<p>Αρομεύς Μαντινεύς, παγκράτιον. (Ξενοκλείδης Κείος, στάδιον παιδών. (...)κιων Ἀργείος, πάλη παιδών. (...)φρήνης Ἡραϊεύς, πυγμή παιδών. (Δαιμόνιου καὶ Ἀριστολόχου Θηβαίων τέθριππον. Κέλης Ἀργεῖον δημόσιος. *Αναξίλα Ρηγίνος ἀπην.</p>			
79	464	<p>Ξενοφών Κορινθίος, στάδιον καὶ πένταθλον. Ἐργατέλης Ἱμεραῖος, δόλιχος (2). Διαγόρας Ρόδιος, πυγμή. Ἐρωπίων (ἢ Ἐσοοδίων ἢ Ἐσοοδίων) Μαιναλῖος, παγκράτιον. *Πυθαγόρας Μαντινεύς, στάδιον παιδών. Φερίας Αἰγινήτης, πάλη παιδών. *Πρωτόλαος Μαντινεύς, πυγμή παιδών. *Κρατισθένης Κυρηναῖος τέθριππον. *Ἐχεκρατίδου Θεσσαλῶ κέλης.</p>		
80	460	<p>Τορυμβας (ἢ Τορύλλας ἢ Τορυμνας) Θεσσαλῶς, στάδιον. *Λάδας Ἀργεῖος (1), δόλιχος. *Ἀθηναῖος Βορκαῖος, πάλη. *Τιμοδημος Ἀθηναῖος, παγκράτιον. Σάστρατος Πελλήνης, στάδιον παιδών. Ἀλκιμέδων Αἰγινήτης, πάλη παιδών. *Κενίσκος Μαντινεύς, πυγμή παιδών. *(...)άδας, σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα. *Κόρδεσφος Λακρεάτης, σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα. Ἀρκεσίλου Δ', βασιλέως τῆς Κυρήνης, τέθριππον.</p>		
81	456	<p>Πολύμναστος Κυρηναῖος, στάδιον. (...)νομος, πένταθλον. Λεοντίσκος Μεσσηνῖος Σικελιώτης, πάλη (1). Ἄνθρωπος, πυγμή. Τιμόνης Κλεωναῖος, παγκράτιον. Ἰκιδίων *Κρήσι(ς) στάδιον παιδών. Φρόνις(ος) Ἀθηναῖος, πάλη παιδών. Ἀλκωνίτος Λακρεάτης, πυγμή παιδών. Λίνας* Α(...), ἀκλίτης δρόμος, διακτορίδου τέθριππον. Αἰγία Να(...) κέλης. Ψάμμιος Καμαριναίου ἀπην.</p>		
82	452	<p>Λύκος Λαρισιαῖος, στάδιον. Ἐββουλος, εἰμυλος. Ἰαπόβο(τος), δόλιχος. Πυθολκῆς Ἡλείος, πένταθλον. Λεοντίσκος Μεσσηνῖος Σικελιώτης, πάλη (2). Ἄριστων, πυγμή. Δαμάγητος Ρόδιος, παγκράτιον (1). Λάχων Κείος, στάδιον παιδών. Κλεοδώρος, πάλη παιδών. Ἀπολλώδω(ρος), πυγμή παιδών. Λύκος Θεσσαλῶς, ἀκλίτης δρόμος. Ψάμμιος Καμαριναίου τέθριππον.</p>		
83	448	<p>Κρίσιων Ἱμεραῖος, στάδιον (1). Εὐκλείδης, διαμυλος. Αἰγιάδος Κρήσι, δόλιχος. Κήτιων Λοκρός, πένταθλον. Χείμων Ἀργεῖος, πάλη. Ἀκουσίλαος Ρόδιος, πυγμή. Δαμάγητος Ρόδιος, παγκράτιον (2). Λεχαρίδας, στάδιον παιδών. Πολέμικος Θεσπιάς, πάλη παιδών. Ἀρίστην, πυγμή παιδών. Λυκτεῖνος, ἀκλίτης δρόμος. *Ἀρκεσίλου Λακεδαιμονίου τέθριππον (1).</p>		
84	444	<p>Κρίσιων Ἱμεραῖος, στάδιον (2). *Ἴεκκος Ταραντῖνος, πένταθλον. Ταυροσθένης Αἰγινήτης, πάλη. Ἀλκωνίτος Λακρεάτης, πυγμή (2). *Χορμίδης Ἡλείος, πυγμή παιδών. *Ἀρκεσίλου Λακεδαιμονίου τέθριππον (2).</p>		
85	440	<p>Κρίσιων Ἱμεραῖος, στάδιον (3). Θεόπομπος Β' Ἡραϊεύς, πάλη (1). *Γυθῶν Δικαεύς, πυγμή παιδών. *Πολυκλείδης Λακεδαιμονίου τέθριππον.</p>		
86	436	<p>Θεόπομπος Θεσσαλῶς, στάδιον. *Θεόπομπος Β' Ἡραϊεύς, πάλη (2). Παντέρκης Ἡλείος, πάλη παιδών. *Φίλιππος Ἀζῶν (*Ἀρκαδία), πυγμή παιδών. Μεγαλέως Ἀθηναῖος τέθριππον.</p>		
87	432	<p>Σάφρων Ἀμβρακιάτης, στάδιον. Δωριεύς Ρόδιος, παγκράτιον (1). *Ἀκίτιος Ἡλείος, πυγμή παιδών. *Λυκίτου Λακεδαιμονίου τέθριππον.</p>		
88	428	<p>Σύμμαχος Μεσσηνῖος Σικελιώτης, στάδιον (1). Δωριεύς Ρόδιος, παγκράτιον (2). *Αναξάνδρου Λακεδαιμονίου τέθριππον.</p>		
89	424	<p>Σύμμαχος Μεσσηνῖος Σικελιώτης, στάδιον (2). *Κλεόμαχος Μάννης ἱπὸ Μυτιλήνου, πυγμή. Δωριεύς Ρόδιος, παγκράτιον (3). Ἐλλάνικος Λακρεάτης, πυγμή παιδών. *Λέωντος Λακεδαιμονίου τέθριππον. *Δαμάσι(ς)ππος, σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα.</p>		
90	420	<p>*Υπέρβιος Συρακοσῖος, πτάδιον. *Ἀριστέος Ἀργεῖος, δόλιχος. Ἀνδοσθένης Μαιναλῖος, παγκράτιον (1).</p>		
96	476	<p>Σκάμανδρος (ἢ Σκαμάνοριος) Μυτιληναῖος, πτάδιον. Δάνης Ἀργεῖος, διαμυλος. (...) Λακεδαιμόνιος, δόλιχος. (...) Ταραντῖνος, πένταθλον. (...) Μαραωνίτης, πάλη. Εὐθέμιος Λοκρός, πυγμή (2). Θεοφάνης Θάσιος, παγκράτιον (2). (...) Λακεδαιμόνιος, στάδιον παιδών. Θεόγητος Αἰγινήτης, πάλη παιδών. Ἀγασίδαμος Λοκρός, πυγμή παιδών. Ζώπ(η)ρος Συρακοσῖος, ἀκλίτης δρόμος. Θήριμος, τυράννου τοῦ Ἀκράγαντας, τέθριππον. Ἴερωκος, τυράννου τῶν Συρακοσῶν, κέλης (1).</p>		
97	472	<p>Δάνης Ἀργεῖος, πτάδιον. (...)γης Ἐσιδαῖριος, διαμυλος. Ἐργατέλης Ἱμεραῖος, δόλιχος (1). (...)μος Μιλήσιος, πένταθλον. (...)μνης Σάμιος, πάλη. Εὐθέμιος Λοκρός, πυγμή (3). Καλλίας Ἀθηναῖος, παγκράτιον. (...)πανδρίδας Κορινθῖος, πτάδιον παιδών. (...)κρατίδας Ταραντῖνος, πάλη παιδών. Τέλλων Ὀρεσθεύς, πυγμή παιδών. (...)γίας Ἐπιδάμνιος, ἀκλίτης δρόμος. Τέθριππον Ἀργεῖον δημόσιον. Ἴερωκος, τυράννου τῶν Συρακοσῶν, κέλης (2).</p>		
98	468	<p>Παρμενίδης Ποσειδωνιάτης, στάδιον καὶ δίμιλος. (...)μῆδης Λακεδαιμόνιος, δόλιχος. (...)κιων Ταραντῖνος, πένταθλον. Ἐπαρμώστος (ἢ Ἐπαρμώστος) Ὀρεντικός, πάλη. Μενάλαχος Ὀπούντιος, πυγμή. (*Ἐπιτιμάδας Ἀργεῖος(1), παγκράτιον. (Δυκίδηρων Ἀθηναῖος, στάδιον παιδών. (...)πιος Παρραῖος, πάλη παιδών. (...)νης Ταραντῖος, πυγμή παιδών. (...)λος Ἀθηναῖος, ἀκλίτης δρόμος. Ἴερωκος, τυράννου τῶν Συρακοσῶν, κέλης (1).</p>		

*Αμύντας Ἡλείος, πόλη παιδῶν.
Θάνατος Λακρᾶτης, πυγμή παιδῶν.
Λίχη Λακεδαιμονίου τέθριππον.
*Ξενοβροτου Κόδεσ κέλης.

91 416 Ἐξάνετος Ἀκραγαντίνος, στάδιον (1).
*Λακρᾶτης Λακεδαιμονιος, σέ άγνωστο άγώνισμα.
*Ἀνδροσθένης Μαινάλιος, παγκράτιον (2).
*Νικόστρατος Ἡραϊεύς, πόλη παιδῶν.
Ἀλκίβιαδου Κλεινία Ἀθηναίου τέθριππον.

92 412 Ἐξάνετος Ἀκραγαντίνος, στάδιον (2).

93 408 Εὐβάτας (ἢ Εὐβάτης ἢ Εὐβάτας) Κυρηναίος, στάδιον.
Πουλοδάμας Σκυτουσαίος, παγκράτιον.
Ἀρχελάου Περδίκκα, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, τέθριππον.
Εὐαγόρα Ἡλείου σπονδία.

94 404 Κροστίνης (ἢ Κρουκίνης) Λακρᾶσιος, στάδιον.
Ασπίνης Θηβαίος, δόλιχος (1).
*Σώμαχος Ἡλείος, πόλη.
*Εὐκλής Ροδῆος, πυγμή.
Πρόμαχος Πελλήνηος, παγκράτιον.
*Πεισιπρῆδος Θούριος, πυγμή παιδῶν.

95 400 Μίνως Ἀθηναίος, στάδιον.
*Βασίς Τρουζήνιος, πόλη.
*Δημέτριος Παρράσιος, πυγμή.
*Ἀντίοχος Λακρᾶτης, παγκράτιον.
*(...)κράτης, στάδιον παιδῶν.
*Εὐθυμένης Μαινάλιος, πόλη παιδῶν.
*Ξανόδικος Κόδος, πυγμή παιδῶν.
*Τίμωνος Ἡλείου τέθριππον.
*Αἰσάππου (ἢ Αἰσάκου ἢ Αἰσάπου ἢ Αἰσάπτου) κέλης.
*(...) Ἀργεῖος (1) ἢ Τεγεάτης(1), σέ άγνωστο άγώνισμα.

96 396 Εὐπόλειος (ἢ Εὐπολῆς) Ἡλείος, στάδιον.
Κροκίνης Λακρᾶσιος, διαύλος.
[...]ώνιος Κρής, δόλιχος.
[...]ος Κορινθῆος, πόλη.
[...] (...).ος, πυγμή.
[...] (...).αν(1), παγκράτιον (1).
*Ἐπιχάσης Ἀθηναίος, στάδιον παιδῶν.
*Ἀρχέδαμος Ἡλείος, πόλη παιδῶν.
*Βυκέλος Σικυώνιος, πυγμή παιδῶν.
*Ἀσπαυρίων Ἀ(1).ος.
*(...)ς Ἀ(1).ος, σέ άγνωστο άγώνισμα.
*Κυνίσκος τῆς Λακεδαιμονίας τέθριππον (1).
Τίμωνος Ἡλείος, άγώνας σάλπιγγῶν.
Κρατῆς Ἡλείος, άγώνας κηρυ-

κῶν.

97 392 (...)Τερναίος (ἢ Τερναίος Ἡλείος), στάδιον.
*Εὐθυμένης Μαινάλιος, πόλη-φορμίων Ἀλικαρνασσός, πυγμή.
*Δίκων Κουλιανός, στάδιον παιδῶν.
*Νεολεῖδης Φινεάτης, πυγμή παιδῶν.
*Κυνίσκος τῆς Λακεδαιμονίας τέθριππον (2).

98 388 Σωσίππος Ἀθηναίος (ἢ Ζελοφός), στάδιον.
Ἀριστοδῆμος Ἡλείος, πόλη-Εδεσῶος Θεσσαλός, πυγμή.
*Ἀντιπατρος Μιλήσιος, πυγμή παιδῶν.
*Ξενόρχου Λακεδαιμονίου τέθριππον.
*Κλευγένιος Ἡλείου κέλης.

99 384 Δίκων Συρακόσιος, στάδιον καὶ διαύλος ἢ δολίτης άρόμος.
Σεπιάδης Κρής, δόλιχος (1).
*Υόσιων Ἡλείος, πένταθλον.
*Νορκεῖδης Φιγαλείος, πόλη.
*Δαρμόενιδος Μαινάλιος, πυγμή.
*Λυκίνας Ἡραϊεύς, στάδιον παιδῶν.
*Ἄλικτος Κλειτορίας, πυγμή παιδῶν.
Εὐαυθιάδου (ἢ Συβαριάδου ἢ Εὐαυθιάτου) Λακεδαιμονίου τέθριππον.

100 380 Διονυσόδωρος Ταραντίνος, στάδιον.
Σεπιάδης Ἐφέσιος, δόλιχος (2).
*... Σάμιος, πυγμή.
*Ξενοφών Αἰγυῖός, παγκράτιον.
*Δεινολόχος Ἡλείος, στάδιον παιδῶν.
*Ἴππος Ἡλείος, πυγμή παιδῶν.

101 376 Δάμων Θούριος, στάδιον (1).
*Σόμιος Ἡλείος, πένταθλον.
*Ἀθάλας Λακρᾶτης, πυγμή.
Χριτόδαμος Κλειτορίας, πυγμή παιδῶν.

102 372 Δάμων Θούριος, στάδιον (2).
Ξανοκλῆς Μαινάλιος, πόλη παιδῶν.
*Θεοσίλοχος Καρκυσιός, πυγμή παιδῶν.
*... δυο Μαθεδρεῖς, σέ άγνωστο άγώνισμα.
Τρωῖλου Ἡλείου σπονδία καὶ άδρια παικῶν.

103 368 Πυθόστρατος Ἀθηναίος (ἢ Ἐφέσιος) στάδιον.
*Ἀριστίων Ἐπιδαύριος, πυγμή.
*... Σπράτιος, παγκράτιον.
Λαίσιος Μεσσήνιος, στάδιον παιδῶν.
*Εὐρυλεονίδος τῆς Λακεδαιμονίας σπονδία.

104 364 Φωκίδης Ἀθηναίος, στάδιον.
Σώστρατος Σικυώνιος, παγκράτιον (1).
Εὐβάτας Κυρηναίου τέθριππον

*Ἀρχίας Ὑβλαίος Σικελιώτης, άγώνας κηρύκων (1).

105 360 Πάρος Κυρηναίος, στάδιον (1).
Φιλάμμων Ἀθηναίος, πυγμή.
Σώστρατος Σικυώνιος, παγκράτιον (2).
*Ξών Λακρᾶτης, στάδιον παιδῶν.
*Ἀθήνωρ Θηβαίος, πόλη παιδῶν.
Θεοστρατος Α΄ Κυρηναίου τέθριππον.
Ἀρχίας Ὑβλαίος Σικελιώτης, άγώνας κηρύκων (2).

106 356 Πάρος Μαιναίος, στάδιον (2).
*Παυλίππητος Ἐφέσιος, δόλιχος.
*Χαίρων Πελλήνηος, πόλη (1).
Σώστρατος Σικυώνιος, παγκράτιον (3).
Φιλίππου Β΄, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, κέλης.
*Ἀρχίας Ὑβλαίος Σικελιώτης, άγώνας κηρύκων (3).

107 352 Σικρινίος (ἢ Μικρινός) Ταραντίνος, στάδιον.
*Χαίρων Πελλήνηος, πόλη (2).
*Ἀθηναίος Ἐφέσιος, πυγμή παιδῶν.
*Φιλίππου Β΄, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, τέθριππον (1).
*Τιμοκράτους Ἀθηναίου σπονδία.
*Διονυσόδωρος Θηβαίος, σέ άγνωστο άγώνισμα.

108 348 Πολυκλής Κυρηναίος, στάδιον.
*Χαίρων Πελλήνηος, πόλη (3).
*Αἰαγύλος Θεσσαλός, πόλη παιδῶν.
*Φιλίππου Β΄, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, σπονδία.

109 344 Ἀσιπτόλοχος Ἀθηναίος, στάδιον.
*Χαίρων Πελλήνηος, πόλη (4).
*Δαμόρρητος Μεσσήνιος, πυγμή παιδῶν.
*Καλλικράτης Μάγνης άπό Μακρόδοον, δολίτης άρόμος (1).
*Ἀροββα Ἡπειρώτης τέθριππον.

110 340 Ἀντικλής Ἀθηναίος, στάδιον.
*Ἀσάμων Ἡλείος, πυγμή.
*Γυλάτας Μεσσήνιος, πυγμή παιδῶν.
*Καλλικράτης Μάγνης άπό Μακρόδοον, δολίτης άρόμος (2).
*Καλλιόδης, σέ άπαικῶ άγώνα.

111 326 Κλεόμανης Κλειτορίας, στάδιον.
Μῆς Ταραντίνος, πυγμή.
*Διοσίππος Ἀθηναίος, παγκράτιον.

112 332 Γρόλος (ἢ Εὐρύλοχος) Χαλκιδεύς, στάδιον.
Καλλίππος Ἀθηναίος, πένταθλον.
*Χείλων Πατρῆος, πόλη (1).
*Σάπιρος Ἡλείος, πυγμή (1).

110 328	Κλίτων Μακεδών, στάδιον. *Άγιος Άργείος, δόλιχος. *Χείλων Πατρύς, πάλη (2) *Σάτυρος Ήλείος, πυγμή (2) *Δηρόδωτος Άθηνάιος, σε άγνωστο άγώνισμα. *Ηρόδοτος Μεγαρεύς, άγώνιας σολιπυγμάτων (1).	Κερύς Άργείος, πάλη. *Άρχιεπός Μοιτιήνιος, πυγμή. Μίχων Άσθημένιος (Βοιωτία), παγκράτιον (1). *Τιμασθένης Ήλείος, στάδιον παιδών. *Ιερόμαχος Ήλείος, πυγμή παιδών. (.....)ς Μάγνης από Μαιάνδρου, άκλίτης δρόμος (1). *Φοαχρήστου Β' Κυρηναίου τέθριππον. *Ηρόδοτος Μεγαρεύς, άγώνιας σολιπυγμάτων (3). *Ευβάκιος Λακεδαιμόνιος, σε άγνωστο άγώνισμα.	*Γλυφικανός Άθηνάιος τέθριππον. 128 264 Ελλάδατος Μακεδών, στάδιον. *Άλεξίνικος Ήλείος, πάλη παιδών. άκλίτης δρόμος. Καρτερός Θεσσαλός τέθριππον. Μί..... Κρανιανίου κίλης. Θεσσαλού συναρίς. Βελιστήης της Μακεδόνος παλικόν τέθριππον.
114 324	Μικίννας Ρόδιος, στάδιον. *Άσπανάς Μιλήσιος, παγκράτιον (1). Δούσις Σάμιος, πυγμή παιδών. *Ηρόδοτος Μεγαρεύς, άγώνιας σολιπυγμάτων (2).	121 296 Πυθαγόρας Μάγνης από Μαιάνδρου, στάδιον (2). *Απολλώνιος Άλεξανδρείης, διουλος. Πασίθερος Βιωτός, δόλιχος. Τιμαρχος Μαντινέας, κένταθλον. *Άμφίθερος Λακεδαιμόνιος, πάλη. Κάλλιππος Ρόδιος, πυγμή. Νίκων Άνθηδάσιος (Βοιωτία), παγκράτιον (2). *Άντιστρατος Μιλήσιος, στάδιον παιδών. (Σωκράτους Τραλλιανός, πάλη παιδών. Μυρτιάς, πυγμή παιδών. (.....)ς Μάγνης από Μαιάνδρου, άκλίτης δρόμος (2). *Άρχιδέμου Ήλείου τέθριππον. Πανδίωνος Θεσσαλού κίλης. Πλασιμάχου Άμβρακιώτου συναρίς και παλικόν τέθριππον. *Ηρόδοτος Μεγαρεύς, άγώνιας σολιπυγμάτων (9).	129 254 Φιλίνος Κώος, στάδιον (1) και δίουλος (1). Βελιστήης της Μακεδόνος παλική συναρίς.
115 320	Αμασιός Άμφικλείτης, στάδιον. *Άσπανάς Μιλήσιος, παγκράτιον (2). *Ερμησιάνος Κολοσσώνιος, πάλη παιδών. *Πύρραλος Ήλείος, πυγμή παιδών. *Ηρόδοτος Μεγαρεύς, άγώνιας σολιπυγμάτων (3).	130 260 Φιλίνος Κώος, στάδιον (2) και δίουλος (2). 131 256 *Αμασιός Άλεξανδρείης, στάδιον. *Φιλίνος Κώος, δίουλος (1). *Ελκίστιος Κόλουφώνιος, πάλη παιδών. *Παποκράτης Θεσσαλός κίλης παλικός.	132 252 Εσποφάνης Άμφισσιός, στάδιον. *..... Ήλείος, κένταθλον.
116 316	Δεινοσθένης Λακεδαιμόνιος, στάδιον. *Άσπανάς Μιλήσιος, παγκράτιον (3). *Χοιρίλος Ήλείος, πυγμή παιδών. *Ηρόδοτος Μεγαρεύς, άγώνιας σολιπυγμάτων (4).	133 248 Σιμίλος Νεαπολίτης, στάδιον. *Ασπασίδης Ήλείος, πάλη παιδών. *..... Ήλείος, σε άγνωστο άγώνισμα. *....., σε άγνωστο άγώνισμα. *Εθροδάτης Ήλείος, σε άγνωστο άγώνισμα.	134 244 *Άλκιβιας Λακεδαιμόνιος, στάδιον. *..... πάλη.
117 312	Περμενίων (ή Παρμενίδης) Μυτιληνός, στάδιον. *Άλεξίβιος Ήραιός, κένταθλον. *Άριστοισών Άθηνάιος, παγκράτιον. *Ηρόδοτος Μεγαρεύς, άγώνιας σολιπυγμάτων (5).	122 392 *Απολλωνίδης Τενατής, στάδιον. *Σελεύδης (ή Σελεύδης) Λακεδαιμόνιος, πάλη. *Άντιναρ Μιλήσιος (ή Άθηναίος) παγκράτιον. *Θεότιμος Ήλείος, πυγμή παιδών. *Νικωγαρα Αινιδίου συναρίς και κίλης. *Ηρόδοτος Μεγαρεύς, άγώνιας σολιπυγμάτων (6).	135 240 *Ερατών Αιτωλός, στάδιον. Κλεόθεος Άλεξανδρείης, πυγμή. *Εβανθίδης Ήλείος, πάλη παιδών.
118 308	Απολλωνίδης Τενατής, στάδιον. *Σελεύδης (ή Σελεύδης) Λακεδαιμόνιος, πάλη. *Άντιναρ Μιλήσιος (ή Άθηναίος) παγκράτιον. *Θεότιμος Ήλείος, πυγμή παιδών. *Νικωγαρα Αινιδίου συναρίς και κίλης. *Ηρόδοτος Μεγαρεύς, άγώνιας σολιπυγμάτων (5).	136 236 Πυθοκλής Σικωνός, στάδιον. 137 232 Μενεσθεύς Βαυκαλιτής, στάδιον. *Γόργος Μεσσηνιος, κένταθλον. *Ασάτου Εικωνίου τέθριππον.	138 228 Δημήτριος Άλεξανδρείης, στάδιον. *Εμμετιαν Θεσσαλός (Άρκαδική), στάδιον παιδών. *Παντάρκος Ήλείου κίλης.
119 304	Ανδρομένης Κορινθίας, στάδιον. *Νικάνθορος Ήλείος, δίουλος (1). *Αεοντισκος, παγκράτιον. *Σόσιος Μεσσηνιος, στάδιον παιδών. *Κάλλων Ήλείος, πυγμή παιδών. *Αάμπου Φιλιαπησιου τέθριππον. *Ηρόδοτος Μεγαρεύς, άγώνιας σολιπυγμάτων (7).	123 258 *Αντίγονος Μακεδών, στάδιον (2). 124 294 Φιλομήσιος Φαρσάλιος, στάδιον. 125 280 Λάδας Αργείος (Άχαβα), στάδιον. *Παραβύλων Ήλείος, δίουλος. 126 276 Ίδαίος Κερνηαίος, ό και Νικωγαρα, στάδιον. *Αετάλου Περγαμίου παλικόν τέθριππον.	139 224 *Ιολάιδης Άργείος, στάδιον. 140 220 Ζώσιος Ευρακοσίας, στάδιον. *Άγρηδαύος Μεσσηνιος, παγκράτιον. ...Νυβήτης (Άργεος), σε άγνωστο άγώνισμα.
120 300	Πυθαγόρας Μάγνης από Μαιάνδρου, στάδιον (1). *Νικανόρος Ήλείος, δίουλος (2).	127 272 Περιγενής Άλεξανδρείης, στάδιον. *Μικαρχος Ήλείος, πάλη. *Κρατίνος Αίγειράτης (Άχαβα), πάλη παιδών.	141 216 Δωρόθεος Ρόδιος, στάδιον. Παιάνιος Ήλείος, πάλη. Κλειτόμαχος Θηβαίος, παγκράτιον. *Θρασεινός Ήλείος, κένταθλον.

	δοορία παλιν.		δίαυλος (4) και δολίτης δρόμος (4).	176 76	Δίων Κυπαρισσεύς (Λακωνία), στάδιον. *Φιλάνικος Ἡλείος, σέ θνηστο ἀγώνισμα. *..... Ἡλείου τέθριππον. *Λασθένης Ἡλείου κέλης.
142 212	Κράτης Ἀλεξανδρέως, στάδιον. Κύπριος Ἡλείος, πάλη και παγκράτιον. Κλειθέμαχος Θηβαίος, πυγμή. * Ακκοπαρίδης Τρώς, Ιππικός ἄγώνας με πάλους (συνωρίς ἢ τεθριππον).	158 148	* Ἄπολλόδομος Σάμιος, στάδιον παίδων. *(.....), ἄγώνας παίδων.		
143 203	* Ἡράκλειδης Σάμιος, στάδιον. *..... Ἀργείος (1), διάυλος (1). * Δαμάτριος Τεγιάτης, στάδιον παίδων.	159 144	* Ὄρθων Συμεκτίδης, στάδιον. *(.....) Ἡλείος, πάλη.	177 72	* Ἐκάτομος (ἢ Ἐκατόνομος) Μιλήσιος, στάδιον, διάυλος και δολίτης δρόμος. * Ψυχλῆς Σικυώνιος και Γάιος Ρωμαίος, δολίχος. * Ἀριστωναυμίδης Εἰδός, πένταθλον. * Ἰσίδωρος Ἀλεξανδρέως, πάλη. * Ἀπάνας Ἀδραμυτηνός, πυγμή. Ευσοφρίας Σικυώνιος, παγκράτιον. Εωσιγένης Ἀσιανός, στάδιον παίδων. * Ἀπολλωνένης Κυπαρισσεύς (Λακωνία), πάλη παίδων. Εωτήριχος Ἡλείος, πυγμή παίδων. Κάλας Ἡλείος, παγκράτιον παίδων. * Ἀριστοδόχου Ἡλείου τέθριππον. * Ἠγήμωνος Ἡλείου κέλης. * Ἐλλανίκου Ἡλείου συνωρίς και πολικόν τέθριππον. Κληθία Ἡλείου πολική συνωρίς. Καλλίππου Ἡλείου πολικός κέλης.
144 204	* Ἡρακλειδῆς Σαλαμίνιος Κύπριος, στάδιον. *..... Ἀσγείος (1), διάυλος (2). * Δαμοκράτης Τενέδιος, πάλη. * Σόδαμος Ἄσσιος, στάδιον παίδων.	161 136	* Ἀντίπατρος Ἡπικράτης, στάδιον.		
145 200	Πυρρίης Αἰτωλός, στάδιον. *..... Ἀργείος (1), διάυλος (3). * Δαμάτριος Τεγιάτης, δολίχος. * Τίμων Ἡλείος, πένταθλον. Μούσχος Κολοφώνιος πυγμή παίδων. Φαίημος Ἀλεξανδρέως Τρωάδος, παγκράτιον παίδων.	162 132	Λάμην Δελφός, στάδιον. * Μενόδομος Ἀθηναίος, πάλη.		
146 196	Μικίων Βοιωτός, στάδιον. *..... Ἀργείος (3), διάυλος (4).	163 128	Τιμόθεος Τραλλιανός, στάδιον.		
147 192	* Ἀγέμαχος Κυζικηνός, στάδιον. Κλε(τε)στρατος Ρόδιος, πάλη.	164 124	Βασιτῆς Σικυώνιος, στάδιον.		
148 188	* Ἀρκεσίλαος Μεγαλοκλιτής, στάδιον.	165 120	* Ἀκουσίλαος Κυρηνάιος, στάδιον. * Ἀγησάρχος (ἢ Αἰμοστρατος ἢ Δαμόστρατος ἢ Ἀσχέστρατος ἢ Ἀυεστρατος) Ταπεινός, πυγμή.		
149 184	* Ἰπποστρατος Σελευκός, στάδιον. * Ἐπιθέρης Ἐρυθραίος, πυγμή (1).	166 116	Χρυσόγονος Νικαεύς (Βιθυνία), στάδιον (1).		
150 180	* Ὀνησίκριτος Σαλαμίνιος, στάδιον. * Ἐπιθέρης Ἐρυθραίος, πυγμή (2).	167 112	Χρυσόγονος Νικαεύς (Βιθυνία), στάδιον (2).		
151 176	Θομῆλος Ἀσπένδιος, στάδιον.	168 108	Νικέμαχος Φιλαδέλειος (Λυδία), στάδιον.		
152 172	Δημόκριτος Μεγαρεύς, στάδιον. * Ἀγηστρατος Αἰνείας, πάλη παίδων. * Ἄλλιος Σμυρναίος, παγκράτιον παίδων.	169 104	Νικόδομος Λακεδαιμόνιος, στάδιον.	178 68	Διοκλῆς Ὑπαικηνός, στάδιον. Στρατών (ἢ Στρατόνικος) Ἀλεξανδρέως, πάλη και παγκράτιον.
153 168	* Ἀριστάνδρος Ἀντισσιπός (Λέσβος), στάδιον.	170 100	Σημίος Σελευκός ὑπὸ Τυγρίδος, στάδιον. * Νικοκλῆς Ἀκράτης Ἰακωνίασι, διάυλος, δολίχος και δολίτης δρόμος. *(.....) πολική συνωρίς.	179 64	* Ἀνόρεως Λακεδαιμόνιος, στάδιον. Στρατών Ἀλεξανδρέως, πάλη ἢ παγκράτιον.
154 164	Λεωνίδας Ρόδιος, στάδιον (1), διάυλος (1) και δολίτης δρόμος (1). * Ἀσσιππος Ἡλείος, πάλη παίδων.	171 96	Παρμενίτικος Κερκυραίος, στάδιον (1). * Νικοκλῆς Ἀκράτης (Λακωνία), στάδιον και ἢ διάυλος ἢ δολίχος ἢ δολίτης δρόμος. *..... πυγμή. * Ἀντιγένης Ἡλείου πολική συνωρίς. * Ἀριστοδόμος Ἡλείος (1), σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα.	180 60	* Ἀνδρόμεζος Ἀμβρακιώτης, στάδιον. * Μενεδήμου Ἡλείου συνωρίς.
155 160	Λεωνίδας Ρόδιος, στάδιον (2), διάυλος (2) και δολίτης δρόμος (2). * Δ(.....)γονος, πυγμή (1).	172 92	Εἰδόμος Κῆδος, στάδιον. Πουτωσάνης Μήγνης ἀπὸ Μαιάνδρου, πάλη και παγκράτιον.	181 56	Λάμαχος Γαυρουμένητης, στάδιον. * Χάρων Ἡλείος, ἱπποδρομία παλιν.
156 156	Λεωνίδας Ρόδιος, στάδιον (3), διάυλος (3) και δολίτης δρόμος (3). * Ἀριστομένης Ρόδιος, πάλη και παγκράτιον. * Δ(.....)γονος, πυγμή (2). * Ἀμύντας Ἐρέσιος (ἢ Ἐρέσιος), παγκράτιον παίδων.	173 88	Παρμενίτικος Κερκυραίος, στάδιον (2).	182 52	* Ἀνάσιτων Ἀργείος, στάδιον. Μαρίων Ἀλεξανδρέως, πάλη καὶ παγκράτιον. * Ἀγίλαχος Ἡλείος, ἱπποδρομία παλιν. *(.....)ος, σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα.
157 152	Λεωνίδας Ρόδιος, στάδιον (4).	174 84	Δημόστρατος Λαρισσιός, στάδιον. * Στρατωνίου Ἡλείου κέλης. * (Τη)λαμάου Ἡλείου κέλης. *(Πρα)σάτου Ἡλείου τέθριππον. * Γυναμέτις τῆς Ἡλείας συνωρίς. * Φιλίστου Ἡλείου συνωρίς. * Θεοδότας τῆς Ἡλείας πολικόν τέθριππον.	183 48	Θεόδωρος Μεσσηνίος, στάδιον (1). *(.....)χος Ἡλείος, ἄγώνας πάλιν (τεθριππον ἢ συνωρίς). *..... Ἡλείος, σέ θνηστο ἀγώνισμα.
		175 80	* Ἐπαίνετος Ἀργείος, στάδιον παίδων.	184 44	Θεόδωρος Μεσσηνίος, στάδιον (2).
				185 40	* Ἀρίστην Θούριος, στάδιον (1). * Θαλλιαρχος Ἡλείος, πυγμή παίδων.
				186 36	Στάμνιδος Ἀλεξανδρέως, στάδιον.

	*Αικονήβουσις Ἡλείου κελίς.				
187 32	Ἄριστον Θούριος, στάδιον (2). *Φιλάροχος Ἡλείος, πυγμή.	203 33	παγκράτιον (2). Ἀπολλώνιος Ἐπιδούριος, στάδιον. *Δημοκράτης Μάγνης ἀπὸ Μαϊάνδρου, πυγμή (3). *Ἐρμῆς Ἀντιοχείου (Ἑρμία), παγκράτιον.	213 73	Ρόδων Κυραῖος, στάδιον. *Διογένης Ἐφέσιος, ἀγώνος παλαιγκτῶν (2).
188 26	Ἐυκράτος Ἀργείος, στάδιον.			214 77	Στρατιὸν Ἀλεξανδρείας, στάδιον. *Διογένης Ἐφέσιος, ἀγώνος παλαιγκτῶν (1).
189 24	Ἀσκληπιοῦδος Σιδώνιος, στάδιον. *Φίλιππος Γάϊκον Περναμηνῶς, παγκράτιον. *Δημοσθένης Μιλήσιος, ἀγώνος παλαιγκτῶν (1).	204 37	Σαρατιὸν Ἀλεξανδρείας, στάδιον. Νικόστρατος Αἰθαῖτης (Κιλικία), πάλη καὶ παγκράτιον. *Ἐρμογένης Φιλαδέλφειος (Λυδία), σὲ ἀγνωστο ἀγώνισμα. *Ἀπολλώνιος, σὲ ἀγνωστο ἀγώνισμα (1).	215 81	*Ἐρμογένης δ καὶ Ἴππος Σάνθιος, στάδιον καὶ ἡ δίαικος ἡ δελίτης δρόμος. *Τι. Κλαύδιος Ροῦφος, Σαρματικός, παγκράτιον *(Προτομήλιδης Ἀλεξανδρινός, σὲ ἀγνωστο ἀγώνισμα. *Διογένης Ἐφέσιος, ἀγώνος παλαιγκτῶν (4).
190 20	Λυδίοσις Πατρείς, στάδιον. Μιλήσιος, δίαικος. *Δημοσθένης Μιλήσιος, ἀγώνος παλαιγκτῶν (2).	205 41	Ἐββουλίδασις Λαοδιναῖος, στάδιον. *..... δίαικος καὶ δελίτης δρόμος (1). *Ἀπολλώνιος, σὲ ἀγνωστο ἀγώνισμα (2).	216 85	*Ἀπολλωνίου δ καὶ Πάπης Τροαῖος, στάδιον. *Ἐρμογένης δ καὶ Ἴππος Σάνθιος, δίαικος καὶ δελίτης δρόμος (1). *Τι. Φλάβιος Μητρόβιος Ἰουσεύς, δελίτης. *Τι. Φλάβιος Ἀρτεμίδωρος Ἀδανεύς, παγκράτιον (1). *Διογένης Ἐφέσιος, ἀγώνος παλαιγκτῶν (5).
191 16	Διόδοτος Τυανεύς, στάδιον. *Δημοσθένης Μιλήσιος, ἀγώνος παλαιγκτῶν (3).				
192 12	Διοφάνης Αἰολεύς, στάδιον. Πολύκτωρ Ἡλείος, πάλη παιδῶν.	206 45	Βαλέριος Μουτίνηνσιος, στάδιον. *..... δελίτης δρόμος (2). *Ἀπολλώνιος, σὲ ἀγνωστο ἀγώνισμα (3).		
193 8	Ἀρτεμίδωρος Θουαίριος, στάδιον. *Νικόφων Μιλήσιος, πυγμή.	207 49	Ἀθηνόδορος Αἰθρεύς, στάδιον (1). *Τιβέριος Κλαύδιος Πατροβίος Ἀντοχείου (Συρία), πάλη (1). Μελενεόβιος Κύρ, πυγμή. *..... δελίτης δρόμος (3). Πούβλιος Κορνήλιος Ἄρισταιν Ἐφέσιος, παγκράτιον παιδῶν.	217 89	*Ἐρμογένης δ καὶ Ἴππος Σάνθιος, στάδιον καὶ δίαικος ἡ δελίτης δρόμος. *Τι. Φλάβιος Ἀρτεμίδωρος Ἀδανεύς, παγκράτιον (2). Σαρατιὸν Ἀλεξανδρείας, πυγμή παιδῶν. Νικάνωρ Ἐφέσιος, παγκράτιον παιδῶν. *Παγκλῆς Τήμιος (3), σὲ ἀγνωστο ἀγώνισμα.
194 4 κ.Χ.	Δημόκρατος Ἐφέσιος, στάδιον (1). *Πολύξενος Ζακύνθιος, πάλη παιδῶν. *Τιβέριον Κλαυδίου Νέρωνος Ρωμαίου τῆθριππον.	208 53	*Ἀθηνόδορος Αἰθρεύς (Ἀχαΐα), στάδιον (2). *Τιβέριος Κλαυδίου Πατροβίος Ἀντοχείου (Συρία) πάλη (2). *..... Σαρατονικεύς (Καρία), παγκράτιον. Τιβέριου Κλαυδίου Ἀρροδεισίου Ἡλείου κελίς. Καλλιπῆτος Πεισιπύς Ἡλείος, ἵπποδρομία πάλων.		
195 1 κ.Χ.	Δημόκρατος Ἐφέσιος, στάδιον (2). *Θαρσιβίδα Ἡλείου πολιτικῆ σκευῆς. *Ἀρχιδάσις Ἡλείος, ἵπποδρομία πάλων.				
196 5	Παρμάνης Μάγνης ἀπὸ Μαϊάνδρου, στάδιον. *Γναβίς Μάρκιος Ρωμαίος, σὲ ἀγνωστο ἀγώνισμα, ἵππικόν(1) (1).	209 57	Καλλιπῆς Ἐσώνιος, στάδιον. *Τιβέριος Κλαυδίου Πατροβίος Ἀντοχείου (Συρία), πάλη (3). *Πούβλιος Πουκχέσιος Εὐτύχης Φιλαδέλφειος (Λυδία), σὲ ἀγνωστο ἀγώνισμα (1).	218 93	*Ἀπόλλωνιος (ἢ Ἡλιοδόριος) Ἀλεξανδρείας, στάδιον. *Ἡρακλείδης Ἀλεξανδρείας, πυγμή. *Ἀθηναῖος Ἀθηναῖος, σὲ ἀγνωστο ἀγώνισμα.
197 9	Ἀσιατικός Ἀλικωνοσσέας, στάδιον. *Γναβίς Μάρκιος Ρωμαίος, σὲ ἀγνωστο ἀγώνισμα, ἵππικόν(2) (2).			219 97	Ἐπεφανος Καππαδόξος, στάδιον. Μάρκος Ἀντοχείου (Συρία), πάλη παιδῶν.
198 13	Διοφάνης Προυσαεύς (θιθύνια), στάδιον. Ἄριστας Στρατονικεύς (ἢ Μαϊάνδοιος) πάλη καὶ παγκράτιον.	210 61	*Ἀθηνόδορος Αἰθρεύς (Ἀχαΐα), στάδιον (3). *Πούβλιος Πουκχέσιος Εὐτύχης Φιλαδέλφειος (Λυδία), σὲ ἀγνωστο ἀγώνισμα (2).	220 101	*Ἀργιλεύς Ἀλεξανδρείας, στάδιον. Τι. Φλάβιος Ἀρχιβίος Ἀλεξανδρείας, παγκράτιον (1).
199 17	Ἀσχίνης Μιλήσιος, ὁ Γλαυκίας, στάδιον. Γερμανικοῦ Καίσαρος Τιβηρίου Ρωμαίου τῆθριππον.	211 65	Τρόφιμος Φιλαδέλφειος (Λυδία), στάδιον. Ἐενόδαμος Ἀντικονεύς, παγκράτιον. Νέρον, ἀποκράτωρ Ρωμαίων, ἀγώνος κηρύκων, ταχυπόδων, κίβαροδῶν, ἄσματος παλικῶν, ἄσματος τέλειον καὶ δεκάπυλον.	221 105	Θεωνῆς δ καὶ Σμάρταδος, Ἀλεξανδρείας, στάδιον. Τι. Φλάβιος Ἀρχιβίος, Ἀλεξανδρείας, παγκράτιον (2).
200 21	Πολύβιον Πετραῖος, στάδιον.			222 109	Καλλιπῆτος Σιδώνιος, στάδιον.
201 25	Δάμιος (ἢ Δαμασίος) Κυδωνιῆτης (Κρήτη), στάδιον. *Δημοκράτης Μάγνης ἀπὸ Μαϊάνδρου, πυγμή (1). *Ἐρμῆς Ἀντοχείου (Ἑρμία), παγκράτιον (1).	212 69	Πολίτης Κερμαῖτης, στάδιον, δίαικος καὶ δελίτης. Τι. Κλαυδίου Ἀρτεμίδωρος Τραπεζιανός, παγκράτιον. *Διογένης Ἐφέσιος, ἀγώνος παλαιγκτῶν (1).	223 113	Ἐβστολιος Σιδώνιος, στάδιον. *..... Ρόδιος, δελίτης (1).
202 29	Ἐρμαννῆς Περναμηνεύς, στάδιον. *Δημοκράτης Μάγνης ἀπὸ Μαϊάνδρου, πυγμή (2). *Ἐρμῆς Ἀντοχείου (Ἑρμία).			224 117	*Σαρατιὸν Ἀλεξανδρείας, στάδιον. *..... Ρόδιος, δελίτης (2). Π. Αἴλιος Ἀριστάχτος Μάγνης ἀπὸ Μαϊάνδρου, παγκράτιον παιδῶν.

	Μερίσας, πυγμή *Μόσχος Περασηνός, σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα.		(2). *Τ. Ίούλιος Βάσος Μιλήσιος, ἀγώνος κηρύκων.		δαυμόνιος, στάδιον (1). *..... ὁ καὶ Γράδος Βιθύνος, δό- λιχος (3). *Αἰθρήλιος Φοιβώμων Αἰγυ- πτίος, παγκράτιον.
227 129	Διονύσιος Σερμαῖος Ἀλεξαν- δρέος, στάδιον (2). *Μ. Οὐλίσιος Δομέτιος Ἐφέ- σιος, πυγμή (1). *Δαίφριλος Αἰγυπτίος (Αἰθιοπία), σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα. Α. Μινικίου Ναυαλίου Ρω- μαίου τέτταρον.	240 121	Ἀνούβιον ὁ καὶ Φοῖδος Ἀλε- ξανδρείας, στάδιον. Μ. Αἰθρήλιος Ἀσκληπιάδης Ἀλεξανδρέως, παγκράτιον. *Κί. Ἰκταβηνός (1) Ἐφέσιος, ὁκλίτης ὄρμος (1) (1).	251 225	*Π. Αἴλιος Ἀλεξανδρείης Λο- κεδαυμόνιος, στάδιον (2). *Π. Αἴλιος Γρανιανός Φένιος Ἀρτεμίδωρος Μιλήσιος, σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα.
228 133	Λουκῆς Ἀλεξανδρέως, στάδιον. *Αἴλιος Γρανιανός Σικωνίος, στάδιον παιδῶν.	241 135	*Ἦρον Ἀλεξανδρείας, στάδιον. *Κ. Ἰκταβηνός (1) Ἐφέσιος, ὁκλίτης ὄρμος (1) (2). *Τ. Αἴλιος Αἰθρήλιος Μητρό- δορος Φιλαδέλφειας (Λυδία), σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα.	252 229	*Δημήτριος Σαλαμίνιος, στά- διον (1) καὶ πέντεθλον (1). *Κλαύδιος Ρούφος ὁ καὶ Ἀπολλώνιος, ἀγνωστο ἀγώνι- σμα, πάλη (1) ἢ πυγμή (1) ἢ παγ- κράτιον (1) (1).
229 137	Ἐπίδωρος ὁ καὶ Ἀμφάνιος Ἀλεξανδρέως, στάδιον. *Αἴλιος Γρανιανός Σικωνίος, δίθυκος, ὁκλίτης ὄρμος καὶ πένταθλον (1). (*Ἔρμα) Ἰγδρας Μάγνης ἀπὸ Σι- αλλοῦ, πάλη. Π. Αἴλιος Ἀρτεμῆς Λαοδικεύς, ἀγώνος κηρύκων.	242 139	Μάγνος Κυρηναίος, στάδιον. *Κλαύδιος Ἀπολλώνιος Σμυρ- ναίος, σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα (ἢ πάλη ἢ πυγμή ἢ παγκράτιον). *Τι. Ίούλιος Σαπτήμιος Ίουλι- ανός Σμυρναίος, σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα. *Μ. Αἰθρήλιος Φιλοσέβαστος Ἐφέσιος, σέ ἀγνωστο ἀγώνι- σμα.	253 233	*Δημήτριος Σαλαμίνιος, στά- διον (2) καὶ πέντεθλον (2). *Κλαύδιος Ρούφος ὁ καὶ Ἀπολλώνιος, σέ ἀγνωστο ἀγώ- νισμα, πάλη (1) ἢ πυγμή (1) ἢ παγ- κράτιον (1) (2).
230 141	Δίδωμος Ἀλεξανδρέως, στάδιον. *Αἴλιος Γρανιανός Σικωνίος, πένταθλον (2). *Μ. Τύλλιος Ἀκαμῆς (Βιθυ- νία), πυγμή (1).	243 193	Ἰσίδωρος ὁ καὶ Ἀρτεμίδωρος Ἀλεξανδρέως, στάδιον (1). *Μ. Αἰθρήλιος Ἀσκληπιάδης Ἀλεξανδρέως, πάλη (1). *Θεοσπύριος Ροδίου κέλης.	254 237	*Δημήτριος Σαλαμίνιος, στάδιον (3). *..... πάλη ἢ παγκράτιον.
231 145	Κραναῖος (ἢ Γρανιανός) Σικω- νίος, στάδιον. *Μ. Τύλλιος Ἀκαμῆς (Βιθυ- νία), πυγμή (2).	244 197	Ἰσίδωρος ὁ καὶ Ἀρτεμίδωρος Ἀλεξανδρέως, στάδιον (2). Αἰθρ. Μητρόδορος Κυζικηνός, πένταθλον. *Μ. Αἰθρήλιος Ἀσκληπιάδης Ἀλεξανδρέως, πάλη (2). *..... Ἐφέσιος (1), πυγμή (1).	255 241	Πούβλιος Ἀσκληπιάδης Κο- ρινθίος, πένταθλον. *Αἰθρήλιος Γερμανός Ἀντινο- εῖς (Αἰγυπτίος), σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα. *Τ. Δομντίου Προμηθέος Ἀθη- ναίου τέτταρον.
232 149	Ἀττικὸς Σαρδιανός, στάδιον. Διονύσιος Σελευκτικός, κέλη. Σκερπίτης, παγκράτιον.	245 201	Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας, στάδιον. *..... Ἐφέσιος (1), πυγμή (1). *Μ. Αὐθρήλιος Ἰεροκλῆς Νυσα- εὖς, σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα.	256 245	-Τι. Κλαύδιος Διόδωρος Ἐρμα- πολίτης (1), σέ ἀγνωστο ἀγώνι- σμα. Βαλέριος Ἐκλεκτός Σινωπεύς, ἀγώνος κηρύκων (1).
233 153	Δημητριὸς Χίος, στάδιον καὶ δίθυκος. *Μ. Αἰθρήλιος Δημητριὸς Ἀλε- ξανδρέως, παγκράτιον. *Κασίος Μίνασθέας τῆς Ἥλειας πωλικῶν τέτταρον.	246 205	Ἐπίδικος ὁ καὶ Κυνὰς Κυζικη- νός, στάδιον. *Πλουταρχος, πυγμή. *..... στάδιον παιδῶν.	257 249	*..... Ἀθηναίος, σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα. *..... σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα. *Μ. Αἰθρήλιος Πείος, δαλί- ενος, σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα.
234 157	Ἦρας Χίος, στάδιον.	247 209	Σπορτίλιος Γορτυνίος, στάδιον. *Γέρηνος Ναυκρατίτης, πάλη. *Γ. Περήλιος Αἰθρήλιος Ἀλέ- ξανδρέως Φρατείριος (Λυδία), παγκράτιον.	258 253	Βαλέριος Ἐκλεκτός Σινωπεύς, ἀγώνος κηρύκων (2).
235 161	Μυσοσίβυλλος Ἐλατεῖς, στά- διον καὶ ὁκλίτης ὄρμος.	248 213	Ἡλιόδωρος ὁ καὶ Τρωσιόδωμος Ἀλεξανδρέως, στάδιον (1). *..... ὁ καὶ Γράδος Βιθύνος, δό- λιχος (1). *Αἰθρήλιος Αἰαίη Φοινίς, πάλη. *Α. Σιλίκιος Φίλων Μανδρα- γενῆς Μάγνης ἀπὸ Μαϊανόρου, παγκράτιον.	259 257	Βαλέριος Ἐκλεκτός Σινωπεύς, ἀγώνος κηρύκων (3).
236 165	Ἀειθαλής Ἀλεξανδρέως, στά- διον. *..... Διάδικος (1). *Μ. Αἰθρήλιος Χρῆστος Σμυρ- ναίος, πάλη. *Τ. Αἴλιος Αἰθρήλιος Ἀπολλώ- νιος Ταρσεύς, ἀγώνος κηρύκων.	249 217	Ἡλιόδωμος ὁ καὶ Τρωσιόδωμος Ἀλεξανδρέως, στάδιον (2). *..... ὁ καὶ Γράδος Βιθύνος, δό- λιχος (2). *Αἰθρήλιος Αἰαίη Φοινίς, παγ- κράτιον.	260 261	Βαλέριος Ἐκλεκτός Σινωπεύς, ἀγώνος κηρύκων (4).
237 169	Εὐδαίμων Ἀλεξανδρείας, στάδι- ον. *..... Φιλοδέλφειος, ἀγώνος ὄρμος.	250 221	Π. Αἴλιος Ἀλεξανδρείας, λαχε- δαυμόνιος, στάδιον (1). *..... ὁ καὶ Γράδος Βιθύνος, δό- λιχος (3). *Αἰθρήλιος Αἰαίη Φοινίς, παγ- κράτιον. *Π. Αἴλιος Αἰθρήλιος Σαρακηνός Ἐφέσιος, ἀγώνος σελιγκράτων.	261 265	261 265
238 173	Ἀγαθόπουλος Αἰγινήτης, στάδιον (1). *Φοιβίαν Ἐφέσιος, πυγμή. *Μ. Αἰθρήλιος Δημόστρατος Σαμῆς Σαρδιανός, παγκράτιον (1).			262 269	Διονύσιος Ἀλεξανδρέως, στά- διον.
239 177	Ἀγαθόπουλος Αἰγινήτης, στάδιον (2). *Μ. Αἰθρήλιος Ἐρμαγόρας Μά- γνης ἀπὸ Σιπύλου, πάλη. *Μ. Αἰθρήλιος Δημοστρατος Σαμῆς Σαρδιανός, παγκράτιον			263 273	263 273
				264 277	*Αἰθρήλιος Σαρακηνός ὁ καὶ Λίδωμος Ὀμόφυγγιτης, σέ ἀγνωστο ἀγώνισμα.
				265 281	265 281
				266 285	266 285
				267 289	267 289
				268 293	268 293
				269 297	269 297
				270 301	270 301
				271 305	271 305
				272 309	272 309
				273 313	273 313

274 317
275 321
276 325
277 329
278 333
279 337
280 341
281 345
282 349
283 353
284 357
285 361
286 365
287 369

*Φιλομήνεος Φιλαδέλφειος, σε άγνωστο άγώνισμα (πάλη, πυγμή ή παγκράτιον)
*Βαρασάτης Ἀρμένιος, πυγμή.

ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΕΣ ΜΕ ΑΜΦΙΣΒΗΤΟΥΜΕΝΗ ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ

Αίνετος Ἀμφικλῆος (Λακωνία), πένταθλον.
Αισχίνης Ἡλείος, πένταθλον (2 φορές).
Ἀναυγίδας Ἡλείος, πάλη παιδῶν καὶ πάλη.
Ἀγέλης Χίος, πυγμή παιδῶν.
Ἀσπαστιδῆς Ἡλείος, ἀπλίτης δρόμος.
Βρημίας Ἡλείος, πυγμή.
Βούτης, Μιλήσιος, πυγμή παιδῶν.

Χειρίας Σικωνίος, πυγμή παιδῶν.
Χαρίνος Ἡλείος, δίαυλος καὶ ἀπλίτης δρόμος.
Λιουσιπιδάφωρος) Μυλασπεύς, πάλη παιδῶν.
Γιάλκτιδος Ἡλείος, πυγμή παιδῶν.
Γιάλκτιδος Κιζικηνός, πυγμή.
Εὐρωκόμας Κυρηναίος, πυγμή.
Γόργος Ἡλείος, δίαυλος, ἀπλίτης δρόμος καὶ πένταθλον (4 φορές).
Κλεάρτος Ἡλείος, πένταθλον.
Κλεινόμαχος Ἡλείος, πένταθλον.
Κριάντιος Ἡλείος, ἀπλίτης δρόμος.
Μανάλκης Ἡλείος, πένταθλον.
Νεολιάδας Ἡλείος, πτάδιον παιδῶν καὶ ἀπλίτης δρόμος.
Νικασύλλος Ρόδιος, πάλη.
Φερνίκος Ἡλείος, πάλη παιδῶν.
Φίλλης Ἡλείος, πάλη παιδῶν.
Προκλῆς Ἀνδρῆος, πάλη παιδῶν.
Ρούφος, σε άγνωστο άγώνισμα.
Θεόδωρος Ἡλείος, πένταθλον.
(...)/ος Ἡλείος (2), σε άγνωστο άγώνισμα.
..... Κροτωνιάτης, σε άγνωστο άγώνισμα.
..... Ρόδιος, πάλη παιδῶν.
..... Ρόδιος, δόλιχος.
..... πάλη (2 φορές).
..... Ἰταλός; (4 φορές).
..... σε άγνωστο άγώνισμα.

ΑΜΦΙΣΒΗΤΟΥΜΕΝΟΙ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΕΣ

*Αρσίλοχος Ἀντιοχείς, δόλιχος.

*Ανικέρειος Κυρηναίος τέθριππον.
*Αναυβίαν Αἰγύπτιος, σε άγνωστο άγώνισμα.
*(Ἄ)ρίσταρχος, σε άγνωστο άγώνισμα.
*Μ. Αὐρήλιος Ἀβίας Ἀδαός, δόλιχος.
*Μ. Αὐρήλιος Πάππος Μυρτίς, πυγμή.
*Μ. Αὐρήλιος Σιλβανός Ἐρμαπολίτης, άγῶνας σπλιγκῶν (19 φορές).
*Ἀδρήλιος Τούλιος Οἰνοανδρίας(?) παγκράτιον (2 φορές).
*Επίγονος Τραλλιανός, σε άγνωστο άγώνισμα (4 φορές).
*Εὐδαίμων Αἰγύπτιος, πυγμή.
*Μ. Ἰούσιπος Μυρτιανός Ραίος Σινωπέως, πυγμή.
*Λεδοκάρης Ἀκαρναντός, παγκράτιον.
*Λύκος Μεσσηνίος, πένταθλον.
*Μαρκτιανός Θιαττίριος, σε άγνωστο άγώνισμα.
*Μινυπιάδας Ἀργεῖος, σε άγνωστο άγώνισμα (ἑπτακό).
*Περίανδρου Κορινθίου τέθριππον.
*Φορίστας Ταταγρατός, άγῶνας κηρύκων.
*Πλάτων Ἀθηναίος, πάλη.
*Μ. Ποπίλλιος Σωτῆς Περγητός, δίαυλος (2).
*Σώπια Κραωννίου τέθριππον (2).
*Θρασύμ (.....), σε άγνωστο άγώνισμα.
*Τιμάρχος (2) σε άγνωστο άγώνισμα.
*..... Λακεδαιμόνιος, πυγμή(2).
*..... Λαριστάς, ἑπτακός άγῶνας.
*..... Αἰγύπτιος, σε άγνωστο άγώνισμα.
*..... Βιθυνός, σε άγνωστο άγώνισμα.
*..... Μιλήσιος, πάλη.
*..... σε άγνωστο άγώνισμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ο αθλητισμός στα ελληνιστικά χρόνια παρακολουθεί τις τύχες του Ελληνισμού. Το αθλητικό ιδεώδες που γεννήθηκε στις αρχαίες πόλεις και έφτασε στο αποκορύφωμά του στα Μηδικά, με τις κατακτήσεις του Μεγ. Αλεξάνδρου και την ίδρυση των Ελληνιστικών βασιλείων ξεπέρασε τα σύνορα του Ελλαδικού χώρου. Παντού όπου ρίζωσε ο ελληνισμός κτίστηκαν οι παραδοσιακοί χώροι άθλησης.

Τόσο όμως στην κυρίως Ελλάδα, όσο και έξω απ' αυτή οι νέες συνθήκες επηρέασαν και τον αθλητισμό που με τον καιρό παρουσίασε σημαντικές αλλαγές. Τα σπέρματα αυτών των αλλαγών είχαν επισημανθεί ήδη από τον 5^ο αιώνα. Η σημαντικότερη από τις αλλαγές αυτές στην ελληνιστική εποχή ήταν η ραγδαία αύξηση του επαγγελματικού αθλητισμού.

Η διεύρυνση του αθλητισμού στα Ελληνιστικά χρόνια

Χαρακτηριστικό στα χρόνια αυτά είναι η μεγάλη αύξηση των αθλητικών ιδρυμάτων (γυμνάσια, παλαίστρες, στάδια) και των αθλητικών εορτών. Η αύξηση αυτή οφειλόταν: στην εξάπλωση του ελληνισμού, στις οικονομικοπολιτικές και κοινωνικές συνθήκες, στην αίγλη των πανελληνίων εορτών, ιδίως των Ολυμπίων σ' όλο τον αρχαίο κόσμο.

Παράλληλα όσοι Έλληνες βρέθηκαν ανάμεσα στις διάφορες εθνότητες, όπου τους έφερε η εξάπλωση του Ελληνισμού, προσπάθησαν να στηριχθούν στα κύρια στοιχεία του πολιτισμού τους, σ' ένα από τα οποία ήταν και η αθλητική παράδοση στενά δεμένη με τη θρησκεία και με το ηρωικό τους παρελθόν. Τη διεύρυνση αυτή του αθλητισμού την ενίσχυσαν και οι βασιλείς των ελληνιστικών κρατών, προσφέροντας άφθονα χρήματα για αθλητικά ιδρύματα και για την οργάνωση αθλητικών εορτών.

Επίσης, έχοντας πάντα στραμμένο το βλέμμα στην κοιτίδα του πολιτισμού τους, την κυρίως Ελλάδα, φρόντιζαν με δικές τους δαπάνες να βελτιωθούν, να κοσμηθούν ή και να χτιστούν και εκεί νέοι αθλητικοί χώροι. Τόσο σημαντική ήταν η αύξηση των αθλητικών εορτών ώστε εκτός από τους τέσσερις μεγάλους Πανελλήνιους αγώνες (Ολύμπια, Νέμεα, Πύθια, Ίσθμια) στα τέσσερα χρόνια που μεσολαβούσαν ανάμεσα σε δύο Ολυμπιάδες τελούνταν και άλλοι αγώνες με χαρακτήρα σχεδόν Πανελλήνιο.

Αυτό που χαρακτήριζε τους αγώνες των Ελληνιστικών χρόνων ήταν η πολυτέλεια που ερχόταν σε αντίθεση με την αρχαία λιτότητα και η φροντίδα για την μεγαλύτερη άνεση των θεατών, καθώς οι αγώνες αποσυνδεόταν ολοένα και περισσότερο από τη θρησκεία και γινόταν θέαμα. Βασικά στους παλαιούς και στους νέους αγώνες διεξάγονταν τα αγωνίσματα που είχε καθιερώσει η αθλητική παράδοση. Ωστόσο έγιναν και ορισμένες προσθήκες αγωνισμάτων, όπως οι αρματοδρομίες με πώλους, το πένταθλο νέων και το παγκράτιο παιδών, ενώ οι λαμπαδηδρομίες, τοπικό αγώνισμα των Παναθηναίων, βαθμικά διεξαγόταν και στους νέους αγώνες.

Γυμνάσιο

Η γυμναστική και η άθληση στα Ελληνιστικά χρόνια αποτελούσαν ουσιαστικό μέρος της αγωγής και από τα κύρια χαρακτηριστικά της ελληνικής ζωής. Η σωματική αγωγή των παιδιών άρχιζε γύρω στα 8 χρόνια, αν και η ηλικία αυτή ποίκιλε κατά περιοχές και εποχές και αφορούσε αγόρια και κορίτσια. Από μια ορισμένη ηλικία, πιθανόν γύρω στα 14 - 18 χρόνια τους, πολλοί έφηβοι συνέχιζαν τη σωματική τους αγωγή στο "γυμνάσιο", το αθλητικό, πνευματικό, αλλά και πολιτικό κέντρο των ελληνιστικών πόλεων, τη γενική εποπτεία του οποίου είχε ο γυμνασίαρχος και όπου σύχναζαν νέοι, άνδρες αλλά και μεγαλύτερης ηλικίας άτομα.

Παράλληλα όμως το γυμνάσιο ήταν και πόλος έλξης για τους ντόπιους κατοίκους, που φιλοδοξούσαν να γνωρίσουν και να ακολουθήσουν τον ελληνικό τρόπο ζωής. Η γυμναστική, ενταγμένη στη γενική εκπαίδευση, γινόταν για τα μικρά παιδιά στην παλαίστρα, συνήθως ιδιωτική και κάλυπτε ένα μεγάλο μέρος της ημερήσιας απασχόλησής του.

Το πρόσωπο που φρόντιζε για τη σωματική αγωγή των παιδιών, ήταν ο παιδοτρίβης. Παιδοτρίβες όμως υπήρχαν και στα γυμνάσια, δημόσια κυρίως, όπου είχαν και βοηθούς π.χ. τους υποπαιδοτρίβες αλλά και τους σφαιριστές, που δίδασκαν διάφορες ασκήσεις με τη σφαίρα (μπάλα) και τους τοξότες, ακοντιστές και οπλομάχους που δίδασκαν τα αντίστοιχα αγωνίσματα. Οι παιδοτρίβες και οι γυμναστές ετοίμαζαν και τους υποψήφιους αθλητές για τους διάφορους αγώνες. Οι ίδιοι οργάνωναν και αγώνες για τις διάφορες ηλικίες των αθλητών.

Επαγγελματικός Αθλητισμός

Ωστόσο εδώ πρέπει να γίνει μια διάκριση. Μιλώντας για αθλητισμό πρέπει να ξεχωρίσουμε τον αθλητισμό του γυμνασίου από τον επαγγελματικό αθλητισμό, ο οποίος πραγματικά έπληξε το γνήσιο αγωνιστικό πνεύμα, αυτό που εξακολουθούσε να διαφυλάσσεται με πίστη και φροντίδα σαν εθνική κληρονομιά στο χώρο του γυμνασίου.

Από τον 5^ο αιώνα π.Χ. παρόλο που οι μεγάλοι Πανελλήνιοι αγώνες ήταν στεφανίτες, δηλαδή το βραβείο ήταν ένα απλό στεφάνι, οι διάφορες πόλεις τιμούσαν τους νικητές προσφέροντάς τους είδη ή χρήματα, αλλά και άλλες απαλλαγές που ήταν δυνατό να αποτιμηθούν σε χρήμα. Υπήρχαν και περιπτώσεις που ένας αθλητής δεχόταν χρήματα από τον αντίπαλό του για να του παραχωρήσει τη νίκη. Τέτοια περιστατικά είναι γνωστά και από τους αγώνες της Ολυμπιά, όπου όμως αντιμετωπίστηκαν με βαριές ποινές σαν παρεκκλίσεις από τις αρχές που είχαν θεσπιστεί για τη διεξαγωγή των Πανελληνίων Αγώνων.

Το φαινόμενο να αγωνίζονται αθλητές μόνο και μόνο για τα χρήματα, έπαιρνε βαθμιαία στα Ελληνιστικά χρόνια, σοβαρές διαστάσεις, χωρίς να υπάρχει δυνατότητα να ανακοπεί. Η επαγγελματοποίηση του αθλητισμού δεν ήταν ένα μεμονωμένο φαινόμενο. Ήταν παρακολούθημα της τότε πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής των Ελλήνων και ήταν στενά συνδεδεμένο με την ίδια την εξέλιξη του Ελληνισμού, δηλαδή με τη βελτίωση των όρων άθλησης, την ειδίκευση των αθλητών και τις μεγάλες επιδόσεις. Στην ανάπτυξή του μεγάλο ρόλο έπαιξε και το γεγονός πως οι χρηματικές αμοιβές, γινόταν ολοένα και μεγαλύτερες.

Κατάργηση των αγώνων (393 μ.Χ.)

Το 267 μ.Χ. σταματούν οι κατάλογοι των Ολυμπιονικών. Απ' αυτή τη χρονολογία και ως το 361 μ.Χ. καθώς δεν υπάρχουν κατάλογοι, δεν έχουμε καμιά βεβαιότητα για τη διεξαγωγή των αγώνων. Ωστόσο, από τη συντήρηση των κτιρίων και την αναδιαμόρφωση των χώρων, αυτή την εποχή, όπως βεβαιώνουν τα ανασκαφικά δεδομένα, προκύπτει ότι μάλλον συνεχίστηκαν οι αγώνες ύστερα από μια μικρή αναστολή.

Οι αγώνες της Ολυμπίας πριν καταργηθούν επίσημα με το διάταγμα του αυτοκράτορα Θεοδοσίου του Α΄ το 393 μ.Χ. είχαν ήδη εκφυλιστεί. Οι αθλητικοί αγώνες συνεχίστηκαν στις ελληνικές πόλεις της Ανατολής και μάλιστα στην Αντιόχεια, όπου τελούνταν Ολύμπια ως το 510 μ.Χ. το χρόνο που απαγόρευσε την τέλεσή τους ο αυτοκράτορας Ιουστίνος.

Αυτή ήταν και η τελευταία αδύναμη παρουσία στο χώρο του αθλητισμού. Χωρίς το στήριγμα της αρχαίας θρησκείας, απομακρυσμένος από μυθικές του ρίζες στα χέρια κυρίως επαγγελματιών, ο αθλητισμός δεν άντεξε στα χτυπήματα της νέας θρησκείας, του Χριστιανισμού, που ταύτιζε τους αθλητικούς αγώνες και τις αθλητικές γιορτές με τη λατρεία των Ολυμπίων θεών.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9^ο

ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 1896-2000

ΑΘΗΝΑ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1896

Οι πρώτοι Ολυμπιακοί Αγώνες άρχισαν την 25^η Μαρτίου του 1896, διήρκεσαν ως τις 3 Απριλίου και όχι ως τις 2 του μήνα όπως είχαν προγραμματιστεί. Ο λόγος ήταν η καταρρακτώδης βροχή στην Αθήνα, που ανέβαλε τη βράβευση των Ολυμπιονικών στο Παναθηναϊκό Στάδιο. Η βράβευση ευτυχώς έγινε την επομένη και οι Αγώνες έκλεισαν με αποχαιρετιστήριο γεύμα στην Κηφισιά. Μετείχαν 311 αθλητές (μόνο άνδρες) από 13 χώρες, οι περισσότεροι από τους οποίους είχαν έρθει στην Αθήνα με προσωπικά τους έξοδα διότι ελάχιστα κράτη είχαν οργανωμένο αθλητισμό.

Στίβος στο Παναθηναϊκό Στάδιο, ξιφασκία στο Ζάππειο, λάουν τένις στους Στύλους του Ολυμπίου Διός, ποδηλασία στο Νέο Φάληρο, σκοποβολή στο σκοπευτήριο Καλλιθέας, λεμβοδρομίες στον όρμο του Φαλήρου, κολύμβηση στον όρμο της Ζέας, γυμναστική και άρση βαρών στο Παναθηναϊκό Στάδιο.

11 χρυσά μετάλλια κατέκτησαν οι Ηνωμένες Πολιτείες, 10 η Ελλάδα, 7 η Γερμανία, 6 η Αγγλία, 4 η Γαλλία, από 2 η Ουγγαρία και η Αυστρία και από 1 η Δανία και η Ελβετία.

Δυο χρόνια πριν από το τέλος του αιώνα, το 1898, με απόφαση της πρώτης συνέλευσης της Δ.Ο.Ε. που έγινε όπως προ μηνών, στη Λοζάννη, το Παρίσι ανέλαβε τους αγώνες του 1900.

ΠΑΡΙΣΙ 14 ΙΟΥΛΙΟΥ 1900

Από τις 14 μέχρι τις 23 Ιουλίου λαμβάνουν χώρα στο Παρίσι οι 2^{οι} Ολυμπιακοί αγώνες. Η ανάγκη των Γάλλων για την οικονομική επιτυχία, τους οδήγησε στην παράλληλη διεξαγωγή των Αγώνων με την 3^η Παγκόσμια εμπορική Έκθεση. Ο Κουμπερτέν αντέδρασε χωρίς επιτυχία. Οι πολιτικές διαφορές με την Γερμανία οδήγησαν τους Γάλλους στην απόφαση υποβάθμισης της γερμανικής αποστολής. Έστειλαν τους Γερμανούς αθλητές να καταλύσουν στα παλιά φρούρια του Παρισιού, αυτοί αντέδρασαν, απείλησαν με αποχώρηση, όμως έμειναν ως το τέλος με παρέμβαση του Κουμπερτέν.

Η αποτυχημένη διοργάνωση, αυτή που λίγο έλειψε να τινάξει στον αέρα την απόφαση αναβίωσης του αρχαιοελληνικού γεννήματος ήταν η και πρωτοποριακή. Στην Αθήνα δεν υπήρχαν γυναίκες αθλήτριες. Στο Παρίσι μετείχαν 6 Γαλλίδες στο τένις και στο γκολφ. Μορφή των αγώνων ο Αμερικανός Ρέι Έουρι, ο οποίος ήταν παράλυτος ως τα 12 χρόνια του, άρχισε να περπατάει στα 16 του και στα 27 του στο Παρίσι κατέκτησε 3 χρυσά μετάλλια (μήκος άνευ φοράς, ύψος, τριπλούν).

Η οργάνωση των Αγώνων δεν ήταν τέλεια. Μάλιστα ορισμένοι αθλητές βρέθηκαν στην ανάγκη να σκάψουν μόνοι τους τα απαραίτητα σκάμματα. Η καλύτερη ομάδα ήταν η Αμερικανική, ενώ ο πιο εντυπωσιακός αθλητής ήταν αναμφίβολα ο Άλβιν Κρεντελίν, ο οποίος απέσπασε αρκετά χρυσά μετάλλια, αγωνιζόμενος σε διάφορα επιπλέον αθλήματα. Κατά την τελευταία ημέρα των Αγώνων εντυπωσιακή υπήρξε η νίκη του Τιούκσμπερυ, της αμερικανικής ομάδας, στην κούρσα των 200 μ. Η γαλλική ομάδα απέσπασε επίσης αρκετά μετάλλια, αντίθετα οι Γερμανοί δεν εντυπωσίασαν ιδιαίτερα, συγκεντρώνοντας μόνο δύο χρυσά μετάλλια.

ΣΕΝ ΛΟΥΙΣ 31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1904

Τέσσερα χρόνια αργότερα στο Σεν Λούις επισημοποιήθηκε η ονομασία "Ολυμπιακοί Αγώνες". Οδήγησε σ' αυτό η αποτυχία του Παρισιού. αυτό δεν εμπόδισε τους Αμερικανούς να συνδυάσουν τους αθλητικούς αγώνες με τη δική τους εμπορική έκθεση, στο πλαίσιο του εορτασμού των 100 χρόνων από την ένταξη της Λουιζιάνας, πρώην γαλλικής αποικίας, στις ΗΠΑ.

Η μεγάλη απόσταση, άρα οι μεγάλες οικονομικές απαιτήσεις του ταξιδιού, επέτρεψαν σε αθλητές μόνο από 11 χώρες να μετάσχουν στον Σεν Λούις: Αγγλία, Αυστραλία, Αυστρία, Γερμανία, Ελλάδα, Καναδάς, Κούβα, Νορβηγία, Ν. Αφρική, Ουγγαρία και βέβαια οι ΗΠΑ.

Οι δύο Έλληνες αθλητές (Περικλής Κακιούσης και Νίκος Γεωργαντάς) κατάφεραν να πάνε εκεί κατόπιν εράνου. Απέδωσε 3.226 δραχμές, αρκετές για τη μετάβαση, την παραμονή και την επιστροφή τους στην Ελλάδα. Στον έρανο πρόσφεραν ο Δήμος Αθηναίων 1.500 δρχ., το υπουργείο Παιδείας 500 δρχ., η Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων 500 δρχ., ο ΣΕΓΑΣ 300 δρχ., το Χρηματιστήριο 200 δρχ., η Εθνική Τράπεζα και η Τράπεζα Αθηνών από 100 δρχ. και ο φίλαθλος Γ. Κακουλίδης 26 δρχ.

Στην ίδια διοργάνωση έγιναν αγώνες με βενζινακάτους, ονομάστηκε ολυμπιακό αγώνισμα το μακροβούτι και μπήκε στο ολυμπιακό πρόγραμμα η πυγμαχία.

ΑΘΗΝΑ 1906

Το πλήγμα που δέχθηκαν οι Αγώνες από το Παρίσι και το Σεν Λούις υπαγόρευσε τη διεξαγωγή της **Μεσοολυμπιάδας στο Παναθηναϊκό Στάδιο (9-22//4/1906)**, έτσι ώστε να υπενθυμίσουμε το νόημα των Ολυμπιακών Αγώνων. Μεταξύ άλλων, ν' αλλάξουμε και τη γενικότερη διεθνή εντύπωση για την Ελλάδα: *"Οι λοιποί λαοί του κόσμου, οι νομίζοντες ημάς αγρίους έτι και ορεσιβίους, μόνον ληστές σχεδόν, μας εγνώρισαν ήδη ίσους αυτοίς και εν πολλοίς ... ανωτέρους"*. Μετείχαν 20 χώρες με 917 αθλητές και αθλήτριες μεταξύ των οποίων και Ελληνίδες στην παρθενική συμμετοχή τους.

ΛΟΝΔΙΝΟ-1908

Ως τότε οι δηλώσεις συμμετοχής στους Αγώνες ήταν ατομικές και όχι εθνικές. Αυτό άλλαξε εν έτει 1908 στο Λονδίνο, όπου οι δηλώσεις συμμετοχής έγιναν εθνικές. Η αλλαγή προκαλεί αντιδράσεις. Οι ΗΠΑ αρνούνται να χαμηλώσουν τη σημαία τους μπροστά στον βασιλιά της Αγγλίας, στη διάρκεια της παρέλασης. Τότε και οι Φινλανδοί αρνούνται να παρελάσουν πίσω από τους Ρώσους. Η εναλλακτική λύση ήταν οι αθλητές να δηλώνονται από τις χώρες τους, αλλά ν' αγωνίζονται ως άτομα, με τα χρώματα του συλλόγου τους.

ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ 1912

Το 1912 στη Στοκχόλμη μορφή ήταν ο Ινδιάνος Τζιμ Θόρπ, γύρω από τον οποίο "έπλεξαν" ένα από τα μεγαλύτερα αθλητικά σκάνδαλα. Χρυσός Ολυμπιονίκης στο πένταθλο και στο δέκαθλο με απλησίαστες επιδόσεις. έναν χρόνο αργότερα (1913) η αθλητική ομοσπονδία των ΗΠΑ χαρακτήρισε επαγγελματία τον Θόρπ γιατί μετείχε σε αγώνα επαγγελματικής ομάδας μπείζμπολ, του αφαιρέσε τα ολυμπιακά μετάλλια της Στοκχόλμης και τα απένειμε σε άλλους αθλητές που όμως αρνήθηκαν να τα πάρουν. Η αθλητική ομοσπονδία των ΗΠΑ τον αποκατέστησε μετά θάνατον. Το 1984 επέστρεψε τα μετάλλια στα παιδιά του.

Στην ίδια διοργάνωση οι Φινλανδοί ήθελαν να λάβουν μέρος ως ανεξάρτητο κράτος (υποχρεώθηκαν ν' αγωνιστούν ως τμήμα της ρωσικής ομάδας στη Στοκχόλμη). Εκεί όλοι θρήνησαν τον πρώτο νεκρό της κορυφαίας διοργάνωσης. Ο Πορτογάλος μαραθωνοδρόμος έχασε τις αισθήσεις του, λιποθύμησε στο 31^ο χιλιόμετρο, μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο κι εκεί ξεψύχησε λίγες μέρες αργότερα.

Στη σουηδική πρωτεύουσα, στο πλαίσιο της διοργάνωσης των Αγώνων, βραβεύτηκαν και οι καλές τέχνες. Τα βραβεία απονεμήθηκαν σε δύο Ελβετούς αρχιτέκτονες, σε δύο Ιταλούς -στο μουσικοσυνθέτη Μπαρτέλεμι και στον ζωγράφο Πελεγκρίνι- στον Αμερικανό γλύπτη Βίνας και στον ... Πιερ Ντε Κουμπερτέν για το σύγγραμά του "Ωδή των Σπορ". Χρυσός Ολυμπιονίκης ο Κώστας Τσικλητήρας στο άλμα άνευ φοράς (3,37 μ.), τρίτος ο ίδιος στο ύψος άνευ φοράς (1,55 μ.).

ΑΜΒΕΡΣΑ 1920

Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος δεν επέτρεψε στο Βερολίνο (οι Γερμανοί είχαν λάβει εντολή το 1912) να διοργανώσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1916. Επόμενο σημείο συνάντησης της παγκόσμιας αθλητικής οικογένειας ήταν το 1920 η Αμβέρσα. Με απόφαση της ΔΟΕ απαγορεύτηκε η συμμετοχή της Γερμανίας ως υπεύθυνης του καταστροφικού πολέμου. Δεν μετείχαν και οι ηττημένοι: Αυστρία, Ουγγαρία, Τουρκία, Βουλγαρία όπως και η Ρωσία που επιχειρούσε να συνέλθει από τον εμφύλιο.

Μορφή "ο άνθρωπος με τις δύο καρδιές και τα τέσσερα πνευμόνια, η ανθρώπινη μηχανή", ο Φινλανδός δρομέας Πάοβο Νούρμι (10.000 μ., ανώμαλος δρόμος). Στην Αμβέρσα πρωτοεμφανίστηκε με πρόταση του Κουμπερτέν η Ολυμπιακή Σημαία με τους πέντε κύκλους, ενώ ακούστηκε και ο ολυμπιακός όρκος.

Απαγορεύτηκε στον Αμερικανό Τζον Κέλι, πατέρα της πριγκίπισσας Γκρέις του Μονακό να λάβει μέρος στην ιστιοπλοΐα. Γιατί; "Οι εργαζόμενοι εις χειρωνακτικής εργασίας και οι βιοτέχνες δεν ήσαν ερασιτέχναι, ως ερασιτέχναι δε, εθεωρούντο μόνο οι ευγενείς και οι ασκούντες ελεύθερον επάγγελμα, ο ίδιος είχε ασχοληθεί με χειρωνακτική εργασία", όπως έγραψαν εφημερίδες της εποχής.

ΠΑΡΙΣΙ 1924

Το 1924, πάλι στο Παρίσι, όπως και 24 χρόνια πριν (1900), αποκλείστηκε πάλι η Γερμανία -όχι οι σύμμαχοί της- για τα δεινά που προκάλεσε. Επίσημως γιατί υπήρχε κίνδυνος για τη ζωή και ασφάλεια των Γερμανών αθλητών. Ο Ολυμπιακός Όρκος δίνεται από τον Ολλανδό ποδοσφαιριστή Χάρι Ντένις, όμως υπήρξαν επίσημες αντιδράσεις, διότι κάποιοι θεώρησαν ανεπίτρεπτο (!) ένας ποδοσφαιριστής να ηγείται των Ολυμπιακών αθλημάτων.

“Παρούσα” και η απόφαση της Ολλανδίας να φωτογραφίζονται οι αθλητές της από συγκεκριμένη φωτογραφική εταιρεία.

ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ 1928

Το 1928, οι Ολυμπιακοί αγώνες έγιναν στο Άμστερνταμ της Ολλανδίας. Η Ελληνική ομάδα για πρώτη φορά παρέλασε πρώτη. Με τον τρόπο αυτό η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή απέδειξε την αναγνώρισή της στη χώρα που γεννήθηκαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Από τότε μέχρι σήμερα έχει γίνει καθεστώς η Ελληνική ομάδα να μπαίνει πρώτη στην παρέλαση σε κάθε Ολυμπιακούς αγώνες. Σ' αυτούς έλαβαν μέρος πολλές γυναίκες, ενώ έχουμε και την εμφάνιση της εμπορικοποίησης των Ολυμπιακών Αγώνων, όπου δόθηκαν έναντι σημαντικού ποσού τα δικαιώματα της φωτογράφισης των Αγώνων σε μία και μόνο εταιρία.

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ 1932

Στο Λος Άντζελες το 1932 δεν βρέθηκαν όλες οι Ευρωπαϊκές χώρες: το κόστος του ταξιδιού ήταν πάλι η αιτία. Απαγορεύτηκε η συμμετοχή του Φινλανδού Πάοβο Νούρμι στον μαραθώνιο, αφού αμφισβητήθηκε η ερασιτεχνική του ιδιότητα και είδε τους Αγώνες απ' την εξέδρα.

Από τη δεκαμελή ελληνική αποστολή, οι τέσσερις αθλητές ήταν μόνιμοι κάτοικοι Αμερικής, έτσι η συμμετοχή κόστιζε λιγότερο, και έτσι κατόρθωσε να μετάσχει πλήρης η ομάδα μας στο Λος Άντζελες.

ΒΕΡΟΛΙΝΟ 1936

Τέσσερα χρόνια πριν από την κήρυξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου οι Ολυμπιακοί Αγώνες στο Βερολίνο ήταν δείγμα γραφής της καταστροφής που ακολούθησε. Ο Χίτλερ (ήταν στην εξουσία από το 1933), επιχείρησε να εντυπωσιάσει και τα κατάφερε, με ενεργοποίηση της κρατικής μηχανής, πολιτιστικές εκδηλώσεις, συναυλίες, δικτατορική συμπεριφορά και τα λάβαρα με τη "σβάστικα" να πλημμυρίζουν το Ολυμπιακό Στάδιο της πόλης. Η ειρωνεία: καθιερώθηκε εν όψει των Αγώνων του Βερολίνου, η αφή και η μεταφορά της Ολυμπιακής φλόγας απ' το Πρυτανείο της Ολυμπίας. Ο ρατσισμός των Ναζί ηττήθηκε από τον Τζέσσε Όουενς. Ο νέγρος Αμερικανός με τα τέσσερα χρυσά και τα έξι παγκόσμια ρεκόρ "έτρεψε σε φυγή" από το στάδιο τον θιασώτη της θεωρίας για την αρεία φυλή.

ΛΟΝΔΙΝΟ 1948

Σχολεία, στρατώνες, ποδοσφαιρικά γήπεδα και πλοία στον Τάμεση επιστρατεύονται για τη φιλοξενία των αθλητών που μετείχαν στην πρώτη μεταπολεμική διοργάνωση. Νωπές οι μνήμες απ' το αιματοκύλισμα, η ανθρωπότητα ανακάμπτει, οι Άγγλοι φροντίζουν τις τεχνικές λεπτομέρειες: ειδική κινηματογραφική μηχανή στον τερματισμό των δρόμων, αυτόματη φωτογράφιση των αθλητών που τερματίζουν, σε 90'' η εμφάνιση του φιλμ, απουσιάζουν τα παράπονα για την αξιοπιστία της κατάταξης στον τερματισμό.

Τότε (29/7 - 14/8) δεν κλήθηκαν να λάβουν μέρος η Γερμανία, η Ιταλία και η Ιαπωνία. Ήταν νωπό το αίμα απ' το Β' Παγκόσμιο πόλεμο.

ΕΛΣΙΝΚΙ 1952

Ιδανική διοργάνωση το 1952 ενώπιον του κοινού με την κορυφαία αθλητική συμπεριφορά. Κατέρριψε το ρεκόρ συμμετοχής χωρών και αθλητών (6.870 αθλητές και αθλήτριες από 69 χώρες). Στην Φινλανδική πρωτεύουσα (14/7 - 3/8) καταρρίφθηκαν επτά παγκόσμια και ολυμπιακά ρεκόρ. Μορφή ο Τσεχοσλοβάκος Εμίλ Ζάτοπεκ (3 χρυσά στα 5.000 μ., 10.000 μ. και στον μαραθώνιο, ισάριθμα ολυμπιακά ρεκόρ). Χρυσό στον ακοντισμό και η σύζυγός του Ζατοπέκοβα.

ΜΕΛΒΟΥΡΝΗ 1956

Η ύψωση της σημαίας της κομμουνιστικής Κίνας, αντί της Φορμόζας, ήταν το σημείο τριβής στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Μελβούρνης (22/11 - 8-12). Θλιβερά επεισόδια (σοβαρός ο τραυματισμός Ούγγρου πολίστα στο κεφάλι) σημειώθηκαν στον αιματηρό (!) αγώνα πόλο Ουγγαρίας-Ρωσίας κατά τη διάρκεια του οποίου η πισίνα μετατράπηκε σε ρινγκ. Μέλη της ουγγρικής αποστολής ζήτησαν πολιτικό άσυλο.

Πρώτος Ευρωπαίος άλτης μεταξύ 14 αντιπάλων και 3^{ος} Ολυμπιονίκης στο άλμα επί κοντώ αναδείχτηκε ο Γιώργος Ρουμπάνης με επίδοση 4,50μ. Η επίδοση του Ρουμπάνη ήταν και νέο πανελλήνιο ρεκόρ.

ΡΩΜΗ 1960

Η ανάγκη της Ιταλίας να πετύχει στην ανάληψη της επόμενης διοργάνωσης (Ρώμη 25/8 - 11/9). Εκτός της παρουσίας τέλειων ηλεκτρονικών εγκαταστάσεων και φωτεινού πίνακα, εκφράστηκε και από μια απόφαση που προκάλεσε αίσθηση. Η Χιλή επικαλέστηκε οικονομικούς λόγους για την απόφασή της να μη στείλει αθλητές και τα έξοδα των Χιλιανών ανέλαβε η οργανωτική επιτροπή.

Τη δική τους ιστορία έγραψαν στη Ρώμη η άλλοτε παράλυτη έως 7 χρόνων νέγρα Βίλμα Ρούντολφ (3 χρυσά -100 μ., 200 μ., 4X100), ο Δανός ποδηλάτης που άφησε την τελευταία πνοή του από χρήση αναβολικών και ο Αιθίοπας μαραθωνοδρόμος Αμπέμπε Μπικίλα που έτρεξε ξυπόλυτος και νίκησε.

Έπειτα από 48 χρόνια η Ελλάδα κέρδισε την πρώτη ολυμπιακή νίκη στην ιστιοπλοΐα το σκάφος "Νηρεύς" με πλήρωμα τον άλλοτε διάδοχο Κωνσταντίνο, τον Εσκιτζόγλου και τον Ζαΐμη τερμάτισε πρώτο.

ΤΟΚΙΟ 1964

Ο προϋπολογισμός των επόμενων Αγώνων στο Τόκιο (10/10 - 24-10) έφθασε τις 200 εκατομμύρια λίρες. Εντυπωσιακή η προσοχή των Ιαπώνων στη λεπτομέρεια: νεόκτιστο ολυμπιακό χωριό, προέκταση του υπογείου σιδηροδρόμου και τεράστιο οδικό δίκτυο με 8 εθνικούς δρόμους και 23 για τις ιδιαίτερες ανάγκες των Αγώνων.

Η διοργάνωση άρχισε με την αφή της ολυμπιακής φλόγας απ' τη δάδα που κρατούσε ο νέος που είχε γεννηθεί την ημέρα και την ώρα του βομβαρδισμού της Χιροσίμα. Στους Αγώνες μετείχαν και αθλητές και αθλήτριες από 17 νέες χώρες (χωρίς προηγούμενη ολυμπιακή συμμετοχή). Τρία αθλήματα προστέθηκαν στο ολυμπιακό πρόγραμμα: η τοξοβολία, το βόλεϊ και το τζούντο.

ΜΕΞΙΚΟ 1968

Ολυμπιακοί Αγώνες σε υψόμετρο 12.000 μ. το 1968. Εκεί στο Μεξικό οι επιδόσεις ήταν εντυπωσιακές ως αποτέλεσμα της ελάττωσης του οξυγόνου και της μείωσης αντίστασης του ανέμου. Ο νέγρος Αμερικανός άλτης Μπομπ Μπίμον "πέταξε" στο μήκος με το ιστορικό 8,90 μ. Ο Άγγλος Έμερι πέτυχε 48'', 01 στα 400 μ. μετ' εμποδίων, ο Ντικ Φόσπερι (πέρασε τα 2,24 μ. στο ύψος) νίκησε επιβάλλοντας νέο αλτικό στυλ. Χάλκινο ο Πέτρος Γαλακτόπουλος στην ελληνορωμαϊκή πάλη.

ΜΟΝΑΧΟ 1972

Αντιθέτως, το 1972 στο Μόναχο το αίμα 8 Ισραηλινών αθλητών και ενός Γερμανού αστυνομικού, κηλίδωσε την αθλητική γιορτή. Η τρομοκρατική οργάνωση "Μαύρος Σεπτέμβρης" ανέλαβε την ευθύνη της δολοφονίας των εννέα ανθρώπων. Οι εκτελεστές παραβίασαν το άσυλο του ολυμπιακού χωριού και βρέθηκαν ενώπιον των στόχων τους.

Το έγκλημα εις βάρος του ολυμπισμού στο Μόναχο (26/8 - 11/9) έβαλε σε δεύτερη μοίρα τις σημαντικές επιδόσεις μεγάλων αθλητών (Μαρκ Σπιτς, Ακι Μπουα, Λάσε Βίρεν, Βαλερί Μπρζόφ), όπως και τα αργυρά μετάλλια του Πέτρου Γαλακτόπουλου και του Ηλία Χατζηπαυλή στην ελληνορωμαϊκή και στην ιστιοπλοΐα, αντίστοιχα.

MONTREAL 1976

Δεκαεπτά αφρικανικά και τέσσερα αραβικά κράτη αποχώρησαν από την εναρκτήρια παρέλαση των Αγώνων του Μόντρεαλ (17/7 - 1/8). Ήταν η εκδήλωση διαμαρτυρίας τους στη ρατσιστική στάση της Νέας Ζηλανδίας που "αναγνώριζε προνομιούχους λευκούς και μειονοτικούς μαύρους".

Τη δική του ιστορία "έγραψε" και το αίτημα της Φορμόζα. Δεν ήθελε να πάρει μέρος ως Ταϊβάν, όπως απαίτησε η ΔΟΕ, αλλά ως Δημοκρατία της Κίνας. Δυο χρόνια πέρασαν από το τηλεγράφημα του Ασοσιέιπεντ Πρες, σύμφωνα με το οποίο οι Καναδοί, εν έτει 1995, μπόρεσαν να καλύψουν πλήρως το τεράστιο οικονομικό άνοιγμα, αποτέλεσμα και αυτό της ανάληψης των Αγώνων του 1976. Τότε, όταν ανέτειλε η Νάντια Κομανέτσι...

ΜΟΣΧΑ 1980

Στη ρωσική πρωτεύουσα δεν πήγαν, μεταξύ άλλων, Δυτικογερμανοί, Καναδοί, Κινέζοι και Ιάπωνες αθλητές, εκπρόσωποι κορυφαίων αθλητικών οικογενειών του πλανήτη. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες πρόσφορο έδαφος και για την πολιτική (πόσο μάλλον γι' αυτήν ...) εκεί στη Μόσχα (19/7 - 3/8). Εκεί που γιορτάσαμε το χρυσό του Στέλιου Μηγιάκη στην ελληνορωμαϊκή και τα χάλκινα του Δημήτρη Χατζηϊωαννίδη στην ελεύθερη πάλη και των τριών ιστιοπλόων μας Μπουντούρη, Γαβρίλη, Ραπανάκη, στα σκάφη Σόλιγκ.

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ 1984

Λος Άντζελες η “απάντηση της Σοβιετικής Ένωσης”. Οι Σοβιετικοί, όπως και οι χώρες υπό την επιρροή τους, δεν μετείχαν όπως και οι Αμερικανοί στους προηγούμενους Ολυμπιακούς Αγώνες. Κι αν ο λόγος του μποϊκοτάζ των Αμερικανών ήταν η εισβολή της Σοβιετικής Ένωσης στο Αφγανιστάν, εκείνος των Σοβιετικών, σύμφωνα με δημοσίευμα της “Πράβντα”, οργάνου του κομμουνιστικού κόμματος, παραμονές της τελετής έναρξης, ήταν το “ειδικό πρόγραμμα έντονων αντισοβιετικών και αντισοσιαλιστικών εκδηλώσεων που έχουν εκπονήσει οι Αμερικανοί, με στόχο να σπάσουν τα νεύρα των αθλητών μας ώστε να ηττηθούν προς όφελος των αθλητών των Ηνώμενων Πολιτειών”. Μετείχαν οι Ρουμάνοι, οι μόνοι που έσπασαν το μποϊκοτάζ.

Για πρώτη φορά στην ιστορία των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων τη διοργάνωση ανέλαβε ομάδα ιδιωτών. Διεθνώς δόθηκε έμφαση στην εμπορευματοποίηση της ολυμπιακής φλόγας. Οι Αμερικανοί πούλησαν τη μεταφορά της σε ιδιώτες επιχειρήσεις κάθε λαμπαδηδρόμος διάνυσε 1.000 μ. και εισέπραξε από τους διαφημιζόμενους 3.000 δολάρια.

Παράλληλα οι Σοβιετικοί διοργάνωσαν στη Μόσχα τους “παραολυμπιακούς αγώνες για την παγκόσμια ειρήνη”, στους οποίους μετείχαν αθλητές και αθλήτριες από τις χώρες που συμπαράσταθηκαν στο μποϊκοτάζ και δεν πήγαν στο Λος Άντζελες. Επίσημως οι Αμερικανοί ανακοίνωσαν, μετά το τέλος των Αγώνων, ότι ήταν “η πρώτη διοργάνωση που δεν παρουσίασε παθητικό. Αντίθετα είχε κέρδη ύψους 150 εκατομμυρίων δολαρίων”.

ΣΕΟΥΛ 1988

Ο Χοντόρι, το συμπαθές τιγράκι, η μασκότ των Ολυμπιακών Αγώνων της Σεούλ (17/9 - 2/10) είχε άλλους λόγους να θρηνεί. Οι αγώνες στη Νότιο Κορέα έμειναν στην ιστορία όχι μόνο για τις αρτιότερες αθλητικές εγκαταστάσεις ως τότε και για τα υποδειγματικά μέτρα ασφάλειας. Μελανό σημείο οι περισσότεροι από κάθε άλλη διοργάνωση -ντοπαρισμένοι αθλητές, όσους παγίδεψε το αντιντόπινγκ κοντρόλ και υποχρεώθηκαν να επιστρέψουν τα ολυμπιακά μετάλλια. Με άλλα λόγια: Μπεν Τζόνσον. Κι όχι μόνο αυτός... Το απίστευτο 9'' , 79 του Καναδού στα 100 μέτρα αποδείχτηκε κατασκευάσμα της χρήσης αναβολικών, του αφαιρέθηκε το μετάλλιο και στην κορυφή αναρριχήθηκε ο δεύτερος της ίδιας κούρσας Κάρλ Λιούις (9'' 92).

Το αντιντόπινγκ κοντρόλ υποχρέωσε και πέντε αθλητές και αθλήτριες ανατολικών χωρών να επιστρέψουν τα ολυμπιακά μετάλλιά τους. Μεγαλύτερη ελληνική επιτυχία το χάλκινο μετάλλιο του Μπάμπη Χολίδη στην ελληνορωμαϊκή πάλη (57 κ.) που πήρε για δεύτερη συνεχή φορά την τρίτη θέση.

ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ 1992

Έντονες οι μνήμες από την Ελληνική έκρηξη του 1992 στη Βαρκελώνη (25/7 - 9/8) με τα δύο χρυσά της Βούλας Πατουλίδου στα 100 μ. μετ' εμποδίων (12'' 64) και του Πύρρου Δήμα στην άρση βαρών (κατηγ. 82,5 κ. 370κ. - 167,5 + 202,5κ.). Οι Ισπανοί έκαναν μια εντυπωσιακή τελετή έναρξης, γεμάτη Ελλάδα. Αφιέρωσαν όλη την τελετή στον Ηρακλή. Τραγούδησε η Αγνή Μπάλτσα υπό τη διεύθυνση του Μίκη Θεοδωράκη.

Η εμπορευματοποίηση (πολύ περισσότερο στην επόμενη Ολυμπιάδα της Ατλάντα) αποδείχτηκε πλέον κοντά στον ερχομό του 21^{ου} αιώνα ότι είναι η επιταγή των καιρών.

ΑΤΛΑΝΤΑ 1996

Ως “χρυσή Ολυμπιάδα” είχαν προαναγγείλει στην Ατλάντα, αρχικά με τη συμπλήρωση ενός αιώνα απ’ την πρώτη σύγχρονη κορυφαία αθλητική διοργάνωση. Χρυσή ήταν βεβαίως για τους διοργανωτές που έβγαλαν, μεταξύ άλλων, κέρδος 470 εκατομμύρια δολάρια από τα εισιτήρια των αγώνων και για το NBC που κέρδισε 60 εκατομμύρια δολάρια.

Από ελληνικής πλευράς η συγκομιδή μεταλλίων ήταν σε επίπεδα ρεκόρ. Χρυσά κατέκτησαν ο Πύρρος Δήμας στα 83 κιλά της άρσης βαρών με μια χαρακτηριστική άνεση και με το χαμόγελο στα χείλη, αλλά και με παγκόσμιο ρεκόρ στο αρασε (180 κιλά), στο ζετέ (212,5 κιλά) και στο σύνολο (392,5 κιλά). Χρυσό πήρε επίσης Κάχι Καχιασβίλι στα 99 κιλά της άρσης βαρών, ο Ιωάννης Μελισσανίδης στις ασκήσεις εδάφους της γυμναστικής και ο Νίκος Κακλαμανάκης στο γουιντσέρφινγκ. Αργυρό μετάλιο κατέκτησαν οι αρσιβαρίστες Λεωνίδας Σαμπάνης στα 59 κιλά, ο Βαλέριος Λεωνίδης στα 64 κιλά και ο Λεωνίδας Κόκκας στα 91 κιλά.

ΣΙΔΝΕΪ 2000

Οι αγώνες του Σίδνεϋ χαρακτηρίστηκαν επιτυχημένοι τόσο από οργανωτικής όσο και από αγωνιστικής πλευράς. Η ελληνική παρουσία ήταν η καλύτερη όλων των εποχών. Κατέκτησε 13 μετάλλια που γέμισαν με υπερηφάνεια ολόκληρη την Ελλάδα. Ποτέ άλλοτε στην ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων η χώρα μας δεν είχε τόσες πολλές και σημαντικές επιτυχίες και η 17η θέση που κατέλαβε στον πίνακα των μεταλλίων ήταν η καλύτερη όλων των εποχών.

Τέσσερα μετάλλια (1 χρυσό και 3 αργυρά) στον στίβο: Ο Κώστας Κεντέρης χρυσό στα 200μ. ενώ αργυρά κατέκτησαν η Κατερίνα Θάνου στα 100μ., η Τασούλα Κελεσίδου στη δισκοβολία και η Μιρέλα Τζελίλη στον ακοντισμό.

Στην άρση βαρών οι έλληνες αθλητές πήραν 5 μετάλλια. Ο Πύρρος Δήμας και ο Ακάκιος Καχιασβίλι έφεραν από ένα χρυσό ο καθένας, οι Λεωνίδας Σαμπάνης και ο Βίκτωρας Μήτρου από ένα αργυρό και η Γιάννα Χατζηγιωάννου ένα χάλκινο. Ο Μιχάλης Μουρούτσος χρυσό στο Ταε κβο ντο, ο Δημοσθένης Ταμπάκος ασημένιο στην ενόργανη γυμναστική, ο Αμιράν Καρντάνωφ χάλκινο στην ελευθέρα πάλη, και η εθνική ομάδα ρυθμικής γυμναστικής χάλκινο στο ανσάμπλ, συμπλήρωσαν τον ελληνικό θρίαμβο στην Ολυμπιάδα του Σίδνεϋ.

ΜΕΡΟΣ Γ΄

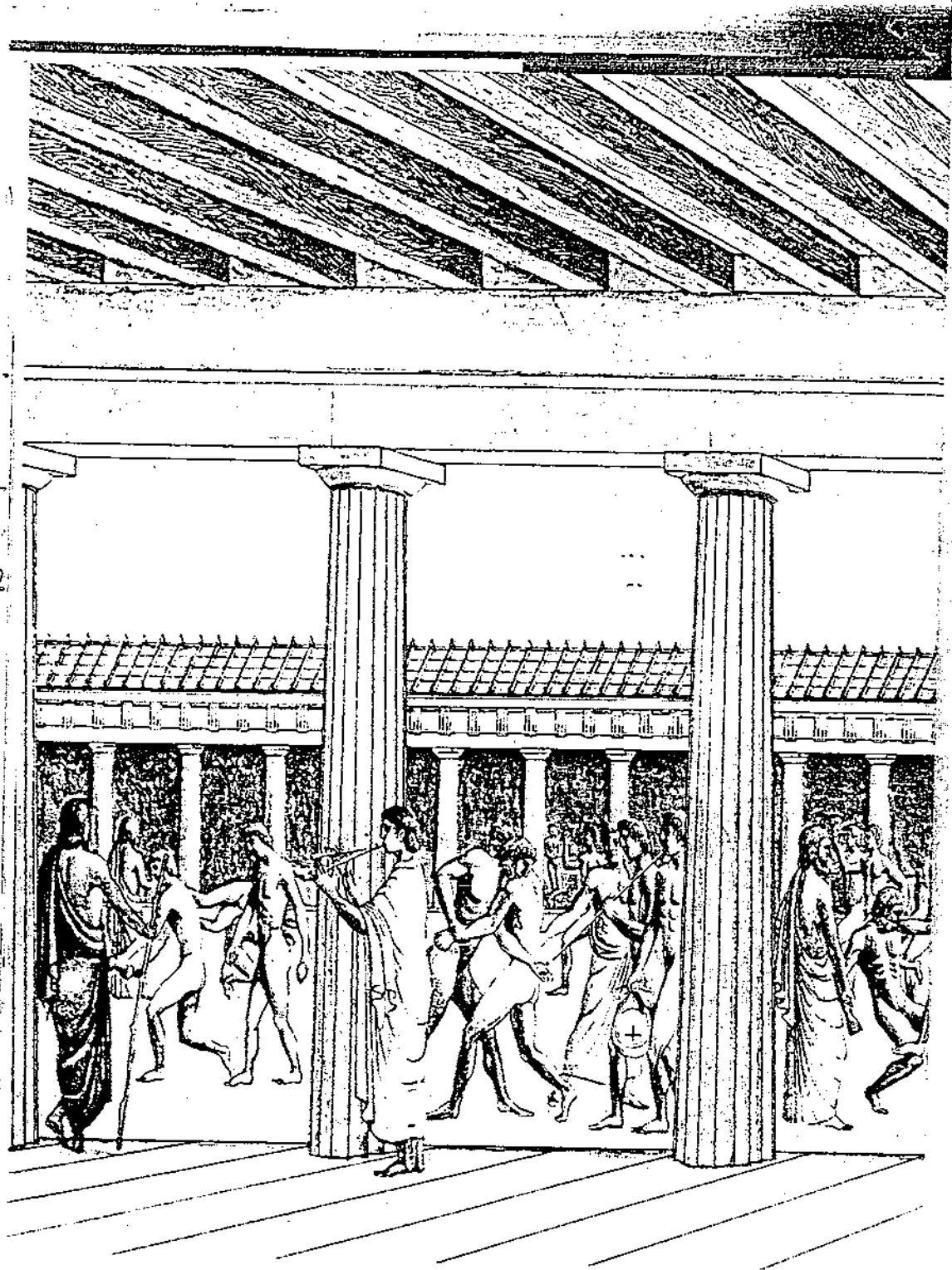
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10^ο

ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΟΥ 2004

Εισαγωγή

Η ανάληψη της διοργάνωσης της Ολυμπιάδας του 2004 από την Ελλάδα αποτελεί ένα σημαντικό γεγονός το οποίο θα επηρεάσει αρκετούς τομείς της κοινωνικής, της πολιτικής και πολιτιστικής ζωής της χώρας μας, για αρκετά χρόνια, αν όχι δεκαετίες. Τη μεγαλύτερη επίδραση θα την δεχθεί η οικονομία και ο τουρισμός της πατρίδας μας.

Πολλαπλά και πολύμορφα, άμεσα και έμμεσα, βραχυχρόνια και μακροχρόνια θα είναι τα οφέλη που θα προκύψουν από την ανάληψη της Ολυμπιάδας του 2004. Κάπως έτσι πρέπει να είναι και η αρνητική πλευρά, με τα μειονεκτήματα που θα φέρει μαζί της η 28^η σύγχρονη Ολυμπιάδα. Ποσοτικοποίηση ή και επιμέτρηση των θετικών ή αρνητικών επιδράσεων είναι πρακτικώς αδύνατο να γίνει τώρα ή έστω και κατά τη διάρκεια των επόμενων 3 χρόνων. Οι αλλαγές που θα επέλθουν στη ζωή ολόκληρης της χώρας είναι πολλές και γι' αυτό είναι αδύνατος ο λογιστικός απολογισμός. Πιστεύουμε όμως ότι τα οφέλη θα είναι περισσότερα και σημαντικότερα από πιθανές ζημιές, σε εθνικό επίπεδο, στην εξωτερική πολιτική, στο περιβάλλον, στην Οικονομία, στον Τουρισμό. Βασική προϋπόθεση όμως για να γίνει αυτό είναι να προετοιμαστούμε καταλλήλως.

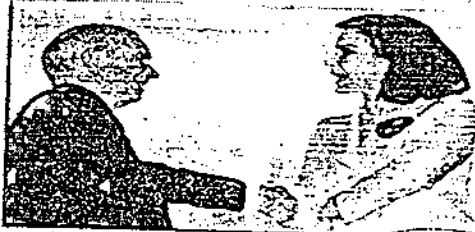
10.1 Αναπαράσταση αρχαίου γυμνασίου

Η ημέρα της νίκης

Σάββατο 6 Σεπτεμβρίου 1997. 25 ψήφους διαφορά από την Ιταλία. Στο Τόκυο, το 1990 είχαμε πάρει 35 ψήφους έναντι 51 της Ατλάντα. Το 1993 το Σίδνεϊ επικράτησε του Πεκίνου με μόλις 2 ψήφους διαφορά. Σε μια σειρά ψηφοφοριών τα πράγματα εξελίχθησαν έτσι όπως τα περίμενε η Ελληνική αντιπροσωπεία. Στην πρώτη η Αθήνα με 32 ψήφους, ενώ έκπληξη αποτέλεσε η ισοψηφία (16) Μπουένος Άιρες και Κέιπ Τάουν.

Στην επαναληπτική ψηφοφορία, το Μπουένος Άιρες έμεινε εκτός. Στην τρίτη ψηφοφορία, η Αθήνα πήρε 6 από τους ψήφους του Μπουένος Άιρες, όσους και το Κέιπ Τάουν, ενώ η Ρώμη τους υπόλοιπους 5. Η Στοκχόλμη έχασε μία ψήφο, σε σχέση με την πρώτη ψηφοφορία, έμεινε στους 19 και εκτός παιχνιδιού.

Στην τρίτη ψηφοφορία η Αθήνα παραλίγο να κάνει τη σούπερ έκπληξη εξασφαλίζοντας την απόλυτη πλειοψηφία σε μια ψηφοφορία μεταξύ τριών πόλεων. Όμως αυτό δεν έγινε για μόλις 2 ψήφους. Κερδίζοντας 14 ψήφους από τη Στοκχόλμη, η Αθήνα έφθασε τους 52, ενώ χρειαζόταν 54, προκειμένου το "παιχνίδι" να μας φθάσει στον τελικό. Στην ίδια ψηφοφορία είχαμε τη Ρώμη με 35 και το Κέιπ Τάουν με 20. Όσον αφορά τον τελικό, η Ρώμη "πήρε" 6 ψήφους από τους 20 του Κέιπ Τάουν ενώ η πλειοψηφία που ψήφισε Νότιο Αφρική στην προτελευταία ψηφοφορία ακολούθησε το ήδη διαμορφωμένο "ρεύμα νίκης" της "ήρεμης δύναμης" Αθήνας.

Επιλογή της Αθήνας για τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, από τα μέλη της ΔΟΕ, στη Λωζάννη.

5/9/97

Η πορεία προς τη Λωζάννη

Παρουσίαση ελληνικής υποψηφιότητας κατά τη διάρκεια της Γενικής Συνέλευσης των Εθνικών Ολυμπιακών Επιτροπών της Αμερικής, στο Γουίνιπεγκ του Καναδά

26/7/97

Παρουσίαση ελληνικής υποψηφιότητας κατά τη διάρκεια της Συνόδου των 28 Διεθνών Ομοσπονδιών Αθλημάτων Θερινών Ολυμπιακών Αγώνων, στο Μόντε Κάρλο

20/5/97

Παρουσίαση ελληνικής υποψηφιότητας κατά τη διάρκεια των Πανασιατικών Αγώνων στο Πουσάν (Νότια Κορέα) όπου παράλληλα πραγματοποιήθηκε η Γενική Συνέλευση των Ολυμπιακών Επιτροπών της Ασίας

9/5/97

Ανακοίνωση της Επιτροπής Επιλογής της ΔΟΕ για τις 5 πόλεις που θα διεκδικούσαν τελικώς τους Αγώνες. Επιλέχθηκαν Αθήνα, Ρώμη, Στοκχόλμη, Κέπ Τάουν, Μπουένος Άιρες, ενώ αποκλείστηκαν Σεβόλλη, Αγία Πετρούπολη, Κωνσταντινούπολη, Ρίο Ντε Τζανέιρο, Λαχ, Σαν Χουάν

27/4/97

Παρουσίαση ελληνικής υποψηφιότητας κατά τη διάρκεια της Συνόδου των Ολυμπιακών Επιτροπών της ευρύτερης περιοχής της Ωκεανίας στο Γκούαμ (Αυστραλία)

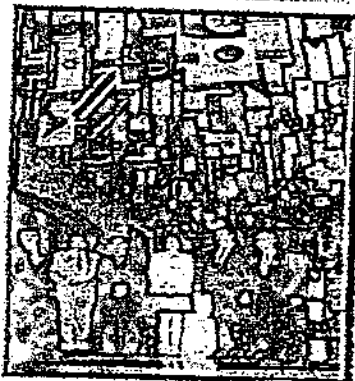
7/3/97

Δημοσίευση της έκθεσης της Επιτροπής Αξιολόγησης της ΔΟΕ για τις 11 υποψήφιες πόλεις

20/2/97

Παρουσίαση της ελληνικής υποψηφιότητας κατά τη διάρκεια της 13ης Συνόδου των Εθνικών Ολυμπιακών Επιτροπών Ασίας, στην Μπανγκόκ (Ταϊλάνδη)

9/12/96

Παρουσίαση της ελληνικής υποψηφιότητας κατά τη διάρκεια της 10ης Συνόδου της Ένωσης Εθνικών Ολυμπιακών Επιτροπών, στο Κανκόουν (Μεξικό)

15/11/96

Επίσκεψη της Επιτροπής Αξιολόγησης της ΔΟΕ στην Αθήνα

24-28/10/96

Συμμετοχή του «Αθήνα 2004» στη γενική συνέλευση της Ένωσης Διεθνών Ομοσπονδιών στο Μόντε Κάρλο

18/10/96

Δημοσίευση στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως του Νόμου 2435 με τον οποίο η Επιτροπή Διεκδούσης καθίσταται Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου

20/8/96

Κατάθεση του Φακέλου Υποψηφιότητας της Αθήνας στην έδρα της ΔΟΕ στη Λωζάννη

14/8/96

Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της υπ. αριθμ. Υ309 απόφασης του Πρωθυπουργού για τη σύσταση Επιτροπής Διεκδούσης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004

12/7/96

Εισαγωγική παρουσία των υποψηφιοτήτων στην Εκτελεστική Επιτροπή της ΔΟΕ στην Ατλάντα κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων

2/5/96

5/1/96

Κατάθεση της υποψηφιότητας της Αθήνας

ΤΑ ΝΕΑ / Γιώτα Γρούστα

Η εξέλιξη της ψηφοφορίας

1^{ος} ΓΥΡΟΣ

ΑΘΗΝΑ 32

ΡΩΜΗ 23

ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ 20

ΜΠΟΥΕΝΟΣ ΑΙΡΕΣ 16

ΚΕΪΠ ΤΑΟΥΝ 16

Είπε στα καθήκοντά της ψηφοφορία και προκρίθηκε το Κέιπ Τάουν.

2^{ος} ΓΥΡΟΣ

ΑΘΗΝΑ 38

ΡΩΜΗ 28

ΚΕΪΠ ΤΑΟΥΝ 23

ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ 19

3^{ος} ΓΥΡΟΣ

ΑΘΗΝΑ 42

ΡΩΜΗ 35

ΚΕΪΠ ΤΑΟΥΝ 20

4^{ος} ΓΥΡΟΣ

ΑΘΗΝΑ 49

ΡΩΜΗ 41

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΑΚΕΛΟ ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΑΘΗΝΑ 2004 - ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΕΘΩΝ

Εσοδα

• Μακροπρόθεσμες χορηγίες και δικαιώματα αναμεταδόσεως αγώνων	1.000 εκατ. δολ.
• Συμφωνίες άδειας για διαφημίσεις προϊόντων	12 εκατ. δολ.
• Τοπικές χορηγίες	500 εκατ. δολ.
• Άλλα (εισπήρια κ.λπ.)	140 εκατ. δολ.
Σύνολο εσόδων	1.652 εκατ. δολ.

Εξοδα

• Υπολογιζόμενο κόστος αγώνων	1.400 εκατ. δολ.
• Υπολογισμός απρόβλεπτων δαπανών	215 εκατ. δολ.
Σύνολο εξόδων	1.615 εκατ. δολ.

Κέρδος (έσοδα - έξοδα)

37 εκατ. δολ.

ΤΕΛΙΚΑ ΕΣΟΔΑ - ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΘΕΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Αύξηση τουριστικών και δημοσίων εσόδων της τάξης του 1 δισ. δολ.
- Επίσημη αύξηση του τζίρου των επιχειρήσεων απ' το 2001 της τάξης των 550 εκατ. δολ.
- Δημιουργία 130.000 νέων θέσεων εργασίας.
- Αύξηση τουριστικών αφίξεων πριν και μετά τους αγώνες.
- Επιτάχυνση της ολοκλήρωσης των απαιτούμενων έργων υποδομής.

ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΛΙΝΕΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΚΛΙΝΕΣ

ΆΛΛΕΣ ΚΛΙΝΕΣ

Deluxe κατ.	1.088	Κρουαζιεραπλοίων	15.000
A κατ.	5.378	Ενοικιαζομένων δωματίων	100.000
Β κατ.	7.442	Κάμπινγκ	5.000
Γ κατ.	9.979	Σύνολο	120.000
Δ-Ε κατ.	1.113		
Σύνολο	25.000		

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΛΙΝΕΣ

• Αθλητές και επίσημοι (ολυμπιακό χωριό)	15.000
• Επισκέπτες και τουρίστες (ξενοδοχεία, σπίτια)	145.000
• Νέοι (Youth hostels, campings κ.λπ.)	2.000
• Ολυμπιακή οικογένεια	33.890
• Δημοσιογράφοι	4.000
Σύνολο	199.890

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΚΛΙΝΕΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗ

	Deluxe	A'	B'	C'	Σύνολο
• Αθήνα	3.791	2.285	3.801	5.400	15.277
• Αττική	1.098	3.168	3.641	4.579	12.486
• Σε ακτίνα Αθήνας - Πάτρας	554	1.997	3.826	6.290	12.667
• Αθήνας - Λαμίας					
Σύνολο	5.443	7.450	11.268	16.269	40.430

Τα 5 βασικά επιχειρήματα των Ευρωπαίων κατά της Ελληνικής υποψηφιότητας

1. Τα έργα που θα χρειασθεί να γίνουν στην Αθήνα, προκειμένου να ανταποκριθεί η πόλη στις απαιτήσεις των Αγώνων θα καταστρέψουν τη φυσιογνωμία της και θα πολλαπλασιάσουν τα προβλήματα μιας ήδη "προβληματικής" πόλης.

Όσα έργα γίνονται σήμερα στην Αθήνα και όσα προγραμματίζονται να εκτελεσθούν ως το 2004 θα γίνουν ανεξαρτήτως το αν κέρδιζε η πόλη την Ολυμπιάδα του 2004. Αν τα έργα αυτά δεν γινόταν, η Αθήνα την αυγή του 21^{ου} αιώνα θα έδινε την εικόνα τρικοκοσμικής πρωτεύουσας.

Τα φαινόμενα "γκετοποίησης", που γίνονται εντονότερα λόγω της ραγδαίας ανόδου του ποσοστού παράνομης μετανάστευσης, θα πολλαπλασιάζονταν και μια ήδη "προβληματική" πόλη θα γινόταν ανυπόφορη. Τα πρόσθετα αθλητικά έργα που απαιτούνται καλύπτουν μόνο το 25% του Ολυμπιακού προγράμματος. Μεγάλο μέρος από αυτά γίνονται στις υποβαθμισμένες συνοικίες της Αττικής όπως:

- στη Νίκαια όπου θα χτισθεί το Σπίτι της Άρσης Βαρών
- η πίστα ποδηλατοδρομίου του ΟΑΚΑ, που είναι από τις καλύτερες στον κόσμο.

2. Η Ελλάδα δεν έχει το μέγεθος, την υποδομή και τις οικονομικές δυνατότητες να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις μιας γιγαντιαίας διοργάνωσης όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

Στο εξωτερικό λέγεται ότι: "Οι Έλληνες είναι θαυμάσιοι σε πράγματα μικρής κλίμακας και ανίκανοι στα "μεγάλα" έργα". Τα παραδείγματα όμως οδηγούν στα αντίθετα συμπεράσματα:

- από το 1986 ως σήμερα στην Αθήνα διοργανώθηκαν δεκάδες διεθνείς αθλητικές εκδηλώσεις και Παγκόσμια Πρωταθλήματα.
- από τους Μεσογειακούς Αγώνες του 1991 -(με 25 αγωνίσματα ως σημειωθεί ότι το σύνολο του Ολυμπιακού προγράμματος περιλαμβάνει 29 αγωνίσματα)- ως το πρόσφατο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Κλασσικού Αθλητισμού.

Οι εκδηλώσεις αυτές σημείωσαν μεγάλη επιτυχία από οργανωτικής πλευράς, από πλευράς τηλεοπτικής κάλυψης και από πλευράς ασφάλειας. Η μεταπολεμική ιστορία του θεσμού έχει αποδείξει ότι μόνο μεγάλες και καλά οργανωμένες πόλεις μπορούν να αναλάβουν τους Αγώνες. Η Αθήνα δεν έχει προβλήματα αθλητικής υποδομής, αφού διαθέτει το 75% των απαιτούμενων αθλητικών εγκαταστάσεων. Για τα υπόλοιπα προβλήματα υποδομής και δυσλειτουργίας έχει εκπονήσει ένα γιγαντιαίο πρόγραμμα ανασυγκρότησης, πρωτοφάνες για τα χρονικά του τόπου μετά την περίοδο του Τρικούπη. Σήμερα το Λεκανοπέδιο της Αττικής είναι το μεγαλύτερο εργοτάξιο της Ευρώπης.

Οι Αγώνες δεν θα επιβαρύνουν τη χώρα δεδομένου ότι, σύμφωνα με τον προϋπολογισμό που κατέθεσε η ελληνική πλευρά στη ΔΟΕ, προβλέπονται κερδοφόροι. Πρόκειται για εφικτό στόχο, αφού από τους Ολυμπιακούς του Λος Άντζελες το 1984, που σύμφωνα με τους οργανωτές άφησαν κέρδος 215 εκατ. δολαρίων, ως την Ολυμπιάδα

της Ατλάντας, σχεδόν όλοι οι Αγώνες υπήρξαν κερδοφόροι. Αυτό οφείλεται κυρίως στα τεράστια ποσά που εισπράττονται από την πώληση των τηλεοπτικών δικαιωμάτων. Στον προϋπολογισμό της Αθήνας λ.χ. το 37,1% των εσόδων, ύψους 597 εκατ. δολάρια είναι εισπράξεις από τηλεοπτικά δικαιώματα. Λόγω του μικρού μεγέθους της ελληνικής αγοράς, η Αθήνα κατήρτισε έναν ρεαλιστικό προϋπολογισμό και έτσι σε ένα σύνολο εσόδων που φθάνουν το 1.607.000.000 δολάρια προβλέπει κέρδος μόνο 36.650.000 δολαρίων.

3. Η διαταραγμένη οικολογική ισορροπία στην Αττική θα χειροτερέψει. Οι αθλητικές εγκαταστάσεις π.χ. που θα γίνουν στον Σχοινιά και στην Παραλιακή Ζώνη Φαλήρου, θα αλλοιώσουν το φυσικό και το οικιστικό τοπίο δύο ευπαθών περιοχών. Το ίδιο ισχύει και για την ακτή του Αγίου Κοσμά.

Καμία αθλητική εγκατάσταση στις περιοχές αυτές δεν θα χτισθεί χωρίς να προηγηθούν μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Το σχέδιο των Αγώνων είναι ο πυρήνας ενός μεγαλύτερου σχεδίου:

- οικολογικής αναβάθμισης
- πολεοδομικής ανασυγκρότησης και εκσυγχρονισμού της τεχνολογικής υποδομής της Αττικής.

Το επιχειρηματικό σχέδιο αυτό χρηματοδοτείται από εθνικά κεφάλαια και το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ECSF II) ύψους 6 δις δολαρίων και:

- εκτελούνται έργα προστασίας των ορεινών όγκων (Πάρνηθας, Γερανίων, Κιθαιρώνα, Πατέρα, Πάστρα καθώς επίσης και Μαλακάσα,

Βαρνάβα, Σχοινιά, Μαραθώνα).

- στα επόμενα χρόνια το περιφερειακό πράσινο θα αυξηθεί από 19% σε 51% και το αστικό πράσινο από 2% που είναι σήμερα σε 10%.
- τα έργα βιολογικού καθαρισμού στα Ψυτάλλεια έχουν βελτιώσει θεαματικά την ποιότητα του νερού στον Σαρωνικό.
- οι δύο νέες γραμμές στο μετρό σε συνδυασμό με τη Λεωφόρο Σπάτων-Σταυρού-Ελευσίνας, καθώς και τα υπόλοιπα έργα οδοποιίας που εκτελούνται στην Αττική, θα μειώσουν κατά 40% την ατμοσφαιρική ρύπανση.
- Η διαχείριση των αποβλήτων και τα προβλήματα ανακύκλωσης είναι σημαντικά όχι μόνο γιατί εξοικονομούν ενέργεια και πόρους αλλά, σε συνδυασμό με τη χρήση οικολογικών υλικών, βελτιώνουν αισθητά την ποιότητα του περιβάλλοντος.

Συμπέρασμα: Η αποκατάσταση της οικολογικής ισορροπίας της Αττικής είναι ένα γιγαντιαίο έργο που δεν περιορίζεται απλώς στην προστασία δύο-τριών περιοχών.

4. *Η υποψηφιότητα της Αθήνας είναι "υποχώρηση" της χώρας που ενδίδει στην εμπορευματοποίηση του Ολυμπιακού πνεύματος, αποποιοούμενη με αυτόν τον τρόπο της ιστορικής κληρονομιάς.*

Η ιδέα ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην αρχαιότητα δεν ήταν εμπορευματοποιημένοι είναι μύθος του Ευρωπαϊκού ιδεαλισμού κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα. Αθλέω ή αθλεύω, άλλωστε θα πει: αγωνίζομαι για βραβείο. Ο μέγας παράγοντας που κατέστησε τους Ολυμπιακούς Αγώνες το μεγαλύτερο διεθνές γεγονός της εποχής μας, είναι η

τηλεόραση.

Η Αθήνα επομένως, θέτοντας υποψηφιότητα για τους Αγώνες του 2004, δεν απεμπολεί "ιδεώδη". Εκείνο που τους εμπορευματοποίησε και τους προσέδωσε τη σημερινή τους αίγλη δεν ήταν η Δ.Ο.Ε. αλλά η τεχνολογία του θεάματος στο "παγκόσμιο χωριό" των επικοινωνιολόγων.

5. Αφού τα μεγάλα έργα (ελεύθερη Λεωφόρος Σπάτων - Σταυρού - Ελευσίνας, Νέο Διεθνές Αεροδρόμιο, μετρό) καθώς και όλα τα υπόλοιπα μικρότερα (δρόμοι, πάρκα, αποκατάσταση ιστορικών μνημείων, αναπλάσεις κλπ) εκτελούνται, θα εκτελεσθούν ως το 2004, για ποιο λόγο ζητούμε την Ολυμπιάδα του 2004 μετά την αποτυχία μας στο Τόκυο το 1990;

- διότι η Ελλάδα θα βρεθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα στο διεθνές προσκήνιο.
- η ανάπτυξη της τεχνογνωσίας στους τομείς των κατασκευών, της πληροφορικής, των επικοινωνιών και της χρήσης εναλλακτικών μορφών ενέργειας, πέραν των θέσεων εργασίας που θα δημιουργήσει και του εξειδικευμένου εργατικού προσωπικού κατά το στάδιο της προετοιμασίας, θα προσδώσει στη χώρα πρωταγωνιστικό ρόλο στις οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11°

1. ΒΑΣΙΚΑ ΕΣΟΔΑ “ΑΘΗΝΑ 2004”

<u>α/α</u>	<u>Κατηγορία εσόδων</u>	<u>Ποσό σε δραχμές</u>
1.	Τηλεοπτικά δικαιώματα	164.175.000.000
2.	Ολυμπιακό ΛΟΤΤΟ	64.625.000.000
3.	Εθνικοί χορηγοί	55.000.000.000
4.	Εισιτήρια αγώνων	55.000.000.000
5.	Κορυφαίοι διεθνείς χορηγοί	30.525.000.000
6.	Επίσημοι προμηθευτές	23.375.000.000
7.	Άδεια σήματος - λογότυπο	11.000.000.000
8.	Ολυμπιακό νόμισμα	8.250.000.000
9.	Δωρεές	5.500.000.000
10.	Διάθεση κερδών	5.500.000.000
11.	Γραμματόσημα	1.925.000.000
12.	Άλλα έσοδα	17.050.000.000
	ΣΥΝΟΛΟ	441.925.000.000

2. ΒΑΣΙΚΑ ΕΞΟΔΑ "ΑΘΗΝΑ 2004"

α/α Κατηγορία εξόδων	Ποσό σε δραχμές
1. Διεξαγωγή αγώνων	116.875.000.000
2. Έξοδα διαφήμισης	41.250.000.000
3. Έξοδα διοίκησης	38.500.000.000
4. Τελετές	33.000.000.000
5. Διατροφή	20.625.000.000
6. Ασφάλεια	20.625.000.000
7. Αθλητικές εγκαταστάσεις	20.592.000.000
8. Μεταφορές	13.750.000.000
9. Παραολυμπιακοί	13.750.000.000
10. Ολυμπιακό χωριό	11.000.000.000
11. Προετοιμασία και συντονισμός	11.000.000.000
12. Κέντρο Τύπου και T.V.	7.425.000.000
13. Ιατρικές υπηρεσίες	5.500.000.000
14. Άλλα έξοδα	77.385.000.000
ΣΥΝΟΛΟ	431.277.000.000

ΥΠΕΡ - ΚΑΤΑ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες θα οδηγήσουν τη χώρα σε μια θριαμβευτική οικονομική ανάπτυξη ή θα την καταστρέψουν;

ΤΑ ΥΠΕΡ

Τα μεγάλα έργα

Το αεροδρόμιο των Σπάτων, η Λεωφόρος Σταυρού - Ελευσίνας και το Μετρό των Αθηνών είναι έργα εντελώς απαραίτητα για τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων, αλλά θα γίνονταν έτσι κι αλλιώς. Η ανάθεση των Ολυμπιακών Αγώνων αναμένεται να δώσει ισχυρή ώθηση στην ολοκλήρωσή τους. Η σύμβαση του αεροδρομίου έχει υπογραφεί και τα έργα προχωρούν κανονικά. Οι διαδικασίες για την ανάθεση των έργων της λεωφόρου έχουν επίσης προχωρήσει και οι αναθέσεις αναμένεται να επιταχυνθούν λόγω της ανειλημμένης πλέον υποχρέωσης της χώρας.

Μεσαίας κλίμακας έργα της Αθήνας

Οι παρεμβάσεις για τη βελτίωση υφιστάμενων έργων και η κατασκευή νέων έργων, όπως η κάλυψη του Κηφισού, νέες ανισόπεδες διαβάσεις κλπ. θα συμβάλλουν στην ανακούφιση του κυκλοφοριακού προβλήματος των Αθηνών, έχοντας παρόμοιες ευεργετικές συνέπειες για την οικονομία με εκείνες των μεγάλων έργων. Αν βέβαια οι παρεμβάσεις ενταχθούν σε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο και προχωρήσουν σύντομα

Νέες εγκαταστάσεις εν όψει Ολυμπιακών

Περίπου το 70-75% των απαραίτητων αθλητικών εγκαταστάσεων υφίστανται ήδη, απομένει λοιπόν το 25-30%, που αφορά αθλήματα τα οποία δεν είναι διαδεδομένα στην Ελλάδα. Σ' αυτήν την κατηγορία υπάγεται το κέντρο πολλαπλών χρήσεων του Φαλήρου. Υπάρχουν επίσης εγκαταστάσεις όπως το Ολυμπιακό Χωριό, που κατασκευάζεται κυρίως για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, των οποίων η χρησιμότητα είναι αμφίβολη μετά από αυτούς. Το επιχείρημα υπέρ αυτών είναι ότι τα πρώτα θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη των άγνωστων σχετικά αθλημάτων στην Ελλάδα και ότι οι εγκαταστάσεις και των δύο κατηγοριών μπορούν να αξιοποιηθούν οικονομικά για άλλες χρήσεις.

Τουρισμός

Δυο εκατομμύρια διανυκτερεύσεις προβλέπονται κατά τη διάρκεια διεξαγωγής των Αγώνων, ενώ σε 130-150 εκατομμύρια δολάρια ανέρχεται η προβλεπόμενη θετική επίδραση των αγώνων μόνο κατά το έτος διεξαγωγής τους. Η εμπειρία άλλων χωρών δείχνει ότι η αύξηση του τουρισμού μακροπρόθεσμα είναι ακόμα σημαντικότερη. Προϋπόθεση είναι η βελτίωση της τουριστικής υποδομής της χώρας και η δραστική βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Κατασκευές

Τουλάχιστον 400 εκατ. δολάρια θα κοστίσουν τα έργα που γίνονται μόνο και μόνο επειδή αναβάλαμε τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Η θετική επίδραση στον κλάδο θα προέλθει επίσης από την επιτάχυνση της υλοποίησης μακροπρόθεσμων έργων στην περιοχή της πρωτεύουσας, ύψους ενός περίπου δισεκατομμυρίων δολαρίων, τα οποία είναι ήδη προγραμματισμένα. Οι αυστηρές προδιαγραφές έργων αναμένεται να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και αξιοποίηση νέων προηγμένων τεχνολογιών στον κλάδο.

Συναφείς βιομηχανικοί κλάδοι

Οι τσιμεντοβιομηχανίες, οι επιχειρήσεις οικοδομικών υλικών, οι επιχειρήσεις αθλητικών οργάνων και ειδών, καθώς και οι επιχειρήσεις εξοπλισμού χώρων θα δουν τη ζήτηση στα προϊόντα τους να αυξάνεται δραματικά την πενταετία που θα προηγηθεί των αγώνων. Προϋπόθεση για την ουσιαστική ανάπτυξη των πωλήσεών τους είναι η μέρους τους ανταπόκριση στις νέες ποιοτικές απαιτήσεις. Οι παραπάνω κλάδοι θα μοιραστούν την αύξηση των πωλήσεων βιομηχανιών η οποία εκτιμάται ότι την πενταετία που θα προηγηθεί των αγώνων θα ανέλθει σε ποσά που θα ξεπεράσουν τα 600 εκατ. δολάρια.

Υπηρεσίες

Η ζήτηση πολλών τομέων υπηρεσιών αναμένεται να αυξηθεί. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις μεταφορές, τις τράπεζες, τις ασφάλειες και τις υπηρεσίες συμβούλων και της εκπαίδευσης. Είναι σαφές ότι δεν θα ωφεληθούν το ίδιο όλοι οι τομείς. Ίσως το σημαντικότερο είναι ότι παράλληλα οι τομείς αυτοί θα οδηγούνται σε άνοδο της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών τους, προκειμένου να ανταποκριθούν στις αυξημένες απαιτήσεις.

Πληροφορική - Τηλεπικοινωνίες

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες απαιτούν εξαιρετική υποδομή στους δύο αυτούς τομείς, προκειμένου να γίνει δυνατή η μετάδοση και η διαχείριση των αγώνων, αλλά και η παροχή σωστών υπηρεσιών στα εκατομμύρια των επισκεπτών. Η διεθνής εμπειρία λειεί ότι η χώρα που αναλαμβάνει τη διοργάνωση των αγώνων πρέπει να βρεθεί στην κορυφή της τεχνολογίας για να πετύχει. Αναμένεται ότι θα επιταχυνθεί η διερεύνηση της ψηφιακής υποδομής των τηλεπικοινωνιών και η ανάπτυξη της κινητής τηλεφωνίας του Ο.Τ.Ε., θα προχωρήσει σύντομα η εγκατάσταση 20.000 παροχών δικτύου ISDN, θα ποντιστούν καλώδια οπτικών ινών στο Αιγαίο και το Ιόνιο και θα εγκατασταθεί σύστημα διαχείρισης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου E-MAIL.

Η χώρα θα αξιοποιήσει για την χρηματοδότηση των απαιτούμενων επενδύσεων, τους αντίστοιχους πόρους του ήδη εγκεκριμένου κοινοτικού πλαισίου στήριξης. Τα οφέλη για την ελληνική οικονομία αναμένεται να είναι πράγματι τεράστια από την ανάπτυξη της σχετικής τεχνογνωσίας και τη διάχυσή της σε πολλούς τομείς, όπως οι υπηρεσίες και το εμπόριο.

Απασχόληση

Εκτιμάται ότι 130.000 νέες θέσεις εργασίας, με κορύφωση το έτος διεξαγωγής, θα δημιουργηθούν για να καλύψουν τις ανάγκες των Ολυμπιακών Αγώνων και ότι αρκετές θα είναι θέσεις ενδιάμεσης και υψηλής εξειδίκευσης. Μεγάλος αριθμός αυτών που θα καταλάβουν τις νέες θέσεις, θα εκπαιδευτούν από την οργανωτική επιτροπή. Εκτός, λοιπόν, του ότι θα υπάρξει πιθανότατα μείωση της ανεργίας, οι Ολυμπιακοί θα συμβάλλουν στη βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού, αφού μεγάλος αριθμός ανθρώπων θα αποκτήσει νέες, εξειδικευμένες γνώσεις και εργασιακή εμπειρία και μάλιστα σε τεχνολογίες αιχμής, με ευνοϊκές συνέπειες στην αύξηση της παραγωγικότητας.

Οικονομία

Η άνοδος της ζήτησης προσδοκάται ότι θα οδηγήσει σε αναθέρμανση της οικονομίας. Ήδη οι προβλέψεις ετήσιας αύξησης 3,7% του Α.Ε.Π. αναθεωρούνται προς τα πάνω. Η αναμενόμενη εισροή ξένων κεφαλαίων θα οδηγήσει σε θετικότερη εξέλιξη το ισοζύγιο πληρωμών και θα διευκολύνει την επίτευξη του στόχου για περαιτέρω μείωση των επιτοκίων. Σύμφωνα επίσης με τα στοιχεία του φακέλου υποψηφιότητας, κυρίως λόγω της αύξησης του Α.Ε.Π. των εσόδων από Φ.Π.Α. και των ασφαλιστικών εισφορών, τα έσοδα του δημοσίου αναμένεται να αυξηθούν κατά 300-350 δις δραχμές τον χρόνο για τα επόμενα έτη έως το 2004, αύξηση που ισοδυναμεί με το 1% περίπου του Α.ΕΠ.

ΤΑ ΚΑΤΑ

Κέρδη ή ζημίες:

Η επιτροπή διεκδίκησης παρουσιάζει προϋπολογισμό με έσοδα ισοσκελισμένα στο ύψος του 1,89 δις δολαρίων. Είναι όμως δυνατόν τα έσοδα να είναι μικρότερα και τα έξοδα μεγαλύτερα, όπως υποστηρίζουν πολλοί.

Έσοδα

Τα προβλεπόμενα έσοδα από πωλήσεις εισιτηρίων, χορηγίες-παροχές και λοταρία είναι υπερβολικά αισιόδοξα.

Έξοδα

Είναι γνωστό πόσο εύκολα το τελικό κόστος των έργων υπερβαίνει κατά πολύ τον προϋπολογισμό τους και ότι αυτό είναι κανόνας στη χώρα μας, όπου οι υπερβάσεις φτάνουν σε δυσθεώρητα ύψη ως ποσοστό του αρχικού κόστους. Ποιος εγγυάται ότι αυτό δεν θα γίνει τα επόμενα χρόνια; Μήπως πρέπει να αυξήσουμε τον προϋπολογιζόμενο κόστος κατά 10% ή 20% ή ίσως 50%; Το επείγον της αποπεράτωσης συμβάλλει στη βασιμότητα του ερωτήματος. Οι αγώνες λοιπόν δεν αποκλείεται να αφήσουν ζημιά, που ορισμένοι εκτιμούν ότι μπορεί να φτάσει μέχρι και 1 τρισεκατομμύριο δραχμές.

Επιβάρυνση του Δημοσίου

Όλα τα έργα έχουν την εγγύηση του Δημοσίου. Σε περίπτωση λοιπόν που η αυτοχρηματοδότηση ορισμένων έργων (Ολυμπιακό Χωριό) δεν καταστεί δυνατή, το κράτος θα αναλάβει το κόστος.

Έργα μιας χρήσης

Ενώ η βελτίωση της υποδομής στους τομείς των τηλεπικοινωνιών ή των μεταφορών αναγνωρίζεται ότι θα έχει μακροπρόθεσμες ευνοϊκές επιπτώσεις στην οικονομία, έργα όπως το Ολυμπιακό Χωριό ή οι αθλητικές εγκαταστάσεις που θα εξυπηρετήσουν μη δημοφιλή σήμερα αθλήματα, ίσως αποδειχτούν έργα ουσιαστικά άχρηστα μετά τους αγώνες, παρά τα έξοδα που θα έχουμε υποστεί για την επένδυση.

Περιβαλλοντολογική επιβάρυνση

Πολλά έργα θα γίνουν γρήγορα λόγω χρονικών δεσμεύσεων και πιθανότατα χωρίς την επιβαλλόμενη ευαισθησία για το περιβάλλον. Παράδειγμα, ο βιότοπος του Σχοινιά, όπου θα κατασκευαστεί το κωπηλατήριο, οι παρυφές της Πάρνηθας, που θα γίνει το Ολυμπιακό Χωριό και το Τατόι, που θα κατασκευαστούν οι ιππικές εγκαταστάσεις. Οι αρμόδιοι δια στόματος του Υφυπουργού Αθλητισμού και της Επιτροπής Διεκδίκησης μιλάνε για πλήρεις περιβαλλοντολογικές μελέτες αναβάθμισης των χώρων.

Τουρισμός

Πάνω από 2 εκατομμύρια διανυκτερεύσεις αλλοδαπών προβλέπονται στη διάρκεια διεξαγωγής των αγώνων. Που θα φιλοξενήσουμε τους 200.000 επισκέπτες, όταν τα δωμάτια των ξενοδοχείων άνω των 3 αστέρων, που βρίσκονται σε ακτίνα 150 χιλιομέτρων από το κέντρο της Αθήνας είναι μόλις 25.000;

3. ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΚΑΛΕΙΤΑΙ ΝΑ ΥΠΗΡΕΤΗΣΕΙ Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΕΝΟΨΕΙ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

- Τι σημαίνει τελικά για την τουριστική Ελλάδα η ανάληψη της διοργάνωσης της Ολυμπιάδας του 2004;
- Η Ελληνική τουριστική οικογένεια, που άμεσα και έμμεσα εμπλέκεται με το θέμα πως αξιολογεί τις δυνάμεις της;
- Οι άνθρωποι του τουρισμού τι έχουν να μας απαντήσουν σε σημαντικά και καυτά ερωτήματα σχετικά με τις υπάρχουσες δυνατότητες ποιοτικής φιλοξενίας. Υπάρχει επάρκεια κλινών;
- Θα υλοποιηθούν έγκαιρα τα απαιτούμενα έργα;
- Θα συντονιστούν οι εμπλεκόμενοι; Ποια σημεία πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης προσοχής;
- Κατά πόσο και πως η Αθήνα μπορεί να ανταποκριθεί;

Όλα αυτά τα ερωτήματα που προκύπτουν ύστερα από την ανάληψη της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων, καλούνται να απαντηθούν και να φωτιστεί κάθε πτυχή στη σχέση του τουρισμού και διοργάνωσης της Ολυμπιάδας του 2004.

Στόχος, η καλύτερη δυνατή ενεργοποίηση του κλάδου και το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα για τη διοργάνωση, για τη φήμη της Ελλάδας αλλά και για την αναβάπτιση του τουρισμού της.

Η σύμβαση υπογράφηκε στη Λοζάννη στις 5 Σεπτεμβρίου 1997 και η Αθήνα υποσχέθηκε πως θα τηρήσει τα συναποφασισθέντα και

συνυπογραφέντα με τη Δ.Ο.Ε. τα οποία ως γνωστόν δεν δέχονται πλέον καμιά τροποποίηση στα σημεία τους. Η χαρά, ο ενθουσιασμός και η δικαίωση ήταν τα πρώτα συναισθήματα όλων όσοι εξ αρχής θεώρησαν πως οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 έπρεπε να δοθούν στην Αθήνα και στην Ελλάδα. Το ποσοστό αυτό αγγίζει το 80% του Ελληνικού πληθυσμού.

Σιγά-σιγά όλοι συνειδητοποιούν πως το γράμμα του συμβολαίου που υπογράφηκε είναι αυστηρότατο και απαιτητικότατο και ζητά σκληρή δουλειά ουσίας, σοβαρότητα, υπευθυνότητα, επαγγελματισμό και ενίοτε υπέρβαση των δυνατοτήτων μας. Βέβαια, το άγχος της επιτυχημένης προσπάθειας πρέπει να δώσει τη θέση του στη δράση και οι ατέλειωτες ιδέες, συζητήσεις, υποθέσεις, προθέσεις, πρέπει να συγκεντρωθούν, να κατασταλάξουν και να οργανωθεί ένα σχέδιο απλό, κατανοητό απ' όλους τους Έλληνες και εφικτό.

Ο τουριστικός κόσμος, στο σύνολό του, δέχτηκε με μεγάλη ικανοποίηση και ενθουσιασμό την ανάληψη της οργάνωσης της Ολυμπιάδας του 2004. Η ικανοποίηση αυτή είναι εύλογη, καθώς ο κλάδος του τουρισμού θα είναι αναμφισβήτητα ένας από τους τομείς που μπορούν να ωφεληθούν ιδιαίτερα τόσο κατά την περίοδο πριν από την διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων, όσο κατά τη διάρκειά τους αλλά και στα χρόνια που θα ακολουθήσουν.

Η ανάληψη της Ολυμπιάδας, σύμφωνα με τις πρώτες εκτιμήσεις των τουριστικών παραγόντων, έχει για τον ελληνικό τουρισμό δυο διαστάσεις, στο πλαίσιο των οποίων θα παρουσιαστούν μοναδικές

ευκαιρίες διαφήμισης της Ελλάδας. Η μία αφορά στις επιπτώσεις και στις ευεργετικές επιδράσεις που θα έχουν γενικότερα σε όλους τους κλάδους του τουρισμού η προβολή και δημοσιότητα των οποίων θα τύχουν η Αθήνα και η Ελλάδα γενικότερα κατά το διάστημα των επόμενων 3 ετών, ως οι προορισμοί που θα φιλοξενήσουν τους Ολυμπιακούς. Με δύο φαινομενικά χρονικά σημεία κορύφωσης, ένα τις τελετές των Ολυμπιακών Αγώνων του 2000 όταν θα παραδοθεί η σημαία στο Δήμαρχο Αθηναίων και δεύτερο, φυσικά από την αρχή του έτους 2004 έως την διεξαγωγή των αγώνων.

Παράλληλα, μια άλλη σημαντική πτυχή είναι ότι θα υπάρξει επιτάχυνση των ρυθμών εκσυγχρονισμού της κρατικής υποδομής, βελτίωση των προσφερομένων υπηρεσιών και επίσπευση των σημαντικών έργων που ήδη έχουν δρομολογηθεί ή πρόκειται να δρομολογηθούν και τα οποία, ως γνωστόν, έχουν άμεσο αντίκτυπο της τουριστικής μας εικόνας διεθνώς. Η άλλη διάσταση αφορά την περίοδο διεξαγωγής των αναγκών και της φιλοξενίας επισήμων, αθλητών και επισκεπτών από όλες τις χώρες του κόσμου αλλά και στο χρονικό διάστημα που θα ακολουθήσει της διεξαγωγής.

Είναι ευνόητο ότι αν η οργάνωση και η φιλοξενία αποδειχθούν ικανοποιητικές και επιτυχημένες και συνοδευτούν από μια εξίσου αποτελεσματική προβολή των μοναδικών φυσικών πολιτιστικών στοιχείων της χώρας, τότε οι μετέπειτα θετικές επιδράσεις για τον τουρισμό θα είναι πολλαπλάσιες και σημαντικές. Σύμφωνα με τη σύμβαση για την ανάληψη της Ολυμπιάδας και όσον αφορά την

οργάνωση φιλοξενίας, την οργάνωση του πολιτιστικού προγράμματος, την διοργάνωση των συνόδων, συναντήσεων, συσκέψεων, συνεδρίων, συνεντεύξεων τύπου, εκδηλώσεων κάθε λογής της Δ.Ο.Ε. με τις επιμέρους επιτροπές, με τα Μ.Μ.Ε. κλπ., τις ανάγκες όχι μόνο διανομής όλων -άμεσα εμπλεκόμενων και επισκεπτών- αλλά και αιθουσών συνεδριάσεων, γραφείων, μεταφοράς εξοπλισμού, μετακίνησης επισήμων, μελών της Ολυμπιακής οικογένειας και άλλων, ηλεκτρονικής επικοινωνίας, διερμηνέων, υποδοχής και φυσικά κοινωνικού προγράμματος και πολλών άλλων που αφορούν και την τουριστική υποδομή σε έμψυχο και άψυχο υλικό, υπάρχουν συγκεκριμένες απαιτήσεις, οι οποίες έχουν ονομασθεί, έχουν ορισθεί και από πλευράς μας έχουν εγγυηθεί πως θα καλύψουμε τις ανάγκες. Τελευταία εκφράζονται φόβοι και βεβαίως, ένα ζήτημα που προκύπτει, από τον ίδιο τον τουριστικό κόσμο είναι το κατά πόσον η Αθήνα και οι περιοχές γύρω από αυτήν διαθέτουν την κατάλληλη ξενοδοχειακή υποδομή για να υποδεχθούν τους περίπου 200.000 επισκέπτες, σύμφωνα με τον υπολογισμό των αρμοδίων, που θα κατακλύσουν την πρωτεύουσα το καλοκαίρι του 2004.

Η μέχρι σήμερα επικρατούσα άποψη, η οποία έχει περιληφθεί και στον φάκελο της υποψηφιότητας, στο κεφάλαιο "Διανομή", είναι ότι η υποδομή αυτή υπάρχει και με κάποιες παρεμβάσεις εκσυγχρονισμού ή ανακαινίσεις, θα είναι επαρκής για την κάλυψη των σχετικών αναγκών.

Υπάρχει ωστόσο και η άλλη άποψη την οποία διατύπωσε αρχικά ο Σύνδεσμος των εν Ελλάδι Τουριστικών και Ταξιδιωτικών Γραφείων,

σύμφωνα με την οποία στο πλαίσιο των έργων υποδομής που θα πρέπει να εξεταστεί η προσθήκη περιορισμένου αριθμού ξενοδοχειακών υλικών, στις υψηλές κατηγορίες στην περιοχή των Αθηνών. Ο ΗΑΤΤΑ καλεί το υπουργείο Ανάπτυξης και τον Ε.Ο.Τ. "να επανεξετάσουν το καθεστώς κορεσμού, ως προς τη δημιουργία νέων κλινών που ισχύει στην Αθήνα εδώ και χρόνια και να δώσουν τη δυνατότητα χωρίς επιδοτήσεις, να προστεθούν ορισμένες μονάδες που θα αναβαθμίσουν την ξενοδοχειακή εικόνα της Ελληνικής πρωτεύουσας".

Το αν υφίσταται τελικά θέμα ενίσχυσης του ξενοδοχειακού δυναμικού στις υψηλές κατηγορίες ή όχι, είναι κάτι που θα κριθεί στην πορεία και αφού προχωρήσουν οι διαδικασίες και οι εργασίες της Οργανωτικής Επιτροπής των Αγώνων. Υπενθυμίζεται ότι η περιφέρεια Αττικής με 846 ξενοδοχειακές μονάδες, σύμφωνα με στοιχεία του Ε.Ο.Τ. του 1996, βρίσκεται στην τρίτη θέση όσον αφορά το σύνολο ξενοδοχειακού δυναμικού σε επίπεδο περιφερειών. Η Αττική διαθέτει 19 μονάδες ξενοδοχείων πολυτελείας, το μεγαλύτερο αριθμό από όλες τις περιοχές της χώρας, στις οποίες αντιστοιχούν 4.625 δωμάτια και 8.550 κλίνες. Τα ξενοδοχεία Α΄ και Β΄ τάξης είναι 41 και 121 αντίστοιχα, ενώ τα ξενοδοχεία Γ΄ τάξης ανέρχονται στα 340. Από τα 38.496 δωμάτια και 71.776 κλίνες της περιφέρειας, τα ξενοδοχεία καταλαμβάνουν ποσοστό πάνω από 86% και ακολουθούν επιπλωμένα διαμερίσματα και πανγκαλούς.

Έτσι το πρώτο ερώτημα τίθεται σε όλο τον τουριστικό κόσμο και

-ιδιαίτερα της πρωτεύουσας και της ευρύτερης περιοχής- είναι: Κατά πόσον μπορούμε ν' ανταποκριθούμε στις ανάγκες ποιοτικής διαμονής της Ολυμπιακής οικογένειας και των επισκεπτών μας;

Η ανάληψη της Ολυμπιάδας του 2004 αποτελεί μια χρυσή ευκαιρία για τη χώρα μας σε όλους τους τομείς, ιδιαίτερα για τον τουρισμό. Για τα επόμενα 3 χρόνια, η Ελλάδα θα βρίσκεται στο επίκεντρο της δημοσιότητας και εκατομμύρια τουρίστες θα επισκεφθούν την πατρίδα μας. Αυτό ακριβώς αποτελεί μεγάλη πρόκληση για εμάς και θα έχει πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα, αν αξιοποιήσουμε αυτήν την ευκαιρία με οργάνωση, υπευθυνότητα και μεταδοτικότητα. Αυτό μπορεί να γίνει εάν το νέο τουριστικό προϊόν που τώρα προσπαθούμε να συνθέσουμε, καλύπτει ή τις απαιτήσεις του σύγχρονου ενεργητικού τουρίστα, που δεν θέλει να απολαύσει μόνο ήλιο ή θάλασσα, αλλά θέλει να βιώσει τη σύγχρονη πολιτιστική παραγωγή της χώρας, τη γαστρονομική και οινική παράδοση, τα μονοπάτια, τα μοναστήρια και όλες τις μοναδικές ομορφιές της χώρας μας. Σε ό,τι έχει να κάνει με τα έργα υποδομής που απαιτούνται, δεν θα πρέπει να κανένα λόγο να κατασκευαστούν έργα ή εγκαταστάσεις που μετά την τέλεση της Ολυμπιάδας, θα γίνουν μαυσωλεία. Όλες οι εγκαταστάσεις θα πρέπει να έχουν τέτοια λειτουργικότητα, ώστε μετά την Ολυμπιάδα να αξιοποιηθούν πλήρως προς όφελος του ελληνικού λαού.

Εξ άλλου η Ελλάδα δηλώνοντας υποψηφιότητα στους Ολυμπιακούς Αγώνες στηρίχθηκε στα υπάρχοντα και όχι σ' αυτά που προς το παρόν δεν διαθέτουμε. Η Αθήνα και γενικότερα η χώρα, σαφώς

μπορούν να επιτύχουν την άψογη διοργάνωση αν όλα λειτουργήσουν σωστά και όπως έχουν υπολογισθεί.

Τα σημεία της διαμονής διευκρινίσθηκαν με βάση τα πρωτογενή στοιχεία του κλάδου, αλλά και λαμβάνοντας υπόψη μέσα φιλοξενίας που χρησιμοποιήθηκαν με επιτυχία και σε άλλες Ολυμπιάδες (π.χ. υπάρχουσες ξενοδοχειακές κλίνες, χρήση κρουαζιερόπλοιων, εξοχικών κατοικιών, κάμπινγκ, caravans κλπ) σε τρία βασικά πλάνα χρονοαπόστασης από τα σημεία τέλεσης των αγώνων και με βάση το τουριστικό μοντέλο της Αθήνας και της ευρύτερης περιοχής, πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τη λήξη των αγώνων. Φυσικά δόθηκε βάρος στην ποιοτική διαμονή συγκεκριμένων ομάδων της Ολυμπιακής οικογένειας και συνυπολογίσθηκαν και όλες οι αναγκαίες δεσμεύσεις της ελληνικής κυβέρνησης, των φορέων, των εταιρειών, σύμφωνα με το Host City Contact που υπογράφεται μεταξύ αναδόχου πόλης και Δ.Ο.Ε. Στο μεγάλο ζήτημα της διαμονής, έχει απ' όλους εξαχθεί το συμπέρασμα πως η Αθήνα μπορεί κατά τη διάρκεια των αγώνων να φιλοξενήσει αξιοπρεπώς τουλάχιστον 200.000 επισκέπτες ημερησίως. Επιπλέον χρησιμοποιώντας ένα συμπληρωματικό μοντέλο φιλοξενίας, το οποίο αποδείχθηκε πως διαθέτουμε -μπορούμε να δεχθούμε και μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών.

Το να κερδίσουμε το στοίχημα της άριστης διοργάνωσης είναι σημαντικό και για το νέο προφίλ που επιθυμεί η χώρα και για την ανανέωση της τουριστικής προσφοράς της αλλά και για τις προκλήσεις του νέου αιώνα. Ο ελληνικός τουρισμός προσπαθεί να

επαναπροσδιορισθεί, προσπαθεί να σταθεί άξια μέσα σ' ένα σκληρά ανταγωνιστικό περιβάλλον. Κάποια σημαντικά έργα υποδομής έχουν ήδη δρομολογηθεί -που θα τον ενισχύσουν ενώ παράλληλα γίνεται προσπάθεια εκσυγχρονισμού, ανάπτυξης και εμπλουτισμού του ελληνικού τουριστικού προϊόντος και θεσμικά σε πρακτικό επίπεδο.

Τα έργα που πρέπει το ξημέρωμα του 2004 να έχουν ολοκληρωθεί, προκειμένου να σταθούν συνεπείς, θα λειτουργήσουν και για τον ελληνικό τουρισμό. Επί 7 χρόνια, λογικά θα αυξηθεί το τουριστικό ρεύμα, όπως και τα επαγγελματικά ταξίδια, θα βελτιωθούν σταδιακά οι συνθήκες ζωής στην πρωτεύουσα και το προϊόν της θα εμπλουτισθεί και θα ισχυροποιηθεί. Θεωρητικά ένας μεγάλος αριθμός τουριστικών επιχειρήσεων στην ευρύτερη περιοχή θα εκσυγχρονισθεί και θ' ανανεώσουν την προσφορά τους, και στη χώρα, όχι μόνο στην Αθήνα -θα προσφέρεται δωρεάν η σπουδαία διαφήμιση που θα μας βάζει τις πιο σημαντικές ώρες στα σπίτια των ανθρώπων όλου του κόσμου.

Υπάρχουν όμως και πολλά άλλα σημεία που αξίζει ο ελληνικός τουρισμός να εκμεταλλευτεί έγκαιρα, πέραν της διαφήμισης: τη δόξα, πρέπει αρχικά να μοιραστεί όλη η Ελλάδα. Δηλαδή οι αγώνες ν' αποτελούν ένα κίνητρο για τον επισκέπτη να επιλέξει τη χώρα μας για διακοπές. Οι τουριστικές επιχειρήσεις όλης της χώρας πρέπει να προσαρμοσθούν στις νέες ανάγκες των αμέσως επόμενων χρόνων. Πρέπει να προσελκυσθούν και να μείνουν ευχαριστημένοι απ' τη φιλοξενία μας αθλητές, αθλητικοί παράγοντες, φίλαθλοι κλπ. που από

αύριο κιόλας έχουν κάθε λόγο να επισκεφθούν την Ελλάδα, να προπονηθούν εδώ, να προετοιμαστούν κατάλληλα με βάση το κλίμα και τη συνθήκη διαβίωσης. Ακόμη θα πρέπει να ενισχυθεί η αθλητικοτουριστική υποδομή των τουριστικών περιοχών-προορισμών και των τουριστικών εγκαταστάσεων. Πρέπει από τώρα και στο εξής σε κάθε διαφημιστική μας εξόρμηση να εντάσσουμε την ανάληψη της Ολυμπιάδας, να προβάλλουμε τις ρίζες του Ολυμπισμού και του τουρισμού, τα θέματα ειρήνης, φιλίας, της επιστροφής των Ολυμπιακών Αγώνων στην κοιτίδα τους κλπ.

Πέραν αυτών, η Αθήνα μπορεί να οραματιστεί και να επιδιώξει τη δημιουργία ενός Παγκόσμιου Ολυμπιακού Συνεδριακού Κέντρου. Ο Έλληνας τουριστικός επιχειρηματίας έχει κάθε λόγο να βρεθεί πιο κοντά στη φιλοσοφία των σπορ και γιατί όχι, μπορούμε να οραματιστούμε και μια Ολυμπιάδα του τουρισμού με κεντρική ιδέα της πολιτιστικές ανταλλαγές Ελλήνων και ξένων επισκεπτών.

Η ανάληψη της Ολυμπιάδας σημαίνει πολλά και σπουδαία για τη χώρα, αρκεί αυτά να ταιριάζουν με την ύπαρξη, τη γένεση ενός οράματος για τον ελληνικό τουρισμό, το ρόλο του και το μέλλον του. Στα οφέλη πέραν από τη γενικότερη προβολή της χώρας, την ειδικότερη του τουρισμού και τη βελτίωση των υποδομών, θα πρέπει να προσμετρήσουμε και τις αναμενόμενες πολλαπλασιαστικές επιδράσεις που θα προκύψουν από το συνδυασμό των παραπάνω.

Σε ότι αφορά τους κινδύνους, που είναι δύο ειδών:

- Πρώτον, η οικονομική αποτυχία, που θα σημαίνει ότι το κόστος της

προβολής θα αποδειχθεί δυσανάλογα υψηλό με τα οφέλη.

- Δεύτερον και σημαντικότερο, η αποτυχία στη διοργάνωση, που θα προσβάλλει το κύρος της χώρας μας και φυσικά θα πλήξει τον τουρισμό και κατ' επέκταση την οικονομία της χώρας μας.

Το μεγάλο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό όφελος απ' τα έργα που προβλέπονται είναι κάτι το ευνόητο, όμως καθόλου ευνόητο δεν είναι πως το ελληνικό δημόσιο θα ξεπεράσει τους συνήθεις ρυθμούς και θ' ανταποκριθεί στα χρονοδιαγράμματα και τον προγραμματισμό που απαιτούνται για την έγκαιρη υλοποίηση των έργων. Σύμφωνα με το αρχικό πλάνο, τρία χρόνια πριν από την Ολυμπιάδα θα έχουν ολοκληρωθεί τα βασικότερα έργα (αθλητικά και υποδομής) σε ποσοστό 75-80%.

Στην ουσία οι Ολυμπιακοί Αγώνες, τελικά, θα βοηθήσουν αν επισπευσθούν οι εισροές του Β' και Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Στην περίοδο 1986-1999 η Ελλάδα απορρόφησε το 65% του Β' Κ.Π.Σ. (4,5 τρις δρχ.) από τα οποία τα 2,5 τρις δρχ. αφορούν έργα υποδομής, κάτι που ενδιαφέρει όλους. Σύμφωνα με τις ιδέες και τις μακέτες που παρουσιάστηκαν στον φάκελο υποψηφιότητας της Αθήνας, είναι φανερό πως μια σειρά από αθλητικά έργα και άλλα, θα συμβάλλουν για να ανανεωθεί, αναβαθμιστεί, εκσυγχρονιστεί το προφίλ της Αττικής, σε σημεία που χρειαζόταν. Οι αθλητικές εγκαταστάσεις που θα δημιουργηθούν αποτελούν κάτι που επί δεκαετίες οι Αθηναίοι διεκδικούν για τα παιδιά τους. Αξίζει να σημειωθεί πως οι εν λόγω χώροι είναι απαραίτητοι για τα σημερινά παιδιά-ταλέντα που θα μπορούν, λόγω

ηλικίας να αγωνιστούν στην Ολυμπιάδα του 2004.

Με την ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό της περιοχής, άντλει ελπίδες και ο τουρισμός της πρωτεύουσας ν' ανανήψει και όλες τις περιοχές σε ακτίνα μέχρι το Λουτράκι, το Ναύπλιο ή την Εύβοια. Τα Ολυμπιακά έργα θα δημιουργήσουν κίνητρα για περιφερειακές επενδύσεις, θα αναβαθμίσουν την ποιότητα ζωής και την αντικειμενική αξία της γης και των ακινήτων, ενώ θα δώσουν δουλειά στις κατασκευαστικές εταιρείες και μετά το 2004.

Προσεγγμένες πλέον περιοχές θα έχουν την ικανότητα να προσελκύσουν περισσότερους από πολλών κατηγοριών τουρίστες, ενώ έργα που δεν συμπεριλαμβάνονται στον φάκελο υποψηφιότητας, αλλά που εννοείται πως θα γίνουν, όπως αυτό για το φυσικό αέριο, το Μετρό της Αθήνας κλπ. θα ενδυναμώσουν και το τουριστικό προϊόν της πόλης.

4. ΠΟΙΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΘΑ ΩΦΕΛΗΘΟΥΝ

“Η διοργάνωση των Αγώνων αποτελεί μια σημαντικά κερδοφόρα επιχείρηση για τον κρατικό προϋπολογισμό” υποστηρίζουν τα στελέχη της ελληνικής υποψηφιότητας, οι οποίοι εκτιμούν ότι η αύξηση των δραστηριοτήτων αρκετών κλάδων της οικονομικής ζωής που άμεσα ή έμμεσα συνδέονται με τη διοργάνωση, θα έχει άμεσο θετικό αντίκτυπο στα δημόσια έσοδα. Το μεγαλύτερο κομμάτι αυτών των εσόδων θα αφορά τους φόρους εισοδήματος ιδιωτών και επιχειρήσεων και του Φ.Π.Α. Τα ίδια στελέχη επιπλέον εκτιμούν ότι η αύξηση της δραστηριότητας θα έχει θετικές επιπτώσεις και στον τομέα της απασχόλησης, με συνέπεια το Δημόσιο να πληρώνει λιγότερα χρήματα για επιδόματα ανεργίας και τα ασφαλιστικά ταμεία να κερδίσουν από την αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών.

Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι το Δημόσιο θα κερδίσει από την αύξηση του τζίρου εκατοντάδων μεγάλων και μικρομεσαίων επιχειρήσεων αλλά και από την αύξηση των εισοδημάτων εκατοντάδων χιλιάδων ελεύθερων επαγγελματιών και μισθωτών. Οι κλάδοι και οι κατηγορίες των επιχειρήσεων που θα βγουν κερδισμένοι από την διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων σε γενικές γραμμές θα είναι:

- Πρώτοι και καλύτεροι οι κατασκευαστές και οι ξενοδόχοι. Οι δύο αυτοί κλάδοι της οικονομικής δραστηριότητας αναμένεται ότι θα αποσπάσουν το μεγαλύτερο και το πιο προσοδοφόρο κομμάτι της πίτας των εσόδων που δημιουργούν οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

- Ο τζίρος των ξενοδόχων και όλων όσοι δραστηριοποιούνται στον χώρο του τουρισμού, μόνο για το 2004, υπολογίζεται να φτάσει τα 140 εκατομμύρια δολάρια, δηλαδή γύρω στα 40 δις δρχ. Τα οφέλη του τουρισμού, όπως τουλάχιστον αποδεικνύει η διεθνής εμπειρία, αναμένεται να είναι πολλαπλάσια του ποσού των 40 δις δρχ. και να συνεχιστούν και μετά το πέρας των αγώνων.
- Οι ελληνικές κατασκευαστικές εταιρείες, θα είναι οι πρώτες επιχειρήσεις που θα πιάσουν δουλειά πολύ καιρό πριν από τους Αγώνες. Μαζί τους και όλες εκείνες οι επιχειρήσεις που παράγουν και εμπορεύονται οικοδομικά υλικά (από τσιμέντο και πλαστικό ως σίδηρο και ξύλο), καθώς και είδη "ξενοδοχειακού" και αθλητικού εξοπλισμού (από κρεβάτια και καρέκλες ως εξειδικευμένα όργανα για τις ανάγκες των αθλημάτων και των αθλητών".
- Τα δυο μεγαλύτερα έργα του "Ολυμπιακού Πακέτου". Το Ολυμπιακό Χωριό στους Θρακομακεδόνες και το Συγκρότημα Πολλαπλών Χρήσεων στο χώρο του σημερινού ιπποδρόμου στις Τζιτζιφιές - αφορούν τους κατασκευαστές και μάλιστα εκείνους που διαθέτουν επάρκεια κεφαλαίων προκειμένου να παραδώσουν τα έργα "με το κλειδί στο χέρι". Και αυτό γιατί τα δύο έργα -συνολικού προϋπολογισμού 390 εκατ. δολαρίων (γύρω στα 120 δις δρχ.)- προβλέπεται να κατασκευασθούν με τη μέθοδο της αυτοχρηματοδότησης και εκμετάλλευσης, δηλαδή όποιος αναλάβει την κατασκευή τους θα βάλει τα χρήματα που απαιτούνται και μετά το πέρας των Ολυμπιακών Αγώνων θα έχει δικαιώματα στη χρήση

τών εγκαταστάσεων. Ο κατασκευαστής π.χ. που θα αναλάβει να "χτίσει" το Ολυμπιακό Χωριό θα μπορεί, μετά τη λήξη των Ολυμπιακών Αγώνων, να βγάλει κέρδη από την πώληση των "σπιτιών". Το ίδιο θα συμβεί και με τον κατασκευαστή του συγκροτήματος στο χώρο του ιπποδρόμου, που θα μπορεί να αξιοποιήσει τις μεγάλες αίθουσες για εκθεσιακούς ή συνεδριακούς χώρους.

- Το ποσό των 120 δις δρχ. περίπου είναι το πρώτο μέρος του "Ολυμπιακού Πακέτου" και συνδέεται άμεσα με τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Υπάρχει και συνέχεια καθώς έχει προβλεφθεί ένα ποσόν 142 εκατ. δολαρίων (40 δις δρχ. περίπου) που θα διατεθεί για επισκευές, αναπροσαρμογές και διαρρυθμίσεις αθλητικών εγκαταστάσεων, για τη δημιουργία Κέντρων Τύπου και Μεταδόσεων καθώς και για τον απαραίτητο εξοπλισμό του Ολυμπιακού Χωριού.

Το ποσόν των 40 δις δρχ. κατανέμεται σε:

- 22 δις δρχ. περίπου για επισκευές - αναπροσαρμογές.
- 12 δις δρχ. για εργασίες στο Ολυμπιακό Χωριό και
- 7,5 δις δρχ. για τα Κέντρα Τύπου

Μεγάλα κέρδη από το "Ολυμπιακό Πακέτο" θα υπάρξουν και για τις εταιρείες πληροφορικής και ιδίως για εκείνες που θα αναλάβουν το Games Information System, δηλαδή το πρόγραμμα επεξεργασίας και μετάδοσης των αποτελεσμάτων των Αγώνων. Η πίτα των εταιρειών πληροφορικής είναι συγκεκριμένη: 100 εκατ. δολ. - γύρω στα 29 δις δρχ.

Πρόσβαση στο "Ολυμπιακό Πακέτο" αλλά και μερίδιο από τη μεγάλη σπίθα θα έχουν και δεκάδες άλλοι κλάδοι της οικονομικής δραστηριότητας στο Λεκανοπέδιο της Αττικής, από τις εταιρείες αναψυκτικών και κρασιών και τους αυτοκινητιστές ως τους διαφημιστές, τις ιδιωτικές κλινικές και τους "σεκιουριτάδες". Η Οργανωτική Επιτροπή έχει υπολογίσει ότι:

- για την τροφοδοσία θα απαιτηθούν γύρω στα 75 εκατ. δολάρια (21 δις δρχ.)
- για τις ιατρικές υπηρεσίες 20 εκατ. δολάρια (6 δις δρχ.)
- για τις μεταφορές 50 εκατ. δολάρια (14 δις δρχ.)
- για την ασφάλεια 75 εκατ. δολάρια (21 δις δρχ.)
- για τη διαφήμιση - προβολή 150 εκατ. δολάρια (43 δις δρχ.)

Κατασκευαστικές Εταιρείες

Εκτός από την επιτάχυνση των ήδη υπό εκτέλεση έργων, οι κατασκευαστικές εταιρείες θα ενισχυθούν με την κατασκευή έργων. Η συνολική αξία της κατασκευής των έργων αυτών δεν έχει προσδιοριστεί, όμως θα κυμαίνεται μεταξύ των 300-800 δις δρχ.

Οικοδομικά υλικά

Από τα επιπλέον έργα, μερίδιο σημαντικό θα λάβουν οι

τσιμεντοβιομηχανίες, οι μεταλλουργίες, οι βιομηχανίες ξύλου και τα λοιπά οικοδομικά υλικά.

Τράπεζες

Η ανάληψη νέων εργασιών από τις εταιρείες των παραπάνω κλάδων σημαίνει επενδύσεις και οι επενδύσεις χρειάζονται κεφάλαια αλλά και απόκτηση προϊόντων με leasing κλπ.

Τηλεπικοινωνίες

Το πρόγραμμα εκσυγχρονισμού των τηλεπικοινωνιών του Ο.Τ.Ε. θα πρέπει να τρέξει με ταχύτερους ρυθμούς. Πρόκειται για έργα εκατοντάδων δις δρχ. και οι προμηθευτές του οργανισμού εις γνώσιν τους, βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση.

Πληροφορική

Καμιά δραστηριότητα σήμερα δεν λειτουργεί χωρίς σοβαρή υποδομή πληροφορικής. Οι εταιρείες του κλάδου, σύμφωνα με τους πρώτους υπολογισμούς, θα μοιραστούν χρηματικό ποσό που αγγίζει τα 50 δις δρχ.

ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Οι εργασίες του κλάδου όσο θα πλησιάζει το 2004, θα αυξάνονται καθώς απαιτείται έντυπο υλικό. Όσον αφορά τους Αγώνες, θα επιφέρουν σημαντικά κέρδη στον κλάδο.

Άλλες υπηρεσίες

Είναι αυτονόητο ότι άλλες υπηρεσίες όπως οι σύμβουλοι επιχειρήσεων, μελετητές έργων, δημόσιες σχέσεις, οι εταιρείες security, θα αυξήσουν τις εργασίες τους.

Τουρισμός - Ξενοδοχεία

Ο κλάδος υπολογίζεται να αυξήσει το 2004 τον τζίρο του κατά 40 δις δρχ. Η Αττική διαθέτει σήμερα 25.000 κλίνες και θα χρειαστεί να φιλοξενηθούν περί τα 200.000 άτομα.

Τρόφιμα, ποτά, αναψυκτικά, διασκέδαση

Η αύξηση των επισκεπτών θα επιδράσει ευνοϊκά και στα μεγέθη των παραπάνω κλάδων, εφόσον οι ανάγκες των επισκεπτών θα είναι θετικές προς κατανάλωση. Η σχέση αυτή είναι ανάλογη.

Εργαζόμενοι

Τόσο κατά την εκτέλεση των έργων όσο και κατά την προετοιμασία της Ολυμπιάδας, θα δημιουργηθούν υπεράριθμες θέσεις εργασίας. Όμως και μετά το τέλος των Αγώνων οι θέσεις που θα έχουν δημιουργηθεί θα πρέπει να καλυφθούν. Ο αριθμός των θέσεων εργασίας που θα δημιουργηθούν υπολογίζονται στις 130.000.

Χρηματιστήριο

Το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών ήδη από την πρώτη συνεδρίαση μετά την ανάληψη αντέδρασε θετικά. Η αύξηση της κεφαλοποίησης στη Σοφοκλέους θα προσελκύσει ξένα κεφάλαια, ενώ το θετικό κλίμα θα οδηγήσει και άλλες δυναμικές εταιρείες στο χρηματιστήριο.

5. ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ: ΚΕΡΔΗ Ή ΧΡΕΗ;

Σύμφωνα με τον επίσημο φάκελο της υποψηφιότητας της Αθήνας, τα κέρδη αναμένεται να αγγίξουν το 1 δις δολάρια. Όμως πολλοί πιστεύουν ότι η χώρα θα χάσει πολλά χρήματα και τα οποία μπορεί και τα οποία μπορεί σύμφωνα με τους πιο απαισιόδοξους να αγγίξουν της 1 δις δραχμές. Πιο αναλυτικά, σύμφωνα πάντα με τον φάκελο υποψηφιότητας, θα υπάρξουν έσοδα της τάξης των 402 δις δρχ. εκ των οποίων το 44% θα προέλθει από το ειδικό λαχείο για την ολυμπιάδα και από τις ειδικές εκδόσεις συλλεκτικών γραμματοσήμων και αναμνηστικών νομισμάτων. Το 37% των εσόδων θα προκύψει από τα δικαιώματα και το 12,4% από το υπόλοιπο, από τα εισιτήρια.

Σύμφωνα όμως με εκτιμήσεις έγκυρων αναλυτών, ο προαναφερόμενος προϋπολογισμός των εσόδων είναι υπεραισιόδοξος, αφού εκφράζονται επιφυλάξεις για το κατά πόσον είναι δυνατό το "Ολυμπιακό λαχείο" να συγκεντρώσει περίπου 177 δις δρχ. Παρόμοιοι φόβοι εκφράζονται και για την εκτίμηση πωλήσεων των εισιτηρίων, γιατί το ελληνικό κοινό δε φημίζεται για τη "μεγάλη του αγάπη" προς τον κλασσικό αθλητισμό.

Επί πλέον, έσοδα 210 δις δρχ. θα προκύψουν από χρηματοδότηση της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής (ΔΟΕ). Αξίζει όμως εδώ να σημειωθεί ότι αυτά τα έσοδα δεν έχουν συμπεριληφθεί στον φάκελο στο σκέλος των εσόδων. Αν εισπράξουμε και τα χρήματα

αυτά τότε τα συνολικά έσοδα ανέρχονται στις 612 δις δρχ.

Έξοδα: Τι γίνεται όμως με το σκέλος των εξόδων; Παρά το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος (75%) των αθλητικών εγκαταστάσεων έχει ολοκληρωθεί η ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων θα απαιτήσει σημαντικά έργα υποδομής στην πρωτεύουσα της τάξης των 740 δις. Από αυτά, τα 385 αφορούν επενδύσεις, ενώ οι υπόλοιπες 3558 δις δρχ. αφορούν τα λειτουργικά έξοδα. Σε τελική ανάλυση το κόστος των έργων - αφαιρώντας τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα που φτάνει το 30%- διαμορφώνεται σε 42 δις δρχ.

Σύμφωνα με τις προαναφερόμενες εκτιμήσεις τόσο για τα έσοδα όσο και για τα έξοδα, το οικονομικό αποτέλεσμα για τη χώρα μας θα είναι αρνητικό στην καλύτερη περίπτωση κατά 340 δις δρχ. ενώ στη χειρότερη θα αγγίζει το αστρονομικό ποσό των 1 τρις δρχ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12°

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΑ ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΕΡΓΑ

Έργα εν όψει της Ολυμπιάδας του 2004

Εισαγωγή

Το όραμα της Αθήνας είναι να δοξάσει τους Αγώνες στη χώρα που έδωσε ζωή στο Ολυμπιακό ιδεώδες, στην πόλη όπου οι πρώτοι σύγχρονοι Ολυμπιακοί αγώνες ξαναζωντανεύουν το 1896. Η Αθήνα είναι μια πόλη που αλλάζει γρήγορα, επεκτείνοντας τους ορίζοντές της στο εναγκάλιασμα των προκλήσεων μιας σύγχρονης Ολυμπιακής πόλης.

Περισσότερα από 300 έργα είναι σε εξέλιξη, εφαρμόζοντας τις τελευταίες τεχνολογικές εξελίξεις στις μεταφορές, κατασκευές, συγκοινωνίες, χρηματοδοτήσεις. Η ολοκλήρωση του Νέου Αεροδρομίου στα Σπάτα, το Αττικό Μετρό και ο Αθηναϊκός Δακτύλιος, θα γίνουν τα 3 πρώτα χρόνια του νέου αιώνα. Ένα σύγχρονο δίκτυο μεταφοράς γίνεται πραγματικότητα, ο δακτύλιος είναι ένα δικτυωτό έργο αποτελούμενο από δρόμους μεγάλης ταχύτητας που συνδέουν απευθείας τους αθλητικούς τόπους συγκέντρωσης με το Ολυμπιακό χωριό και το ιστορικό κέντρο. Το δικτυωτό έργο για πεζόδρομους θα δώσει σχήμα σ' ένα Αρχαιολογικό Πάρκο στο κέντρο της Αθήνας, που θα έχει σαν αποτέλεσμα μια εκτεταμένη περιοχή γεμάτη από πολιτισμό (κουλούρα) και πράσινο.

Εκτείνοντας τις ανοικοδομήσεις της η Ελλάδα θα αυξήσει

κατακόρυφα τις υπηρεσίες στους 10.000.000 επισκέπτες που ετησίως απολαμβάνουν τον τρόπο ζωής της Μεσογείου. Τα επενδυτικά προγράμματα των τηλεπικοινωνιών και πληροφοριακής τεχνολογίας, επεκτείνουν το δακτυλικό σκελετό ενώνοντας την Ελλάδα με τον κόσμο ενώ ταυτόχρονα εξασφαλίζουν την υψηλότερη ποιότητα της ραδιοφωνικής μετάδοσης των Αγώνων.

Με το 72% των απαιτούμενων αθλητικών εγκαταστάσεων να έχουν τοποθετηθεί, η Ελλάδα έχει επιτυχώς φιλοξενήσει σημαντικά παγκόσμια και ευρωπαϊκά γεγονότα. Μια πραγματικότητα που σφυρηλατεί μοναδικές προοπτικές για την οικονομική επιτυχία των Αγώνων του 2004.

Κατασκευάζοντας τις Ολυμπιακές εγκαταστάσεις σε μια πόλη που επενδύει στο μέλλον της, παρουσιάζεται μια μοναδική και προκλητική ευκαιρία στη διεθνή εμπορική κοινότητα. Ένα απλό Ολυμπιακό Χωριό θα φιλοξενεί όλους τους μετέχοντες αθλητές σ' ένα πολυ-υπηρεσιακό σύμπλεγμα που συναντά ιδανικά επίπεδα με διατάξεις διαστημικών σχεδίων και περιβαντολογικών συνθηκών.

Η μακροχρόνια χρήση του Ολυμπιακού σχεδίου παράγει επενδυτικές ευκαιρίες, ενώ η Αθήνα καλωσορίζει τη συνεργασία του διεθνή και ελληνικού ιδιωτικού τομέα για την πλάση και τον σχηματισμό ενός νέου αστικού περιβάλλοντος. Η μεγαλύτερη γιορτή στη γη φωτίζει το ξημέρωμα του 21^{ου} αιώνα. Η αναβίωση της Ολυμπιάς, το αποκορύφωμα της ανάθεσης των Αγώνων κάθε 4 χρόνια, θα οδηγήσει τις αξίες ενώνοντας τον κόσμο έναντι των ιδανικών εκφράσεων του

2004.

Συγχωνεύοντας τον αθλητισμό με τον πολιτισμό, η εφεδρεία της Ολυμπιακής Φλόγας θα προωθήσει την ιδέα της Ολυμπιακής ανακωχής, επιτελώντας Ειρήνη κατά τη διάρκεια των Αγώνων, ένα μοναδικό κληροδότημα της μελλοντικής εξέλιξης του Ολυμπιακού κινήματος στην 3^η χιλιετία.

Το Ολυμπιακό Χωριό στις Αρχάνες

Το Ολυμπιακό Χωριό προσφέρει στον ιδιωτικό τομέα εκτεταμένες ευκαιρίες επενδύσεις κεφαλαίων σε μια κατακόρυφη ανάπτυξη που για πρώτη φορά συμβαίνει στην Ελλάδα και η οποία θα τοποθετήσει το βήμα για τον πιο ποιοτικό τρόπο ζωής.

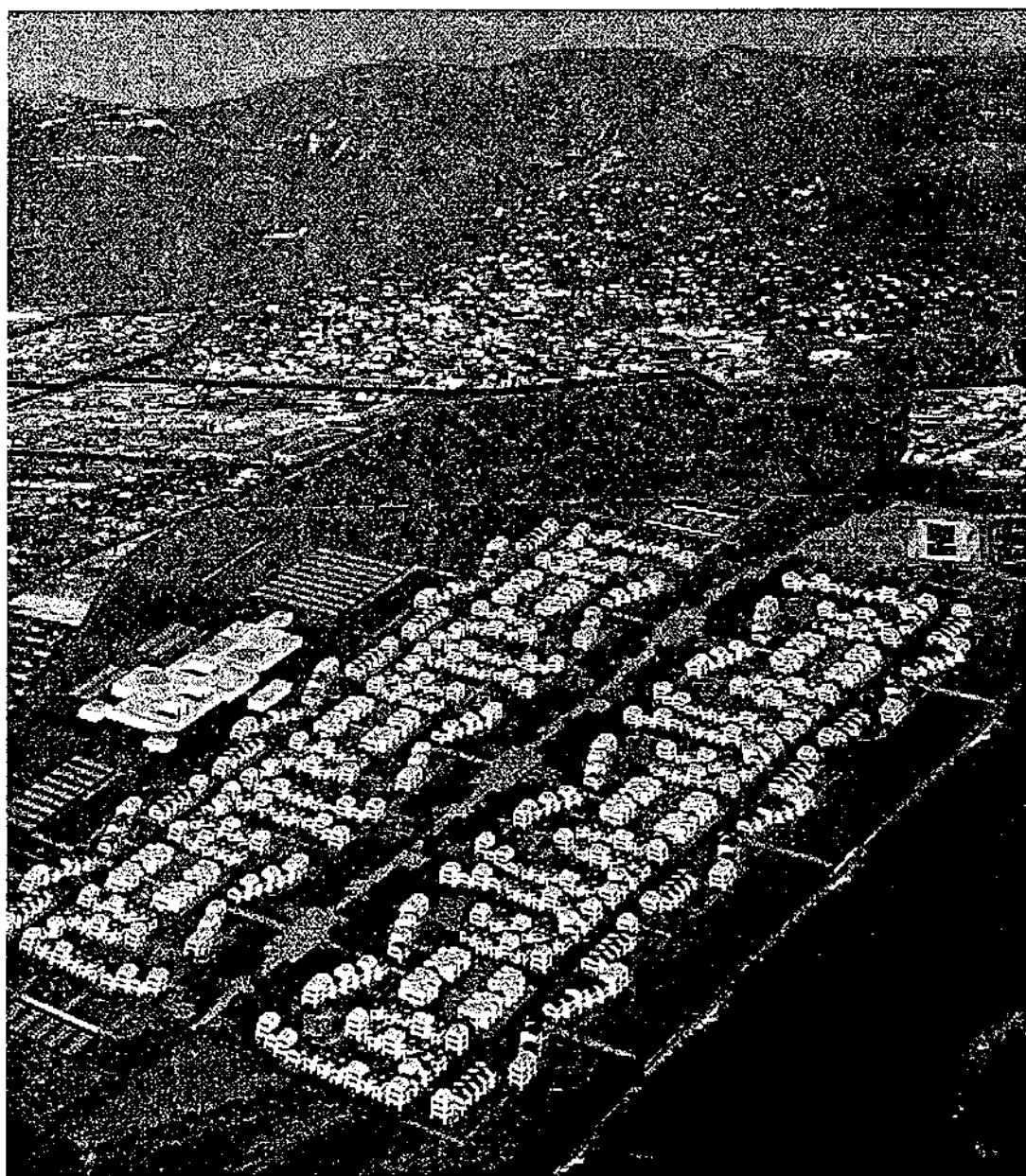
Η ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ: Συνθέτει μια περιοχή 80 εκταρίων περίπου και θα είναι σχεδιασμένο να χωράει 16.000 αθλητές και επισήμους κατά τη διάρκεια των Αγώνων. Το Ολυμπιακό Χωριό θα είναι εγκατεστημένο στους πρόποδες της Πάρνηθας παρέχοντας άριστες περιβαλλοντικές και κλιματολογικές συνθήκες.

Το Ολυμπιακό Χωριό θα αποτελείται από 3 ζώνες:

- **Διεθνής Ζώνη:** Θα παρέχει ευκολίες στους αθλητές και τους επισήμους κατά τη διάρκεια των Αγώνων. Αυτές οι διευκολύνσεις περιλαμβάνουν εμπορικό κέντρο, λογιστικό κέντρο και κέντρο αναψυχής. Η προσχεδιασμένη περιοχή γι' αυτές τις ευκολίες θα είναι περίπου στα 30.000 μ²
- **Κατοικημένη Ζώνη:** Θα περιλαμβάνει κατά τη διάρκεια των Αγώνων διευκολύνσεις για επίσημους και αθλητές, όπως ιατρικές ευκολίες, κέντρο πληροφοριών, εστιατόριο, κέντρο αποθήκευσης. Η προσχεδιασμένη περιοχή γι' αυτές τις διευκολύνσεις θα είναι από 250.000 έως 300.000 μ².
- **Ολυμπιακό Πάρκο:** Οι διευκολύνσεις για τους Αγώνες σ' αυτή τη

ζώνη περιλαμβάνουν γήπεδα καλαθοσφαίρισης, βόλεϊ και τένις, μια ανοιχτή πισίνα, μαζί με άλλες διευκολύνσεις που απαιτούνται από τη Διεθνή Ομοσπονδία. Το Πάρκο θα αναπτυχθεί ως ένα οικολογικό πάρκο με ιδανικό περιβάλλον για προπονήσεις, σπορ και ξεκούραση.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: Το συνολικό κόστος του σχεδίου εκτιμάται στα 430.000.000 ΕΥΡΩ συνυπολογίζοντας την ανάπτυξη των γύρω περιοχών.

Ολυμπιακό Ιστιοπλοϊκό Κέντρο Αγίου Κοσμά

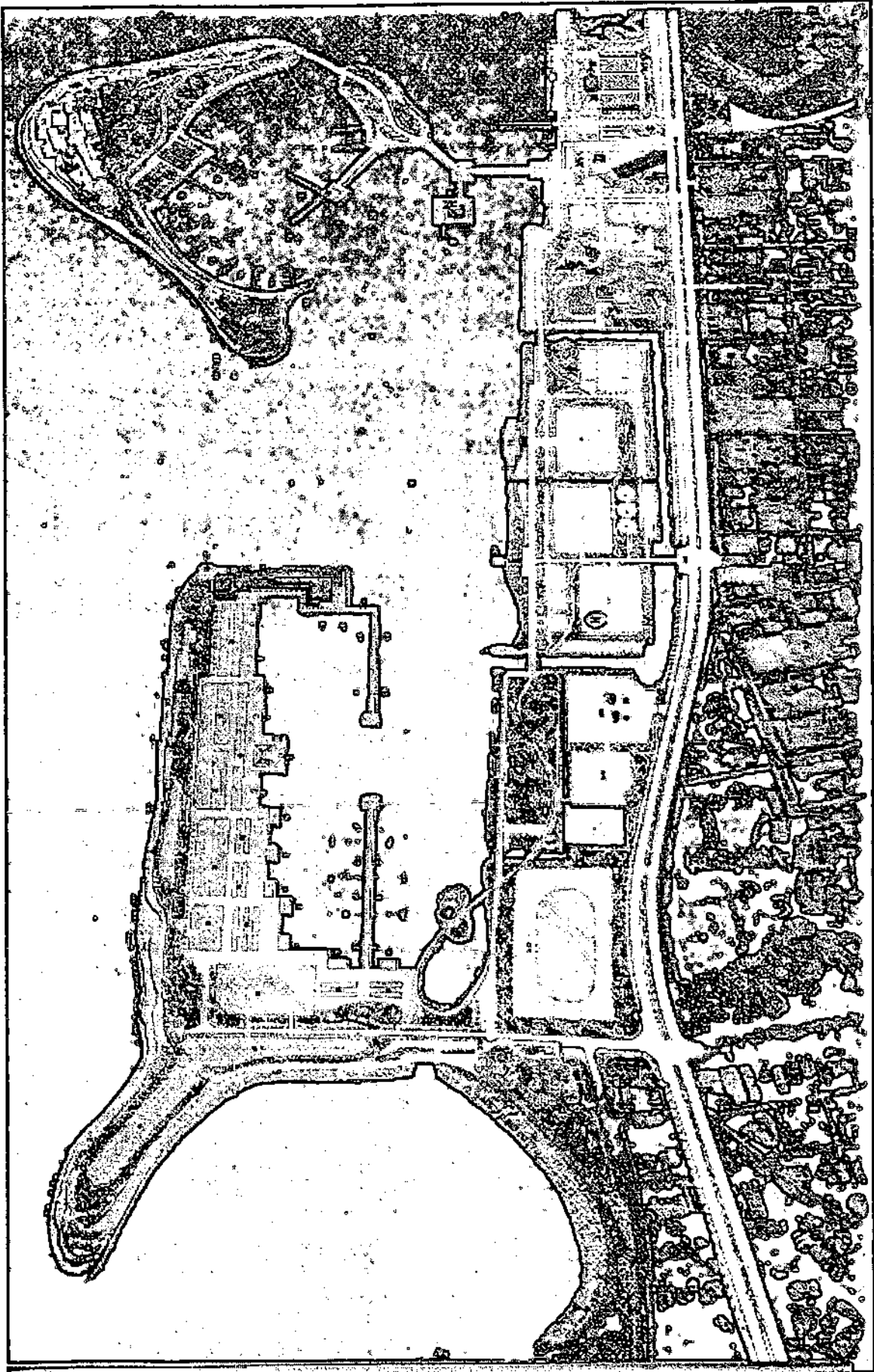
Το Ολυμπιακό Ιστιοπλοϊκό Κέντρο παρέχει μοναδικές ευκαιρίες για εμπόριο, για άνετη διαμονή επανορθώνοντας τη σχέση μεταξύ του υπάρχοντος θαλασσίου περιβάλλοντος και της γύρω κατοικημένης περιοχής.

Η ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ: Το Ιστιοπλοϊκό Κέντρο θα εγκατασταθεί στην παραθαλάσσια περιοχή του Αγίου Κοσμά, σε μια απόσταση 20' από το κέντρο της πόλης και 30' από το Νέο Αεροδρόμιο των Σπάτων. Οι Αγώνες θα ξεκινήσουν από το Σαρωνικό όπου οι συνθήκες είναι ιδανικές για ιστιοπλοΐα.

Η ΜΑΡΙΝΑ: Η Μαρίνα θα προωθήσει όλες τις παράκτιες εγκαταστάσεις που απαιτούνται για τους αθλητές, επισήμους, μέσα ενημέρωσης, τεχνικό προσωπικό, VIP'S, καλεσμένους και θεατούς σε συμφωνία με τις απαιτήσεις και ειδικεύσεις των TSAF.

Η ΧΡΗΣΗ ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ: Η Μαρίνα μετά τους Αγώνες μπορεί να παραμείνει για ιστιοπλοΐα με την πιθανότητα να αναπτύξει πρόσθετα σπορ, ψυχαγωγικές, τουριστικές και εμπορικές δραστηριότητες. Εκτιμάτε ότι η Μαρίνα θα έχει χωρητικότητα 600 πλοιαρίων μετά τους Ολυμπιακούς.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: Ο προκαταρτικός προϋπολογισμός για την κατασκευή του έργου υπολογίζεται στα 30.000.000 ΕΥΡΩ, περιλαμβάνοντας κατασκευή τεχνητού μικρού νησιού, ψυχαγωγικών χώρων, Ολυμπιακών εγκαταστάσεων όπως κτίρια και άλλες προφυλαγμένες περιοχές.

Ολυμπιακό Κωπηλατικό Κέντρο στον Σχοινιά

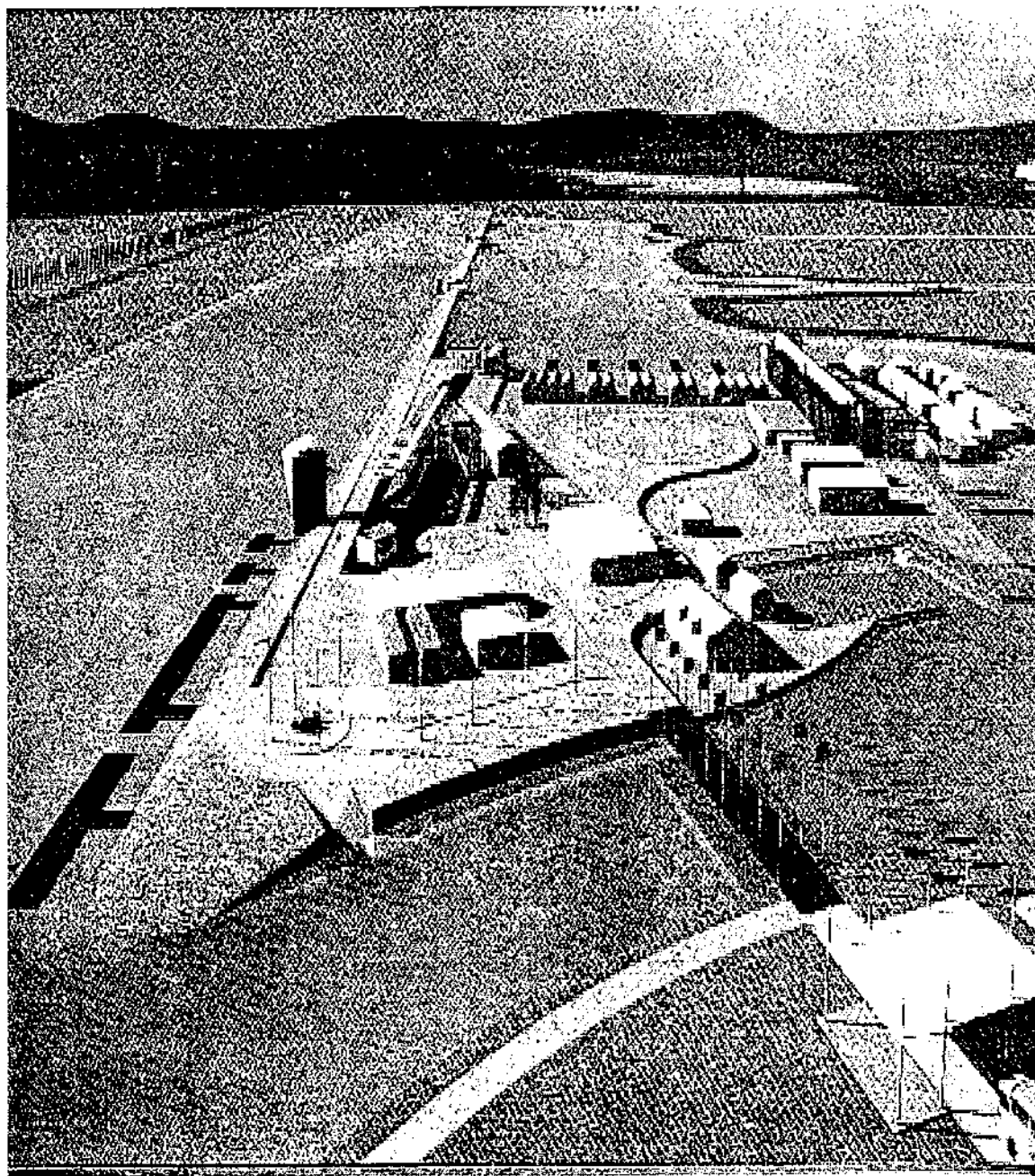
Το Ολυμπιακό Κωπηλατικό Κέντρο εκτείνει τις βλέψεις του σε πολλαπλή ψυχαγωγία και αθλητικούς πόλους σ' ένα περιβάλλον από άφθονες φυσικές πηγές.

Η ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ: Το Ολυμπιακό Κωπηλατικό Κέντρο είναι κοντά στη θάλασσα του Σχοινιά, κοντά στον Μαραθώνα, σε μια απόσταση 35' από το κέντρο της πόλης και 25' από το Αεροδρόμιο των Σπάτων. Ο Σχοινιάς είναι ένας δημοφιλής τουριστικός προορισμός και προσελκύει χιλιάδες επισκέπτες του καλοκαιριού, κοντά στον κόλπο του Μαραθώνα, όπου υπάρχουν πολυάριθμα ξενοδοχεία, ένα κέντρο ψαρέματος και windsurfing και άλλες διευκολύνσεις. Το Κέντρο θα δημιουργηθεί σε μια περιοχή 255 εκταρίων περίπου με λόφους στα βόρεια, βόρειο-ανατολικά & ανατολικά. Θα έχει χωρητικότητα να φιλοξενεί 40.000 θεατές. Η κύρια περιοχή του συναγωνισμού θα έχει μήκος 2.250 m και πλάτος 162 m ενώ η περιοχή της προπόνησης, θα είναι τοποθετημένη γειτονικά στην περιοχή του συναγωνισμού και θα έχει μήκος 1.250 m και πλάτος 118,5 m. Το κτίριο ανοικοδόμησης και οι κύριες και πρόσθετες διευκολύνσεις για τους αθλητές, επισήμους και τον Τύπο θα αναπτυχθούν σ' ένα μικρό νησί με επιφάνεια 7,5 εκταρίων και χωρητικότητα 2.000 θέσεων.

Η ΧΡΗΣΗ ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ: Οι εγκαταστάσεις θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για σκοπούς συναγωνισμών και προπονήσεων, σαν καλοκαιρινό καταφύγιο αθλητών, ή θα μπορούσε περαιτέρω να αναπτυχθεί σ' ένα πάρκο διασκέδασης ή σαν μια

εγκατάσταση φιλοξενίας για τουριστικές δραστηριότητες.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: Το συνολικό κόστος κατασκευής του σχεδίου εκτιμάτε στα 40.000.000 ΕΥΡΩ.

Ολυμπιακό Κέντρο Ιππικών Αγώνων

Τα σχέδια του Ολυμπιακού Κέντρου Ιππικών Αγώνων και των νέων αγώνων στίβου στην Αθήνα, προβλέπουν ένα σκελετό πολλαπλής χρησιμότητας, συνεπάγοντας οικονομικές διαφοροποιήσεις.

Η ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ: Το Κέντρο θα κατασκευαστεί στο Μαρκόπουλο 30' περίπου από το κέντρο της πόλης και λιγότερο από 10' από το Αεροδρόμιο των Σπάτων.

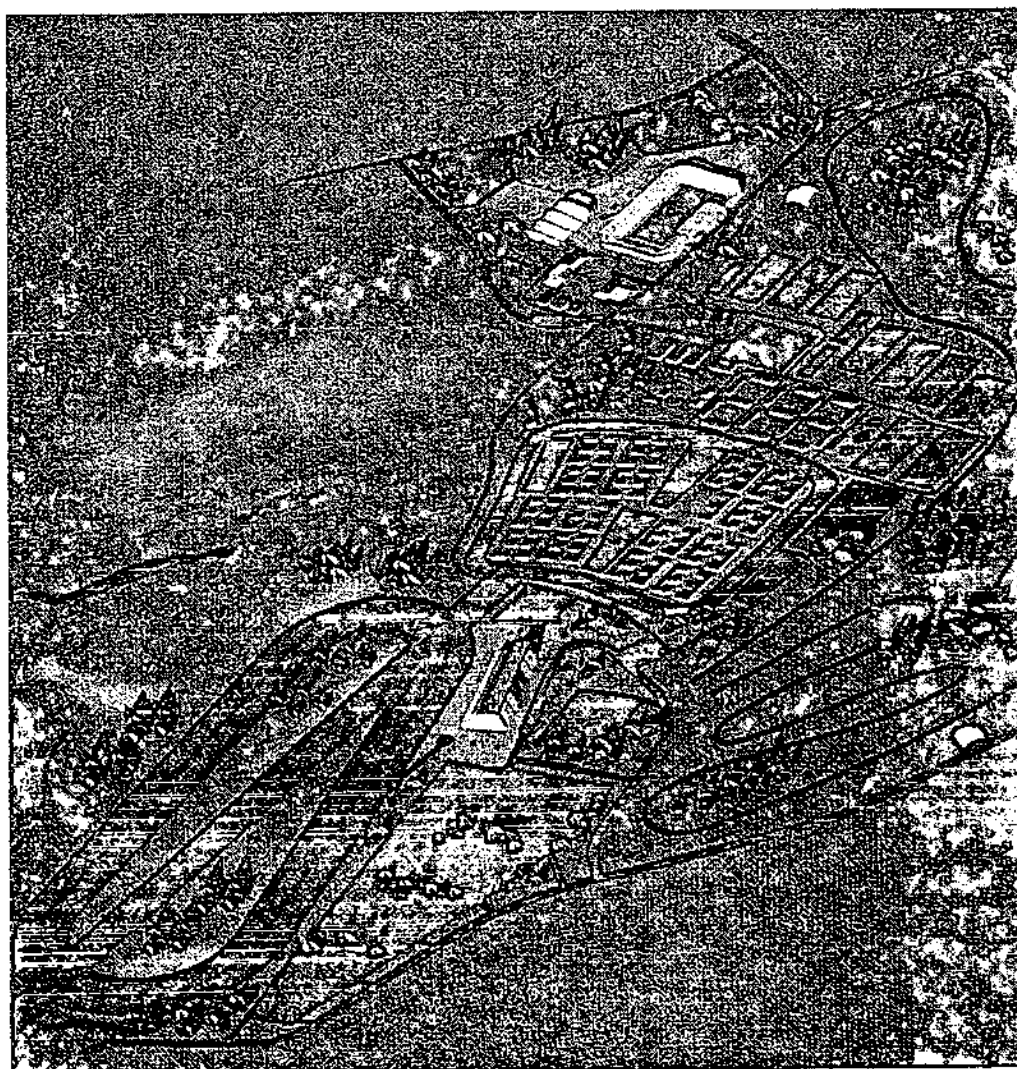
ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ: Θα είναι ο τόπος συγκέντρωσης για τις προπονήσεις και για το τριήμερο γεγονός των διαγωνισμών. Καταλαμβάνοντας μια περιοχή 190 εκταρίων, το Κέντρο θα αναπτυχθεί συνεχόμενα με τους αγώνες στίβου που είναι σχεδιασμένοι για το διαγωνισμό στα μέσα του 2001, δημιουργώντας ένα ιδανικό κέντρο για την ανάπτυξη ιππικών αγωνισμάτων στην Ελλάδα. Το Κέντρο θα διαιρεθεί σε 2 ζώνες: Η πρώτη θα περιλαμβάνει τη στέγαση των στάβλων και όλων των προπονητικών περιοχών. Η δεύτερη, θα περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες και τις περιοχές του συναγωνισμού για 30.000 θεατές, VIP'S, τα μέσα ενημέρωσης και τους επισήμους. Ένα σύνολο από 24 περιοχές όπου γίνονται οι προπονήσεις θα δημιουργηθούν, μια από τις οποίες θα είναι κλειστή.

ΑΓΩΝΕΣ ΣΤΙΒΟΥ: Το νέο Κέντρο αγώνων στίβου στην Αθήνα κατέχει μια έκταση 90 εκταρίων συμπεριλαμβάνοντας 32 εκτάρια για αγώνες δρόμου, μια εξέδρα χωρητικότητας 15.000 θεατών, ψυχαγωγικές ανέσεις, διοικητικά γραφεία και εγκαταστάσεις προετοιμασίας.

Η ΧΡΗΣΗ ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ: Το Ολυμπιακό Κέντρο Ιππικών Αγώνων θα είναι μια μόνιμη εγκατάσταση για εθνικά και διεθνή αθλητικά γεγονότα Ιππικών Αγώνων με τη δυνατότητα περαιτέρω ανάπτυξη αθλητικών και ψυχαγωγικών ανέσεων.

Η τοποθέτηση του γειτονικά με τους νέους αγώνες στίβου θα προβλέπει πολλές ευκαιρίες για την ολοκλήρωση των χρήσεων μετά τους Ολυμπιακούς, ενώ η άμεση πρόσβασή του με το Αεροδρόμιο των Σπάτων, θα υπερτιμήσει τις εμπορικές προσδοκίες.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: Το συνολικό κόστος της κατασκευής του έργου υπολογίζεται στα 100.000.000 ΕΥΡΩ.

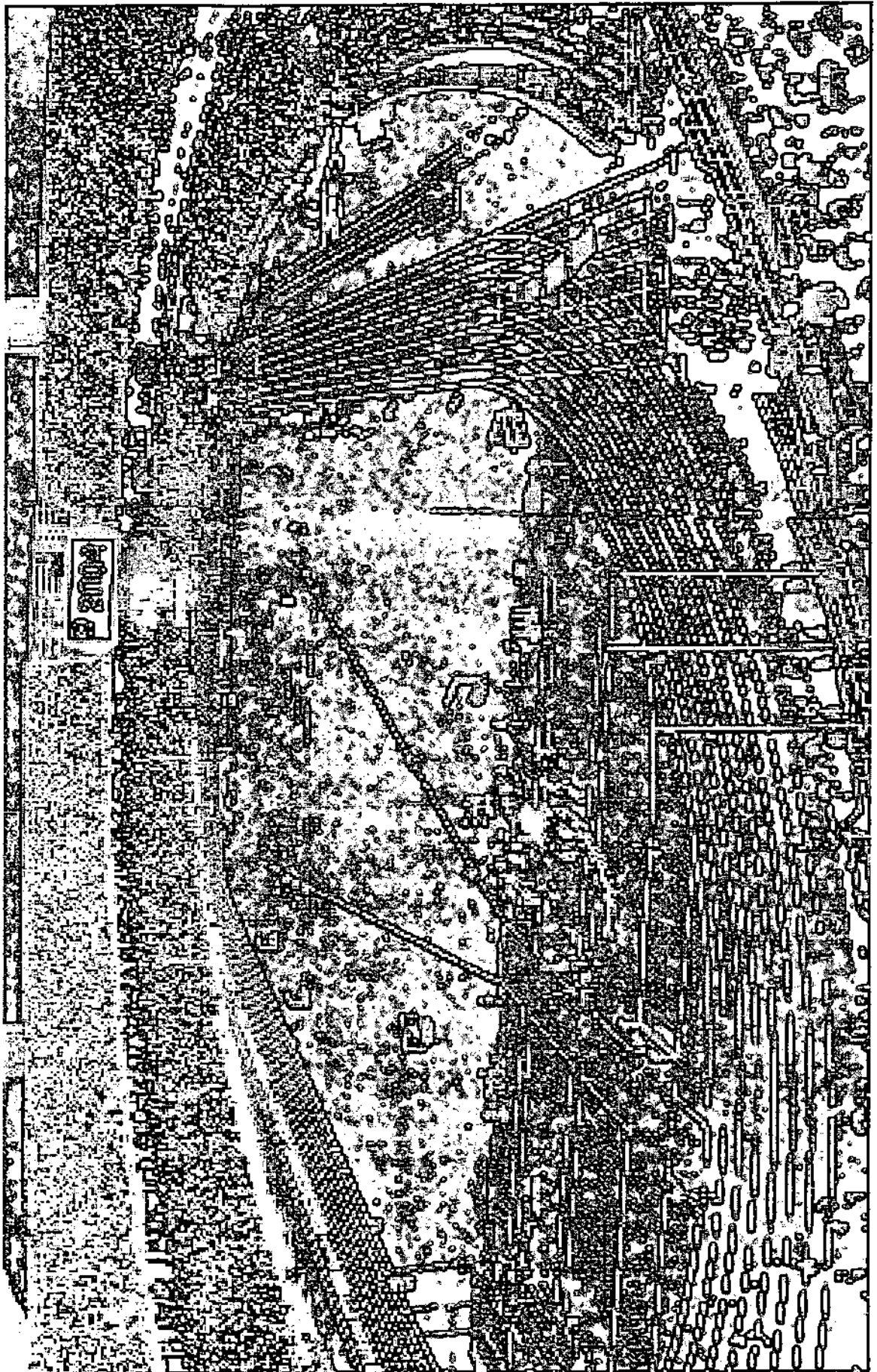
Ολυμπιακό Αθλητικό Σύμπλεγμα Αμαρουσίου

Είναι παγκοσμίως αναγνωρίσιμο για την οργανωτικότητα των πολυάριθμων Ευρωπαϊκών και Παγκοσμίων πρωταθλημάτων, ενώ συγχρόνως είναι ο κύριος αθλητικός πόλος έλξης για τη διοργάνωση των Αγώνων του 2004 παρέχοντας τις πιο σύγχρονες εγκαταστάσεις.

Η ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ: Το Ολυμπιακό Αθλητικό Σύμπλεγμα είναι τοποθετημένο στο Μαρούσι 10 Km από το κέντρο της πόλης και 15 Km από το Αεροδρόμιο των Σπάτων. Το Συγκρότημα περιλαμβάνει:

- Το Ολυμπιακό στάδιο χωρητικότητας 80.000 θέσεων
- Το κλειστό Ολυμπιακό στάδιο χωρητικότητας 18.000 θέσεων
- Το Ολυμπιακό Βελοδρόμιο χωρητικότητας 6.000 θέσεων
- Το ανοιχτό & κλειστό Ολυμπιακό Κολυμβητικό κέντρο συνολικής χωρητικότητας 14.500 θέσεων
- Το Ολυμπιακό Κέντρο Τένις χωρητικότητας 23.000 θέσεων
- Το Κέντρο Προπόνησης
- Το Κέντρο Ελέγχου Ντοπαρίσματος

ΤΑ ΟΦΕΛΗ: Η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού θα επενδύσει 50.000.000 ΕΥΡΩ για να “φρεσκάρει” το Ολυμπιακό Αθλητικό Σύμπλεγμα. Αυτό θα εγκαθιδρύσει έναν ιδανικό τόπο για τους Αγώνες του 2004, προωθώντας τις καλύτερες συνθήκες συναγωνισμού υπερτιμώντας τα αθλητικά κατορθώματα.

Κλειστό Αθλητικό Κέντρο Γαλατσίου

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ: Το Κλειστό Αθλητικό Κέντρο στο Γαλάτσι θα εγκατασταθεί σε μικρή απόσταση από το Ολυμπιακό Αθλητικό σύμπλεγμα, έτσι ώστε να είναι σε άμεση σχέση με το μεγαλύτερο κέντρο συναγωνισμού για τους Ολυμπιακούς του 2004.

ΤΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ: Το Κλειστό Αθλητικό Κέντρο Γαλατσίου θα έχει χωρητικότητα 6.000 θέσεων και ο χώρος προπόνησης θα καταλαμβάνει 2.000 μ². Το Κέντρο θα καταλαμβάνει μια περιοχή περίπου 10.000 μ² και θα εφοδιαστεί με εξοπλισμό της αρεσκείας των αθλητών, των επισήμων και των τεχνικών των Αγώνων, των εκπροσώπων του Τύπου και των Media, των VIP'S, των καλεσμένων και του κοινού. Κατά τη διάρκεια των Αγώνων, το Κέντρο θα φιλοξενεί επιτραπέζιο τένις και ρυθμική γυμναστική και μετά το τέλος των Αγώνων θα χρησιμοποιείται ως εγκατάσταση πολλαπλών χρήσεων για αγώνες και πολιτιστικά γεγονότα.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: Το κόστος κατασκευής υπολογίζεται στα 18.000.000. ΕΥΡΩ και θα χρηματοδοτηθεί από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

Διεθνές Κέντρο Broadcasting

Στις αθλητικές κατασκευές της πόλης μπορείς να βρεθείς αντιμέτωπος με την υψηλή τεχνολογία των διεθνή τηλεπικοινωνιών και Broadcasting.

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ: Το Διεθνές κέντρο Broadcasting θα εγκατασταθεί μαζί με το Ολυμπιακό Αθλητικό Συγκρότημα. Η τοποθεσία είναι εύκολα προσιτή παρέχοντας μια σειρά από μεταφορικά μέσα της επιλογής μας, καθώς και χώρο στάθμευσης για τουλάχιστον 2.500 οχήματα. Το Κέντρο θα εγκατασταθεί σ' ένα νέο προσωρινό και υπερσύγχρονο Διεθνή Εκθεσιακό Κέντρο 55.000 μ2. Όταν ολοκληρωθεί οι εγκαταστάσεις θα εξυπηρετούν εξίσου τα προσωρινά οικήματα της HELLEXPO.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: Η κατασκευή θα κοστίσει 18.000.000 ΕΥΡΩ και θα χρηματοδοτηθεί από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

Το Μετρό της Αθήνας

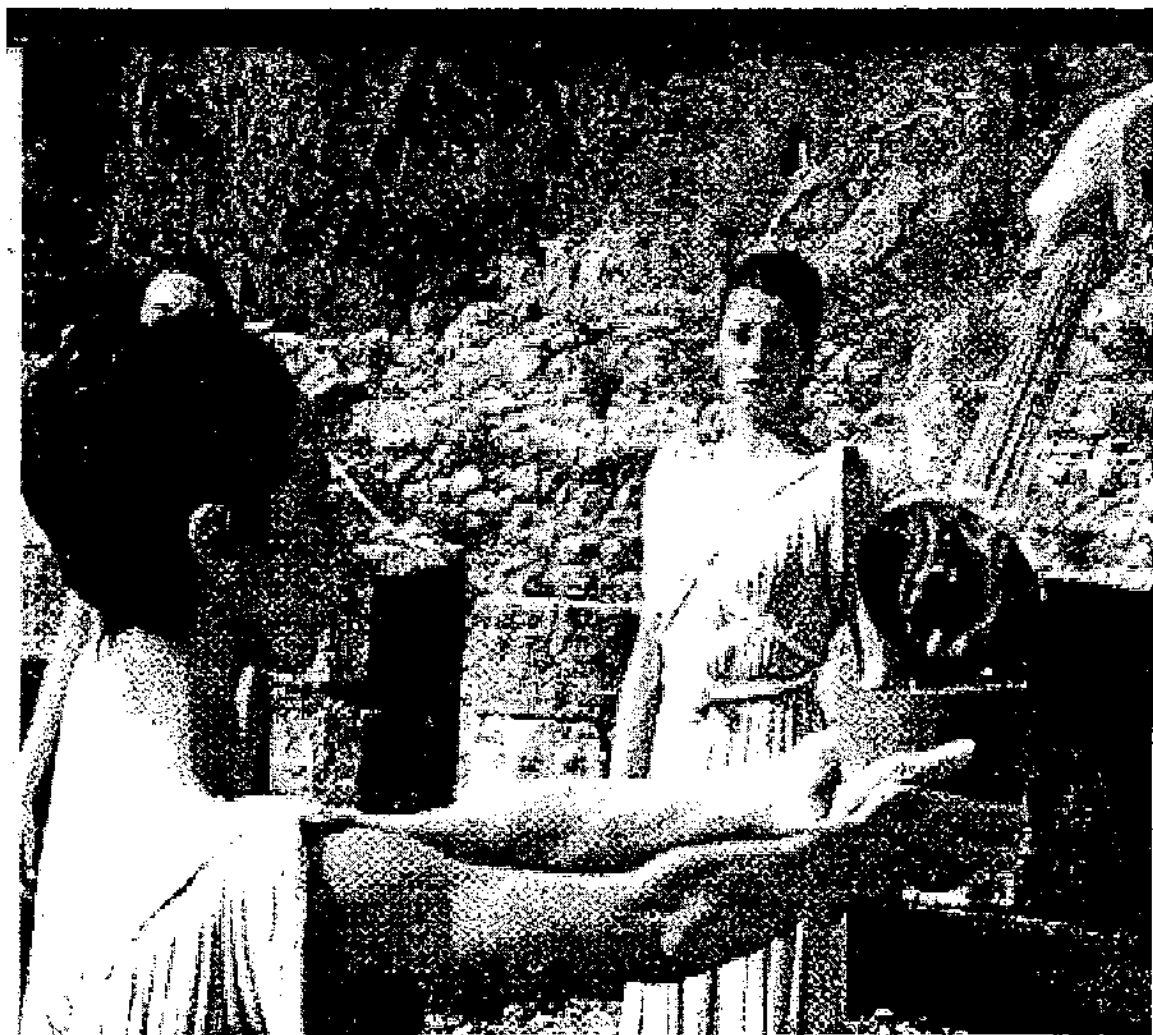
Το Μετρό θα βελτιώσει θεαματικά τη μεταφορά του πληθυσμού της Αθήνας προωθώντας μαζί με τα αστικά και υπεραστικά λεωφορεία, τον υπόγειο σιδηρόδρομο, τα ταξί κλπ, νέες προοπτικές στο μεταφορικό σύστημα της πόλης, θα συμβάλλει αποφασιστικά στην κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση του κέντρου της Αθήνας, ενώ θα έχει και ορατές επιπτώσεις στην αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης με τη μείωση της κυκλοφορίας των Ι.Χ.

ΤΟ ΕΡΓΟ: 2 νέες γραμμές, μήκους 18 χιλ. και 21 σταθμοί θα εξυπηρετούν 450.000 επιβάτες ημερησίως, επιπλέον των 330.000 επιβατών που ήδη εξυπηρετούνται από τις υπάρχουσες γραμμές. Το έργο προάγει την αλληλεξάρτηση της πορείας του λεωφορείου και του τρόλεϊ με τους σταθμούς του Μετρό και την κατασκευή των σταθμών αυτοκινήτων σε επιλεγμένους σταθμούς. Αυτό θα ανατρέψει τους περαιτέρω κανονισμούς της μαζικής μεταφοράς στην ευρύτερη Αθήνα. Η συχνότητα της διέλευσης των συρμών θα είναι ανά 3 λεπτά της ώρας αιχμής και ανά 5 έως 10 λεπτά τις άλλες ώρες.

ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ: Το 82% του έργου έχει ήδη ολοκληρωθεί, 13,3 χλμ. της κατασκευής των τούνελ ή 31,9 χλμ. του σιδηροδρόμου έχουν τοποθετηθεί, 19 σταθμοί είναι στο στάδιο των τελικών αρχιτεκτονικών εργασιών και 17 είναι στη φάση της εγκατάστασης του ηλεκτρικού και μηχανικού εξοπλισμού, 119 άμαξες έχουν ήδη κατασκευαστεί και πάνω από 2.000 εργαζόμενοι δουλεύουν σε 40 θέσεις.

ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ: Το Μετρό οικοδομείται από την Κοινοπραξία Ολυμπιακό Μετρό, μια Ελληνική εταιρεία, κοινοπραξία Γαλλικών και Γερμανικών εταιρειών, ενώ η “ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Α.Ε.” είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και επίβλεψη του έργου, όσο και για τον χειρισμό, προώθηση και ανάπτυξη του δικτύου μετά την ολοκλήρωση.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ: Το έργο θα κοστίσει 2.000.000.000 ΕΥΡΩ και χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση υπό τη μορφή δωρεάς και από το Ελληνικό Κράτος μέσω των Δανείων της Ευρωπαϊκής Επενδυτικής Τράπεζας και του Δημοσίου Επενδυτικού Προγράμματος.

Πάτρα και Εγνατία Οδός - Οδικός Άξονας ΠΑΘΕ

ΕΡΓΟ: Με συνολικό μήκος 730 χλμ. ο καινούριος αυτοκινητόδρομος θα διασχίζει την Ελλάδα κατά μήκος του άξονα Βορρά- Νότου, ενώνοντας την Πάτρα, την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη με τους οικότροφους της χώρας. Θα ενώνει 6 περιφέρειες, 11 νομαρχίες, 14 μεγάλες πόλεις και κωμοπόλεις, 9 λιμάνια, 6 αεροδρόμια και τις περισσότερες από τις τουριστικές ή βιομηχανικές περιοχές.

ΟΦΕΛΗ: Θα έχει μια ευρύ σειρά από ωφέλιμες συνέπειες. Το έργο θα μειώσει σημαντικό τον χρόνο και τις αποστάσεις του ταξιδιού και θα αυξηθεί η ασφάλεια στο δρόμο. Επίσης θα προωθήσει την οικονομική, πολιτιστική και τουριστική ζωή των περιοχών μέσω των οποίων περνά διευκολύνοντας την επικοινωνία, μεταφορά και αξιοποίηση των περιοχών. Θα βελτιώσει τους απευθείας δεσμούς μεταξύ Ελλάδας και της υπόλοιπης Ευρώπης δημιουργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο σημαντικά οφέλη για την ανάπτυξη των πολιτιστικών, τουριστικών και οικονομικών σχέσεων.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ: Το συνολικό κόστος εκτιμάται περίπου στα 2.000.000.000 ΕΥΡΩ από Εθνικά και Κοινοτικά κεφάλαια:

- Κεφάλαιο Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Ανάπτυξης 21%
- Συνοχικό κεφάλαιο 13%
- Εθνικά κεφάλαια 56%
- Ιδιωτικά κεφάλαια 10%

Αυτοχρηματοδότηση θα χρησιμοποιηθεί σε μερικά τμήματα του Αυτοκινητοδρόμου.

Εγνατία Οδός

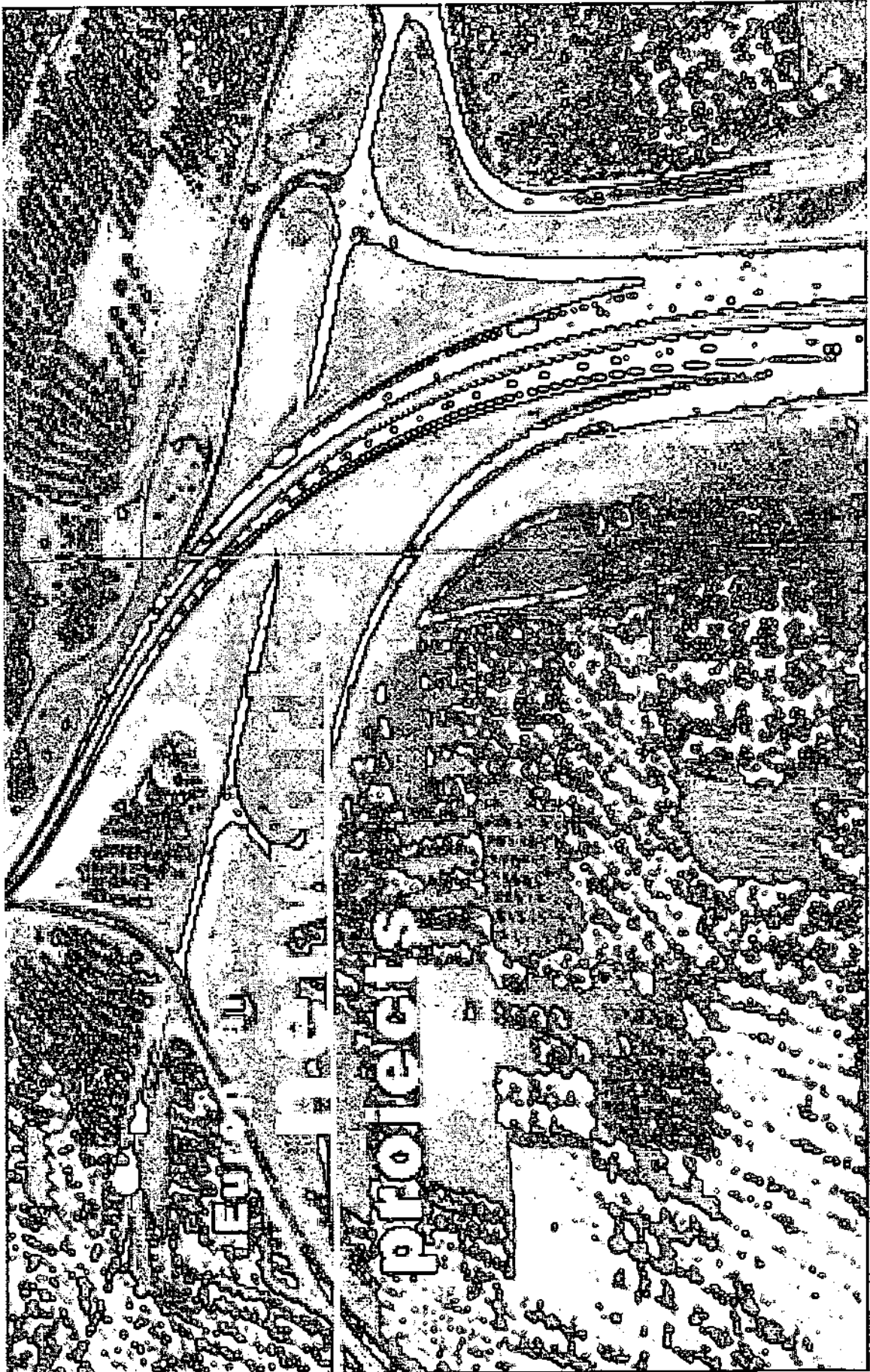
Η Εγνατία είναι ένα έργο ζωτικής σημασίας για το οδικό δίκτυο που ενώνει την Ελλάδα με την Ευρώπη προς τη μια κατεύθυνση και την Ασία προς την άλλη.

ΤΟ ΕΡΓΟ: Η Εγνατία έχει σχεδιαστεί σύμφωνα με τα πρότυπα του Ευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών. Είναι ένας κεντρικός πλατύς δρόμος μήκους 680 χλμ. σε μήκος, με 2 λωρίδες κυκλοφορίας σε κάθε κατεύθυνση.

ΟΦΕΛΗ: Το έργο επιτρέπει απευθείας πρόσβαση στις περιφέρειες. 19 μεγάλες πόλεις και κωμοπόλεις, 5 λιμάνια, 6 αεροδρόμια και 30 τουριστικές περιοχές. Μ' αυτό τον τρόπο θα συμβάλλει στην παραγωγική αναδιοργάνωση της Βόρειας Ελλάδας. Η Εγνατία προβλέπει περισσότερους απευθείας δεσμούς της Ελλάδας με τα Βαλκάνια και τη Μεσόγειο.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ: Τα κεφάλαια για τον προϋπολογισμό του έργου υπολογίζεται στα 2,3 δις ΕΥΡΩ έχουν εξασφαλιστεί και θα είναι από το:

- Ελληνικό Κράτος (Εθνικά Κεφάλαια)
- Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνοχικά Κεφάλαια, Κεφάλαια Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Ανάπτυξης)
- Ευρωπαϊκή Επενδυτική Τράπεζα.

Ζεύξη Ρίου - Αντιρρίου

ΤΟ ΕΡΓΟ: Το πέρασμα του Ρίου - Αντιρρίου είναι το σταυροδρόμι για την ένωση του Βορρά με το Νότο. Η κατασκευή της γέφυρας αποτελεί ένα από τα 14 Ευρωπαϊκά έργα απόλυτης προτεραιότητας στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφοράς ως παρακλάδι της ΠΑΘΕ.

ΟΦΕΛΗ: Μια κατασκευή μόνιμης γέφυρας θα επιτρέψει τη μετάβαση από το Ρίο στο Αντίρριο και αντίστροφα σε 5', σε αντίθεση με τα 45' που συνήθως απαιτούνται με τα Ferry-Boat. Ο συνδετικός δρόμος μεταξύ Πελοποννήσου και Κεντρικής Ελλάδας μέσω της γέφυρας του Ρίου-Αντιρρίου, θα κάνει το σύνδεσμο μεταξύ των 2 σπουδαιότερων λιμανιών της Δύσης (Πάτρας - Ηγουμενίτσας) πιο αποτελεσματικό, επιτείνοντας τις δυνατότητες για επικοινωνία με την υπόλοιπη Ευρώπη.

Το έργο θα δημιουργήσει 1.000 νέες θέσεις εργασίας κατά τη φάση της κατασκευής και θα προωθήσει τις Ελληνικές κατασκευαστικές εταιρείες να ανοίξουν δρόμο σαν πρωτοπόροι.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ: Το έργο είναι σχεδιασμένο να ολοκληρωθεί το 2004 και ο συνολικός προϋπολογισμός φτάνει τα 750.000.000 ΕΥΡΩ και χρηματοδοτείται από το:

- Ελληνικό Κράτος
- Δάνειο της Ευρωπαϊκής Επενδυτικής Τράπεζας εγγυημένο από ένα γκρουπ Ευρωπαϊκών Τραπεζών.

Το πέρασμα Άκτιο - Πρέβεζα

ΤΟ ΕΡΓΟ: Το υπό τη θάλασσα ή υποθαλάσσιο πέρασμα από την Πρέβεζα στο Άκτιο, θα βελτιώσει την ανοικοδόμηση του άξονα οδικού της Δυτικής Ελλάδας, ανοίγοντας μια συγκοινωνούντα πορεία μεταξύ των 2 σπουδαιότερων λιμανιών της Δύσης (Πάτρα - Ηγουμενίτσα) και της υπόλοιπης Ευρώπης. Το έργο έχει συνολικό μήκος 4.710 μέτρα και θα αποτελείται: 1) από ένα υπόγειο ή υποθαλάσσιο τμήμα, 1570 μέτρων σε μήκος, με πλάτος 10,60 μ. και ύψος 6,40 μ. Εκεί θα υπάρχουν 2 πάροδοι με συνολικό πλάτος 8 μ. 2) από πύλες εισόδου και εξόδου με συνολικό μήκος 412 μ. και 3) υπόγειοι δρόμοι εισόδου συνολικού μήκους 2.728 μ.

ΟΦΕΛΗ: Το πέρασμα απ' την Πρέβεζα στο Άκτιο θα μειώσει το χρόνο που απαιτείται για το πέρασμα με το Ferry-Boat. Με τα Ferry-Boat συνήθως ο χρόνος είναι 30' ενώ μετά το τέλος του έργου το πέρασμα θα γίνεται σε 5'.

ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ: Η επίβλεψη του έργου διευθύνεται από την ειδική Υπηρεσία Δημοσίων Έργων/Μεγαλύτερων Έργων της δυτικής Ελλάδας με τη βοήθεια ενός έμπειρου τεχνικού συμβούλου.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ: Το έργο έχει συνολικό προϋπολογισμό 85.000.000 ΕΥΡΩ και χρηματοδοτείται από τον προϋπολογισμό Δημοσίων Έργων (75%) και την Ευρωπαϊκή Ένωση 25%.

Αεροδρόμιο Σπάτων

Το νέο Διεθνές Αεροδρόμιο των Σπάτων, το πιο μοντέρνο Ευρωπαϊκό αεροδρόμιο, θα διαμορφώσει το δίκτυο αερομεταφοράς της χώρας και της ευρύτερης περιοχής.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ: Το αεροδρόμιο των Σπάτων θα είναι ικανό να εξυπηρετεί τις ανάγκες πάνω από 16.000.000 επιβατών το χρόνο. Στη δεύτερη φάση της ανάπτυξης έχει εκτιμηθεί ότι οι επιβάτες θα ξεπεράσουν τον αριθμό των 20.000.000 ετησίως και όταν ολοκληρωθεί πλήρως, θα είναι σε θέση να εξυπηρετεί περισσότερους από 50.000.000 σε ετήσια βάση.

ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ: Το 55% της κατασκευής έχει ήδη ολοκληρωθεί και η λειτουργία του θα ξεκινήσει το Μάρτιο του 2001.

ΤΑ ΟΦΕΛΗ: Το αεροδρόμιο των Σπάτων θα συμβάλλει αποφασιστικά περισσότερο από τα υπόλοιπα ολυμπιακά έργα, στην ανάπτυξη της οικονομίας με:

- τη δημιουργία 4.000 νέων θέσεων εργασίας κατά τη διάρκεια των εργασιών και πάνω από 7.000 νέες θέσεις εργασίας όταν το αεροδρόμιο τεθεί σε λειτουργία.
- είναι συνδεδεμένο με τις εργοστασιακές κατασκευές ανάπτυξης.
- η ίδρυση νέων συμπληρωματικών επιχειρήσεων στην περιφέρεια.
- η ανεκτίμητη συνεισφορά στον Ελληνικό τουρισμό και τα επαγγελματικά ταξίδια.

ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ: Το Ελληνικό Κράτος και η Διεθνής Κοινοπραξία υπό

την επίβλεψη της Γερμανικής εταιρείας HOCHTIEF A.E. είναι υπεύθυνοι για την παράδοση του έργου, καθώς και για την λειτουργία του για μια χρονική περίοδο 30 χρόνων από το τέλος των εργασιών.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ: Το έργο είναι αυτοεπιδοτούμενο με συνολικό κόστος 2,1 δις ΕΥΡΩ. Πηγές της χρηματοδότησης είναι:

- η Ευρωπαϊκή Επενδυτική Τράπεζα
- δάνεια από Εμπορικές Τράπεζες
- από το Αεροπορικό Αναπτυξιακό Ίδρυμα
- από την Ευρωπαϊκή Ένωση
- από παραχωρήσεις του Ελληνικού Κράτους
- από δευτερογενείς οφειλές.

Athens 2004

3

Ενοποίηση Αρχαιολογικών Τοποθεσιών

Η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων στοχεύει στην παλινόρθωση της ιστορικής συνέχειας της πόλης, διαμέσου της αρμονικής συνύπαρξης της εθνικής κληρονομιάς με χαρακτηριστικό τον σύγχρονο τρόπο ζωής και την κοινωνική ανάπτυξη.

ΤΟ ΕΡΓΟ: Το Κέντρο της Αθήνας μεταμορφώνεται σε Αρχαιολογικό Πάρκο. Δρόμοι μετατρέπονται σε πεζοδρόμους με πράσινο συνδέοντας όλες τις ιστορικές τοποθεσίες, μνημεία και το εμπορικό κέντρο της πόλης. Η αποκατάσταση και η διατήρηση των μνημείων και των κτιρίων με αρχιτεκτονική αξία, σε συνεργασία με τη βελτίωση της καλλιτεχνικής εμφάνισης των ανοιχτών χώρων και πλατειών, αποτελούν ουσιώδη μέρη της δημιουργίας του μορφωτικού χώρου. Η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων θα περιλαμβάνει 60 αστικά έργα στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας.

ΟΦΕΛΗ: Το σχέδιο διατυπώνει ένα δίκτυο δημοσίων χώρων προωθώντας το "πράσινο" σε περιοχές και σε ελεύθερους χώρους για ψυχαγωγικές ή μορφωτικές δραστηριότητες. Η ολοκλήρωση των πιο σημαντικών μορφωτικών συνόρων της πόλης θα δημιουργήσει το πιο εκτεταμένο ανοιχτό μουσείο του κόσμου, ιδανικό για μια βόλτα μέσα από τα επίκτητα προσόντα του Ελληνικού πολιτισμού.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ: Η πρώτη φάση του σχεδίου που θα ολοκληρωθεί μέχρι το 2004, θα κοστίσει πάνω από 375.000.000 ΕΥΡΩ.

Αττική Οδός

Μέχρι το 2003, 72 χλμ. αυτοκινητόδρομος θα δημιουργήσουν το νέο κόμβο γύρω από την πόλη της Αθήνας.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ: Ο καινούργιος Αθηναϊκός κόμβος είναι ένας από τους μεγαλύτερους στην Ευρώπη και αποτελεί μέρος του Ευρωπαϊκού μεταφορικού δικτύου. Ο νέος κόμβος:

- συνδέει απευθείας 30 δήμους της ευρύτερης Αθηναϊκής περιοχής.
- δημιουργεί ένα βασικό δίκτυο μεταφοράς συνδέοντας όλες τις υπηρεσίες των μέσων μαζικής μεταφοράς.

ΟΦΕΛΗ: Ο νέος κόμβος θα συνδέει όλα τα περίχωρα μειώνοντας τις αποστάσεις και ανακουφίζοντας το κυκλοφοριακό κομφούζιο στο κέντρο της πόλης. Αυτό μόνο θα συμβάλλει σε 50.000.000 ΕΥΡΩ μειωμένης κατανάλωσης καυσίμων.

ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ: η ανάδοχος κατασκευάστρια εταιρεία είναι η "Κόμβος Αθήνα Α.Ε.", μια κοινοπραξία από 13 Ελληνικές κατασκευαστικές εταιρείες και την Γαλλική Εταιρεία Μεταφορών.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ: Ο προϋπολογισμός του έργου θα ανέλθει περίπου στα 2.00.000 ΕΥΡΩ (δισ) και τη χρηματοδότησή του έχει εξασφαλίσει το Ελληνικό Κράτος και το Ίδρυμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ευρωπαϊκή Επενδυτική Τράπεζα, ο Σύλλογος Κοινοπραξιών και η εμπορική Τράπεζα.

ΤΑ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ

Μέχρι το 2000, 192 δις δρχ. θα δοθούν για τα έργα που θα κατασκευαστούν στο πλαίσιο υλοποίησης του φακέλου της διεκδίκησης των αγώνων. Ανάμεσά τους 2,7 δις δρχ. θα κοστίσει η δημιουργία γηπέδου μπέιζμπολ (20.000 θέσεων) στην παραλιακή ζώνη του Φαλήρου.

Στο Σχοινιά, σε έκταση 2.550 στρεμμάτων θα κατασκευαστούν αμφιθεατρικοί χώροι με δυνατότητα συγκέντρωσης 40.000 θεατών (κόστος 9,5 δις δρχ.) για τα αγωνίσματα της κωπηλασίας και του κανό-καγιάκ.

Στο Τατόι, το νέο κέντρο ιππασίας σε έκταση 1.500 στρεμμάτων (και χωρητικότητας 30.000 θεατών) θα κοστίσει 6,3 δις δρχ.

Κόστος 1 δις δρχ. θα απαιτηθεί για να συμπληρωθούν οι εγκαταστάσεις στο Γουδί, όπου θα διεξαχθούν τα τρία από τα πέντε αγωνίσματα του μοντέρνου πεντάθλου (ιππασίας, κολύμβησης, δρόμος).

Το κέντρο Τοξοβολίας (5.550 θεατών) θα κοστίσει 2,5 δις δρχ. ενώ 850 εκατ. δρχ. θα δοθούν για τον εκσυγχρονισμό του Ολυμπιακού Σταδίου για τ' αγωνίσματα στίβου και άλλα 850 εκατ. δρχ. για τον εκσυγχρονισμό του Σταδίου Ειρήνης και Φιλίας, χώρου διεξαγωγής των αγώνων μπάσκετ και γυμναστικής.

Το "σπίτι της Άρσης Βαρών" στη Νίκαια (χωρητικότητας 5.000 θέσεων) θα κοστίσει 3,4 δις δρχ. Περισσότερα από 5 δις δρχ. θα στοιχίσουν οι επεμβάσεις στις εγκαταστάσεις του Αγ. Κοσμά όπου θα γίνουν τ' αγωνίσματα της ιστιοπλοΐας και του τριάθλου (δρόμος, ποδηλασία, κολύμβηση). Τα λοιπά χρήματα θα δοθούν για μια σειρά

άλλων αθλητικών έργων για τ' αθλήματα της Ολυμπιάδας (σόφτμπολ, πινγκ-πονγκ, χόκεϊ, τένις κλπ).

Είναι ορατό πόσο σπουδαία και για τον τουρισμό είναι τα παραπάνω έργα αλλά και όσα έργα υποδομής μπαίνουν στο πρόγραμμα για να συμπληρώσουν και να ισορροπήσουν την τελική εικόνα της Αττικής στα μάτια των χιλιάδων επισκεπτών ως το 2004. Η έγκαιρη υλοποίηση των έργων θα επιτρέψει και στην τουριστική οικογένεια να ελπίζει απ' την προπαρασκευή και την αναγκαία προπόνηση των αθλητών νωρίτερα των αγώνων, στον τόπο διεξαγωγής τους αλλά και στη μετέπειτα φιλοξενία αθλητών ή στην ενίσχυση του αθλητικού τουρισμού.

Πολλά περισσότερα μπορεί να προσφέρει η καθιέρωση τουρνουά ειδικού χαρακτήρα και η διοργάνωση σειράς διεθνών αναγκών στη χώρα μας (κάτι που μέχρι σήμερα δεν ήταν εφικτό, λόγω έλλειψης σύγχρονων ειδικών εγκαταστάσεων) αν και η πολιτεία στηρίζει φυσικά αυτή τη λογική πρακτική.

Η ταχύτητα στην υλοποίηση των έργων μας αφορά όλους. Όσο πιο γρήγορα είμαστε έτοιμοι, τόσο πιο θετικά θα λειτουργήσει αυτό για την οικονομία, αφού οι νέες προοπτικές θα δημιουργηθούν ταχύτερα και νέες αγορές και δούλειές θα ανοίξουν για όλους. Έτσι η τουριστική οικογένεια, η οποία κουράστηκε επί σειρά ετών να μιλά για έλλειψη υποδομών, για εκσυγχρονισμό και βελτιώσεις, έχει κάθε λόγο τώρα να πιέσει τους μηχανισμούς για τη γρήγορη και ποιοτική διεξαγωγή των απαιτούμενων διαδικασιών.

ΜΕΡΟΣ Δ΄

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13^ο

ΑΘΗΝΑ 2004 ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

1. Οικονομικές επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων

Η οικονομική ανάλυση του αθλητισμού αποτελεί ένα νέο αντικείμενο της οικονομικής επιστήμης. Η σημαντική αύξηση της οικονομικής σπουδαιότητας του αθλητισμού κέντρισε, κατά τις τελευταίες δεκαετίες, το ενδιαφέρον της οικονομικής επιστήμης και είχε ως αποτέλεσμα τη συστηματική μελέτη της αθλητικής αγοράς. Οι μελέτες αυτές αφορούσαν, είτε την επίδραση που είχε ο αθλητισμός στο σύνολο της οικονομίας (οικονομική μεγέθυνση και απασχόληση), είτε αφορούσαν τη μελέτη της προσφοράς και ζήτησης ενός συγκεκριμένου αθλήματος (προσδιοριστικοί παράγοντες της ζήτησης ενός ποδοσφαιρικού αγώνα). Ο προβληματισμός γύρω από το μέγεθος των επιπτώσεων έχει αποτελέσει το αντικείμενο πολλών μελετών μεθοδολογικών, αλλά και περιπτώσεων αθλητικών γεγονότων.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες μπορούν να ταξινομηθούν ως ένα ειδικό γεγονός (Hallmark event) με περιορισμένη χρονική διάρκεια (2 εβδομάδες), αλλά με σημαντικές μακροχρόνιες επιδράσεις, τουλάχιστον μιας δεκαετίας. Η οικονομική επίδραση των ειδικών αθλητικών εκδηλώσεων έχει γίνει αντικείμενο πολλών μελετών, κυρίως διότι αποτελεί σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα για την ανάληψη και τέλεση αυτών των γεγονότων. Από μακροοικονομικής σκοπιάς, οι

Ολυμπιακοί Αγώνες μπορούν να αναλυθούν ως μία θετική διαταραχή της ζήτησης, η οποία αρχίζει από τη χρονική περίοδο που ανατίθενται οι αγώνες στην πόλη και τελειώνει με την τέλεση των αγώνων. Οι δαπάνες κατασκευής διαφόρων έργων υποδομής για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, οι αφίξεις αλλοδαπών τουριστών και οι πωλήσεις εισιτηρίων και τηλεοπτικών δικαιωμάτων των Αγώνων αποτελούν πηγές αύξησης της συνολικής ζήτησης. Η επίδραση της αύξησης της ζήτησης μπορεί να ταξινομηθεί σύμφωνα με το κριτήριο των χρονικών φάσεων των αγώνων στις ακόλουθες τρεις κατηγορίες:

- Περίοδος της προετοιμασίας (1998 - 2004)
- Περίοδος των Αγώνων (2004 - 2005)
- Περίοδος μετά τους Αγώνες (2005 - 2011)

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες έχουν σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας και στην οικονομική ευημερία των κατοίκων. Οι επιδράσεις αυτές, όμως, επηρεάζουν την περιοχή που γίνονται οι αγώνες και όχι τόσο το σύνολο της χώρας, δημιουργώντας σημαντικά προβλήματα ισοκατανομής των οποιωνδήποτε οικονομικών ωφελειών που μπορεί να προκύψουν από τους αγώνες. Όσο μεγαλύτερη είναι η χώρα σε έκταση και σε πληθυσμό, τόσο μεγαλύτερη είναι και η διαφοροποίηση των επιδράσεων μεταξύ των περιφερειών. Πάντως, στην περίπτωση της Ελλάδος, η μικρότερη σε πληθυσμό και σε έκταση χώρα που της ανατέθηκε η οργάνωση Ολυμπιακών Αγώνων, το σύνολο της χώρας μπορεί να θεωρηθεί ως μία περιφέρεια που θα ωφεληθεί συνολικά από τους Αγώνες.

Η οικονομική ανάλυση των Ολυμπιακών Αγώνων βασίζεται πάνω στις επιδράσεις τριών κατηγοριών δραστηριοτήτων:

- Δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια των αγώνων, όπως προβολή των αγώνων και πώληση εισιτηρίων.
- Κατασκευαστικές δραστηριότητες για τη δημιουργία της κατάλληλης υποδομής, αναγκαίας για την τέλεση των αγώνων, όπως γηπέδων, ολυμπιακού χωριού, κέντρο τύπου και τηλεόρασης και μέσων μεταφοράς.
- Διεθνείς τουριστικές επισκέψεις, είτε για την παρακολούθηση των αγώνων, είτε λόγω της προβολής της πόλης - χώρας.

Οι οικονομικές επιδράσεις των δραστηριοτήτων αυτών έχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις όσον αφορά στον χρονικό ορίζοντα των τριών περιόδων που αναφέρθηκαν παραπάνω. Στον Πίνακα 1.1 δίνονται οι χρονικές επιδράσεις των τριών δραστηριοτήτων, χρησιμοποιώντας ως σημείο χρονικής αναφοράς τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας το 2004. να σημειωθεί ότι η τρίτη στήλη του Πίνακα αναφέρεται στις δραστηριότητες των Ολυμπιακών Αγώνων. Είναι πολύ πιθανό και αναμενόμενο ότι μετά, αλλά και πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες, θα γίνουν πολλές διεθνείς αθλητικές συναντήσεις. Οι δραστηριότητες αυτές συμπεριλαμβάνονται στην κατηγορία των διεθνών επισκέψεων.

Πίνακας 13.1

Χρονοδιάγραμμα Άμεσων Επιπτώσεων των Ολυμπιακών Αγώνων

Φάσεις	Δραστηριότητες	Κατασκευαστικές	Αγώνες	Διεθνείς Επισκέψεις
Προετοιμασίας (1999-2004)		ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
Περίοδος των Αγώνων (2004-2005)		ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Περίοδος μετά τους Αγώνες (2005-2011)		ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ

Η μόνη δραστηριότητα, της οποίας οι επιπτώσεις διαρκούν και στις τρεις χρονικές περιόδους είναι του διεθνούς τουρισμού. Μάλιστα, όπως θα δούμε σε παρακάτω κεφάλαια, η δραστηριότητα αυτή θεωρείται τόσο σημαντική που δεν είναι λίγες οι φορές που δίνονται λανθασμένες (υπερτιμημένες) εκτιμήσεις για το ακριβές μέγεθος αυτής της επίπτωσης. Ακόμη και στην πολυδιαφημισμένη από εμπορικής (οικονομικής) πλευράς Ολυμπιάδα του 1984 στο Λος Άντζελες οι προβλέψεις για την τουριστική κίνηση ανήλθαν στις 625.000 ενώ στην πραγματικότητα μόνο 400.000 (απόκλιση της τάξης του 37,5%) επισκέφτηκαν την πόλη στη διάρκεια των αγώνων.

2. Τουριστικές επιπτώσεις των ολυμπιακών Αγώνων

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες μπορούν να θεωρηθούν ως ένα Τουριστικό Αθλητικό Γεγονός (sport-event tourism) το πιο σημαντικό αυτής της κατηγορίας. Η ανάληψη της οργάνωσης τέτοιων γεγονότων, πολλές φορές, γίνεται με αντικειμενικό σκοπό την τουριστική ανάπτυξη μιας χώρας ή περιοχής. Γενικά, τα οφέλη από την οργάνωση τέτοιων εκδηλώσεων είναι:

- α. Η προσέλκυση τουριστών υψηλού εισοδήματος και η δημιουργία μιας μόνιμης τουριστικής πελατείας.
- β. Η δημιουργία μιας ευνοϊκής τουριστικής εικόνας για τη χώρα προορισμού.
- γ. Η δημιουργία και ο εκσυγχρονισμός των τουριστικών υποδομών.
- δ. Η χρησιμοποίηση των διεθνών μέσων επικοινωνίας για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα για τη μετάδοση διαφόρων μηνυμάτων.
- ε. Η δημιουργία εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στους οργανωτικούς, χρηματοοικονομικούς και διοικητικούς τομείς, με ιδιαίτερη έμφαση στην τέλεση ειδικών γεγονότων (events).

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες μπορούν, αν αξιοποιηθούν κατάλληλα, να έχουν σημαντική διαρκή επίπτωση στην τουριστική οικονομία μιας χώρας. Το σύνολο των επιδράσεων μπορεί να ταξινομηθεί σε τρεις κατηγορίες ανάλυσης των επιπτώσεων:

- A. Η Ολυμπιακή Αγορά
- B. Η Εσωτερική Τουριστική Αγορά
- Γ. Η Διεθνής Τουριστική Αγορά

A. Η Ολυμπιακή Αγορά

Η Ολυμπιακή Αγορά περιλαμβάνει ένα πλέγμα οικονομικών δραστηριοτήτων που είναι το αποτέλεσμα της οργάνωσης αυτού του ειδικού τουριστικού αθλητικού γεγονότος. Απαιτείται αρκετός χρόνος, αλλά και σημαντικοί χρηματικοί πόροι για δραστηριότητες που άμεσα σχετίζονται με το γεγονός, όπως:

- μάρκετινγκ, κύρια όμως προβολής και δημοσίων σχέσεων,
- χρηματοδοτήσεις και χορηγίες,
- εισιτήρια και άλλες υπηρεσίες για τους θεατές,
- μεταφορά και καταλύματα για θεατές, αθλητές & επισήμους,
- ασφάλεια και υπηρεσίες έκτακτων αναγκών και
- προετοιμασία των αθλητικών και άλλων εγκαταστάσεων.

Για κάθε Ολυμπιάδα, για την εκτέλεση των παραπάνω δραστηριοτήτων, συστήνεται ειδικός οργανισμός που δημιουργεί χιλιάδες θέσεις εργασίας και μεγάλη οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή.

B. Η Εσωτερική Τουριστική Αγορά

Η επίδραση στην εσωτερική τουριστική αγορά είναι σημαντική για μεγάλες χώρες, όπως οι ΗΠΑ ή ακόμη και η Αυστραλία. Για την περίπτωση της Αθήνας, η επίπτωση αυτή δεν εκτιμάται ότι θα είναι πολύ σημαντική, τουλάχιστον όσον αφορά στην τουριστική επίπτωση. Η Ελλάδα είναι, γεωγραφικά και πληθυσμιακά, η μικρότερη χώρα που έχει αναλάβει την τέλεση ενός τέτοιου μεγάλου αθλητικού γεγονότος. Από αυτήν την άποψη, η Ελλάδα μπορεί να θεωρηθεί ως μία "πόλη" που αναλαμβάνει την τέλεση των Αγώνων.

Γ. Η Διεθνής Τουριστική Αγορά

Η επίδραση των αγώνων στη Διεθνή Τουριστική Αγορά είναι διαχρονική και ξεκινά από την ανάληψη των αγώνων και διαρκεί μερικά χρόνια μετά από τους αγώνες. Στην περίπτωση της Αθήνας, η σχετική περίοδος καλύπτει το χρονικό διάστημα από 1998 έως 2011. Οι διεθνείς επισκέπτες μπορούν να ταξινομηθούν στις ακόλουθες τρεις κατηγορίες:

- Επισκέπτες πριν τους αγώνες
- Επισκέπτες - Θεατές των αγώνων
- Επισκέπτες που προσελκύονται στη χώρα λόγω της διεθνούς προβολής.

Στην πρώτη κατηγορία επισκεπτών ανήκουν εκείνοι που θα επισκεφθούν την Ελλάδα πριν τους αγώνες, όπως τα μέλη της Διεθνούς

Ολυμπιακής Οικογένειας, άνθρωποι των ΜΜΕ, χορηγοί, αθλητές, επίσημοι από άλλες χώρες και θεατές. Στη **δεύτερη** κατηγορία ανήκουν οι ίδιοι επισκέπτες, μόνο που λαμβάνουν τη μέγιστη δυνατή κορύφωση λόγω της τέλεσης των αγώνων. Τέλος, στην **τρίτη** κατηγορία ανήκουν όλοι εκείνοι οι ξένοι τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα λόγω της προβολής-δημοσιότητας που έτυχε η χώρα από τους αγώνες. Η κατηγορία αυτή διαρκεί όλη την περίοδο, πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τους αγώνες.

Η εκτίμηση της επίδρασης που έχει ο διεθνής τουρισμός εξαρτάται από τον αριθμό των τουριστών, τη διάρκεια παραμονής τους (αριθμός διανυκτερεύσεων) και τη μέση ημερήσια δαπάνη των τουριστών. Εκτιμήσεις θα πρέπει να γίνουν και για τις τρεις κατηγορίες επισκεπτών που αναφέρθηκαν παραπάνω.

3. Ανάγκες σε Καταλύματα κατά τη διάρκεια των Αγώνων

Το πιο σημαντικό, ίσως, συμπέρασμα που προκύπτει από την ανάλυση των προηγούμενων Ολυμπιακών Αγώνων είναι ότι οι ανάγκες σε καταλύματα είχαν υπερεκτιμηθεί. Σε μερικές περιπτώσεις, όπως του Λος Άντζελες και της Βαρκελώνης, παρατηρήθηκε μια πτώση των επισκεπτών κατά την περίοδο τέλεσης των αγώνων. Στην μεν πρώτη περίπτωση, η πτώση μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι πολλοί ανέβηκαν την επίσκεψή τους στην πόλη του Λος Άντζελες για να αποφύγουν την πολυκοσμία που δημιουργείται στη διάρκεια των αγώνων. Στη δε δεύτερη περίπτωση, τον ίδιο χρόνο (1992) έλαβαν χώρα δύο παράλληλα σημαντικά γεγονότα: η διεθνής έκθεση EXPO στην πόλη της Σεβίλλης και η Μαδρίτη είχε ορισθεί ως η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης.

Σύμφωνα με το φάκελο υποψηφιότητας, οι ανάγκες σε καταλύματα των διαφόρων κατηγοριών επισκεπτών κατά τη διάρκεια των Αγώνων δίνονται στον Πίνακα 1.2. Όπως έχει καταγραφεί και στο φάκελο υποψηφιότητας, οι ανάγκες αυτές εξειδικεύονται και σε ανάγκες ειδικών κατηγοριών καταλυμάτων. Για παράδειγμα, τα μέλη της ΔΟΕ θα φιλοξενηθούν σε ξενοδοχειακά καταλύματα πολυτελείας ή πρώτης κατηγορίας.

Πίνακας 13.2

Συνολικό Σχέδιο Καταλυμάτων για την ΑΘΗΝΑ 2004

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΤΟΜΩΝ
Ολυμπιακό Χωριό (αθλητές, επίσημοι)	15.000
Άλλα Καταλύματα (επισκέπτες, τουρίστες κλπ)	145.000
Κατασκηνώσεις	2.000
Ολυμπιακή Οικογένεια	33.890
Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (Αγ. Ανδρέας & Φοιτητικές Εστίες στο Γουδί)	4.000
ΣΥΝΟΛΟ	199.890

- Υπάρχουσα Ξενοδοχειακή Υποδομή

Ο σχεδιασμός της ελληνικής υποψηφιότητας για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, ως προς την ξενοδοχειακή υποδομή, στηρίχθηκε σε τρία επιμέρους προγράμματα:

- Η υπάρχουσα ξενοδοχειακή υποδομή στην πόλη των Αθηνών (βασικό σχέδιο ως προς την απόσταση των καταλυμάτων από τις Ολυμπιακές εγκαταστάσεις, χρονικής διάρκειας 5-30 λεπτών της ώρας).
- Η υπάρχουσα ή προγραμματισμένη να ολοκληρωθεί ξενοδοχειακή υποδομή πριν το 2004 στην ευρύτερη περιοχή των Αθηνών, του Αργοσαρωνικού και του Νοτίου Ευβοϊκού κόλπου (συμπληρωματικό σχέδιο ως προς την απόσταση των καταλυμάτων από τις Ολυμπιακές εγκαταστάσεις, χρονικής διάρκειας 30-75 λεπτών της ώρας).
- Η υπάρχουσα ή προγραμματισμένη να ολοκληρωθεί ξενοδοχειακή υποδομή πριν το 2004 σε περιοχές που βρίσκονται στον Κεντρικό άξονα Αθηνών - Κορίνθου - Πάτρας και Αθηνών - Λαμίας, καθώς και περιοχές που γειτνιάζουν με αυτούς, όπως το Ναύπλιο, το Άργος, το Τολό και η Χαλκίδα (επιπλέον σχεδιασμός που αφορά καταλύματα που βρίσκονται σε χρονική απόσταση από τις Ολυμπιακές εγκαταστάσεις γύρω στα 45-90 λεπτά της ώρας).

Οι ανωτέρω σχεδιασμοί περιγράφουν αποκλειστικά το ελάχιστο των υπαρχόντων καταλυμάτων με κριτήριο τη χρονική απόσταση.

- Πρόβλεψη για τη Διάθεση Καταλυμάτων

Σύμφωνα με το φάκελο υποψηφιότητας, στη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 η Αθήνα και οι γειτνιάζουσες σ' αυτήν περιοχές αναμένεται ότι θα φιλοξενήσουν περίπου 145.000 επισκέπτες-θεατές ημερησίως. Ένας σημαντικός αριθμός επισκεπτών θα μείνει σε καταλύματα που βρίσκονται σε χρονική απόσταση μικρότερη της μιας ώρας από τις Ολυμπιακές Αθλητικές Εγκαταστάσεις και τις αντίστοιχες του Φαληρικού Δέλτα.

Η επιλογή των καταλυμάτων βασίζεται στα ακόλουθα κριτήρια: απόσταση χρονικής διάρκειας μικρότερης των 60 λεπτών, κατηγορία του ξενοδοχείου σύμφωνα με τις επίσημες προδιαγραφές, επίπεδο προσφερομένων υπηρεσιών και ποιότητα του περιβάλλοντος (φυσικό περιβάλλον, αρχαιολογικοί χώροι, δημόσια υποδομή κλπ).

Ο βασικός σχεδιασμός ως προς την εξασφάλιση καταλύματος για τους περίπου 145.000 επισκέπτες θα στηριχθεί σε δύο κατηγορίες προσφερομένων κλινών:

- Των υπαρχόντων ξενοδοχείων όλων των κατηγοριών
- Των νέων εγκαταστάσεων που αναμένεται είτε να ανεγερθούν, είτε να ανακαινιστούν, συμπεριλαμβανομένων των κρουαζιεροπλοίων και των κατασκηνώσεων.

Σύμφωνα με τον σχεδιασμό οι επισκέπτες θα εξυπηρετηθούν σε χώρους όπως:

1. Ξενοδοχεία

2. Κρουαζιερόπλοια
3. Παραθεριστικές κατοικίες
4. Κατασκηνώσεις

Με τον όρο παραθεριστικές κατοικίες εννοούνται τα σπίτια και τα διαμερίσματα που βρίσκονται σε περιοχές τουριστικές και ενοικιάζονται κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου ή καθ' όλο το έτος, σε τουρίστες ημεδαπούς ή αλλοδαπούς.

Θα πρέπει να θεωρείται βέβαιο ότι η πλειονότητα των επισκεπτών θα επιλέξει κάποιο από τα καταλύματα που βρίσκονται σε χρονική απόσταση μικρότερη των 30 λεπτών της ώρας από τις Ολυμπιακές Αθλητικές Εγκαταστάσεις.

Όπως αναγράφηκε στο φάκελο υποψηφιότητας, οι κλίνες των ξενοδοχείων της Αττικής ανέρχονται περίπου στις 62.000, εκ των οποίων οι 55.000 ανήκουν σε ξενοδοχεία Α, Β & Γ κατηγορίας. Σ' αυτό το δυναμικό αναμένεται να προστεθούν περίπου 3.000 κλίνες υψηλών κατηγοριών γύρω από το αεροδρόμιο των Σπάτων, σε εκτάσεις του ΕΟΤ στην Ανάβρυσσο και με τη λειτουργία του Ξενία στο Λαγονήσι.

Πέρα από την υπάρχουσα υποδομή, όπως παρουσιάστηκε στο φάκελο υποψηφιότητας για την ανάληψη των αγώνων, υπάρχει πρόβλεψη να οικοδομηθούν νέες ξενοδοχειακές μονάδες στην ευρύτερη περιοχή των Αθηνών (Βόρειος και Νότιος Ευβοϊκός Κόλπος, Νησιά του Αργοσαρωνικού, Δελφοί, Αράχωβα, περιοχή της Ιτέας, Ναύπακτος κλπ) για να καλύψουν την αυξημένη ζήτηση κλινών, ιδιαίτερα αυτής από τις πρόσφατα δημιουργηθείσες Δημοκρατίες της

Ανατολικής Ευρώπης. Η ήδη υπάρχουσα υποδομή σ' αυτές τις περιοχές ανέρχεται σε 120.000 κλίνες.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, ότι με την ευκαιρία των Ολυμπιακών Αγώνων πολλά ξενοδοχεία στην πόλη των Αθηνών, όλων των κατηγοριών, θα υποχρεωθούν να προβούν σε εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεών τους και σε αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Σίγουρα οι μικρές μονάδες θα αντιμετωπίσουν ιδιαίτερα μεγάλο οικονομικό πρόβλημα προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις υψηλές απαιτήσεις των τουριστών.

Ο αναπτυξιακός νόμος παρέχει τη δυνατότητα σε ξενοδοχεία αυτής της κατηγορίας, που διαθέτουν κάτω των 50 κλινών, να υπαχθούν με ελάχιστη επένδυση το ποσό των 25 εκατομμυρίων δραχμών. Επίσης, δίδεται η δυνατότητα και σε ξενοδοχεία Δ' και Ε' κατηγορίας να συμπεριληφθούν στο νόμο, εάν στεγάζονται σε κτίρια παραδοσιακά ή διατηρητέα και με την προϋπόθεση ότι μετά τον εκσυγχρονισμό θα αναβαθμιστούν τουλάχιστον σε Γ' κατηγορία

Ένα πρόβλημα που θα πρέπει να αντιμετωπιστεί είναι το χαμηλό επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών από το περίπου 27% των ξενοδοχειακών μονάδων που λειτουργούν στην περιοχή των Αθηνών, τα οποία αποκλείονται από προγράμματα εκσυγχρονισμού και δημιουργούν μια πολύ αρνητική εικόνα για τον ελληνικό τουρισμό.

Τα παραπάνω στοιχεία προέρχονται από το φάκελο υποψηφιότητας όπου γίνεται μια συστηματική καταγραφή και πρόβλεψη, τόσο των καταλυμάτων, όσο και της αναμενόμενης ζήτησης.

Αν και δεν υπάρχουν μεγάλες διαφοροποιήσεις, είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι στο φάκελο δεν αναφέρονται δύο παράμετροι που κατά πολύ θα προσδιορίσουν και τις ανάγκες σε καταλύματα.

Η πρώτη παράμετρος αφορά τον εσωτερικό τουρισμό. Οι 145.000 επισκέπτες-θεατές συμπεριλαμβάνουν και τους ημεδαπούς. Για παράδειγμα, οι επισκέπτες της Βαρκελώνης το 1992 προέρχονταν κυρίως από τις άλλες περιοχές της Ισπανίας (44%). Ακόμη μεγαλύτερα ήταν τα ποσοστά για την Ατλάντα και το Λος Άντζελες (γύρω στο 70%). Οι πιο πολλοί από αυτούς έμειναν με οικογένειες και φίλους.

Η δεύτερη παράμετρος που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι η μέση διαμονή, κυρίως στη διάρκεια των Αγώνων. Οι θεατές δεν έρχονται για όλους τους αγώνες, αλλά ενδιαφέρονται για συγκεκριμένα αθλήματα (με υπόθεση ότι κάθε μέρα στην Αθήνα θα βρίσκονται 50.000 αλλοδαποί θεατές).

Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις δύο παραμέτρους, οι εκτιμήσεις που παρουσιάζονται στην παρούσα μελέτη δεν διαφοροποιούνται σημαντικά από τα στοιχεία του φακέλου υποψηφιότητας. Η όποια διαφοροποίηση στην τελική εκτίμηση, η οποία σημειωτέον είναι σημαντική, οφείλεται σε διαφορετικό υπολογισμό των αφίξεων αλλοδαπών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14^ο

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

1. Ολυμπιακά Έργα

Η εκτέλεση συγκεκριμένων έργων, των λεγομένων και Ολυμπιακών Έργων, θα ανατεθεί σε ειδική εταιρία με την ονομασία "Ολυμπιακά Έργα Α.Ε." που θα έχει την ευθύνη της μελέτης, της δημοπράτησης, της ανάθεσης και της επίβλεψης. Στον Πίνακα 14.1 δίνονται τα κυριότερα έργα που θα γίνουν ειδικά για τη φιλοξενία των Ολυμπιακών Αγώνων. Το σύνολο των επενδύσεων για τα έργα ανέρχεται στα 217 δισεκατομμύρια δραχμές για όλη την περίοδο 2001 έως και 2004.

Το πιο σημαντικό έργο είναι το Ολυμπιακό Χωριό, γι' αυτό υπάρχει και μεγάλο ενδιαφέρον για τη χρήση που θα έχουν αυτές οι εγκαταστάσεις μετά τους Αγώνες. Η χρήση αυτή θα επηρεάσει και την κατασκευή. Γι' αυτό, θα πρέπει να ληφθεί απόφαση για το πως θα αξιοποιηθεί η επένδυση αυτή πριν αρχίσει το κατασκευαστικό μέρος. Ήδη, ακούγονται διάφορες προτάσεις, όπως αυτή από το Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, ΙΟΒΕ, που προτείνουν να στεγασθούν δημόσιες υπηρεσίες και ιδιωτικές κατοικίες ή να γίνει ένα τεχνολογικό πάρκο σε συνδυασμό με κάποιες πολυτεχνικές σχολές (βλέπε δημοσιεύματα στον ημερήσιο τύπο της 5ης Φεβρουαρίου 1999).

Πίνακας 14.1
Ολυμπιακά Έργα

Έργο	Έναρξη	Ολοκλήρωση	Κόστος (Δις Δρχ.)
Ολυμπιακό Χωριό	Ιούνιος 2001	Ιούνιος 2004	104
Πολυδύναμο Αθλητ. Κέντρο Φαλήρου	Ιούλιος 2001	Δεκεμβ. 2003	35
Ιππικό Κέντρο	Αύγ. 1999	Αύγουσ. 2001	10
Κωπηλατοδρόμιο	Ιούνιος 2001	Μάρτιος 2003	10
Κέντρο Ιστιοπλοΐας	Ιαν. 2001	Μάιος 2004	6
Γυμν. Δραπετσώνας	Ιούλιος 2001	Δεκέμβρ. 2003	4
Διάφορα Μικρότερα Έργα			15
Διάφορα Έργα Ανακαίνισης			33
ΣΥΝΟΛΟ			217

(Πηγή: Φάκελος Υποψηφιότητας, Δημοσιεύματα σε Εφημερίδες 1998)

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι άλλα έργα, όπως οδικές αρτηρίες, που θα γίνουν για την καλύτερη πρόσβαση στις αθλητικές εγκαταστάσεις, δεν θεωρούνται ότι συνδέονται με τα Ολυμπιακά Έργα. Σ' αυτή την περίπτωση, το συνολικό κόστος αυτών των έργων ανέρχεται στο ένα τρισεκατομμύριο δραχμές για τα τρία χρόνια πριν τους Αγώνες.

2. Χρηματικές εισροές από αλλοδαπούς τουρίστες

Η πιο σημαντική επίπτωση από την τέλεση των Αγώνων είναι η συνεχής ροή παρακινούμενων και άμεσα ενδιαφερομένων τουριστών για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004. Εκτιμήθηκε ως κεντρικό σενάριο η άφιξη 6 εκατομμυρίων παρακινούμενων αλλοδαπών τουριστών την περίοδο 1998 - 2011 και 111 χιλιάδων αλλοδαπών επισκεπτών που θα έρθουν για τους Αγώνες. Ο Πίνακας 14.2 δίνει τον αριθμό των παρακινούμενων αφίξεων, την άμεση ζήτηση, τις δαπάνες ανά έτος και τη συνολική δαπάνη σε όλη τη διάρκεια της περιόδου. Για τον υπολογισμό της τουριστικής δαπάνης υποθέσαμε ότι η μέση διαμονή θα είναι 12 μέρες και η ημερήσια δαπάνη 100 δολάρια (1\$=300 δρχ.). Η μεγιστοποίηση των δαπανών των αλλοδαπών τουριστών επιτυγχάνεται το έτος των αγώνων με 291 δισεκατομμύρια δραχμές. Για τη διευκόλυνση των υπολογισμών υποθέτουμε ότι όλα αυτά εκφράζονται σε τιμές 1999 και ότι οι μελλοντικές χρηματικές ροές εκφράζονται σε τιμές παρούσης αξίας.

Πίνακας 14.2

Δαπάνες Αλλοδαπών Επισκεπτών 1998-2011

Έτος	Αριθμός Παρακινούμενων Αφίξεων	Άμεση	Συνολική Δαπάνη (δισ Δρχ.)
1998	114.619	500	41
1999	246.238	1.000	89
2000	389.736	1.500	141
2001	512.012	3.000	185
2002	677.078	6.000	246
2003	681.256	12.000	250
2004	720.375	87.000	291
2005	754.339	0	272
2006	595.835	0	215
2007	469.114	0	169
2008	314.414	0	113
2009	330.061	0	119
2010	171.823	0	62
2011	169.914	0	61
ΣΥΝΟΛΟ	6.146.818	111.000	2.254

3. Προϋπολογισμός των Αγώνων

Οι Αγώνες θα δημιουργήσουν θα δημιουργήσουν σημαντικά έσοδα που σύμφωνα με τη σύμβαση ανάληψης θα ανέλθουν στο 1,89 δισεκατομμύρια δολάρια ή 567 δισεκατομμύρια δραχμές. Στον Πίνακα 14.3 δίνονται οι διάφορες κατηγορίες εσόδων και τα αντίστοιχα ποσοστά τους.

Πίνακας 14.3

Προϋπολογισμός Εσόδων Διοργάνωσης Ολυμπιακών Αγώνων

	Πηγή Εσόδων	Δολάρ. ΗΠΑ (εκατ.)	Δραχμές	Ποσοστό %
1	Τηλεοπτικά και Ραδιοφων. δικαιώματα	630	189	33,33
2	Μικτές Επιχειρήσεις	515	155	27,25
3	Πωλήσεις εισιτηρίων	190	57	10,05
4	Χορηγίες - Παροχές	105	32	5,56
5	Πρόγραμμα Licencing/ Merchandising	38	11	2,01
6	Λοταρίες και κρατική υποστήριξη	125	38	6,61
7	Νομίσματα και γραμματόσημα	57	17	3,02
8	Λοιπά έσοδα	230	69	12,17
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	1.890	567	100

(Πηγή: Σύμβαση Ανάληψης της Ολυμπιάδας)

Η πιο σημαντική πηγή εσόδων είναι από τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά δικαιώματα που αντιστοιχεί στο 33,33% των συνολικών εσόδων, από μικτές επιχειρήσεις (27,25%), από πωλήσεις εισιτηρίων (10,05%) και από λοταρίες και κρατική υποστήριξη (6,61%). Υπάρχουν ήδη σημαντικές αμφιβολίες κατά πόσο αυτά έσοδα θα πραγματοποιηθούν, κυρίως για τη λοταρία και την κρατική ενίσχυση.

Οι δαπάνες διοργάνωσης των Αγώνων ταξινομούνται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: γενικής διεύθυνσης των αγώνων, κατασκευαστικές δαπάνες, λειτουργικές δαπάνες. Οι πιο σημαντικές δαπάνες είναι οι λειτουργικές δαπάνες που αντιπροσωπεύουν το 52% των συνολικών δαπανών. Θα πρέπει να διευκρινισθεί ότι οι κατασκευαστικές δαπάνες των 187 δισεκατομμυρίων δραχμών αντιστοιχούν στις εκτιμήσεις του 1995, ενώ για το 1999 έχουν εκτιμηθεί στα 217 δισεκατομμύρια.

Πίνακας 14.3α

Προϋπολογισμός Εξόδων Διοργάνωσης Ολυμπιακών Αγώνων

Κατηγορίες Εξόδων	Δολάρια ΗΠΑ (εκατ.)	Δραχμές (Δις)	Ποσοστό %
1 Γενικής διεύθυνσης Αγώνων	235	71	12,43
2 Κατασκευαστικές δαπάνες	624	187	33,01
3 Λειτουργικές δαπάνες	981	294	51,91
4 Απρόβλεπτα έξοδα	50	15	2,65
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	1.890	567	100

(Πηγή: Σύμβαση Ανάληψης της Ολυμπιάδας)

4. Εκτίμηση των Οικονομικών Επιπτώσεων

Η εκτίμηση των επιπτώσεων στο ΑΕΠ θα υπολογισθεί με βάση διαφορετικούς πολλαπλασιαστές για κάθε είδος δαπάνης. Τρεις πολλαπλασιαστές δαπανών θα χρησιμοποιηθούν. Για τις επενδυτικές δαπάνες θα υποθέσουμε ότι ο πολλαπλασιαστής είναι 1,8 για τις λειτουργικές δαπάνες από την οργάνωση των Αγώνων είναι 1,2 και για τις τουριστικές δαπάνες 1,5. Για τις επενδυτικές δαπάνες υποθέτουμε ότι ισοκατανέμονται την περίοδο 2001-2004. Για τις λειτουργικές - οργανωτικές δαπάνες υποθέτουμε ότι αυξάνουν γεωμετρικά, με παραπάνω από το μισό των δαπανών (60%) να πραγματοποιείται το 2004.

Η εκτίμηση για το ΑΕΠ το 1999 ανέρχεται στα 38 τρισεκατομμύρια δραχμές. Χρησιμοποιώντας τα διαθέσιμα στοιχεία του 1997, υπολογίστηκε ότι η μέση παραγωγικότητα της εργασίας στον τομέα των υπηρεσιών είναι 9,5 εκατομμύρια. Η εκτίμηση αυτή χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό της επίπτωσης στην απασχόληση.

Η επίπτωση στο ΑΕΠ θα είναι πολύ σημαντική το έτος τέλεσης των Αγώνων που θα φθάσει στο 2,0% σε τιμές του ΑΕΠ το 1999. Για το σύνολο της περιόδου, αναμένεται μία αύξηση της τάξης του 11% που σε ετήσια βάση αντιστοιχεί σε 0,8%.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες θα δημιουργήσουν 445 χιλιάδες θέσεις εργασίας για την περίοδο 1998-2011. Η μέγιστη τιμή επιτυγχάνεται το 2004 όπου θα δημιουργηθούν 81 χιλιάδες θέσεις εργασίας.

Πίνακας 14.4

Επίπτωση στο Σύνολο της Οικονομικής Δραστηριότητας,
1998-2011 (δισεκατομμύρια δραχμές)

Έτος	Τουριστική Δαπάνη πολ/στής: 1,5	Επενδυτική Δαπάνη πολ/στής: 1,8	Λειτουργικές Οργανωτικές Δαπάνες πολ/στής: 1,2	ΑΕΠ	ΑΕΠ (% 1999)	Απασχό- ληση (χιλ.)
1998	62	0	1	63	0,2	7
1999	134	0	6	140	0,4	15
2000	211	0	12	223	0,6	23
2001	278	65	24	367	1,0	39
2002	369	130	48	547	1,4	57
2003	374	130	96	600	1,6	63
2004	436	65	269	770	2,0	81
2005	407	0	0	407	1,1	43
2006	322	0	0	322	0,9	34
2007	253	0	0	253	0,7	27
2008	170	0	0	170	0,4	18
2009	178	0	0	178	0,5	18
2010	93	0	0	93	0,2	10
2011	92	0	0	92	0,2	10
Σύνολο	3.379	390	456	4.225	11,1	445

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες έχουν σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις που οφείλονται στις επενδύσεις σε αθλητικές υποδομές που γίνονται πριν τους Αγώνες, στη συνεχή άφιξη των παρακινούμενων αλλοδαπών τουριστών και στα λειτουργικά έξοδα που γίνονται στη διάρκεια των Αγώνων.

Η εκτίμηση της μελέτης είναι ότι κατά μέσο όρο οι Ολυμπιακοί Αγώνες θα προσθέσουν γύρω στο 0,8% στο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ και θα δημιουργήσουν 445 χιλιάδες θέσεις εργασίας. Το έτος των Αγώνων (2004) η επιπλέον αύξηση του ΑΕΠ θα φθάσει το 2%. Αν και δεν εκτιμήθηκε στην παρούσα μελέτη, οι κλάδοι της οικονομίας που αναμένεται να έχουν τα μεγαλύτερα οφέλη από την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων στην Ελλάδα είναι των κατασκευών και οι συναφείς προς αυτό βιομηχανίες (τσιμέντου, μετάλλου κλπ), μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ξενοδοχειακών υπηρεσιών.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες δεν αυξάνουν μόνο τους οικονομικούς δείκτες αλλά έχουν σημαντικές θετικές επιδράσεις και στην κοινωνική ευημερία. Ιδιαίτερως η Ολυμπιάδα της Αθήνας σε συνδυασμό με την πολιτιστική Ολυμπιάδα αναμένεται να συνεισφέρει σημαντικά στην αύξηση του γοήτρου και της ευημερίας όχι μόνο της Ελλάδος, αλλά ολόκληρου του κόσμου. Η παγκόσμια αθλητική κοινότητα αναμένει από την Ελλάδα την οργάνωση Αγώνων που η έμφαση θα δίνεται όχι μόνο στις οικονομικές παραμέτρους, αλλά στην πανανθρώπινη αξία της ευγενούς άμιλλας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- ΚΕΠΕ (1994), Οικονομία και Αθλητισμός, Αθήνα: ΚΕΠΕ
- Κουζέλης, Α. Κ. (1997), Επιπτώσεις της Συναλλαγματικής Πολιτικής στις Πρόσφατες Επιδόσεις του Τουριστικού Τομέα, Αθήνα: ΙΤΕΠ
- Παπανίκος Γ. Θ. (1996α). Αθλητισμός: Μάνατζμεντ-Μάρκετινγκ-Οικονομία, Αθήνα: Τελέθριον.
- Παπανίκος Γ. Θ. (1996β). Μάρκετινγκ: Έννοια-Μεθοδολογία-Θεωρίες, Αθήνα: Aias Educational Consulting.
- Παπανίκος Γ. Θ. (1996γ). Μάρκετινγκ: Εισαγωγή στις Βασικές Έννοιες, Αθήνα: Aias Educational Consulting.
- Παπανίκος Γ. Θ. (1999). Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 και οι Επιπτώσεις στον Ελληνικό Τουρισμό, Αθήνα: ΙΤΕΠ
- Παπαχρήστου Τ. (1992), Ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων, Αθήνα: έκδοση περιοδικού Εικόνες.
- Παυλόπουλος Π. Γ. (1998). Το Πανόραμα του Παγκόσμιου Τουρισμού, Αθήνα: ΙΤΕΠ.
- Παυλόπουλος Π. Γ. & Κουζέλης Α. Κ. (1998). Περιφερειακή Ανάπτυξη της Ελλάδος και Τουρισμός, Αθήνα: ΙΤΕΠ.
- Τσίτουρας Α. Κ. (1998). Η Εποχικότητα του Τουρισμού στην Ελλάδα και τις Ανταγωνίστριες Χώρες, Αθήνα: ΙΤΕΠ.
- επιμέλεια Νικολάου Γιαλούρη. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην Αρχαία Ελλάδα, Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών ΑΕ 1982

B. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Crouch G. I. (1995). A Meta-Analysis of Tourism Demand, *Annals of Tourism Research*.
- Harmandas T. (1998), *The Potential for Commercial Partnerships with British Companies within the Construction Sector for the Games*, Mineo.
- Holden K., Peel D. A. & Thompson J. L. (1990), *Economic Forecasting: An Introduction*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Jenner P. & Smith C. (1993), *Tourism in the Mediterranean*, Research Report, London: Economist Intelligence Unit.
- Lim C. (1997) *Review of International Tourism Demand Models*, *Annals of Tourism Research*.
- *Olympic Investment Opportunities*, έκδοση Athens 2004.